

SZUSZAI ANTAL

CESTA CHARAKTERU

**PRÍRUČKA SEBAVÝCHOVY PRE KATOLÍCKU
MLÁDEŽ.**

PRELOŽIL:

JÁN KLIMKO

VYDAL SPOLOK SV. VOJTECHA V TRNAVE, 1943

ROZHOVOR O TOM, ČO TI TÁTO KNIHA CHCE POVEDAŤ.

V Taliansku, kde je nebo tak krásne, kde kvitnú pomaranče a citróny, je mesto, menom Carrara, kde dolujú najchýrenejší mramor sveta. Raz prišiel do tohto mesta istý sochár, ktorý medzi veľkými skupinami mramoru sa prechádzajúc, hľadal voľačo. — Čo hľadáte, pane? — opýtal sa ho jeden z robotníkov. — Svätého, — odpovedal sochár. — Svätého?, — riekol zadivený robotník, — nuž to choďte do kostola, tam nájdete svätého, ale tu... — Ale ten svätý, ktorého ja hľadám, musí t u byť! — A sochár hľadal ďalej. Zrazu zastal pred veľkou skupinou mramoru a riekol: — Tu je svätý! — Kde? — pýtajú sa ešte väčšmi zadivení robotníci. — Tu, tu sa skrýva v tomto mramore. Len ho treba z neho vykresaf!

Sochár kúpil mramor a vo svojej dielni v Ríme za pár mesiacov vykresal z neho svätého, tak krásneho, že mohol byť nádhernou ozdobou oltára hociktorého veľkého kostola.

Milý čitateľ! Nemôžem nazrieť do tvojej duše, bo ňa nepoznám. Ani to neviem, či si chlapec alebo dievča. Ale voľačo iste viem o tebe. Mám ti to pošeptnúť? Ako dvakrát dva sú štyri a nie tri alebo päť — také isté je, že si ty za umelca a to za sochára stvorený. „Ani sa mi nikdy nesnívalo umelcom byť!“ — myslíš si. Ale ja vytrvám pri svojom tvrdení a opakujem ti dôrazne: „Hej, ty si umelcom stvorený!“

V starej, veľmi-veľmi starej svätej knihe som čítal o tebe, že pochádzaš z pokolenia umelcov. Táto prastará kniha je Písmo sväté. Tam čítam o tebe a o všetkých твоjich priateľoch: „*Buďte dokonalí, ako váš nebeský Otec je dokonalý!*“ (Mt 5, 48.)

Čo znamenajú tie slová: „*Buďte dokonalí?*“ Či je to azda len dobrá rada? Veru nie! Je to zákon a to prísny zákon. Je to rozkaz a to božský rozkaz, sám Pán Ježiš, Syn večného Boha nám ho predkladá: „*Buďte dokonalí!*“

Komu znie tento rozkaz? Každému, kto nosí meno človeka. I teba viaže tento zákon a všetkých твоjich priateľov. *Boh je svätý a ty sa tiež musíš svätým stať!* Ten, ktorý ťa stvoril, vie, k čomu ťa stvoril. Či zametač ulíc, alebo osud krajiny vedúci minister sa stane z teba, hlavnou úlohou v tvojom živote bude, aby si sa stal umelcom, ktorý zo seba vykresí svätého. Toto je tvoja hlavná úloha, voči ktorej všetko iné zakrpatie. Umelcom musíš byť — a to sochárom. Lenže teba nie z mramoru, ale z mäsa, z kosti, z krvi, z nervov a z duše, slovom, zo samého seba treba svätého vykreslať.

Svätého! Vidím tvoje zhrozenie pri spomenutí tohto slova. Ale ja ti poviem, že tvoja poverčivá hrôza nijako nesvedčí dieťaťu XX. storočia. A potom — vieš ty, kto je svätý človek? To je človek podľa myšlienky Božej! Človek, ktorý z pravdy žije a za veľkými myšlienkami sa borí — toto je svätý človek, čiže svetskou rečou rečeno: charakter!

Čím chceš byť teda: charakterným a' či necharakterným človekom? Ak si vyvolíš charakter, vyvolil si si svätým byť, lebo charakter a svätý človek znamená jedno a to isté.

Svätý rímskeho sochára sa dostal najprv na výstavu a odtiaľ ho postavili na oltár, kde svätým miesto patrí. Ale práca tvojej umeleckej činnosti sa nedostane ani na parížsku, ani na bratislavskú výstavu. Svätého, ktorého ty v sebe vytvoríš, určil Boh rovno na nebeskú

výstavu. Boh so svojimi anjelmi spolu sa chce tešiť tvojej umeleckej práci.

Zato však tvoja umelecká práca i tu na zemi sa dostane na svetovú výstavu, ako i práce chýrnych majstrov. Čuj slovo Pána: „Tak nech svieti vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a oslavovali vášho Otca, ktorý je na nebesiach. (Mt 5, 16.)

Sviecu neschovajú pod mericu, ale ju vložia do svietnika, aby jej svetlo svietilo všetkým domácim. Tvojím povolaním je tiež, aby si sa stal svietiacou sviečkou svojim spolubližným. Ako splníš toto svoje povolanie?

Keď vytvoríš v sebe charakter, čiže človeka podľa myšlienky Božej, keď božský duch prenikne tvoj život, keď tvoj život zažiarí krásou, pravdou a čnosťou. Keď nie tvoje ústa, ale tvoj život bude učiť tvojich spolubližných, keď tvoj život bude takou umeleckou knihou, z ktorej sa i ten človek môže niečo naučiť, ktorý ani abecedu nepozná. Keď nikdy ani slova nepovieš o dobrom, o čnosti, ale keď sa staneš apoštolom svojím príkladom. A keď tvoji priatelia vidia tvoj pekný príklad, i oni dostanú vôľu ku charakternému životu a takto nájde v tebe zaľúbenie tvoj nebeský Otec.

Jednou horiacou sviecou sto sviec sa dá rozsvietiť — tvoj príklad môže tiež pohnúť srdcom sto, ba i tisíc tvojich spolubližných a takto svojím krásnym životom budete oslavovať vášho Otca, ktorý je na nebesiach.

Naši básnici svojimi básňami obohacujú náš duševný život a našu národnú literatúru. Naši maliari a sochári svojimi krásnymi obrazmi a sochami dvíhajú naše umenie. Ale najviac dá svojmu národu veľký charakter. Veľký charakter je najmajstrovskéjšie dielo, od ktorého väčšie človek už nemôže vytvoriť. Charakterný človek je najväčším dobrodincom svojich spolubližných.

Šlachetné apoštolstvo dobrého príkladu je tvojou svätou povinnosťou. Hocičím sa staneš v živote, hlav-

ným povolaním твоjim ostane navždy: dobrým príkladom svietiť svojim spolubližným. Apoštolstvo dobrého príkladu je povinnosťou každého človeka, ale predovšetkým vzdelaného človeka. Školení, učení Iudia sú vodcovia Iudskej spoločnosti a pretože menej učení Iudia vždy na nich hľadajú, práve preto je ich svätou povinnosťou, aby všetkým svietili fackou čnosti. Beda, ak nie takto robia, ak rozširujú hriech vo svojej spoločnosti. Milostivý a dobrotivý Ježiš povedal o takýchto Iudoch, že lepšie by bolo pre nich, keby im mlynské koleso uviazali na krk a ponorili ich na dno hlbokého mora.

Polovica Iudstva žije ešte i teraz v pohanstve. Vieš prečo? Lebo mnohí, veľmi mnohí Iudia nie sú apoštolmi Ježiša príkladom svojho života, ale apoštolmi diabla svojim zlým príkladom. Zlí kresťania sú, ktorí hatia rýchle obrátenie sveta. Keby každý človek, ktorý pekné meno kresťana nosí, bol ozaj dobrým kresťanom, šlachetný príklad kresťanov bol by už dávno podmanil celý svet.

Akým a koho apoštolom chceš byť ty?

Čože to povedal rímsky sochár o mramore? Povedal: „Tu sa skrýva svätý, len ho treba vykresáť!“ Ty máš telo a dušu. Pri krste dostala tvoja duša posväcujúcu milosť. Ty si už ako nemluvňa svätým, opravdivým svätým bol. Teraz už len kresáť — brúsiť musíš v sebe toho svätého, aby bol čím dokonalejším. Táto knižka ti chce byť pomôckou pri tejto práci. Nie svoje vynálezy ti chcem tu nanucovať. Poznám umeleckú školu, v ktorej sám Boh je učiteľom. Ja ti v tejto knižke len to rozpoviem, čo som sa v tejto vysokej škole, v škole Kristovej naučil.

Všimni si však dobre názov tejto knižky! Názov jej znie: „Cesta charakteru.“ Táto knižka teda opíše cestu, ktorá vedie k dosiahnutiu charakteru. Chce byť vodičom na tejto ceste. Po tejto naznačenej ceste však musíš chodiť sám na svojich vlastných nohách!

Sprievodca na vlaku Ti s úplnou istotou povie cestu, ktorou sa z Bratislavy dostaneš do Ríma, ale ak nevyjdeš na stanicu, nekúpiš si cestovný lístok, nesadneš si do vlaku, nepresadneš na patričných staniach, tak nikdy neuvidíš Rím. Ja ti od slnka jasnejšie môžem opísať spôsoby, ako si máš vybudovať v sebe charakter — ak sa ich však nenaučíš, *ak ich neprevedieš sám na sebe*, nebude z teba nikdy charakter. Tu nie natoľko veda, ako cvičenie a činy spravia z teba majstra. Kto nikdy nevezme pero do ruky, nikdy sa nenaučí písať. Kto sa nikdy nechopí štetca alebo dláta, ten nikdy nebude maliarom alebo sochárom. Umenie je cvičenie! Umenie charakteru je výsledkom mnohých cvičení, činov — mnohého víťania a strúhania. Z dreva alebo z kameňa hocikto vykreše sochu ak sa tomu rozumie. Ale z teba nevykreše hocikto nádhernú sochu charakteru! To len jeden jediný človek môže vykonať: *Ty sám!*

Posiaľ ťa tvoji dobrí rodičia, kňazi, učitelia vychovávali. Ale to najväčšie, to najhlavnejšie ešte nemali času v tvojej výchove uskutočniť. Ešte nemohli v tebe vypestovať úplný charakter. Prečo? *Lebo to len ty sám môžeš docieľiť!* Charakter nie je výsledkom výchovy, ale *drahým a cenným výsledkom sebvýchovy! Charakter musíš vytvoriť z duše! Kto však má najlepší prístup k tvojej duši? Ty sám!*

Ako sa stane z nemluvniatka dieťa? Ako z dieťaťa človek? Dieťa sa stravuje, a preto rastie. Prijíma do svojho žalúdka jedlá, ktoré žalúdok spracuje, obráti na krv, krv potom oživuje celé telo a dieťa mohutnie!

Kto sa však vždy len na to prizera, ako iný je, ten sa z toho nikdy nenasýti. Kto len cez sklo pozerá na pokrmy, nikdy nestučnie! Ba viac ti poviem! Choré dieťa môže i jesť a predsa nemohutnie, lebo je slabé. Žalúdok chorého dieťaťa nevládze stráviť jedlá a obrátiť ich na krv. Len to jedlo kŕmi človeka, ktoré človek poje, strávi a na krv obráti.

Ako sa však stane dieťa charakterom?

Poviem ti pravdu! Pokrm tvojej duše je pravda! Ale tento pokrm sa len tak stane krvou tvojej duše, ak prijmeš pravdu do svojej duše, spracuješ ju svojím vlastným rozumom, pochopíš ju a zaštepíš si ju do pamäti. Toto všetko je ešte nie dosť. Pravda sa len vtedy stane oživujúcou krvou tvojej duše, ak sa i svojou vôľou chopíš pravdy, ak podľa pravdy budeš sprevádzať svoje činy. Iný sa za teba najesť nemôže. Ani charakter ti iný vytvoríť nemôže. Ty sám si umelcom charakteru!

Chlieb a mlieko sú najlepšími pokrmami človeka. Ale i mnoho dobrého zaškodí. Keď mnoho chleba ješ, zaľahne ti v žalúdku. Od veľa mlieka už vieš, čo by sa s tebou stalo. Clieb a mlieko musíš len mierne užívať! *I z pravdy musíš len mierne užívať, aby ju tvoja duša dobre mohla stráviť!*

Táto knižka ti v malých dávkach bude podávať pravdu. Každá kapitola tejto knižky je jednou takouto dávkou, ktorá ti na jeden deň postačí, ba niektorá i na viac dní.

Najmúdrejšie však vtedy urobíš, keď jednu kapitolu zatiaľ čítaš a toľko razy čítaš, kým ju dobre, celkom dobre nepochopíš. Zatiaľ, kým ti tvoja vlastná duša neprikývne: *„Tak je, toto je pravda, toto je moja pravda! Tak budem robiť!“*

A potom rob tak, ako si si zaumienil a o pár dní čítaj ďalej! Ale cviky predošlých odsekov musíš často opakovať! Hovorí sa, že posledný ťah charakteru robí sa pri svetle umrlčej sviečky.

Najprv však ti niečo poviem z dejín ľudstva, z čoho sa dozvieš, čo učinil Boh za teba, z čoho však porozumieš i svoju veľkosť a hodnotu.

Potom príde predškola charakteru, z ktorej sa naučíš pravidlá boja za svätú slobodu, lebo len slobodný človek môže byť charakterným! Konečne ti poviem

niečo o najhlavnejších spôsoboch umenia, ktorými sa tvorí charakter.

Hľa, toto je, čo ti táto knižka chce povedať! Hor' sa teda, priateľ môj, hor' sa do svätého boja za svätú slobodu, hor' sa do práce, do najutešenejšej umeleckej práce!

„A stvoril Boh človeka na svoj obraz a na svoju podobu!“

1. Tvoja šľachtická listina.

Na vyšší rozkaz napísal veľký sluha Pána, ktorého meno je Mojžiš.

ČASŤ PRVÁ.

NIEKOĽKO ODSEKOV Z DEJÍN LUDSTVA.

Nedávno som sa ponáhlal ku chorému do istej filiálky svojej farnosti. — Bude dážď — povedal som svojmu kočišovi. Na nebi sa shromažďovaly čierne mrákavy, až sa celkom zamračilo. Zdalo sa nám, že ideme do čierneho oblaku. Blýskalo sa a hrmelo. V dedine nielen obloky, ale i srdcia sa triasly. V tomto hroznom počasí odrazu nad hlavou nám zasvietil blesk a zdalo sa nám, že chodíme v ohnivom mori. Nasledovalo strašné hrmenie. Môj kočiš napriek prívalu s veľkou úctou si složil klobúk, ako keby sa bol s kráľom stretol. Neprehovoril ani slova. Porozumel som jeho pozdravu. Kočiš porozumel vznešenú reč búrky a v jej zúrení pozdravil — veľkého Boha!

Pod so mnou, priateľu! Ukážem ti aj od najvznešenejšej búrky krajšiu vec. Zavediem ťa ďaleko-ďaleko! Ozbrojíme sa okuliarmi vedy a ďalekohľadom vie-

ry. Sadnime na koňa svojej pamäti a poďme zpät, do dávno minulých časov, až ku začiatku sveta. Slnko ešte nesvieti na nebi. Priatelia slnka, milé hviezdičky tiež sa ešte nejagajú na svojom mieste. O našej zemi ešte ani chýru, ani slychu. Len veľká tma, jedno veľké nič je na mieste sveta. Ešte ničoho niet, len Boha, ktorý vždy bol. Sadnime si na kraj „nihilu“, ničoho, a pekne tíško sa pozerajme, čo bude Boh robiť. Vo vševediacej mysli svojej Boh už vytvoril plán sveta, teraz ho ide svojou mocou stvoriť.

„Na začiatku stvoril Boh nebo i zem.“ „Riekol a staly sa nebeské telesá; rozkázal a jestvovaly.“ (148 Ž. 5.) Riekol Boh: „Nech je svetlo!“ a stalo sa svetlo! Veľké množstvo svetelného plynu je jadrom sveta.

Na rozkaz Boží sa odrazu začne krútiť toto veľké množstvo plynu. Keď sa deti pochyťajú za ruky a začnú sa krútiť do kola, kto pustí ruku svojho suseda, vyletí z kruhu a, hádam, i na zem padne. Takto silou krútenia i z veľkého množstva plynu sa trhajú menšie kusy plynu, z týchto budú bludice. Konečne príde rad i na našu zem. Táto sa tiež odtrhne z veľkého množstva plynu, ale zato sa naďalej krúti okolo veľkého množstva plynu, z ktorého sa zas vytvorí slnce. Z plynnej hmoty zeme sa zas odtrhne kus, z ktorého sa stane mesiac, ktorý sa potom krúti a koluje okolo zeme ďalej, ako dieťa okolo svojej matky.

Zem je už teda hotová. Ale ako vyzerá! Videl si už tekuté železo, keď šuštíac vytečie z kotla? Takáto ohnivá a tekutá bola celá zem. Trávu, stromy, zvieratá alebo človeka by si darmo hľadal na nej. Za okamih by bolo vtedy všetko zhorelo na nej. Vtedy ešte ohnivý, železný dážď padal z oblakov. Zem sa len pomaly ochladzovala. Už sa vodné pary srážajú na ňu. Vtedy povedal Boh: „Nech sa sídu všetky vody, ktoré sú pod nebom na jedno miesto a nech sa oddelia od suchej zeme!“ A tak sa stalo. A zas riekol Boh: „Nech zem rodí zelenajúce a semená donášajúce trávy a ovocné

stromy!" A tak sa stalo. Medzitým sa riedia oblaky a svetlo slnka zohrieva zem.

Potom riekol Boh: „Nech donesú vody zemeplazov a vtákov nad suchou zemou!"

Konečne rozkázal Boh: „Nech donesie zem hovädá a zvieratá podľa druhov!" A tak sa stalo.

Zem je teda už stvorená. Ba už je aj trávou a stromami ozdobená. Ryby, vtáci a zvieratá všelijakého druhu žijú na nej. Ale kde je pán zeme? Ak si chlapec, teraz si daj dolu klobúk, lebo veľkolepú vec budeš čítať!

Ako povstalo nebo, zem a všetko, čo je na nebi a na zemi? Boh rozkázal a stalo sa! Riekol a všetko jestvovalo. Takto pracoval Boh, veľký a mocný Boh.

Teraz však riekol: „Učínme človeka na svoj obraz a na svoju podobu!"

Stvoriteľ sa rozhliadne po veľkom svete, ktorý jeho moc vyvolala z ničoho a na svoju prácu položí korunu. Ozaj, čím pokorňuje svet? Boh pozerá na seba a seba berie za vzor. Hviezda, skala, rastlina, zviera . . . to všetko nestačí za vzor! Boh chce stvoriť majstrovské dielo a stvorí človeka „na svoj obraz a na svoju podobu."

Telo človeka učiní z hmoty zeme. Toto telo je krajšie od tela každého zvieraťa. Potom stvorí dušu na svoj obraz a vdýchne ju do tela. Majstrovské dielo viditeľného sveta je hotové! Človek je stvorený!

Ako sa mohol cítiť Adam, keď sa prvý raz rozhliadol po krásnom božom svete? Myslím, že Adam padol na kolená a klaňal sa svojmu Stvoriteľovi.

„A stvoril Boh človeka na svoj obraz!" Takto čítam tieto slová v knihe Boha.

Keby ti prezident Republiky vlastnoručne list písal, nie raz, i sto razy by si ho prečítal. Tento krátky, ale veľavýznamný list: „A stvoril Boh človeka na svoj obraz a na svoju podobu," ti nie prezident, ale sám nebeský Kráľ, veľký Boh napísal rukou svojho pisára

Mojžiša. Patrí sa teda, aby si dobre porozumel, čo ti odkazuje Boh prostredníctvom svojho sluhu.

Nie o jednoduchej, ale o šľachtickej listine je tu reč; o mojej, o tvojej, o našej šľachtickej listine.

V istej starej knihe čítam nasledovné: „Keď kráľ Belo IV. utekal pred divými Tatármi do Dalmácie, jeho sluha Bubek mu viac ráz zachránil život pred zbojníkmi, ktorí sa im do cesty stavali. Keď sa kráľ navrátil, odmenil verného sluhu. Učinil ho šľachticom a daroval mu četnecké panstvo, ku ktorému patrily dve mestá a osemnásť dedín.“

Tento šľachtic smel sa zúčastniť aj v národnom shromaždení. Mal svoj vlastný majetok. Poddaný ho zapravotíť nemohol. Slovom — bol veľkým pánom. Mal na psej kože napísanú šľachtickú listinu. Takáto listina bola veľkým pokladom toho, kto ju ako odmenu hrdinstva dostal od kráľa.

Tvojou šľachtickou listinou sú však slová: „A stvoril Boh človeka na svoj obraz a na svoj podobu.“ Preskúmaj celý svet, preskúmaj každý kút sveta a uvidíš: ani trblietajúca hviezda, ani strom, ani zver nie je obrazom Božím. „Človeče, ty si mojím obrazom“ — hovorí nám náš Stvoriteľ — „ty si vyšší od všetkých tvorov viditeľného sveta!“

„Všetko, čo je na zemi telom, je hmotou a práve preto je vecou pominateľnou: duša tvoja je duchom ako i ja som duch a žiť bude nekonečne, ako i ja žijem nekonečne!“ Hovorí ďalej Pán.

Bože môj! Aká veľká vec je byť majiteľom nesmrteľnej duše! Počúvajte ale ďalej smysel božskej šľachtickej listiny!

„Nebo a zem o mojej vševediacnosti, o mojej moci, o mojej добрote hovorí, celý svet je veľkou knihou, ktorú moja božská ruka napísala. Ale v tejto knihe nik iný nečíta, len ty, človeče, lebo som ti rozum dal, ktorý je iskieľkou mojej vševediacnosti. Ja všetko viem, ty si sice nevieš všetko, ale mnoho budeš vedieť. Ty si

jediný tvor na tomto viditeľnom svete, ktorý mňa, svojho Pána a Stvoriteľa poznať môže!"

Isté dievčatko dostalo krásnu veľkú bábu z Bratislavy. Veľmi sa jej zaradovalo. Posadilo si ju pekne pred seba a takto jej povedalo: „Ako sa voláš?“ Nijaká odpoveď. „Kto ťa stvoril?“ Báбка neodpovedá. Dievčatko sa nad mlčanlivosťou bábky rozžialilo a povedalo rodičom: „Nechcem túto bábku, veď ani len hovoriť nevie, ani duše nemá!"

Priateľ, opýtaj sa kamienka, na ktorý stúpaš: „Kto ťa stvoril?“ — a kamienok ti neodpovie nič! Choď do záhrady a opýtaj sa stromu: „Ach, krásna jabloň, povedz mi, kto ťa stvoril? — jabloň neporozumie tvojej otázke. Opýtaj sa pekných kvietkov záhrady a lúky: „Povedzte mi, prekrásne kvietочки, kto vás tak nádhodne ozdobil?“ — kvietочки sa ti budú milo usmievať, ale ani nemuknú. Choď ku malým obyvateľom potôčka a opýtaj sa ich: „Krásne rybky, povedzte mi, kto vám dal život?“ — a malé rybky i naďalej ostanú nemými, ďalej budú plávať a nebudú dbať tvojej otázky. Obráť sa k malým muzikantom lesa, alebo k žltému kanárikovi v klietke a pýtaj sa ho: „Milý vtáčku, kto ťa povolal k životu a kto ťa naučil tak pekne spievať?“ — vtáčik sa pozrie na teba, tvojej reči nerozumie a spieva si ďalej.

Staň si večer pred váš dom, pozri hore na hviezdnaté nebo a pýtaj sa: „Jagajúce hviezdičky nebies, aspoň vy mi povedzte, kto vás stvoril?“ — hviezdičky sa usmiejú na teba, ako nejaký dobručký a nemý človek a ostanú nemé i ony.

Teraz však choď ku svojmu šesťročnému bračekovi a pýtaj sa ho: „Ferko, počuješ, povedz mi, kto ťa stvoril?“ A Ferko ti bude vedieť odpovedať. On už pozná svojho Stvoriteľa. On má dušu. Ach, aký veľký je človek!

Ale vhlbme sa ešte lepšie do obsahu tvojej šľachtickej listiny!

„Ja som Pán“ — hovorí Stvoriteľ — „ja všetko môžem urobiť, čo len chcem. Keď chcem, stvorím sto nových svetov! Ty, človeče, si voči mne sluhom, lebo Ja som ťa stvoril, ale voči svetu ťa učiním pánom. Si môj obraz, preto celú zem so všetkými jej pokladmi tebe dám!“ To ti Boh i v písme dal. V knihe Boha čítam o tomto: „Podmaňte si zem a panujte nad morskými rybami, nad nebeskými vtákmi a nad všetkými zvermi, ktoré sa na zemi pohyujú.“

Svätý Stvoriteľu! Ale akou zbraňou má opanovať človek celú túto zem? „Slobodnú vôľu som ti dal, ktorá je iskierkou mojej všemohúcnosti. Rozumom vedená vôľa bude tvojou zbraňou na opanovanie zeme!“

Či je ešte niečo v našej šľachtickej listine?

Za dávnych čias i veľkí páni sa len kolenačky smeli s kráľom rozprávať. To, čo teraz nasleduje, to by si mal tiež na kolenách vypočuť, tak veľká milosť Božia hovorí z toho.

„Ja som svätý“ — hovorí Pán — „a pretože som teba, človeče, na svoj obraz stvoril, učiním aj teba svätým posväcujúcou milosťou. Ak mi dokonca verným ostaneš, táto posväcujúca milosť ti bude vstupenkou do večného raja!“

A takto človek ako tvor a sluha stal sa spoločníkom božskej prírody. Pozdvihol sa do rodiny samého Boha. Ostal rodinou Boha — dieťaťom Božím. Keď zádávna kráľ zošľachtil poddaného a učinil ho pánom, nový šľachtic i naďalej len človekom zostal. Jeho ľudskú prírodu, ľudskú prirodzenosť šľachtická listina nezmenila. Boh však prostredníctvom posväcujúcej milosti človeka tak zošľachtuje, že ho tým pozdvihuje a zbožňuje.

Keby Boh do mŕtveho kameňa vliat život, kameň by neožil natoľko, nakoľko človek žije posväcujúcou milosťou. Posväcujúca milosť je božský životný prvok a jej majiteľ je pokrvným Boha. Človeka toto povýšenie až omámi!

2. Veľká, čierna kľatba ľudstva.

Zpočiatku prekvitala zlatá doba. Vtedy ľudia bez sudcu a bez zákona ctili vernosť a všetko, čo je dobré. Nebolo ani trestu, ani strachu. Bolo to ako večná jar. V letnom teple milé vánky bozkávaly bez semena zrodené kvietky. Pôda chytrá, bez orania donášala úrodu. Takto ospevoval básnik staroveku, Ovidius, stratenú starú dobu (aurea aetas). Túto zlatú dobu oplakávajú povesti všetkých starovekých národov. Čo zapríčinilo koniec tejto šťastnej doby? Podľa svätej knihy starých Peržanov (Zend Avesta) prví ľudia (Meschia a Meschiane) boli na začiatku nevinní a poslúchali svojho Stvoriteľa. Ale Ahriman, zlý Boh im závidel: skryl sa do hada, ponúkal im ovocie a povedal im, že on je stvoriteľ sveta. Ľudia mu verili a takto sa stal Ahriman pánom nad ľudstvom.

Čo je to za udalosť? Spotvorený pozostatok deja o raji a o hriechu prvých rodičov. My túto vec lepšie vieme z Písma svätého, ale aj v starých povestiach kde-tu zablysnú zlaté zrnká pravdy. Hriech to bol, čo uvrhol ľudstvo do biedy a do trápenia. Toto je povedomé presvedčenie starších a novších národov. Povesť starých Grékov a Rimanov o Prometeovi tiež poukazuje na druh hriechu prvých rodičov. Prometheus sa opováži medzi bohov. Chce ukradnúť svätý oheň, ktorý by ľudstvu zabezpečil vševediacnosť a nesmrteľnosť. Zeus (Jupiter), otec bohov a ľudí, prikovaľ ho preto refazou o bralo pohoria Kaukazu. Tu ho každý deň vyhladá mohutný orol, ktorý mu trhá telo a zje mu pečeň. Ale pečeň mu každý deň znova narastie.

Keď čítaš túto povesť o Prometeovi, či ti neprídu na um slová rajskeho púšťača: „Nijako nezmriete smrťou! Lebo Boh vie, že ktorýkoľvek deň z neho jest budete, otvorí sa vám oči a budete ako bohovia, poznávajúci dobro i zlo.“ (I. Mojžiš 3, 4—5.)

Prvým ľudom rozkošný rajský život pomútil hlavy.

V svojej namyslenosti povstali proti Bohu, proti svojmu Stvoriteľovi: prvá katastrofa sa stala. Prvý hriech sa stal prameňom tisícich hriechov a vovalil ľudstvo do biedy a do trápenia.

Podívaj sa na žľab! Dňom-nocou, bez prestania tečie s neho voda. Takýmto prameňom je aj prvý hriech, z ktorého bez prestania hriech, bieda a trápenie sa valí na ľudstvo.

Povedz mi, mladý priateľu, či je to v poriadku, že dieťa sa má spravovať vôľou rodičov a ich poslúchať? Rodičia sú múdrejší a skúsenejší ako dieťa. Oni dieťaťu len dobre chcú. Preto dieťa, ktoré sa rodičom protiví, samo sebe škodí. Ale ešte väčšou ľahkomyselnosťou je, keď človek, tvor Boží, protiví sa svojmu Stvoriteľovi, ktorý ho z ničoho stvoril.

Boh vo svojej veľkej láske veľmi krásny osud chystal človekovi. Keby sa človek bol pridržal Boha, keby bol zachoval jeho prikázania (nejedz zo zakázaného ovocia!) vtedy by sa bol človek zo zemskeho, rovno do nebeskeho raja dostal. Krásny plán Boží však prekazil hriech človeka. Z raja sa stala krajina bolesti.

V knihe Boha čítam: „Kto čím hreší, tým trestaný býva.“ Človek sa vzbúril oproti Bohu, telo sa potom vzbúrilo oproti duši človeka. Hriech skazil ľudskú prirodzenosť. Adam a Eva sú prarodičia ľudstva preto dedičstvom našim je skazená ľudská prirodzenosť.

Je pravda, že človek len telo dedí od svojich rodičov, dušu vždy Boh stvorí. Ale aký je strom, také je i jeho ovocie. Z tela, ktoré je náklonné ku vzbure, pochádza tiež len ku vzbure náklonné telo, a pretože telo a duša sú úzko spojené v jednu prirodzenosť, preto neporiadok tela vplýva i na dušu.

Tí, čo majú ostrý zrak, hlboko nahliadli do srdca ľudského, už dávno zbadali túto tmavú, nešťastnú stránku ľudskej prirodzenosti. Aristoteles, najväčší mysliteľ starého veku, otvorene vypovedal: „Ľudská

prirodzenosť nie je božská, čiže nie je taká, aká z rúk božích vyšla; — ľudská prirodzenosť je démonská, čiže čertovská.“ Rímsky básnik zas takto spieva: „Video meliora proboque, deteriora sequor, — vidím dobré i uznávam ho, srdce ma však ťahá ku zlému.“

Grécky Hesiodos z tohto vyvodil: „Hriech sa bez boja, od seba rodí — cena čnosti je ťažká námaha.“

Slovom: každý človek skrýva v sebe od hriechu skazenú ľudskú prirodzenosť. Ty sám si také telo zdedil, ktoré sa vzpiera oproti duši. Toto je prírodovedecký fakt — je základom všetkej výchovy a predovšetkým seba výchovy!

Azda sa ti podivným vidí toto moje tvrdenie? Buď trochu trpezlivý a hneď mi dáš za pravdu. Pred 100 rokmi ešte nie každý človek pil ten čierny nápoj, ktorý dnes menujeme kávou. Istá mlynárka už počula o káve a zažiadala sa jej kávu raz ochutnať. — Raz ju musím ochutnať, — povedala a kúpila si surovej kávy. Na druhý deň sa jej pýta suseda: — No, pani mlynárka, ako vám chutil ten novomódny nápoj? — Ach, nechajte to, je to ošklivý nápoj! — odpovedala mlynárka. Suseda hneď tušila, kde je chyba a opýtala sa mlynárky: — A ako ste uvarili tú kávu? — Nuž postavila som na sporák vody, vsypala do nej kávu a keď sa to už dosť dlho varilo, priliala som mlieka a cukrom som tiež nesporila. Len toľko vám môžem povedať, suseda, že to nemalo nijakej chuti! — Jaj duša moja — riekla suseda s úsmevom — teraz sa už nedivím, že vaša káva nemala nijakej chuti. Kávu treba najprv upáliť, potom zomlieť a len potom uvariť.

Čomu sa môžeme naučiť z tejto smiešnej udalosti? Tomu, že s každou vecou treba zaobchádzať podľa jej prirodzenosti, bo ináč zle obídeme. Mlynárka nevedela, že obsah kávy len upálením vydá svoju zvláštnu chuť, nuž pravdaže jej káva nechutila!

Maliar je umelec — i sochár je umelec. Ale či preto, že sú obaja umelci, rovnakým spôsobom pracujú?

Jeden farbami, štetcom a plátnom narába, druhý kameňom, kladivom a dlátom. Pokús sa len štetcom sochu kresaf, alebo dlátom obraz maľovať! Ba ešte i medzi sochárom a sochárom je rozdiel. Z dreva vydlabe sochár sochu nožom, z kameňa dlátom. Ak však sochár chce spraviť kovovú sochu, vtedy ju najprv vymodeluje z hlíny. Potom už nie sochár, ale kovový slievač zhotoví sochu. Umelec sa musí vždy k tej hmote prispôbiť, z ktorej chce svoje dielo vytvoriť, bo ináč nie umelcom, ale babrákom by sa menoval.

Táto knižka je knižkou seba výchovy. Chce ti ukázať cestu, ako môžeš vytvoriť zo seba umelecké dielo. Tu tiež „hmota“ umeleckého diela bude rozhodovať, či mäkkým štetcom, alebo ostrým a tvrdým nožom, prípadne dlátom máš pracovať.

Asi pred stopäťdesiat rokmi žil istý Francúz, menom Rousseau. Tento človek neveril Písmu svätému. Neveril ani veľkým mysliteľom, že hriech skazil ľudskú prirodzenosť. Hovoril, že človek je dobrý, že sa má slobodne vyvíjať, že len tak sa stane z neho umelecké dielo. Milióny a milióny ľudí verilo tomuto človekovi. Ale zle obišli. Ak záhradník nezušľachtí divú jablňu, nikdy nebude z nej jemné, šľachtené jablko jesť. Darma by sa tešili tým, že nechal jablňu slobodne vyvíjať. Nič by nedosiahol. Strom len štepením sa dá zušľachtíť. Keby pestovateľ zeleniny povedal: — Nechám slobodne rásť zasiate semeno, — tiež by zle obišiel, lebo burina by udusila všetky zasiate rastliny. Kto by sa pridružil k Rousseauovi a povedal by: — Človek nech sa len slobodne vyvíja, — obišiel by tak, ako záhradník, ktorý nechcel štepiť, alebo zeleninár, ktorý nechcel pliesť. V takto vychovanom človekovi by sa tiež vyvinuly zlé náklonnosti a nie šľachetný charakter. Výsledkom takéhoto slobodného vývinu by bol zle vychovaný človek.

Pozri len na malého človečika, ktorého práve domov doniesli od krstu! Zmilovanie Pána Ježiša vykú-

pilo človeka od hriechu. Sviatosť Pána, krst, smyje s človeka hriech dedičný a obdarí ho milosťou posväcujúcou. Tento malý človečik je teraz opravdivý svätý. Keby zomrel, anjeli by ho rovno do neba vzali. V ňom ešte spí duša. Ešte nevie pracovať. Preto mu Boh zadarmo dá nebo.

Voľakedy si i ty bol takýmto malým svätým. I v tebe spala duša. Ale už sa ti dávno zobudila. Keď si sa prvý raz usmial na svoju matku, vtedy sa začala v tebe duša prebúdzaf. Zviera sa nikdy nesmeje. Zviera nemá rozumnú dušu.

Druhý stupeň prebúdzania bol ten, keď si vypovedal slovo „matka“, slovom, keď si začal hovoriť. Zviera nehovorí, lebo nemá čo povedať. Nemá myšlienok.

Pravda, zo začiatku si zvláštne hovoril. Povedal si: — Janičko chce papaf! — Potom, keď si mal asi 4—5 rokov, urobil si veľký vynález a povedal si: „ja“ chcem jesť! Týmto sa tvoja duša celkom prebudila. Týmto si našiel v sebe dušu. Zviera nikdy nepovie toto slovíčko: „ja“. Zviera nemôže v sebe nájsť dušu, lebo ju nemá.

Keď sa ti duša celkom prebudila, vtedy si už aj to vedel, že luhaf, kraďnúť a podobné veci robiť neslobodno, ale si zbadal aj to, že ti voľačo šepce: — Nehovor pravdu, lebo ňa potrestajú! — Alebo: — Vezmi si z jablk, ktoré matka na zimu do pivnice odložila! — To čierne voľačo, čo ti takto šeptalo, tá zlá náklonnosť je pozostatkom dedičného hriechu a jeho trestom. Táto zlá náklonnosť ti ukáže cestu a spôsoby tvojej sebakýchovy!

Táto zlá náklonnosť sa len bojom dá skrotiť! Veľmi-veľmi dávno povedal už veľký svätý Starého zákona, trpezlivý Jób: „Boj je život človeka na zemi a jeho dni sú ako dni nádenníka.“

Boh ti nedá nebo zadarmo. Musíš pracovať zaň, ako nádenník!

Hádam sa sťažuješ za to na prarodičov, na Adama a Evu, ktorí nevedeli odolať pokušeniu, jedli so zakázaného stromu, do hriechu uvalili seba a všetkých svojich potomkov.

Nesťažuj sa na nich! Tvoj život je tiež skúška: tvoj Boh a Pán chce vidieť na koho počúvaš. Či na zlú náklonnosť, ktorá ťa ťahá nadol a či na Boha, ktorý ťa volá nahor. Tvoj osud sa na tom minie tu na zemi a tiež i vo večnosti, na koho počúvaš.

Nad твоjím osudom nerozhodol ani Adam, ani Eva. Ty si sám kováčom svojho blaha, alebo svojho nešťastia!

„Tak miloval Boh svet, že Syna svojho jednorodeného dal, aby nikto, kto v Neho verí nezahynul, ale mal život večný.“ (Jn 3, 16.)

3. Druhé opravené vydanie šľachtickej listiny, uhodnovnené božskou pečatou. Vystavil ju pisár Sv. Ducha, ktorého meno je Ján.

Veľká katastrofa sa stala: otec ľudskej rodiny upadol do hriechu nevernosti.

Keď za dávnych čias mal šľachtic s nepriateľom tajné styky, bol odsúdený. Stratil svoje šľachtictvo a svoj majetok. Ešte dobre obišiel, ak mu život nechali! Adam nadviazal styk s nepriateľom Boha. Upadol do hriechu nevernosti, a preto stratil všetky práva pre seba a pre všetky svoje deti.

Najšľachetnejší ťah na duši ľudskej bola vlastnosť posväcujúcej milosti. Tento ťah hriech vymazal z duše ľudskej a človek stratil právo vstúpiť do nebies.

Hriešny človek nevedel ďalej poslúchať najvyššie-

ho Pána sveta. Vyvolený šľachtic Boha sa stal otrokom hriechu a otrokom diabla.

Či je ešte preň oslobodenia?

Keby som mal trúbu, ktorej hlas by sa ozýval do všetkých štyroch strán sveta, vzal by som ju a zatrúbil by som na nej z plných pľúc tak, aby každý človek počul: „Tak miloval Boh svet, že svojho Syna dal, aby každý, kto v Neho verí, nezahynul, ale mal život večný!“ Veľký bol hriech človeka, ale väčšie bolo Božie zmilovanie — Božia láska. Táto Božia láska spravila zázrak, od ktorého sa nebo a zem zatriasly.

„Podobné je kráľovstvo nebeské človeku obchodníkovi, hľadajúcemu dobré perly. Keď našiel jednu drahocennú perlu, odišiel a spredal všetko, čo mal.“

Teraz však počuj, čo urobil nebeský Kupec, ktorého meno je Ježiš, aby prinavrátil človeku drahý poklad posväcujúcej milosti.

„Odišiel a predal všetok svoj majetok . . .“

V jeden deň sa tento nebeský Kupec začal jednať so svojím nebeským Otcom: „Pozri, Otče môj, — riekol mu: — Pozri v bahne hriechu váľajúcich sa Iudí! Oni Ťa nepoznajú a nevedia Ťa viac poslúchať. Všetci sa proti Tebe obrátili. Keď všetkých uvrhneš do pekla, činíš spravodlivo . . . Mňa však bolí, Otče môj, že na Tvoj obraz stvorení Iudia majú byť zatratení. Vieš čo, Otče môj? Sídem na zem. Stanem sa človekom. Naučím Iudí na to, aby Ťa poznali. Poviem im, ako Ti majú slúžiť, a potom pôjdem kalváriou utrpení. Lahnem si na oltár kríža — a zomriem za Iudí. Len sa Ty zmiluj nad hriešnymi Iuďmi a otvor pred nimi ríšu nebies!

Prosba Syna Ježiša vnikla do srdca Otca nebeského. — Syn môj, — odvetil nebeský Otec, — hriechy Iudí sú veľké, i Tvoje utrpenie bude veľké!

— Ach, Otče môj, — riekol Syn Boží, — vypijem kalich utrpení do poslednej kvapky. Dám poslednú kvapku svojej krvi, len sa zmiluj nad neverným, nad

hriešnym ľudstvom. Ľudia boli oproti Tebe neposlušnými, ja budem poslušným až do smrti, do smrti na kríži... len to žiadam, zmiluj sa nad hriešnym ľudstvom!

A nebeský Otec vyslyšal prosbu a rozhodol sa pre veľký čin, ktorý ešte i stvorenie sveta zatemní. Zrodila sa myšlienka spasenia. „A slovo stalo sa telom a prebývalo medzi nami!“

Jednorodený Syn večného Boha stal sa človekom. Prvý krok bol učinенý ku spáse ľudstva. Nebeský Kupec zaplatil prvý veľký peniaz za drahý poklad milosti.

Vybral si pokoru a chudobu a začal veľké dielo pre spásu ľudstva.

Maštal je bydliskom hoviad. Je posledným miestom. Tu začal tridsaťtriročnú veľkú prácu. A ešte ani táto maštal nebola jeho. Keby ešte poslednejšieho miesta bolo na svete, tam by bol začal, lebo pokora a chudoba boli jeho sestry. Vtáci majú hniezda, líšky majú svoje diery, ale Syn Boží nemá miesta, kde by mohol skloniť svoju hlavu. „Ľudia boli pyšní,“ riekol nebeský Kupec, „preto ja budem pokorný. Žiadosti tela zviedly ľudí ku hriechu, preto ja tridsaťtri roky budem sa postíť.“

Potom začal svoje učenie o nebeskom Otcovi a o kráľovstve nebeskom. Učil to, čo ľudské ústa ešte nikdy neučily. Modlitbou, kropajami potu, slzami a mnohou-mnohou prácou zúrodnil svoje učenie. Ách, koľko razy krvácaly tie božské nohy v hľadaní stratených ovečiek, v hľadaní hriešnych duší! Hľa, toto je druhý veľký peniaz, ktorý nebeský Kupec zaplatil do rúk svojho Otca.

Konečne prišla cesta kalvárie. Potenie krvou bolo začiatkom, pokračovanie korunovanie trnám. Konečne božský Hrdina vezme na pleciah opovrhnutý kríž a pohne sa na poslednú cestu. Tlačí ho. Veľmi ho tlačí toto drevo hanby a opovrhnutia. Trikrát spadne pod

ním na zem. Ale vždy vstane. Už sa len vlečie. Ale predsa vyjde na miesto, kde má vykonať božské zúčtovanie. Lahne si na oltár kríža. Taký strašný je to pohľad, že slnko si zakryje tvár, nemôže pozeráť na krvavú prácu božského zmilovania!

Hľa, už stojí kríž a na ňom obeť! Kým žil, nazvali Ho klamárom. Povedali o ňom, že obcuje s diablom a teraz Ho majú za hlavu zločincov, lebo medzi dvoch lotrov postavili jeho kríž... A on dá i svoju česť, ako aj rúcho katovi. Čo mu ešte ostalo? Len život sám! On i ten dá! Ale najprv okúsi horkú žlč, pije z kalicha posmechov a hanobení. Konečne okúsi i muky pekla... „Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil?“ Táto pekelná muka je to, že sa cíti byť opusteným od Boha. Jeho ľudská duša okúsila i túto, od všetkého trpkéjšiu muku...

Týmto složil i tretí veľký peniaz k nohám nebeského Otca a mohol vypovedať veľké slovo spasenia: „Dokonané je!“ Zem sa zatriasla, skaly sa popukaly na toto veľké slovo.

„Odišiel a oddal všetok svoj majetok.“ Ale ak ešte ostalo niekoľko kvapiek krvi v tom srdci, ktoré tak veľmi vedelo milovať, nechá si otvoriť bok — nechá si prekŕať srdce. Nech mu vytečie krv do poslednej kvapky. Vypil kalich utrpenia. Dal i poslednú kvapku svojej krvi a hľa — brány nebies sa otvorily, dlžobný úpis ľudstva bol rozdriapaný a bola mu vystavená nová šľachtická listina v druhom, opravenom vydaní.

„Tak miloval Boh svet, že svojho Syna dal, aby každý, kto v ňom verí, nezahynul, ale mal život večný!“ Od tejto cennejšiu listinu ešte nepísali ani na nebi, ani na zemi. Božská láska ju písala. Jej atramentom je krv Syna Božieho. Jeho sväté rany sú jej litery.

Rozpomätaj sa teraz na náš výlet na začiatku sveta... Nevieť, či si porozumel reč Stvorenia. Tam božská

vševvediacnosť a božská moc hovorí k človekovi. Na dreve kríža hovorí božské zmilovanie a božská láska. Toto je ešte srozumiteľnejšia reč. Pán tri roky učil. Konečne vystúpil na kazateľnicu kríža, aby každý videl a každý počul jeho učenie. Staň si v duchu pod kríž! Pozdvihni svoje oči k veľkému kajúcnikovi sveta a spýtaj sa Ho, za koho a za čo platil tak veľkú cenu?

„Prišiel som hľadať, čo sa stratilo“, hovorí tvoj Spasiteľ. „Ja som dobrý pastier, ktorý život dá za svoje ovcečky.“

Veľký piatok bol dňom veľkého splatenia. Nebeský Otec vzal do ruky vážky. Na jednu stranu položil ľudskú dušu, na druhú tie tri veľké peniaze: že sa jeho milovaný Syn človekom stal, že tridsaťtri tri roky pracoval a že zomrel.

A vážky prišly do rovnováhy. Cena duše bola vyplatená.

Za koho platil Pán túto veľkú cenu? Za mňa, za teba, za všetkých ľudí. Dieťa moje, keď aj na všetko zabudneš na tomto svete, na poučenie Veľkého piatku nezabudni nikdy! Tvoja duša je taká drahá, ako vyliata krv Syna Božieho! „Čo osoží teda človeku, keď aj celý svet získa, ale keď dušu svoju ztratí?“

„Prišiel som hľadať, čo sa stratilo!“ Čo je na to tvoja odpoveď? Najmúdrejšia odpoveď na svete je táto: — Idem i ja hľadať čo sa stratilo. Neuspokojím sa zatiaľ, kým nenájdem svoju dušu — a so svojou dušou Boha!

Na reč lásky je len láska pravou ozvenou.

Dvojročná Marienka s trasúcim srdcom sa blížila v Štedrý večer ku vianočnému stromčeku. Krása a svetlo stromčeka ju omámily. To svetlo jej o добрote a o láske rozprávalo a malá Marienka odrazu rozopne svoje ramená, uteká k svojim rodičom a svojou nevyvinutou výrečnosťou rečie: „Otecto, mamičta, Marienka už niddy nebude bebená!“

Tvoj pravý vianočný stromček tam stojí na Kalvá-

rii. Viď na ňom božský dar, tvoj dar! Čím sa odplatiš? Najmúdrejšie urobíš, ak budeš nasledovať príklad malej Marienky a povieš: — Pane Ježišu môj! Dušu svoju, za ktorú si toľkú cenu platil, zachránim za každú cenu, — nikdy, nikdy ju nechcem stratiť spáchaním ťažkého hriechu!

4. Duch duše.

Isý nemecký vedec si často lámal hlavu nad tým, či by človek poznal Boha bez toho, aby mu niekto hovoril o Bohu. Aby sa o veci iste presvedčil, rozhodol sa, že sa pokúsi o túto vec so svojím synkom. Odlúčil ho celkom od ľudí a len sám sa s ním zaoberal. Nikdy nik y mu nič nepovedal o Bohu.

Keď mal chlapec už desať rokov, v jedno ráno zbadal jeho otec, že synček potajomky vyšiel do záhrady. Na druhý deň tiež i na tretí. A tak to robil chlapec každý deň. Otec bol zvedavý, čo robí synček v záhrade. V jedno ráno šiel za ním a videl podivnú vec. Chlapec kľačal v záhrade, obrátený k vychodiacemu slnku a so složenými rukami sa modlil k slnku. Nazdal sa, že slnko je Boh.

— Jaj, to bol sprostý chlapec, — myslíš si ty azda v sebe. Nuž vec sa nemá celkom tak. Naopak, ja ti hovorím, že tento chlapec bol veľmi múdry. Keď myslel, že je slnko Bohom, za to on nemohol. I s tebou by sa mohlo stať, že by si skvostne oblečenú slúžku mal za kráľovnú.

Čo je nám slnko? To by sme vtedy vedeli najlepšie, keby sme odrazu nemali slnka. Povedzme, že nejaká zloprajná moc by ukradla slnko a ono by nám viac nevyšlo a nesvietilo. Čo by sa stalo? Nuž, večná noc

by nás obkľučovala. Teplota zeme by za pár dní unikla do vesmíru a taká tuhá zima by nastala, akú ešte ani na Kamčatke, ani na Severnej točnici nepocítili. Rieky, jazerá, moria by do samého dna zamrzly. Zamrzla by každá hruda, každá rastlina, každý strom a všetko, čo žije na tejto zemi. Ľudia by hádam, ešte za čas zápasili s večnou nocou a so strašnou zimou, ale konečne by aj oni pomrzli. Zomreli by zimou a hladom. Za jeden rok by sa zem podobala veľkému cintorínu. Celú zem by obkľučovala tíš smrti a tma večnej noci.

Všetky dary, ktoré od prírody dostávame, dostávame ich pomocou slnka. Bez tepla a slnečného svetla niet života na zemi. Keď slnko len tak šikmo posielala k nám svoje lúče, už nastane u nás zima a táto zima by bola u nás večnou, keby sa slnko vyššie nevysdvihlo nad nás. A keby slniečko vôbec na nás nesvietilo, mohli by sme sa prichystať k veľkému pohrebu. Toto všetko vedeli ľudia už od dávnych čias, a len takto sa mohlo stať, že slnko pokladali za „Boha“. Kľaňali sa mu ako Bohu. Nebolo teda divu, že syn nemeckého vedca do tej istej chyby upadol.

Svojimi očami Boha nevidíme. Ale ako umelca z jeho prác, tak i Boha z jeho diel môžeme poznať. Zo všetkých stvorených vecí práve slnko je to, z ktorého najlepšie môžeme Boha poznať. Ba mohli by sme povedať, že ak veci môžu byť na obraz Boží stvorené, tak práve slnko je to stvorenie, ktoré sa najlepšie ponáša na Boha. Všetko dobré prichádza od Boha. Všetko dobré pre zem pochádza zo slnka. Slnko je zdrojom Božieho požehnania pre zem a pre ľudí. Čím je slnko prírode, tým je Boh dušiam. Slnko oživuje zvieratá, rastliny a ľudí. Boh je oživujúcim slnkom duší.

Zdá sa ti byť veľmi vysokou táto vec? Počkaj trochu, hneď porozumieš všetkému.

Pán Ježiš už skončil všetko to, čo na zemi chcel skončiť. Navrátil dušiam život. Už len pár dní sa zdržuje na zemi v ľudskej podobe. V štyridsiaty deň po

svojom zmŕtvychvstaní s Olivetského vrchu, kde sa jeho umučenie začínalo, pred očami svojich apoštolov sa vracia do neba. Ale prv, ako by odišiel, takto rečie ku svojim učeníkom: „Budem prosiť Otca a dá vám iného Tešiteľa, aby s vami zostával naveky. Dá vám ducha pravdy. Ten vás naučí všetkým veciam a pripomenie vám všetko, čo som vám povedal.“ (Jn 14, 16, 26.)

Preto sa apoštoli po nanebevstúpení Pána ešte nerozídu. Ostanú v Jeruzaleme. Každý deň sa sídu v izbe poslednej večere a čakajú. Na čo čakajú? Na príchod Ducha Svätého.

Konečne svitne desiaty deň, deň Turíc. Odrazu nastane veľký hmot. Toto je znakom, že teraz sa veľká vec stane. Onedlho sostúpia na hlavy apoštolov ohnivé jazyky. „A všetci boli naplnení Duchom Svätým.“

Čo to bolo? Druhé stvorenie! Také stvorenie, ako bolo stvorenie v šiesty deň stvorenia sveta, keď Boh človekovi „do tváre vdýchol dych života“.

Kto bol tam v prvý deň Turíc? Panna Mária, apoštoli, učeníci, bohabojné ženy. Spolu stodvadsiaty čakali na príchod Ducha Svätého. Týchto stodvadsať ľudí bola vtedy Cirkev Kristova. Títo boli ešte len telom Cirkvi. Na Turíce sostúpil do tohto tela oživujúci Duch. Cirkev ožila. Tak, ako i Adam ožil, keď mu Boh do tváre vdýchol dych života.

Povetrie a dýchanie je podmienkou života. Bez povetria a dýchania by sme nežili ani desať minút. Huchanie povetria v prvý deň Turíc oznamovalo, že sa tu začína život.

Duch Svätý v podobe ohnivých jazykov sostúpil na Cirkev. Jazyky znamenaly, že apoštoli obdržali dar jazykov. Dar schopnosti, aby učenie Pána mohli ohlasovať vo všetkých jazykoch. Hlavná vec je tu však oheň. Čo robí oheň? Svieta a hreje práve tak, ako slnko na nebi. Aj Duch Svätý svietil a hrial v dušiach apošto-

lov. Duch Svätý osvietil svojím svetlom rozum apoštolov, svojím ohňom zapálil ich srdcia. Dal im sily.

Hoci apoštoli tri roky chodili do školy Pána Ježiša, predsa ešte mnohé veci nerozumeli a na mnohé zabudli. Na Turíce boli apoštoli odrazu osvietení. Ako keď tmavá izba sa žiarovkou odrazu osvieti. Apoštoli sa odrazu na všetko rozpomätali. Odrazu všetko porozumeli, čomu ich Pán Ježiš učil a čo u neho videli.

Apoštoli boli zpočiatku ako bojazlivé baránky. Keď vojaci zajali Pána Ježiša, apoštoli sa nastrachovaní rozpáchli. Rozpáchli sa ako baránky, keď ich vlk napadne. Peter tri razy zaprel svojho božského Majstra. (Neskôr slzami a mučeníckou smrťou napravil svoju chybu.) Keď božského Majstra na križ pribili, apoštoli sa od strachu poschovávali. Len Ján sa opovážil ísť na Kalváriu. Nedbal, keď i jeho ukrižujú.

Teraz však, keď zostúpil Duch Svätý, z bojazlivých baránkov sa stali smelí levi. Peter už viac nepozná bojazlivosti. Hneď začne kázať sídenej hromade Židov. Povie im, že zavraždili Boha. Mnohí boli tam, ktorí vo Veľký piatok kričali: „Ukrižuj ho! Ukrižuj ho!“ Títo sa teraz v prsia bijú a hovoria: „Čo máme robiť?“ A Peter im hovorí: „Činite pokánie a dajte sa pokrstiť!“ A hneď sa dá pokrstiť tritisíc mužov židovských.

Na druhý deň Peter už v samom židovskom chráme hlása ukrižovaného Krista. O niekoľko dní už pred súdnou stolicou kňazom, ktorí dali Krista zavraždiť hovorí o Kristovi. Zas sa dá dvetisíc ľudí pokrstiť. Takto deň čo deň rastie počet veriacich. Ako stromček, zviera alebo človek rastie, tak začala rásť i Cirkev, lebo už mala oživujúcu silu Ducha Svätého.

A či ozaj neskoršie už zanechal Duch Svätý Cirkev? Keby ju bol zanechal, bola by umrela. I všetko, čo je živé by umrelo, keby slnko prestalo svietiť.

Pán Ježiš nám doniesol pravdu a milosť. Duch Svätý udržuje a rozdáva túto pravdu a túto milosť dušiam.

Pán Ježiš na Petra a na ostatných svojich apoštolov

sveril svoju pravdu. Oni zas svojim následníkom, pápežovi a biskupom oddali túto pravdu. Ale pápež a biskupi sú len ľudia, keď aj múdri a učení. I najmúdrejší človek sa môže pomýliť. A keby sa pápež i s biskupmi pomýlili, stratili by pravdu Pána Ježiša. My by sme potom nepoznali viac cestu do neba. Toto sa však nesmie stať a práve preto chráni Duch Svätý pápeža a biskupov, aby sa nepomýlili a aby sa neodklonili od pravdy Kristovej.

Komu máme teda ďakovať, že máme božskú pravdu zachovanú? Duchu Svätému! On je ochrancom a učiteľom Cirkvi a zdrojom milostí.

Pán Ježiš sedem prameňov milosti otvoril pre naše duše. Sedem sviatostí nám dal. Vo všetkých siedmich sviatostiach Duch Svätý je ten, ktorý nám sprostredkuje Pánom Ježišom vykúpenú milosť. Kňaz krstí, ale Duch Svätý je ten, ktorý očisťuje dušu od hriechu a vlieva do nej posväcujúcu milosť, ako semeno večného života.

Biskup birmuje, ale Duch Svätý je ten, ktorý birmovanca posilňuje a činí ho Kristovým bojovníkom.

Kňaz slúži svätú omšu, ale kňaz je tu len sluha Pána a opravdivý kňaz je tu sám Ježiš Kristus, ktorý skrz Ducha Svätého premeňuje chlieb a víno na svoje telo a na svoju krv.

Hriešnik oľutuje a vyzná svoje hriechy, kňaz mu dá rozhrešenie, ale Duch Svätý je tu ten božský umelec, ktorý dušu hriešnika vylieči a posväti.

Kňaz pomaže chorého olejom, Duch Svätý dá chorému plnomocné odpustky a posilní ho na poslednú veľkú cestu.

A tak je to i v ostatných sviatostiach. Každá milosť je darom Pána Ježiša, sprostredkovaná Duchom Svätým. Preto ju menujeme posväcujúcou.

Slovom: Duch Svätý je Duch duše, oživovateľ duše tak, ako naša duša je oživovateľom tela. Keď sa duša vzdiali z tela, človek umrie. Keď Duch Svätý opustí

našu dušu, táto pre Boha a pre nebesia umrie. Kto sa stane samovrahom, ten nasilu roztrhne spojitosť tela a duše. Kto však upadne do ťažkého hriechu, ten roztrhne spojitosť medzi svojou dušou a Duchom Svätým. Ťažký hriech je duševná samovražda.

Najväčší dar Ducha Svätého je posväcujúca milosť. Táto je životom duše. Z posväcujúcej milosti sa stane na druhom svete večné svetlo, v ktorom Boha z tváre do tváre vidieť budeme. Posväcujúca milosť je teda večný život duše. Keď nášmu drahému zomretému prajeme: „a svetlo večné nech mu svieti“, vtedy mu prajeme, aby Boha videl a vo večnom blahoslavenstve sa s ním tešil.

Vráťme sa však teraz ta, odkiaľ sme sa pohli. Čím oživuje slnko zemské tvory? Svetlom a teplom. Čím oživuje Duch Svätý dušu? Svetlom pravdy, teplotou a silou milosti. Pravda nám ukáže cestu k Bohu, milosť však nám dodáva sily, aby sme po tej ceste kráčali. Duch Svätý je teda oživujúcim slnkom duší.

Krásna a poučná je história ľudstva. Ale omnoho krajšia a poučnejšia je história činov Boha.

Táto história nakrátko takto znie: „Boh vo svojej veľkej láske stvoril človeka na svoj obraz a hneď na začiatku vstúpil človekovi do duše jadro večného života — posväcujúcu milosť. Človek vo svojej pýche a obmedzenosti povstal oproti Bohu. Skrz hriech stratil jadro večného života. Skazil v sebe obraz Boží. Čo ľudská zlomyseľnosť skazila, to napravil Syn Boží svojím nekonečným zmilovaním, keď sa stal človekom. Sám Duch Svätý sa ponáhľal na pomoc človekovi, aby zahatil skazu hriechu. Aký je človek veľký, že sa Najsvätejšia Trojica tak zaujala oň!“

Človek je taký veľký, že Boh a človek sa namáhajú na jeho výchovu!

Posiaľ som ti nakrátko rozpovedal, čo učinil a čo činí Boh vo veci tvojej výchovy. Teraz ti rozpoviem, čo máš robiť ty v prospech svojej výchovy.

Hriech nielen Bohu dal práce, skaza hriechu i tebe dáva mnoho práce!

Boh ti dáva telo i dušu, pravdu a milosť. On ti neostane dlžným. Tvojou vecou je, aby si si telo a dušu vypestoval a vzdelal. Aby si jadro večného života — posväcujúcu milosť v sebe zachránil a rozmnožoval. Duša pravdou a milosťou rastie. Pravda a milosť dokončuje v tebe obraz Boží.

Goethe, chýrny nemecký básnik, nebol práve vzorom charakteru, ale súc veľkým rozumom obdarený, často mával zapamätania hodné výpovede. Raz riekol: „Dve veci by sme si mali prosiť od Boha: čisté srdce a veľké myšlienky!“

Veľké myšlienky nám dáva viera Kristova, ale pravda viery a jej milosť len od náruživosti oslobodené, čisté srdcia navštevuje. Slobodu a čistotu duše len dlhým a vytrvalým bojom si môžeš získať. Sloboda je drahým pokladom, ktorý nám zadarmo nik nedá! Iným slovom: k veľkému pokladu charakteru sa cestou boja za slobodu dostaneš. A to cestou víťazného boja.

Svätý boj duše za slobodu je škola charakteru!

ČASŤ DRUHÁ.

SVATÝ BOJ ZA SLOBODU. PRÍPRAVNÁ ŠKOLA CHARAKTERU.

5. Kto má byť pánom v tvojom dome?

Veľký objaviteľ Kolumbus v starých spisoch rehoľníka Rogéria čítal, že naša zem je guľa, a preto, že zo Španielska na západ cestujúc, možno sa dostať do Indie. — Nájdem túto západnú cestu do Indie, — riekol si Kolumbus. Ľudia ho vysmievali, lebo takto rozmýšľali: — Ak je zem guľa, vtedy Kolumbus i so svojimi ľuďmi spadne dolu s druhej polovice zemegule. — Kolumbus si však nevšimol posmechov a objavil Ameriku.

Ešte i od Kolumba väčším objaviteľom je Koperník, kanonik z Frauenburgu.

Do 16. storočia si ľudia mysleli, že zem nehybne stojí, a že slnko v každých 24 hodinách obíde zem. A to sa vskutku tak vidí, že slnko ráno „vychádza“, prejde oblohou nebeskou a večer že „zapadá“.

Ľudia už tisíce a tisíce rokov pozerali na slnko a na hviezdnaté nebo a to isté videli, čo my vidíme. Koperník však svojím rozumom videl to, čo pred ním človek ešte nevidel. Cez celý svoj život skúmal nebeské telesá a len na smrteľnej posteli dokončil svoje výpočty. V nich vypovedal veľký objav, ktorému po-

dobný dovtedy ešte nikto neučinil: „Nie slnko sa točí okolo zeme, ale naopak, zem a ostatné nebeské telesá sa točia okolo slnka.“ Dobre, ja však ešte i od Koperníka väčšieho vynálezcu poznám. Tento najväčší vynálezca je Ježiš Kristus. Pán Ježiš vynašiel dušu, nekonečnú cenu duše, poukázal na veľkosť a vznešenosť duše. Keď vypovedal: „Kráľovstvo Božie je vo vás“, vtedy nový svet sa otvoril pred ľudstvom, podivný to svet našej duše.

Rozumej dobre! Ľudia i pred Ježišom Kristom už vedeli, že človek má dušu, ktorá i po smrti žije. Nevedeli však, že táto duša je väčší poklad, ako celý svet, že duša človeka je sama celé kráľovstvo, v ktorom sám človek má byť kráľom a že toto kráľovstvo je samo kráľovstvo nebeské.

Pamätáš sa ešte, čo povedal Boh prvým ľuďom, keď ich stvoril? Rozkaz Boží ľuďom znel takto: „Podmaňte zem a panujte nad morskými rybami, nad nebeským vtáctvom a nad všetkými živočíchmi, ktoré sa pohybujú po zemi!“ (I. Mojžiš, 1, 28.) Ako keby bol Boh povedal: „Človeče, zem so svojimi vrchami, moriami, zvieratmi a so všetkými svojimi tajnými silami je pred tebou. Id' a zaujmi si túto zem pre seba! Buď kráľom zeme, ako som i ja Pánom a Kráľom celého sveta!“

Ako? Tento Adam, ktorý ešte ani šiat nemá, tento slabý človek by mal zápasiť s mohutnými silami prírody, s jej veľkými zvieratmi? On by mal podmaniť ohromné moria? „Tak je“, hovorí Pán, „podmaň si zem, lebo ty si silnejší od všetkých zverov v pralesoch bývajúcich, od zverstva morských vôd, od obrovských síl prírody!“

Podivná reč! Skoro neuveriteľná! Chop sa len rozumu a sám prídeš na to, že táto reč je číro-čistá pravda.

Ozaj, ktorá je najväčšia sila na svete?

Keď dvaja chlapci chcú vedieť, ktorý z nich je mocnejší, chytia sa za pasy a ten, ktorý druhého o zem pritlačí, je mocnejší. Ktorá sila bude teda najväčšou

silou na zemi? Myslím, že tá, ktorá všetky iné sily premôže. Ktorá je to sila?

Či je vietor mocný? Veru mocný! Keď sa nahnevá, strhne s domov strechy, veľké stromy i s koreňami vytrhne,orské vlny vyhodí do vežovej výšky, a tieto rozzúrené vlny hrubý železný drúk tak ľahko zlomia, ako ty suchý, tenký prútik.

Je para mocná? Pozri len dlhý rad vozňov, ktoré rušeň s vetrom závodiac, rýchlo ťahá za sebou. Pozri na paroloď, ktorá ako nejaké plávacie mesto pláva po mori! Čo ju ženie? Sila pary. Veru, v syčiacej pare sa ohromná sila skrýva!

Či je hrom mocný? Človek a zviera sa trasie, keď zahrmí v oblakoch a keď uderí do stáletého duba, rozmrví ho na kúsky. V elektrickej iskre, ktorú hromom voláme, prebýva strašná sila!

A teraz mi povedz, čo je mocnejšie: vietor, para a či hrom?

Alebo či je ešte i väčšia sila, ktorá tieto premôže?

Nezabudni, že tá sila je najväčšia, ktorá všetky iné sily premôže!

Rozum človeka však povie: — Vetríček, vietor, poď len sem, nefúkaj nadarmo, ale žeň tento veterný mlyn! — Alebo: — Poď, vetriček, vietor, zachyť sa do plachát mojej lode a tiskaj ju ďaleko-ďaleko, do cudzích častí sveta!

Rozum človeka hovorí ďalej syčiacej pare: — Poď, budeš mi poslušným sluhom, budeš ťahať moje vlaky, lode a stroje!

Človek svojím rozumom zmocní sa i blesku a hromu a povie: — Nebudete svojvoľne pustošiť, budete hýbať moje stroje a budete mi osvetľovať ulice!

Rozmýšľaj teraz, a potom mi povedz, ktorá je najväčšia sila na svete?!

Hej, rozum je tá najväčšia sila, lebo rozum premôže vietor, paru a hrom, ako aj iné prírodné sily.

Prinúti ich, aby slúžili človeku. Rozum je Bohom daná zbraň človekovi, aby ňou podmanil celý svet.

Človek zorie tvrdé hrudy a tieto už od tisíce rokov poskytujú človekovi každodenný chlieb. Človek vnikne do vnútra zeme a prinúti zem, aby mu vydala svoje skryté poklady. Človek premôže ukrutné zvery pralesov, nebojí sa ani hlbok mora. Človek sa zmocní blesku a posielal ho ako poslušného posla z jedného zemediela do druhého. A nielen, že človekove myšlienky prenáša cez ohromné diaľky, ale i pracuje a ťahá veľké ťarchy. Človek lietadlom opanuje už i vzduch a pohybuje sa v ňom ako najsmelší vták — orol. Človek sa stal pánom a kráľom zeme. Čím? Svojím rozumom!

Rozum človeka zájde i k ďalekým hviezdám a vyskúma ich tajnosti.

Človek pozostáva z tela a z duše. Telo je vzaté zo zeme a aspoň načas sa zas vráti do zeme. Duša je však z Boha, a preto nemôže byť nikdy zničená! Schiller, nemecký básnik hovorí: „Človek je zostavený z anjela a zo zvieraťa. Anjel je duša a zver je telo.“

Teraz sa ťa teda opytujem: — Kto má byť pánom v tvojom dome? Či telo, to neumelé zviera a či duša?

Vidím, ako sa ti vyjasňuje tvár a nadšene hovoríš: — Rozumná duša bude pánom v mojom dome! — Dobre! Túto a nijakú inú odpoveď si nemohol dať!

Keď Boh stvoril človeka, vtedy vskutku duša bola pánom v ňom. Telo sa ani rušiť neopovážilo oproti rozkazom duše. Čo duša rozkázala, to telo pekne vykonalo. Duša bola slnkom tela. Hriech prvých ľudí však obrátil tento poriadok. Od prvého hriechu našich prarodičov počnúc prestalo telo poslúchať. Stalo sa buričom. Sám Syn Boží musel sostúpiť na zem, aby zas zaviedol starý poriadok, aby sa zas duša stala pánom nad telom.

„Božie kráľovstvo je vo vás!“ hovorí Pán. Hej, lenže toto kráľovstvo musíme zaujať pre seba. A len tuhým bojom ho možno zaujať. Sám Spasiteľ hovorí:

„Kráľovstvo Božie trpí násilie, len násilní sa ho zmocnia!“

Kto sa smele postaví, kto sa s hrdinským rozhodnutím vrhne do boja, ten premôže telo a získa svoju dušu. A kto ovládne svoju dušu, ten má v sebe kráľovstvo nebeské. V tej duši, ktorá sa stala pánom nad telom, prebýva Boh so svojimi milosťami. A v kom prebýva Boh, v tom prebýva i kráľovstvo nebeské.

Človek len jednu vec nemôže premôcť a to je smrť! Na to Boh človekovi nedal sily, to by viedlo človeka k prechmatom. Ale zato smrť, ktorá zničí telo, nemôže zničiť dušu. Smrť vyrve dušu z tela, ale usmrtiť ju nemôže! Smrť vyrve dušu z tohto sveta, ale od Boha ju odtrhnúť nemôže. Ktorá duša sa už tu na zemi spojila s Bohom, tá ostane s ním spojená cez celú večnosť — toto je kráľovstvo nebeské, ktoré v nás, v našej duši prebýva. Kto toto kráľovstvo vie zaujať, ten je najväčším hrdinom sveta!

Veľký Alexander, Cézar, Hanibal, Napoleon sú najobdivovanejší vodcovia vojsk, ozajstní podmanitelia sveta.

Keď Veľký Alexander bol ešte chlapcom, v jeden deň videl zvláštnu udalosť. Jeho otec Filip, kráľ Macedónie dal predviesť koňa, zvaného Bukefalus a najobratnejší jazdci celej krajiny rad-radom skúšali na ňom jazdiť. Lenže sotva si sadol nejaký jazdec na Bukefala, v tom okamihu ho divý kôň shodil so seba. Nechcel nikoho strpieť na svojom chrbte. Videl toto malý Alexander i riekol otcovi: — Otec, ja budem jazdiť na tom koni! — A vtom už i sedel na ňom. Kôň sa trhal, hádzal, raz na predné, raz na zadné nohy vstával. Chcel Alexandra so seba shodiť. Ale všetko márne. Alexander tak silno sedel na koni, ako priko- vaný a Bukefalus onedlho tak poslúchal Alexandra, ako krotký baránok.

Keď toto kráľ Filip videl, zvolal: — Alexander, syn môj, Macedónia je pre teba malá. Hľadaj si inú kra-

jinu. A Alexander neskôr s malým, ale hrdinským vojskom sa pohol do sveta a vzdor svojmu mladému veku, zaujal celý východ so všetkými jeho krajinami. Keď na hranici Indie mu povedali, že už niet viac krajín na podmanenie, Alexander začal plakať. Alexander bol vskutku hrdinom, ale predsa nie najväčším hrdinom. Je pravda, že vedel skrotiť i najdivšieho koňa, že vedel podmaniť celý svet, ale nevedel skrotiť sám seba, svoje telo. Uňho nie duša panovala nad telom. Alexander Veľký, ktorému sa zpočiatku hnusily liehoviny, neskôršie sa navykol na pôžitok vína. Raz vydržiaval hostinu, na ktorej sa lieh stal pánom nad hrdinom, pred ktorým sa celý svet triasol. Víno premohlo Alexandra Veľkého. V opilosti ho potom premohol i hnev a v hneve prepichol svojho najmilšieho priateľa Kleitosa, ktorý v jednej vojne s nasadením vlastného života zachránil Alexandra od istej smrti. Keď Alexander vytrezvel a videl, čo učinil, tak sa hanbil a tak oľutoval svoj čin, že si chcel vziať život. Jeho priatelia ho len horko-ťažko vedeli zadržať, aby nespáchal na sebe zbabelú samovraždu.

Kto premôže svoje telo, kto dušu svoju učiní pánom nad telom, to je hrdina hrdinov, ešte i od Alexandra Veľkého väčší hrdina. Hor' sa teda na svätý boj, na premoženie tela! Kto v tomto svätom boji nedrží s nami, je zbabelec a celým svojím životom ostane sluhom, poslušným sluhom tela.

Čo myslíš, kto je stvorený rozkazovať: kočiš, či kôň? Ozaj, čo by si povedal, keby si v jeden pekný deň vystúpil na ulicu a videl, že kôň sa škriabe na voz a do voza zapriahnutého kočiša začína poháňať? To by bol ozaj prevrátený svet! Ty však práve takýto obrátený svet pripravuješ v sebe, ak sa nechystáš do boja na premoženie tela.

6. Zbraň svätého boja za slobodu.

Vo vojne vodca vytasí meč z pošvy, ukáže ním na nepriateľa a zvolá: — Vojaci, napred! — I my sme vojaci! Vojaci Kristovi. Či si chlapec, či dievča, vojak si, bojovník si! Zaujať chceš krajinu — krajinu kráľovstva nebeského. Už vieš, kde prebýva kráľovstvo nebeské: v tebe, v nás všetkých! I ja ti hovorím, ako ten vodca: — Chlapci, dievčatá, vojaci, bojovníci Kristovi, napred! — Cieľom je kráľovstvo Božie!

Hej, ale akou zbraňou sa pohneme zaujať kráľovstvo Božie? Puškou? Mečom? Delom? Na koni? A či peši? Do hradu tvojej duše nevnikne ani husár, ani pechota. Tu nespomôže ani puška, ani delo, ani meč. Do hradu tvojej duše len jedna jediná vec môže vniknúť a to je tvoja pevná vôľa, ktorej mohutnou zbraňou je sebazaprenie. Toto je jediná zbraň svätého boja za slobodu. Kto túto zbraň šikovne vie obracať, ten si vybojuje slobodu. Kto sa však nechopí tejto zbrane, alebo nešikovne ňou zachádza, ten ostane navždy otrokom.

Ako je Boh Pánom, tak i človek, ktorý je na obraz Boží stvorený, je tiež povolaný, aby sa stal pánom. Človek má zaujať zem a hrad duše. Čo by nám osožilo, čo by sme i vietor zapriahli do svojich služieb, čo by sme z pary učinili poslušného sluhu, ktorý by nám ťahal naše stroje, čo by sme aj chytili divý hrom a použili ho k svojim prácam — čo by nám to všetko osožilo, keby sme sa nestali pánmi v svojom vlastnom dome! Keby sme nevedeli rozkázat tým silám, ktoré zúria v našom vnútri?

Čo sú to za sily? Myšlienky, náklonnosti, žiadosti, ktoré často ako nejakí buriči sa spoja s telom oproti duši. Duša voči týmto buričom si len tak pomôže, keď odoprie ich žiadostiam, keď použije mohutnú zbraň

duše — sebazaprenie. Daj pozor, dieťa moje, teraz ťa zavediem do vysokej vojenskej školy samého Pána Ježiša. On je Boh slobody, ktorý 33 rokov pracoval, bojoval, aby nás slobodnými učinil, krv svoju vylial na oltári kríža, aby slušnú cenu zaplatil za našu slobodu. Ach, povedz nám teda, Kráľu našich duší, čo máme robiť, aby sme sa dožili slobody?

A Pán nám hovorí: „Kto ma chce nasledovať, nech zaprie seba!“ (Mt 16, 24.) Vodcovia len nakrátko hovoria. I kráľ našej duše len krátko hovorí, ale v jeho krátkej reči je obsažená práca pre celý život! „Ja som Boh slobody,“ hovorí nám náš najvyšší vodca, „stal som sa človekom, aby som ukázal ľuďom cestu slobody. 33 rokov som ukazoval ľuďom ako majú žiť životom slobodným. Kto ma chce nasledovať, kto si žiada slobodu, kto si chce príklad vziať z môjho života, ten nech zaprie seba, nech sa protiví všetkým neriadnym náklonnostiam a žiadostiam, ktoré z tela pochádzajú, lebo len takto sa stane duša pánom tela, len takto sa stane duša pánom v svojom dome! Len slobodné duše môžu nasledovať! Len slobodné duše môžu prijať moju pravdu a moje milosti! Len slobodné duše sa môžu vyvinúť v umelecké dielo! Len ony sa môžu vyvinúť na môj obraz!“

Každá zbraň raní a usmrť. Meč, puška, delo človeka rania a usmrť. Zbraň sebazaprenia však zachraňuje život. Ba viac! Tvorí život!

Pozri rozsievач! Najprv preorie zem. Urobí hrob pre rozsievач sa majúce zrno. Potom pochová zrno do hrobu hrúd. Zrno začne hniť. Skoro zomrie. Ale z jeho smrti sa rodí nový život. Zrno onedlho začne púšťať korene, Neskôr steblo. A časom donáša hojné ovocie. „Veru, veru, hovorím vám, ak zrno obilné nepadne do zeme a neumrie, zostane samo; ale keď umrie, donáša mnoho úžitku!“

Zrno môže i tisíc rokov ležať v sýpke, tam nebude rásť, tam nebude nové zrná rodiť.

Pán Ježiš doniesol nám život. Plný, krásny život! On sám je to šlachetné steblo, z ktorého nový, božský život vyrastá pre celé ľudstvo.

V jednu noc prišiel ku Pánu Ježišovi istý popredný Žid, menom Nikodém. Veľkú vec sa chcel dozvedieť od Pána Ježiša — tajomstvo večného života.

Pán Ježiš povedal Nikodémovi: „Veru, veru, povedám ti, kto sa znovu nenarodí, nemôže vidieť kráľovstvo Božie!“

Nikodém sa spýtal: „Ako sa môže človek znovu narodiť, keď je už starý?“ Pán Ježiš mu odpovedal: „Veru, veru, povedám ti, kto sa znovu nezrodí z vody a z Ducha Svätého, nevojde do kráľovstva nebeského.“ (Jn 3, 3—5.)

Hľa, toto je tajomstvo božského života!

Ty, milé dieťa, po svojom narodení si sa hneď zúčastnilo milostí „vody a Ducha Svätého“ vo svätom krste. Voda a slová svätého krstu — slovom sviatosť krstu — bol ten prostriedok, ktorým ti Duch Svätý daroval nový, božský život. Do tvojej duše sa vtedy dostal ten život, ktorý Spasiteľ na dreve kríža svojou krvou kúpil.

Lenže v tvojej posvätenej, k novému životu vzkriesenej duši tam boli i zárodky neriadnych, nečistých náklonností. Ale ešte spaly, ako i zrno začas ešte spí v zemi. Neskôr sa však tieto zárodky prebudily, vzrástly, tak ako burina vytrča svoje hlavy na jar zo zeme.

Čože máš robiť už teraz, aby táto daromná burina nezaslula život tvojej duše?

Čo robí záhradník s divými rastlinami, ktoré utláčajú vývin užitočných rastlín? Vypleje, vytrhá, vykorení ich! Vezme ostrý nôž a bez milosrdenstva odreže so stromkov všetky divé výhonky.

Záhradník usmrcuje divý život, aby zachránil život šlachetný. I ty musíš takto plieť a obrezávať v svojej duši! I ty musíš vziať do ruky ostrý nôž, a bez milosrdenstva vyrezať zo svojej duše všetky divé výhon-

ky. Takéto divé výhonky sú tvoje neriadne, nečisté náklonnosti a žiadosti. Keď takto činiš, usmrtiš v sebe hriešneho človeka. Ožije v tebe človek svätý. Sebazaprenie je ochranná zbraň šľachetného života!

Jedného krásneho májového rána Janko zvedavo pozeral, čo robí otec v ovocnej záhrade. Rástlo tam viac malých, divých jabloní. Otec vzal pítku a odrezal celý pník jednej takejto jablonky. — Ach, aká škoda, otecko, že si ten pekný stromček odpíli! — riekol malý Janko. — Počkaj len, Janko, uvidíš, čo bude z tohto stromčeka! Keby som ho bol tak nechal, bol by rodil len divé a trpké jablká. Teraz ho však zaštepím ratoľstou z dobrého, šľachetného stromu a o pár rokov budeme mať na ňom veľmi chutné a dobré jablká. — Otec mu ukázal, ako sa divé stromky štepia. Ukázal mu veľký, už zaštepený strom, a povedal mu: — Vidíš, Janko môj, ako som ja teraz túto jablonku zaštepil, tak musíš i ty urobiť so svojou dušou. Musíš vypíliť, vyrezať, odstrániť z nej všetko, čo je divé a nešľachetné a musíš do nej zaštepiť šľachetnosť dobroty!

Hľa, takto vyzerá duševná zbraň sebazaprenia, ktorá neraní, nezabíja, ale tvorí šľachetný život. Pozri si sochára pri jeho umeleckej práci! V jeho duši už žije umelecký obraz. Ale akože ho vytvorí z tej surovej saskupeniny mramora? Ak povie: „Netýkajme sa toho mramora, však je to i tak krásny výtvár prírody,“ vtedy z mramora nebude nikdy socha. Sochár to však nepovie, ba naopak! Chytí dláto a kladivo a celou silou začne pracovať. Len tak fírkajú s mramora drobné kúsky!

I ty si sochár! Chceš zo seba vytvoriť umelecké dielo? Hej! Ale ak nevezmeš do ruky ostré dláto sebazaprenia, tak z teba až do smrti len divoch ostane!

Tým končíme, čím sme začali. Duša je stvorená panovať! Hej! Ale kto chce panovať, ten musí byť mocný! Slabého pána nikto nestrpí nad sebou! Len si sadni na divú paripu a hneď sa presvedčíš, že ti pravdu ho-

vorím. Ak nechytíš opraty mocnou rukou, ak pevne nesedíš na koni, shodí ťa, že ťa v plachte zanesú domov.

Nuž ale, ako sa stane tvoja vôľa mocnou? Ako sa stane tvoj rozum ostrým? Len učením a cvičením. Svoj rozum si cvičíš počtovaním, čítaním a iným cvičením.

Ako sa zosilňujú svaly tvojho tela? Hrou, prácou, telocvikom. Len stálym cvičením si môžeš nadobudnúť oceľové svaly! A práve takto je to i s pevnou vôľou! Tá sa tiež len stálym cvičením stane silnou, oceľovou.

Keď sa so dňa na deň cvičíš v tom, že odprieš tej, alebo inej žiadosti svojho tela a uplatníš vôľu svojej duše, tvoja vôľa sa bude zosilňovať. Telo sa ti takto pomaly naučí poslúchať rozkazy tvojej duše.

Pekná vec je rozkazovať silám prírody: vetru, pare a hromu. Veľkolepou vecou je, keď človek kráľa pustatiny — leva — natoľko skrotí, že si môže svoju hlavu do jeho otvoreného pysku vopchať. Ale najveľkolepejšou vecou je to, keď vieme skrotiť sami seba — svoje telo. *Najväčším pánom je ten, kto sám sebe vie rozkazovať!*

Teraz však pozrime dopodrobna, ako sa stane duša pánom nad telom!

7. Panuj nad svojím žalúdkom!

V niektorom krátkom porekadle je viac múdrosti, ako v niektorej celej knihe. V Grécku, v meste Delfy stála svätyňa, nad vchodom ktorej stálo napísané: „Poznaj sám seba!“ Táto výpoveď viac stojí, ako metrický cent zlata! Zapamätaj si ju preto dobre!

Kľúčom celého vesmíru je Boh. Po Bohu je však človek ten tvor, ktorého poznať je vecou veľmi hod-

notnou a užitočnou. Kto sám seba nepozná, ten nič nevie. Kto sám seba nepozná, podobá sa človeku, ktorý veľmi dobre pozná vrchy Afriky, alebo cesty karavánou po Sahare, ale nepozná vo svojej dedine cestu ku kostolu. Ba viac poviem. Kto seba nepozná, ten ani Boha nepozná. Veď človek je predsa fotografiou, obrazom Boha, preto má začať skúmať na svojej duši, aký je Boh. Rozum a vôľa, ktoré sú v duši ľudskej len maličké, v Bohu sú nekonečné.

Poslúchnime gréckeho mudrca, ktorý dal na svätyňu vyryť onen nápis a poďme skúmať a hľadať sami seba! Čo povedal Schiller, veľký nemecký básnik o človeku? Povedal: „Človek je z anjela a zo zvera složený!“ Anjelom je duša, zverom je telo.

Nechcem sa dohadovať s týmto veľkým básnikom, ale keď si na to pomyslím, že jazykom svojho tela prijímame k sebe telo Pána Ježiša, že raz na rozkaz Boží naše telá vstanú zmŕtvych a budú v nebesiach prebývať, trochu hrubou sa mi zdá byť výpoveď básnikova. Ale s druhej stránky aj básnik má voľačo pravdy, že naše telo je podobné telu zvierat a, veru, mnoho razy zverské žiadosti prebývajú v ňom.

Naše telo má päť smyslov: zrak, sluch, čuch, chuť, a hmat. Týchto päť smyslov je ako by päť oblokov duše do sveta. Duša cez tieto obloky pozerá do sveta, nimi má spojenie so svetom.

Najhlavnejším smyslom je zrak. Už aj umiestenie zraku ukazuje, že oko je ako by vodcom medzi smyslami. Najnižšie smysly sú chuť a hmat. Sú zvieratá, ktoré majú len chuť a hmat. Takéto zviera je napríklad hľista. Tieto zvieratá menujeme zvieratmi nižšieho stupňa. A vskutku! Aký veľký je rozdiel medzi podzemnou hľistou a medzi orlom, ktorý v oblakoch krúži a v slnečných lúčoch sa kúpe! Pozrime si celkom zblízka tieto dva posledné smysly, lebo ožaj podivnou vecou je, že tieto dva smysly napriek svojej podriadenosti, ako sa usilujú, aby opanovali celého človeka!

Pozrime si najprv chuť! Sídlo chuti je jazyk a celé ústa. Ba ešte i na čuch stvorený nos sem patrí. Tento je strážcom chuti. Preto sídli nad ústami. Keď sa do nosa dostane nejaká dobrá vôňa, povedzme vôňa čerstvého koláča, alebo chutnej pečienky, nos to v tej sekunde odtelefonuje chuti a ústam vôbec a vtedy už aj tečú slinky na koláč, alebo na pečienku. A naopak. Keď nejaká zlá vôňa sa dostane do nosa, nos hneď telefonuje ústam: — Nejedzte z toho koláča, z tej pečienky, lebo to sú už skazené jedlá, ochoriete od nich! — Ústa sú však len začiatkom, len dvermi chuti. Chuť ďalej pokračuje v hrtane a v žalúdku.

Žalúdok leží dosť hlboko, dobre skrytý pod prsou kosťou, ako nejaký zapretý, svojvoľný pán, ktorý však prostredníctvom svojich sluhov každému rozkazuje a nad každým chce panovať.

Čo je žalúdok? Podlhovasté mäsité vrečko. Jeho úlohou je spracovanie jedál a nápojov. Žalúdku musíme uznať, že usilovne pracuje. Keď nemá práce, šťve človeka a niekdy i mrmle. Toto mrmlanie ako by hovorilo: — Čuj, už nemám práce, postaraj sa, aby som mal čo robiť!

Výsledok práce žalúdka je biela a viac-menej hustá tekutina. Biela krv, ktorá sa cez srdce dostala do pľúc, v pľúcach sa od kyslíka na červeno zafarbí. Žalúdok z ovocia svojej práce len malú časť požaduje pre seba. Väčšinu pomocou srdca oddáva celému telu. On kŕmi každú čiastočku tela. Bez jeho práce by ešte aj nechty a vlasy zahynuly. Ba ešte viac poviem: usilovný žalúdok núti celého človeka do práce.

Nielen Černoch je lenivý, ale i European. A najmä medzi deťmi sa nájdú mnohé, ktoré lenivosť zo srdca milujú.

Jaj! Ale tu je žalúdok, ktorý na lenivcov prísne zareve: — Pracujte, lebo ináč zahyniete i so mnou!

Z tohto všetkého vidno, že žalúdok nám je veľmi užitočný, — ako sluha! Ak je žalúdok spokojný s tým-

to zástojom sluhu, ktorý mu Stvoriteľ udelil, tak nemôžeme oproti žalúdku ani slova povedať. Ba musíme uznať, že žalúdok koná ľudom veľmi užitočnú službu. Hej! Lenže žalúdok sa mnoho razy nechce uspokojiť s týmto zástojom sluhu, lebo v ňom — v tomto sprostom, hluchom a mäsitom vrecku — prebývajú náklonnosti ku krutovláde. Žalúdok mnoho razy bezočivou náročnosťou vystupuje a hovorí človeku: — Čuješ, človeče, nemaj inú starosť, len tú, aby si mne slúžil! A preto der sa a pracuj a behaj sem a tam, ba ešte i svoj rozum na to používaj, aby si mi dobré jedlá a nápoje zadovážil. Ja som tvoj pán, ktorý ti rozkazuje! Ja som tvoj boh!

No, ale z tohto je už ani polovica nie žartom! Keď je už o pánovi a o panovaní reč, nuž povedzže mi, dieťa moje, koho si vyvolíš za pána, toho, kto je sprostý ako noc a nevie ani do troch narátať a kto i vtedy mrmle, keď sú v spoločnosti i iní prítomní; alebo toho, kto je múdry, vzdelaný a rozumie sa rozkazovaniu?

Iným slovom: či vidiaci rozum, alebo sprostý žalúdok má byť pánom človeka? Pozri len na tento žalúdok, na tohto tyrana, ktorý stále len vyžaduje niečo, a povedz mi, tento má byť tvojím pánom a bohom?

Vieš, aké úmysly má žalúdok s tebou? Ja ti to otvorene poviem a odhalím ti úmysel sprostého tyrana: žalúdok ňa chce jednoducho strhnúť do radu zvierat.

Pozri si radom zvieratá! Čože je tá ryba, čo tak veselo pláva vo vode? Azda zato tam pláva, aby ňa zabávala? Alebo tebe a tvojim priateľom nejaký ošoh donášala? Ani reči! Ryba preto pláva vo vode, aby niečo takého našla, čo by mohla zhltnúť. Ryba je plávajúci žalúdok.

Alebo si pozri orla v susedstve nebeských oblakov! Prečože tak krásne krúži tam v tej výške? Azda sa tebe chce tým preukázať? Never! On svojím ostrým zrakom hľadá korisť, na ktorú by sa mohol vrhnúť a zožrať ju.

Orol je lietajúci žalúdok. Nuž a krava, ovca, srnka a zajac, čože hľadajú na paši? Ich jedinou starosťou je, aby naplnily svoje žalúdky. Štvornohé zvieratá sú chodiace-behajúce žalúdky. Zviera od rána do večera nemyslí na iné, ako na to, aby si žalúdok naplnilo. A keď sa mu to podarí, keď sa najedlo a napilo, tým i ukončilo svoju dennú prácu. Poberie sa na spánok, aby na druhý deň zas mohlo žalúdok obsluhovať. Slovom: žalúdok je pánom a rozkazovateľom zvieraťa. A to je takto i celkom v poriadku pri zvieratách. Však ony nemajú rozumnú dušu. Ony sa môžu uspokojiť s takýmto sprostým pánom a rozkazovateľom. — Ale oproti tomu sa musíme už rozhodne postaviť, aby i na obraz Boží stvorenému človeku žalúdok bol rozkazovateľom. Veď vtedy by človek tiež nebol ničím iným, ako chodiacim a bežiacim žalúdkom a neumelým zverom.

Za dávnych čias hovorievali: „Nie preto žijeme, aby sme jedli, ale preto jeme, aby sme žili!“ Preto jeme, aby sme život náš udržali. Ale cieľom nášho života nie je jedenie. Kto len preto žije, aby jedol a pil a popri tom nič iného nerobil, len sa hral, ten nežije ako človek, ale ako zviera.

Počul si už niečo o pohanských modlách? O pohanoch, ktorí bývajú v Ázii a v tmavej Afrike a ktorí kameň alebo drevo majú za boha a tomu sa klaňajú? Úbohí Iudia! myslíš si. Nuž, veru, úbohí, ktorí mŕtvy kameň, alebo drevo majú za Boha. Ale hľa, i v Európe, v kultúrnej Európe sa nájdú Iudia, ktorí sa klaňajú modlám. Kto sú to? Už sv. Pavol apoštol plačúc hovorí o Iudoch, „ktorým bohom je ich bruch!“ Hľa, títo poslušní sluhovia brucha stoja v jednom rade s pohanmi, ktorí sa klaňajú modlám. Ale ozaj, či je krajšia vec sprosté, mäsité vrečko pokladať za najvyššieho pána, ako mŕtvy kameň alebo drevo?

Čo máme teda robiť? Kto chce svojvoľne panovať je tyran. Proti tyranovi každý priateľ slobody sa pustí do boja. Čím chceš byť — slobodným človekom a či

otrokom? Ak tvoja duša túži po slobode, vtedy hor' sa, začni boj proti tyranovi!

Čo je zbraňou tohto boja? Túto zbraň ty už dobre poznáš. Jej meno je sebazaprenie. „Kto ma chce nasledovať, nech zaprie seba“, toto je cesta slobody. Postav žalúdok pred súdnu stolicu svojho rozumu a daj mu na vedomie raz a navždy: — Žalúdok, vedz, že si sprostý, slepý a hluchý a nevieš, čo ti je na osoh a čo na škodu! Preto tvojou povinnosťou je, aby si mňa, veliaci rozum poslúchal! Ja budem rozkazovať a ty budeš poslúchať! Ja som pán a ty si sluha! Čo ti je treba, to všetko dostaneš odo mňa. Ale potom čuś a neopováž sa mrčať, reptať a požiadavky stavať! A aby som videl, či vieš poslúchať, niekedy ani potrebné veci nedostaneš! — Takto máš prehovoriť ku sprostému žalúdku. Ale nemysli si, že žalúdok — toto samopašné decko — ťa na prvé slovo poslúchne. Musíš ho pomaly privykať, lebo ono je sprosté a náchylné ku samopašnosti a neposlušnosti. Aby si však nezabudol, ako máš žalúdok ku poslušnosti privykať, pripojujem ti niekoľko pravidiel o výchove žalúdka.

Denný rozkaz pre žalúdok!

„Žalúdok! Sluha! Vedz!

Po prvé: pre teba nebudem kradnúť! Darmo ti tečú sliny za krásnym jablkom suseda, z toho nebudeš jesť. Po druhé vedz, že pre teba sa nebudem vadiť so svojimi bratmi a sestrami! Keď oni väčší kus chleba, alebo čokolády dostanú, ty musíš čušať! I to ti môžem povedať, že polovicu môjho olovrantu niekedy ten môj kamarát dostane, ktorý nemá olovrant. Po tretie, a toto ti veľmi prísne rozkazujem, v piatok nebudeš jesť ani mäso, ani slaninu. V piatok zomrel za mňa Pán Ježiš. On ma volá na slobodu. Ty ma však chceš vrútiť do otroctva! Preto v piatok, ako v deň slobody, budeš

postiť! Musíš sa naučiť poslúchať! Sloboda viac stojí, ako všetko iné!"

Takéto a podobné rozkazy vydáš žalúdku. Ale opäťovne ťa upozorňujem, žalúdok z pekných rečí mnoho neporozumie.

Ako vychovávajú zvieru? Dresúrou, navykaním. Ako vychováva tvoja matka tvojho malého bračeka, v ktorom ešte spí duša, a preto nerozumie múdrej reči? Nuž tiež navykaním. Teda vidíš, že navykanie je pre žalúdok najlepším výchovovacím prostriedkom. Keď meškajú raňajky, alebo obed, nepušť sa hneď do plaču od hladu a nereptaj! Nauč sa čakať! Azda len neumrieš od polhodinového čakania? A keď je obed na stole, nevrhni sa naň, ako grúliaci obyvatelia chlieva! Sadni si k stolu kresťanským spôsobom. Pomodli sa! Ale ani potom nejedz s chvatom! Hryz dobre, lebo dobré hryzenie veľmi napomáha prácu žalúdka, kým hltanie jedál kazí žalúdok. Kusy jedál dostanúc sa do žalúdka, tam zaležia a urobia pažravý žalúdok chorým.

Dostane sa na stôl jedlo, ktoré ty máš veľmi rád. Toto je pre teba dobrou príležitosťou, aby si navykol tvoj žalúdok poslúchať. Nech tvoj žalúdok žiada ako len chce, aby si si pýtal z toho jedla, ty si nevezmeš, ty neposlúchneš žalúdok.

Tu vlastne vysvitne, či je tvoj žalúdok sluhom a či pánom. Niekedy sa stane, že je jedlo prismudnuté. Ty nesmieš za to reptať, aby si nezarmútil svoju matku, ktorá má i beztak dosť starostí. Jedz s chuťou, ako by si najlepšie jedlo jedol. To bude od teba veľkým víťazstvom. Alebo máš vo vrecku niekoľko korún, práve ideš pred výkladom cukrára. Vidíš tam vyložené čerstvé múčniky a torty, ktoré ty tak rád jedávaš. Žalúdok ti hovorí: — Kúp mi z týchto vecí, však máš peniaze! Ty však povieš: — Nekúpim, čuś! Radšej si kúpim za tie korunky nejakú dobrú knihu, to bude pokrmom pre moju dušu! — A odídeš od výkladu. Zasa si zvíťazil nad žalúdkom.

Ale myslíš si azda: však toto všetko sú len maličkosti! Nuž vedz, dieťa moje, že celý život sa tiež len z mnohých maličkostí skladá. Musíš však vedieť, že práve tieto maličkosti nie sú také ľahké a že veľkou a ťažkou vecou je pánom sa stať nad žalúdkom. Keď zvíťaziš, dosiahneš duševnej slobody: lebo čím lepšie vieš rozkazať svojmu telu, tým silnejšia sa stane tvoja duša. Každé jedno víťazstvo nad žalúdkom, je ďalší krok ku slobode!

8. Okúzľujúci nápoj otroctva.

Rozpoviem ti voľačo z detstva istého chýrečného a slávneho kráľa.

Najmocnejším panovníkom starodávnej Perzie bol chýrečný kráľ Kýros. Tento v svojom detskom veku žil za istý čas na dvore svojho starého otca Astiaga, ktorý bol kráľom Médie.

Pri stole Kýros vždy sedával po boku svojho kráľovského starého otca. Kýros bol rozumný a múdry chlapec a veľa ráz veľmi zaujímavé rozhovory viedol so svojim starým otcom. Jedného dňa pri jedení sa malý Kýros len díva a díva na stôl, pozerá a obdivuje misy jedál, ktoré sluhovia donášajú na stôl. — Ej, ej, starý otec, — riekol, — ale ti len mnoho práce dá nasýtiť sa, ak to z každej misy musíš jesť!

Starý otec sa len usmial a riekol: — Pravda, je u nás lepšie ako v Perzii? — Kýros odpovedal: — Neviem, kde je lepšie, ale viem, že u nás sa ľudia omnoho ľahšie a chytrejšie najedia, ako tu. Vy sa naozaj musíte potíť, kým sa najete!

Po jedení Kýros — s povolením starého otca — rozdelil medzi sluhami pozostatky jedál. Len Sakasovi,

oblúbenému pohárnikovi kráľa sa nič nedostalo. Astiagos sa s úsmevom pýta Kýra: — Nuž a tento prečože nedostal nič? Veď tak šikovne vie nalievať do pohárov? — Kýros odpovedal: — Poháre naplňaf, to i ja viem, ale ja nevypijem z nich prv polovicu ako Sakas.

Kýros potom naplnil kráľov pohár a ponúkol mu ho. Astiagos sa ho spýtal: — No, a ty neokúsiš z neho? — Nie, — odpovedal Kýros, — lebo vo víne je jed. To som minule spozoroval, keď ste sa na hostine zabávali. Ach, aký krik ste vy vtedy robili! Smiali ste sa, kričali ste, ba až ste revali! Speváci pri spievaní tak revali, že sa skoro roztrhali a predsa nebolo rozumieť, čo spievajú! Kým ste ešte triezvi za stolom sedeli, hovorili ste o svojom hrdinstve, ale keď ste od stola vstali, nevedeli ste sa na nohách udržať. Jedna noha sa vám zachytávala do druhej, válali ste sa po zemi. Nikto z vás nevedel, kým, alebo čím je! Ty si nevedel, že si kráľom a tvoji ľudia nevedeli, že sú tvojimi poddanými!

— Nuž a tvoj otec sa nikdy neopije? — spýtal sa Astiagos Kýra. — Nikdy! — riekol Kýros rázne. — Pije len, keď je smädný a keď si smäd zahasil, nikdy viac nepije!

Hľa, táto udalosť jasne poukazuje na okúzľujúci nápoj otroctva! Tento nápoj my menujeme liehom.

Len si predstavme, koľko miliónov korún vykradne z vreciek ľudí tento okúzľujúci nápoj! A koľko miliónov daní treba zaň platiť! To je ten okúzľujúci nápoj, ktorý naplňuje domy biedy, nemocnice, žaláre a blázince. Toto je ten okúzľujúci nápoj, ktorý ako na skazu človeka dychtiaci diabol ročíte tisíce a tisíce ľudí uvrhuje do včasného hrobu a do ohňa pekelného. Nebude nám preto škodiť, keď sa trochu lepšie oboznámime s týmto urputným nepriateľom ľudstva.

Čo je lieh? Bezfarebná, tuho zapáchajúca tekutina. Z usmrcujúcich otráv je najsilnejšia. Lieh sa zo všetkého dá navariť, čo hnije, ešte i z hnijúcej slamy. Lieh

ináč špiritusom, arabsky alkoholom menujeme. Nachádza sa vo väčšej-menšej miere vo víne, v pive a v rozličných pálenkách. V pálenke je asi tretina špiritusu, preto je pálenka asi päťkrát silnejšia od vína a šesťsedemkrát silnejšia od piva. Vo víne je len 6—7 častí a v pive len 4—5 častí špiritusu. Kto však pije mnoho vína a piva, ten tiež prijíma do seba veľké množstvo alkoholu.

Špiritus, ako čistý alkohol je usmrcujúci jed. Keby sme kvet poliali špiritusom, vyhynul by. Keby sme dali psovi vypiť deci špiritusu, zdochol by.

Pred niekoľkými rokmi sa stal v Dobšinej strašný prípad. V meste sa staval nový dom. Tesári, ktorí práve skladali väzbu, skryli si fľašu, plnú špiritusu do pece. Istý šesťročný chlapček našiel túto fľašu a zavolať na svojich kamarátov: — Chlapci, poďte, raz sa napijeme aj my! — Kamaráti ochutnali pálenku. Nechutila im. Vypľuvali i to málo, čo si na jazyk pustili. Náš chlapček však chcúc ukázať, že on vládze, dobre potiahol z fľaše. To sa stalo popoludní. Chlapček hneď dostal kŕče a napriek tomu, že mu dvaja lekári prišli na pomoc, do večera skončil.

Špiritus neusmrcuje vždy, ale veľké množstvo z neho i dospelým ľuďom škodí. Deťom je však každá kvapka špiritusu škodlivá.

Žalúdok dorába krv, ktorá je oživujúcou šťavou celého tela. Špiritus však pokazí prácu žalúdka a otrávi krv.

Srdce, ako nejaký striekač rozstrieka krv prostredníctvom žíl do celého tela. Potom sa v tele opotrebovaná krv vráti do srdca. Pozri si na vnútornej strane svojho ramena tie belasé žily! Tieto tú opotrebovanú, zoslabenú krv vedú nazpät do srdca. Tie žily, ktoré čerstvú červenú krv vedú nazpät do srdca. Tie žily, ktoré čerstvú červenú krv vedú do tela, nevidíme, ale cítime ich tlkot. Tento tlkot pochádza od pohybu krvi, ktorú práca srdca ženie ustavične do žíl.

Naše telo je v lete — v zime vždy teplé. Kde je však teplo, tam musí byť oheň. A vskutku, teplota nášho tela pochádza z bezplamenného zhorenia krvi. A čože zhorí v krvi? Kyslík. Tento celkom skape z krvi a na jeho miesto sa dostane kyselina uhličitá. Krv pomiešaná s kyselinou uhličitou je farby belasej. Ako sa však stane z tejto belasej, skazenej krvi zas čistá, zdravá krv? Prečo dýcha človek neprestajne vo dne i v noci? Skazená krv ide do srdca, do naprávajúcej dielne. Touto dielňou sú pľúca. V pľúcach skape kyselina uhličitá, lebo pľúca ju vydýchajú. Z povetria, ktoré do pľúc vdychujeme, sa zase kyslík dostane do krvi.

Krv sa takto celkom vyčistí. Stane sa čerstvou, červenou. Poberie sa nazpät do srdca a odtiaľ zasa do celého tela. Hľa, takto zázračne je zariadený náš vnútorný Božou múdrosťou!

Teraz však čuj, čo robí alkohol v našom tele! Alkohol, ktorý človek vypije, sa pomocou žalúdka s veľkou ľahkosťou dostane do krvi. Alkohol krv — túto oživujúcu šťavu nášho tela — nakazí. Ako sa to deje? Tak, že v krvi nachádzajúci sa kyslík alkohol pohlce, ako nejaký pažravý zlodej. Alkohol kyslík v krvi chytro spáli a krv naplní kyselinou uhličitou. Slovom, otrávi našu krv.

Kde cítiť najprv alkohol? V hlave. Prečo? Preto, lebo v hlave je mozog, ktorý duša vo svojom účinkovaní ako nástroj používa. Alkohol sa dostane do krvi, ktorá je v mozgu a týmto spôsobom omámi a otupí mozog. Z tohto stavu pochádza opilstvo. Opilstvo je teda omámením a otrávením mozgu. Alkohol však aj iné časti tela otupí. Opilca nechce poslúchať ani jazyk, ani nohy.

V opilom stave srdce a pľúca pracujú napnutými silami, aby alkohol — tohto kaziteľa krvi — z krvi vylúčili. To je však veľká práca a veľmi pomaly to ide. Niekedy to i dvadsaťštyri hodiny potrvá.

Kto každodenne popije veľké množstvo liehových

nápojov, ten má krv stále nakazenú. A ak takýto opilec dostane týfus, zapálenia pľúc, choleru, alebo inú nákazlivú chorobu, obyčajne i zomrie v nej. Tuberkulózu (suchotiny pľúc) oveľa ľahšie dostávajú opilci, ako ľudia triezvi, ktorí sa od alkoholických nápojov zdržujú.

Alkohol skazí však i žalúdok. Opilci sa preto ani nevedia riadne stravovať. Alkohol oslabí i pečeň, ktorá sa takto oslabí a stane sa neschopnou práce. Od alkoholu trpia i obličky a srdce. Slovom: alkohol naplňa nemocnice. Lekári vyrátali, že zpomedzi sto chorých sedemdesiatimi alkoholom — svojmu priateľovi — ďakujú za svoje nemoce.

Ale teraz počuj, čo robí tento zlý priateľ s dušou!

Podľa starej povesti Grékov bohynia Kirke dala hrdinom Odyseovým vypiť okúzľujúci nápoj, od ktorého sa hrdinovia premenili na grúliace prasce a bohynia Kirke ich potom zavrela do chlieva. Myslíš si: však je to len bájka! Hej, je to bájka i nie je to bájka. Či nepoznáš už ten okúzľujúci nápoj, ktorý človekovi odoberie rozum, a z človeka urobí zviera? Hej, ty už poznáš tento nápoj, volá sa: víno, pivo, pálenka — slovom, alkohol.

Človeka rozum činí človekom. To človekova hodnota. Hľadaj však v opilom človekovi rozum! Hľa, tam leží úbožiak opilec v bahne, ako zviera! Vieš, ktoré zviera! Jeho oči sú ako by zo skla, hľadí, ako by ho bol rozum celkom zanechal. Jazykom len tak bľaboce. Darmo čakáš od neho rozumnej reči! Ak sa opýtaš, či je chlapom a či ženou, ani na to ti nebude vedieť odpovedať. Nohy mu vypovedaly službu. Už iba štvornožky sa vie pohybovať. Plazí sa ako nerozumné zviera.

Svätý Bože! Nuž toto je na obraz Boží stvorený človek? Darmo hľadiš naň! Darmo ho skúmaš! Nenájdeš v ňom človeka! Nevie ani myslieť, ani hovoriť, ako iní rozumní ľudia. Podľa jeho vonkajšej podoby by

mal byť človekom, ale v skutočnosti je nerozumným zvieraťom. Ba žiaľ, i od zvieraťa je horším, lebo zviera sa zo svojej vôle nikdy neopije.

Ak niekedy vojdeš do toho smutného domu, ktorý nosí nápis: „Dom bláznov“, a opýtaš sa správcu tohto smutného domu, ako sa dostali títo nešťastníci do tohto cintorína rozumu, povie ti: polovici tých ľudí, čo sú tu zavretí alkohol vzal rozum. Ostatných iné hriechy a priestupky doniesly sem.

Alkohol urobí z triezveho človeka blázna. Blázni však len hlúpe a zlé veci vedia vyvádzať. Keď počuješ bohorúhanie, hrešenie a kliatby, hneď prídeš na to, že tu alkohol breše z človeka. Keď počuješ o bitke, o vražde, alebo o samovražde, priam môžeš vedieť, že diabol alkoholu má vo veci prsty. Alkohol omámi svedomie človeka — a keď svedomie spí, vtedy je človek na všetko schopný. Najviac ľudí posielajú do žalárov, do blázincov a do pekla — alkohol.

Rozumieš už teraz, prečo hovoril apoštol plačúc o tých, „ktorým je ich brucho bohom?“ Žalúdok sa sprisahá s jazykom a hrtanom a povedia si: — Nás treba dráždiť, nahovorte teda človeka, aby pil alkohol! — Ak sa toto žalúdku podarí, dostane sa do jeho moci celý človek. A ak sa človek raz dostal do otroctva alkoholu, odtiaľ sa už ťažko vyslobodí. Trápi sa v tomto smutnom otroctve, kým nezahynie. Z otroctva alkoholu nie je ľahký útek!

— Ja som, chvalabohu, nie otrokom alkoholu, — myslíš si. Uverím ti! Ale predsa ti hovorím: daj si veľký pozor!

Otroci alkoholu boli voľakedy tiež slobodní chlapci a dievčatá. Ako ty teraz. Keď sa prvý raz napili alkoholu, tak sa cítili, ako ten, ktorý prvý raz fajčí. Museli ísť chytro na stranu, lebo sa im v žalúdku začalo voľačo krútiť, čo sa všetkou silou žiadalo von.

Vieš, čo to bolo? Príroda sa ohradzovala v nich oproti jedu alkoholu. Hej! Lenže neskôr zabudli na túto

lekciu. U susedov ich ponúkli a oni zas pili. Neskôr potom už i za svoje vlastné peniaze pili. Videli, že i ostatní pijú a pomysleli si: ani ja nebudem horší od nich! Zabudli na porekadlo, ktoré hovorí: „Daj diabluvi svoj malíček a zhltnie ťa celého!“ Tak obišli, ako neskúsené deti, ktoré sa išly do Dunaja kúpať. Pri brehu im bolo dobre vo vode po pás sa člapkať. Keď sa opovážily však ďalej, prúd ich zachytil a darmo vedely niektoré z nich i plávať — nemilosrdný prúd ich vzal — utopily sa.

Tak je to i s alkoholom. Kto sa raz naň navykne, dostane sa do prúdu a stane sa jeho otrokom. Zatopí sa v ňom!

Ktorá je cesta slobody? Akože nám to povedal Kráľ našich duší? „Kto ma chce nasledovať, nech zaprie seba!“ Čo by si si i sto rokov lámal hlavu nad touto otázkou, lepšej cesty nenájdeš k slobode!

Postav žalúdok i s jeho kamarátmi pred súdnu stolicu svojho rozumu a opýtaj sa ho: — Chceš piť? Dobré! Denne potrebuješ asi liter vody. Čuješ žalúdok? **VODY!** Nie piva, nie vína, nie pálenky! Túto vodu denne v mlieku, v polievke dostaneš! Ak by ti to bolo málo, dostaneš čistej vody z prameňa! To je najlepší nápoj pre teba! Boh ti ho zadarmo dáva. Len na jedno ťa upozorňujem. Nepi vodu rozhorúčený a keď si sa napil, pohybu sa! Alkohol ti vôbec netreba, preto ho ani nikdy nedostaneš, darmo túžiš po ňom!

Takto rozpráva kráľovský rozum sprostému žalúdku!

Chceš byť mocným a silným? Nepi alkohol! Čím viac alkoholu kto pije, tým viac slabne.

Chceš mať mocnú dušu? Nepi alkohol!

Čo je ťažšou vecou? Piť, či nepiť? Čo je ťažším? Opíť sa a či triezvym ostať? Piť, opíť sa, to každý tulák vie urobiť! Silný človek sa nepoddá! Kto až do smrti nikdy nepije, koho alkohol do svojho otroctva nikdy nedostal — len ten je slobodný! Len ten je mocný! Len

takýto človek sa môže stať hrdinom, pred ktorým snímom klobúk.

Keď vyrastieš, dostaneš sa do veselej spoločnosti. Vtedy ukáž, že si chlap na mieste. — Pi! — povedia ti kamaráti. Ak nebudeš chcieť piť, povedia ti: — Kto nedrží s nami je zbabelcom! — Ale práve teraz sa ukáže, kto je zbabelcom! Či ten, kto tančuje, ako mu druhí hvízdajú, kto podlahne vábivým slovám a ide slepo za inými — a či ten, kto seabedome a krátko odvetí: — Mňa nikto neurobí bláznom!

9. Povraz otroctva.

Posledný a najnižší smysel je hmat. I toto je potrebný smysel. Dáva nám na vedomie, či je zima, alebo teplo. Upozorňuje nás na končité, ostré veci atď. Ale je veľmi háklivý. Ako zhýkne napríklad hmat toho, komu stupia na otlak! Ako kvíli dieťa, ktorému šaty klopú, keď je ono v nich! Čo tu kričí? Háklivý hmat! Mnohí chlapci (i dievčatá) dostanú zimomriavky, keď ráno vystúpiac z teplej postele, uvidia čerstvú vodu! Príčinou ich zbabelosti je háklivosť hmatu. Tento smysel, keď je veľmi háklivý a zbabelý i dušu popudzuje k zbabelosti.

Keď niektorý chlapec niečo zlého vykonal, zbabelý hmat sa bojí výprasku a šepce duši: — Však sa bojíš, že dostaneme? Vieš čo? Zataj, že si to urobil! — Takto zvädza zbabelý hmat často dušu k cigánstvu.

Čo je v dobre usporiadanom meste podzemný kanál, to isté je v ľudskom tele ústroj, ktorý vylučuje z tela nečistotu. Podzemným kanálom vytečie z mesta všetka nečistota, ktorá by mohla nakaziť celé ovzdušie mesta a ľudia by od toho mohli ochorieť. Takýto je aj telesný ústroj človeka, cez ktorý všetka opotre-

bovaná, jedovatá tekutina vyjde z tela. Keby táto tekutina ostala v tele, otráвила a nakazila by krv a človek by zomrel.

A hľa, smysel hmatu koľko ráz vábi deti na to, aby sa s týmto ústrojom ľahkomyseľne bavily! Toto je však veľmi nebezpečná a nezdravá vec! Lekári sa už neraz presvedčili o tom, že takéto deti vážne ochorely — a to na celý život! Veru, je to drahá hra, ktorú zdravím tela treba zaplatiť!

Ústroj tento je tým najnižším zverským ústrojom. Človek ho vždy šatami zakryje, dobre vychované dieťa ani nemyslí nikdy naň! Veď ani na podzemný kanál nečistoty nikdy nemyslíme! Dobre vychované dieťa nielen, že nemyslí nikdy na tento ústroj, ale sa ani nikdy nedá zviešť od svojho hmatu, aby sa s ním bavilo! Bo kto tak robí, ten si vyvolil cestu k najohavnejšiemu otroctvu — cestu do pekla!

Medzi otroctvom a otroctvom je tiež veľký rozdiel. Keď toho poslúchame, kto nám podľa všetkého práva a pravdy má a môže rozkazovať — nikdy sa nedostaneme do otroctva. Ba práve naopak, dostaneme sa do stavu slobody! Keď človeku rozum rozkazuje, vec je v poriadku! Rozum je predsa najhlavnejším a najpovolanjším našim vodcom. Len on môže byť naším pánom!

Ale ak sa telo dostane nad rozum a telo začne rozkazovať — tam je po všetkej slobode! A ak k tomu ten najposledenjší ústroj tela chce rozkazovať, tam je už veľmi zle! Tam sa zrodí najohavnejší druh otroctva, od ktorého ohavnejší sa už ani pomyslieť nedá!

Pomysli si len na taký plávajúci hrad — na modernú vojenskú loď! Ozaj! Hrad je to a pevnejší hrad, ako bársktorý iný. Pevnejší, ako z kameňa stavané hrady. A k tomu sa i pohybuje! Do tisíc ľudí sa zdržuje na ňom a každý z nich má na ňom svoju vymedzenú povinnosť. Medzi matrózmi je do 50 dôstojníkov. Títo rozkazujú v rôznych častiach lode. Medzi mužstvom sú i delostrelci, ktorí sú zamestnaní obsluhou

kanónov. Sú tam i strojníci a kuriči, ktorí udržujú stroje v pohybe. Sú tam i kuchári, ktorí varia pre všetkých matrózov, sú tam sluhovia, zametači a pod.

Najväčším pánom, ako by kráľom celej lode je kapitán. On je veliteľom celej lode. Zo svojho vyvýšeného miesta telefonicky posielá rozkazy dôstojníkom a mužstvu.

Čo by sa však stalo, keby niektorý dôstojník alebo jednoduchý matróz odstrčil kapitána s jeho miesta a sám by chcel rozkazovať? To by bola vzbura a takýto burič by prišiel o hlavu! A čo by sa stalo, keby tí poslední sluhovia na lodi sa vzbúrili a chceli rozkazovať? Nastal by veľký neporiadok. Loď by sa dostala do otroctva nepriateľa.

I človek je ako hrad. Je ako by kráľovstvom sám pre seba. Smysly a rôzne údy tohto kráľovstva sú jeho sluhovia. Každý smysel, každý úd má inú úlohu. A ktože je kráľom v tomto kráľovstve? Rozum, ktorý v hlave, na najvyššom bode tohto kráľovstva sídli. Rozum spravuje celé toto malé kráľovstvo. U koho je naozaj rozum pánom, ten žije v stave slobody! Keď sa však telo vzbúri a ono začne rozkazovať — tam je koniec kráľovstvu! A koniec i slobody človeka! Nuž a keďže najnižší smysel človeka, — hmat sa spojí so sluhom, ktorého úlohou je vylúčiť z tela špinavé a škodlivé tekutiny, čo nastane vtedy? Najohavnejšie otroctvo! Čím surovejší a nevzdelanejší je však nepriateľ, tým hroznejšou vecou je do jeho otroctva sa dostať! Vez však, že od spomenutého najnižšieho smyslu nemilosrdnejšieho tyrana niet! Bo tento tyran má veľmi besného pomocníka! Vieš už, kto je to?

Francúzi divého zvera slovom „bête“ (čítaj: bét) menujú. Zaraziš sa, keď ti poviem, aký prívlastok dávajú k tomuto menu! Francúzi najdivšieho zvera „l'ultra-singulier le plus terrible“ menujú: francúzsky „bête humaine!“ (Čítaj: bét hümén).

Akýže je to zver? Je azda africký, alebo austrálsky

Iudožrút? Ani reči! Tento besný zver prebýva i v každom europskom človekovi.

Neviem, kto si, nepoznám ťa, ale ti môžem povedať, že tento divý zver i v tebe prebýval! Týmto zverom je tá nečistá náklonnosť, ktorú zapríčinil prvý hriech našich prarodičov. Ak táto náklonnosť v človekovi zmocnie a stane sa náruživosťou, človek sa stane divším od zvera!

Pred niekoľkými rokmi na Atlantickom oceáne stroskotala loď. Matrózi na lodi celkom zdiveli, nepočúvali na slová veliteľa, nedbali nič na ženy a deti, starali sa len o zachránenie svojich životov. Niekoľkým matrózom sa podarilo dostať do záchranného člna. Práve chceli už na ňom odplaviť, keď jeden topiaci človek sa kŕčovite zachytil do člna. Vtedy jeden z matrózov rýchle chytil veslo a nemilosrdne uderil toho človeka po ruke. Tento pustil člnok a v okamihu ho už aj zhlty vlny. Hľa, takto vyzerá divý zver v človeku.

Keď človeka premôže náruživá žiadosť žalúdka a opije sa, mnoho razy sa celkom zbesnie, láme všetko, čo sa mu do rúk dostane. Kričí, hreší Boha. Je hotový svoju manželku a svoje deti zavraždiť. Hľa, divý zver v človeku!

A tento divý zver zvíťazí nad človekom i vtedy, keď sa hmat spojí s nečistými náklonnosťami a stane sa pánom nad celým človekom. Beda, prebeda tomu dieťaťu, ktoré sa dostane do pazúrov tohto tyrana!

Ako premohli trpaslíci obra, ktorý sa náhodou dostal do ich krajiny? Trpaslíci sa ani neopovážili priblížiť k obrovi, lebo keby tento bol len raz udrel medzi nich, odrazu by i sto trpaslíkov bol zabil. Čo urobili teda prefikani trpaslíci? Počkali, kým obor zaspí a potom ho nesčíselnými nifami tak oplietli, že sa nemohol ani pohnúť. Hľa, takto premohli trpaslíci obra!

Myslíš si: ach, toto je len rozprávka. Hej, rozprávka, ale veľmi poučná rozprávka! Z nej sa môžeš veľmi mnoho naučiť!

Ako sa môže stať najnižší smysel pánom nad človekom? Nad človekom, ktorý premôže divé sily prírody, premôže divého leva? Tak, že najnižší smysel sa spriahá oproti kráľovskej duši. Hmat asi takto začne hovoriť: som hladný, chcem lapať, štekliť, poď, ty nečistá náklonnosť (divý zver v človeku), poď, moja zvedavosť, poďte vy, ostatné smysly, dostaňme do našej moci rozum, ba celého človeka!

Čím dostane hmat do svojej moci kráľovskú dušu? Tým, čím i trpaslíci zvíľazili: mnohými hriešnymi nifami! Z týchto si upletie povraz otroctva pre celého človeka.

Istý veľmi skúsený vychovávateľ povedal:

„Zatiaľ žiadaj niečo — kým to nečiniš!

Zatiaľ čiň — kým na to nezvykneš!”

Hľa, jediný čin je nifou — mnoho-mnoho činov je hrubým povrazom zvyku.

Lenivý, po pohodlí túžiaci človek takto rozmýšľa: — Čo sa budem drieť? Načo robiť? Lahnem si a budem odpočívať! — Každé poslušnutie lenivosti je jednou z nití, z ktorých sa pletie povraz lenivosti.

Divý zver v človeku povie oku: — Hľadaj pre mňa korisť, hľadaj mi nečisté obrazy, ktoré ma dráždia, hľadaj mi čítanie, ktoré ma omamuje!

Hladný divý zver rozkáže uchu: — Počúvaj nečisté slová, reči, žarty, lebo ja také rád mám!

Jazyku povie: — Jazyk, i ty buď mojím sluhom! — A jazyk telo Pána berie k sebe, mnoho razy poslúchne a hovorí necudné, nečisté reči.

Divý zver v človeku i ruky dostane do svojej moci a prinúti ich k najohavnejšej hre!

Ale ani s tým sa neuspokojí: vkradne sa do hradu duše a ešte i ľudskú obrazotvornosť prinúti do svojich služieb, prinúti ju, aby si nečisté obrazy predstavovala.

Ale beda! Každý hriešny pohľad, každé nečisté slovo, myšlienka, alebo necudné týkanie, je jednou nifou a z týchto nití sa pletie povraz najohavnejšieho otroc-

tva. Duša sa takto stane otrokom a bude sa musieť sama sebe priznať: — Nemôžem sa sprostíť hriechu! Hnusím sa sám sebe a predsa neviem roztrhať povraz otroctva!

Hľa, takto vrúti nečistá náklonnosť dušu a celého človeka do hriechu a do najohavnejšieho otroctva!

Svätý Bože! Aký strašný a smutný je pohľad na v nečistote sa váľajúceho človeka, stvoreného na obraz Boží!

Keby si videl na ulici v bahne križ ležať, pohlo by sa ti srdce smútkom a povedal by si: — Aká bezbožnosť, takto obraz Pána Ježiša do blata hodiť! — Ale omnoho smutnejší je pohľad na v bahne ležiaci obraz Boží, na človeka, ktorý do hriechu nečistoty upadol! Keby anjeli vedeli plakať, azda by krvavými slzami plakali pri takomto pohľade!

Keby ťa nemilosrdný tyran dal uvrhnúť do najtmavšieho žalára, keby ti na nohy a ruky založil ťažké putá a riekol by ti: — Zapri svoju vieru a budeš slobodný! — Ty by si mu však povedal: — Svoju vieru nezatajím nikdy! — Takto by ostala tvoja duša napriek žaláru, napriek všetkým putám slobodná.

Ale čo nemôže docieľiť najhroznejší tyran, to docieli divý zver v človeku — hladná smyselnosť — ktorá tak spúta dušu, že sa ani pohnúť nemôže.

Videl si už tancujúceho medveďa? Veru je to nie pekný obraz, keď komediant toto mocné zviera spúta refazou a keď ono na hlas bubna musí tancovať. Je to obraz otroctva.

Čo by si však povedal na to, keby si videl, že medveď človekovi do nosa navlečie obrúčku a človek podľa bubnovania medveďa tancuje? To by bol len opravdivý obraz otroctva! Nuž, tento obraz nie je nijakým výmyslom, je skutočnosťou. Na bubnovanie divého zvera tancuje každé dieťa, ktoré je na povraz hriechov nečistoty priviazané.

Koho tyran do otroctva dostane, tomu len telo vie

spútať. Hriešne telo však, ktoré sa divým zverom stalo, v človeku spúta kráľovskú dušu do svojho otroctva.

Či je možné vyslobodenie z tohto ohavného otroctva? Čuj radostnú novinu na konci tejto smutnej kapitoly: vyslobodenie z tohto smutného otroctva je možné! I vtedy, keby duša tvoja už od rokov bola bývala v tomto otroctve.

Len *chcieť* musíš a roztrháš ohavný povraz otroctva!

10. Roztrhanie povrazu otroctva.

Ktorá je cesta slobody?

Ty už dobre poznáš túto kráľovskú cestu! Pán Ježiš ju takto opísal: „Kto ma chce nasledovať, nech zaprie seba!“ Cesta sebazaprenia je cestou oslobodenia.

Ako strasie národ so seba cudzie jarmo? Tak, že začne boj proti tyranovi. Národ, ktorý chce slobodne žiť, povstane. Prevedie mnoho väčších-menších bojov, až kým si nevybojuje slobodu. Jeden jediný boj nestačí! Tu je potrebný stály boj. Mnoho, mnoho námahy. Len tak môže svitnúť pre národ zlatý deň slobody!

Práve takto je to i s bojom duše proti telu. Tu musíš bojovať proti nečistej zvedavosti očí, ušú; proti neviazanosti jazyka a ruky, proti samopašnosti svojej obrazotvornosti. Len všetky tieto boje dovedna ti zabezpečia víťazstvo a slobodu duše zpod otroctva tela.

Keď Svätopluk cítil, že sa už približuje koniec jeho života, často napomínal svojich synov na svornosť. Raz ich dal k sebe zavolať a dal im sväzok prútov, aby ho prelomili. Každý sa namáhal sväzok prelomiť, ale nepodarilo sa to niktorému. Vtedy starý Svätopluk rozviazal sväzok prútov a každému synovi dal po jednom prúte do ruky, aby ho prelomili. To sa im, pravda,

s najväčšou ľahkosťou podarilo. Vtedy riekol starý Svätopluk: „Vidíte, synovia moji, s vami tiež takto bude v živote. Ak budete nažívať vo svornosti a budete vždy spolu držať, nijaký nepriateľ vás nepremôže. Ak sa však budete hašteriť, nepriateľ vás ľahko porazí a vaša ríša sa rozpadne na kúsky!“

Z tejto udalosti máš čerpať veľké poučenie! Roztrhaj súvislosť smyslov a údov a staneš sa pánom nad celým telom!

Hrubý povraz neroztrhne ani desať volov. Ale i najhrubší povraz je len z tenkých nití upletený, ktoré niti po jednej i malé dieťa roztrhá.

„Divide et impera!“ takto znelo vojenské pravidlo Rimanov. Rozdeľ i ty silu nepriateľa a opanuješ ho.

Ako premôžeš lenivosť?

Žiadosťou tela je: jesť, piť, spať a nič nerobiť. Premôž hlavne to posledné a navykni sa bystrej činnosti. Keď sa ráno prebúdiš, tvoje telo takto začne mudrovať: — Ach, aká je posteľ teplá — a izba aká studená! Ešte si veru, poležím aspoň za pol hodinky! — Ty však neuveríš mudrovaniu tela a rozhodne povieš: — Hore sa, môj lenivý priateľko! — Odpočínutý zver je vždy nebezpečný. Kto sa po prebudení ešte ďalej v posteli prevaľuje, toho telo ľahko zväbi ku hriechu! Preto povedal Payot, francúzsky mysliteľ: „Povedz mi, priateľko, o ktorej vstávaš a ja ti poviem, či žiješ čistým životom!“

Oči drž na uzde!

Zvedavosť a oči sú blíženci. Preto s obidvoma musíme odrazu skončiť. Oči všetko chcú vidieť. I to, čo je neslušné. Zapri v sebe zvedavosť očí! Keď sa ti pred oči dostane neslušný obraz, odvráť hneď svoj pohľad od neho. V takomto sebazaprení sa musíš cvičiť! Počuješ napríklad, že na ulici hrá vojenská hudba. Zveda-

vosť ťa ťahá k obloku. Chceš vidieť všetko. Ty však svojej zvedavosti rozkážeš: — Nejdeš k obloku a ne-
budeš vidieť nič! — Alebo dostaneš poštou od svojich
rodičov balík. Veľmi si zvedavý, čo môže byť v ňom.
Odlož ho však pod posteľ a len o hodinu pozri, čo
je v ňom. Čítaš zaujímavú knihu. Odrazu prestaň na
tom mieste, kde sa ti najlepšie páči — zavri ju a čítaj
len o hodinu, alebo zajtra. Takéto a podobné cviky ti
veľmi pomôžu, aby si naučil zvedavosť svojich očí
držať na uzde.

Keď sa ti dostane do rúk neverecká, alebo nemrav-
ná kniha, vtedy bez rozmýšľania musíš v sebe zaprieť
zvedavosť očí. Nesmieš trpieť, aby diabol nevery, ale-
bo nemravnosti cez otvorené obloky tvojich očí vni-
kol do tvojej duše.

Daj pozor na uši!

Ako dostane človek týfus, choleru, alebo iné chyt-
ľavé choroby? Tak, že malé, neviditeľné, škodlivé zá-
rodoky vniknú do tela. Nečisté slová a reči sú tiež také-
to zárodoky. Zárodoky hriechu a skazy. Preto nedopušť,
aby ti cez bránu ušú vnikly do tvojej duše a aby ťa
nakazily. Ak niektorý tvoj priateľ príde k tebe a ne-
cudnými, nečistými rečami chce vkradnúť do tvojej
duše tieto zárodoky skazy, povedz mu smeľe: — Pria-
teľko, budú ti smrdieť ústa, ak budeš nečistotu nosiť
v nich! — Keď počuješ takéto reči od dospelého člo-
veka, ktorého nemôžeš zahriať, vzdial sa hneď
odtiaľ, nepočúvaj ho!

Homér, najväčší básnik sveta, rozpráva, že na istom
ostrove bývaly Sirény, ktoré keď na mori videly plá-
vať loď, začaly krásne spievať. Ich krásny spev
okúzľil námorníkov a títo začali veslovať k ostrovu
vždy bližšie a bližšie. Ale práve toto bolo ich nešťastím.
Pri ostrove sa dostali do ukrutnej krútnavy, v ktorej
každá jedna loď stroskotala.

V blízkosti tohto ostrova plával na lodi prefíkaný hrdina Homéra, Odysseus. Čo urobil, aby vyhnul záhube? Všetkým námorníkom zapchal uši voskom. On sám sa však dal priviazať mocnými povrazmi k stožiaru lode. Námorníkom rozkázal, aby ho neodviazali ani vtedy, keby ich posunkami o to akokoľvek zúfale prosil. Takto druhovia Odyssea nepočuli spev Sirén. Odysseus ho síce počul, ale bol priviazaný o stožiar — a takto všetci vyhli istej záhube.

Keď sa ti cez obloky očí, alebo cez brány ušú blíži vábiaci spev hriechu — urob tak, ako to urobil múdry Odysseus. Priviaž sa ku stožiaru čnosti! Uši si zapchaj voskom silnej vôle a v srdci svojom si riekni: — Neza-nechám cestu čnosti, obrazmi hriechu opovrhнем, nevšímam si ich!

To, čoho si nevšímaš, je tak ďaleko od teba, ako mesiac od zeme. Na čo nedáš pozor, na čo nepočúvaš, to sa ťa nechytí, budeš ako matrózi s voskom v ušiach. Čoho si nevšímaš, to pre teba nejestvuje. Čo by ťa sto vábivých Sirén obkľučovalo, keď si ich nevšímneš, keď sa s nimi nedáš do reči — nemôžu ti škodiť.

Hanblivé mlčanie čnostného chlapca, alebo dievčaťa umlčí rozsieváčov necudných vecí a zahanbí ich.

Jazyk nauč na poslušnosť!

Kto má byť pánom? Veľký chlapec? Veľké dievča? A či malý kus mäsa, ktorý voláme jazykom? Myslím, že je to predsa veľmi nedôstojné, keď ten malý jazýček rozkazuje veľkému chlapcovi, alebo veľkému dievčaťu. Teraz vám odporúčam cvik jazyka, ktorý vám bude na osoh. A to najprv vám chlapcom a potom vám, dievčatá.

Tvoj priateľ ťa urazí. Povedzme, že ti nadá. Čo ty na to? V tvojom srdci vznikne hnev. Hnev tento prejde celým твоjim telom. Cítiš ho v nohách, v rukách, v celom tele. Ideš sa rozpuknúť od srdcu. Tvár ti očervenie. Oči sa ti ligocú. Hnev hľadá cestu v tvojom tele, kto-

rou by vybúšil. Nuž ozaj, kadiaľ vybúši? Isteže jazykom vypáli hrom tvojho hnevu a začneš kliať. Nuž, priateľko, si hodný poľutovania! Urážku, ktorú si dostal, doplňuješ tým, že kliatbou obťažuješ svoju dušu. Kde je tu rozum? Kde úvaha?

Stisni zubami, drž jazyk a nedopusť, aby hnev vypálil tvojimi ústami! Mlč! Pomysli si, akým malým sa bude cítiť tvoj urážateľ, keď ťa vidí mlčať! Keď ťa vidí hrdinsky mlčať! Zahanbí sa! Pociť, že si ty iný chlap, ako on! Držaj jazyk, keď ho hnev núti, aby klial, to je hrdinstvo! A kto vie svoj jazyk držať v hneve, ten ho bude vedieť držať i vtedy, keď bude chcieť čistý vzduch necudnými rečami otravovať! Keby ťa svrbel jazyk na nečisté reči, povedz mu: — Ej, priateľu, či máš taký zlý vkus, že sa v bahne chceš babrať? Nechaj túto špinavú hru sviniam!"

Dievčatám však odporúčam toto:

Sú, vraj, trojaké jazyky (ako istý skúsený strýko rozpráva): hovädzí jazyk, svinský jazyk a rapotavý jazyk. Zlý svet hovorí, že tento rapotavý jazyk majú, vraj, dievčatá. Neviem, čo je z toho pravda, ale raz som počul nasledujúcu udalosť.

— Anička, ty si mojou najlepšou priateľkou, nuž tebe poviem, čo mi Marienka potajomky povedala. Ale aby si to nikomu nepovedala! — takto rečie Vilma. Anička zájde popoludní do susedov, a veľmi ju to tam páli, čo od Vilmy počula. Nevie sa zdržať a povie susedovie Katke: — Katka, druhému by som to nepovedala, len tebe to prezradím, čo som predpoludním od Vilmy počula. Ale jazyk za zuby! Aby si to nikomu nepovedala! — A tak to ide ďalej. Na druhý deň to už všetky dievčatá vedia. Celá ulica. Pravda, každá doloží: — To len tebe vravím, aby si to nepovedala nikomu! — Na to, pravda, každá dostala odpoveď: — Neboj sa, ja to nepoviem nikomu, mlčať budem ako hrob!

Myslím, že i ty vieš mlčať ako hrob! Ale vedz naozaj! Počula si niekoho ohovárať? Nezanes to do su-

sedov! Zavri to v sebe! Zabudni na to! To ti dá potom sily opanovať svoj jazyk. A keby sa ti nečisté slovo žiadalo na jazyk, budeš mať už sily mu odporovať.

„Principiis obsta“, hovorievali starí. Hej, vzdoruj prvým pokušeniam! Lebo ak nepletieš niti činov, nestane sa z nich hrubý povraz zvyku. Kto odbije od seba jednotlivé nepriateľské nápady, ten zachráni slobodu svojej duše.

Neskúsené dieťa sa takto teší: — Veď som len raz zhrešil! — Podivná potecha! Nuž či k tomu, aby človek zomrel, nestačí i len jedna choroba?

Jeden jediný hriech vie vyrušiť duševnú rovnováhu.

Ročíte mnoho turistov pochodí nešťastne. Ako? Na vysokom úbočí sa im pokľzne noha, stratia rovnováhu a vtedy je im koniec. Váha tela ich ťenie dolu. Zpočiatku, možno, ešte na nohách zápasia s príťažlivosťou zeme. Keď im už však sily nestačia, spadnú a často zmiznú v hroznej priepasti. Na strmom úbočí sa nedá zastáť.

Ani ty neklam seba! Nehovor, že len raz zhrešíš! V tebe prebývajúci divý zver, nečistá žiadosť je nenásytná. Jeden hriech vábi človeka ku druhému a ku ďalším. Jeden jediný hriech vládze rozbiť tvoju duševnú rovnováhu a po prvom hriechu nasleduje druhý, tretí . . . a ani sám nezbadáš, už si na strmom úbočí hriechu, na ktorom zastáť je veľmi ťažko, ba v mnohých prípadoch nemožné. Príťažlivosť hriechu tu ťahá človeka do skazy a do priepasti otroctva!

Preto vzdoruj prvému pokušeniu a ostaneš slobodným!

11. Boj v hrade duše na život a na smrť.

K udržaniu zdravia je potrebné: čisté povetie, čistá voda, čisté jedlo, čistý odev a čistý byt. Z nečistoty pochádza skaza nášho tela, ba i jeho smrť.

Myšlienky, túžby, vôľa sú životom duše. Tajomstvom zdravia duše je zasa len čistota. Keďže myšlienka je koreňom duševného života, z ktorého vyrastá žiadosť a zo žiadosti vôľa, z vôle zas skutok, preto musíme vedieť, že čisté myšlienky udržia celý duševný život čistým a zdravým. Nečisté myšlienky vzbudzujú nečisté túžby, z týchto sa rodia nečisté skutky a týmto spôsobom je duševný život napadnutý, tu nevyhnutne príde skaza.

Kto má čisté myšlienky, ten má i čistú dušu. Kto má čistú dušu, ten naveky žije. Ten, kto o sebe mohol povedať: „Ja som život...“, povedal i toto: „Blahoslavení čistého srdca, lebo oni uvidia Boha!“ (Mt 5, 8.) Čisté oko dobre vidí. Čistá duša tiež dobre vidí. Tu na zemi uvidí, pozná božskú pravdu a na druhom svete uvidí Boha. A to je život večný.

Keby nebolo nemoci, nebolo by smrti. Keby v krste očistenú dušu nikdy nenapadla nemoc hriechu, duša by naveky žila. Smrť len odlúči dušu od tela, ale životu duše škodiť nemôže. Duši len hriech môže škodiť.

Keďže však len čistí uvidia Boha, isté je, že nečisti ho neuvidia nikdy. Budú zatratení. Prameňom čistoty duše je čistá myšlienka — preto prameňom večného života môže byť tiež len čistá myšlienka.

Toto je obrovský význam čistej myšlienky!

Týfus, šarlach, záškrt, tuberkulóza a cholera sú strašidami ľudstva. Lekárska veda ich nazýva chytľavými chorobami, lebo od chorého človeka ich dostane človek zdravý a to prostredníctvom nákazy.

Ako vznikne táto nákaza?

Už si iste počul niečo o baktériách. To sú malé, veľmi malé zvieratká. Sú také malé, že kým ľudia nevy-

našli zväčšujúce sklo, ani nevedeli o nich. Slobodným okom ich nemohli vidieť. Či sú tieto baktéria vlastne zvieratká a či sú istým druhom húb, to lekári ešte ani dnes nevedia ustáliť. Ale jedno iste vedia o nich. Vedia, že aké sú malé, práve také sú nebezpečné. Sú to opravdiví vrahovia, lebo ročíte mnoho tisíc ľudí usmrťia.

Týchto malých vrahov na milióny žije vo vode a v povetrí. S vodou, s povetím a s jedlami sa dostanú do človeka. Najprv otrávia vodu, vzduch a jedlá a tak potom i človeka.

Teraz počuj, čo sa stane v tele, keď sa títo malí vrahovia dostanú doň! Je to veľmi zaujímavé.

V krvi sú červené a biele bunky. Tieto bunky sú tak malé, že do jednej kvapky sa ich zmestí na tisíce a tisíce. Biele bunky krvi sú malí vojaci, ktorí ustavične hore-dolu telom behajú a bojujú proti škodlivým baktériám. Ony dávajú pozor na naše zdravie. Keď takýto vojak — biela bunka — natrafí v krvi na baktériu, začne s nimi zápasť na život a na smrť. Biela bunka krvi zatiaľ zápasí s choroboplodným baktériom, kým ho neusmrťí a z tela nevyhodí. V tomto zápase bielej bunke pomáha i kyselina krvi, ktorá tiež má baktériu ničiacu silu.

O tomto zápase človek vlastne nič nevie. Môže sa stať, že baktéria cholery, alebo inej nákazlivej choroby sa dostaly do tela, ale človek preto ešte neochorie, lebo malí vojaci — naše biele bunky v krvi — si bez nášho vedomia pomohli s baktériami a chytré ich usmrtili. Čo sa však stane, ak biele bunky v krvi nemohly premôcť nepriateľa? Vtedy sa nepriatelia — baktéria — za pár dní natoľko rozmnožia, že teraz už ony napadnú biele bunky. Človek v tomto prípade už ochorie, dostane horúčku. Horúčka je znakom toho, že baktéria sa dala v našom tele do ničiacej práce. A, žiaľbohu, často sa stane, že baktéria zvíťazí a človek zomrie.

Toto nás učí lekárska veda a z tohto si môžeme vziať príklad i pre našu dušu.

Ako vo vnútrajšku tela, tak i v duši sa často odohráva boj na život a na smrť. Obločkmi a bránami našej duše sú naše smysly. Do hradu duše vedúci most je však naša obrazotvornosť. Nepriateľ, ktorý chce do hradu našej duše vniknúť, je hriešna a nečistá myšlienka. Nuž ale, či naša duša nemá obranného vojska? Chvalabohu, má ho. Sú to naše dobré myšlienky.

Teraz čuj, aký boj sa vedie v hrade duše! Okom, uchom, alebo iným smyslom sa vtíska do duše nečistý obraz, nečistá myšlienka. Nečisté myšlienky sú však vrahovia duše. Hej! Lenže pri bráne duše, tam stojí strážnik: rozum! Keď rozum zbadá nepriateľa, — nečistú myšlienku — zavolá na pomoc vôľu. Vôľa sa rýchlo ponáhľa na bojište a dobrou myšlienkou premôže nepriateľa — zlú, nečistú myšlienku.

Človek odrazu len na jednu vec môže myslieť. Len čo človek na dobré myslí, zlá myšlienka prehrá vojnu, stratí sa z duše.

Ale čo sa stane vtedy, keď strážca duše, rozum, zaspi? A čo, ak ochranca duše, vôľa je slabým a zbabelým vojakom? Natoľko slabým a zbabelým, že sa mu nechce do boja? Vtedy nečistá myšlienka vyhrá vojnu. Zaujme hrad duše. Začne v ňom panovať. Nečistá myšlienka potom zobudí v človeku divého zvera, nečistú náklonnosť. Nečistej náklonnosti sa veľmi páči nečistá myšlienka. Nečistá náklonnosť i vôľu človeka získa pre seba. Takto sa rodí smrteľný hriech.

Víťazstvo baktérií prinieslo telu smrť. Víťazstvo nečistej myšlienky donesie smrť duši. Každá nečistá myšlienka, ktorej sa človek teší, ktorú si vôľa osvojí, zabije v človeku posväcujúcu milosť, čiže božský život duše. Možno síce, že z nečistej myšlienky sa niekedy nestane nečistý skutok, ale len čo sa duša podrobila nečistej myšlienke, padla v boji a spáchala smrteľný

hriech. Hľa, takto sa skončí mnoho razy boj na život a na smrť v hrade duše.

Nákaza, nečistota zapríčinila smrť tela. — Nákaza z nečistej myšlienky zapríčinila smrť duše. Čo je zákonom vo svete telies, to je mnoho razy zákonom i vo svete duší.

Tu ide o život a o smrť — o večnú spásu a o večné zatratenie. Preto musíš byť s týmito vecami na čistom. Nedbalosť ti môže zapríčiniť nenahraditeľnú škodu.

Z čoho sa strhol oheň, ktorý celé mesto zničil? Z malej iskierky. Keby tú iskru boli zavčasu zahasili, nebol by sa strhol veľký oheň.

A pomysli si len, ako ľahko je iskierku zhasiť! A ako ťažko je uhasiť ten veľký požiar! Nebezpečenstvu dá sa vyhnúť len na začiatku!

Veru hej! Dobrý začiatok rozhodne i nad tým, či duša zvíťazí v boji proti nečistým myšlienkam. Ak vôľa tvoja hneď zo začiatku dobrou myšlienkou udusí nečistú myšlienku, vtedy je iskra ohňa udusená a život duše je zachránený. Keď však iskra hriešnej myšlienky ďalej tlie, spáli dušu a v duši Božiu milosť. Takto udusí život duše. Všetko od začiatku závisí. Spása duše sa zakladá na dobrom začiatku. Dobrý začiatok zaistí zdar!

Čuj len, čo hovorí k tvojej duši pôvodca života! „Hovorím vám, že každý, kto pohliadne na ženu, aby si ju zažiadal, už cudzoložil s ňou vo svojom srdci.“ (Mt 5, 28.)

Pán Ježiš hovorí teda duši tvojej: keď skrze oko sa zrodí v tebe hriešna myšlienka a ty jej privolíš, ba žiadaš ju, vtedy tvoja duša i bez hriešneho skutku upadá do hriechu nemravnosti a ak v tomto stave sotrváš, si zatratený!

Čo je šľachetnejšie, duša, či telo? Telo samo v sebe nemôže spáchať ani veľký, ani malý hriech, len v spojení s dušou. A keď takto telo a duša spolu zhrešia, hlavným hriešnikom je vždy duša. Myšlienkový hriech je hriechom duše a je ťažkým hriechom. Nepo-

vedz teda: veď len myslím na hriech, veď ho nečiním — nebuď nevšímavým proti myšlienkam, ktoré ťa môžu viesť do skazy. Či by nebolo nerozumné od teba, keby si povedal: — Čo sa mi môže stať od baktéria? Však ho ani nevidím! — Nečistá myšlienka je práve tým baktériom, čo zabíja dušu.

Ako vyhneš nečistej myšlienke? Kráľ tvojej duše ti aj v tomto dáva radu. Keď otec umiera a chce ešte niečo ku svojim deťom prehovoriť, to je iste nie maličkosťou. Keď Kráľ tvojej duše sa chystal na smrť, aby za teba zomrel a ťa vykúpil, myslel i na nebezpečenstvo tvojej duše a odkázal ti ako sa máš vyhnúť nebezpečenstvu. Večer na Zelený štvrtok, keď sa krvou potil, riekol apoštolom: „Bedlite a modlite sa, aby ste neprišli do pokušenia. Duch je síce ochotný, ale telo nevládne!“ (Mt 26, 41.)

Toto je božské pravidlo duševného odporu proti zlu. Prečo je telo slabé? Preto, lebo v ňom prebýva nečistá náklonnosť. (Ten divý zver!) Preto maj sa na pozore! Nech tvoj rozum stále stráži nad hradom tvojej duše! Keď sa ti ukáže hriešny obraz: *nepozerať naň!* Keď mu nevenuješ pozornosť, stratí sa s obzoru tvojej duše, prestane pre ňu jestvovať! A „modli sa!“

Pomysli si na kríž, na Pána Ježiša a zvolaj k nemu: „Pane, pomôž mi, lebo zahyniem!“ Rozpomienka na pána Ježiša vyženie z tvojej duše nečistú myšlienku.

Keď si takto zvládal nad nečistou myšlienkou, hneď sa začni niečím zaoberať! Čítaj niečo, píš, hraj sa, kresli alebo strúhaj! Len nečinným neostaň! Hriešna, nečistá myšlienka je totižto bezočivá ako mucha, ktorú keď odoženieš, vráti sa i desať ráz. Ak je však tvoja duša dobrou myšlienkou zaujatá, keď čítaš napr. dobrú knihu, keď sa hráš na slušnú hru, alebo inú radostnú ručnú prácu konáš, vtedy nečistá myšlienka nevie nájsť cestu do tvojej duše.

Každé dieťa má v niečom obľubu. Jedno rado kreslí, druhé rado hrá na husliach, alebo na klavíri, tretie

rado zbiera rastliny a lisuje ich a pod. I ty máš v niečom obľubu! Keď si teda premohol nečistú myšlienku, začni hneď niečo robiť, čo tvoju pozornosť celkom upúta!

Kto spácha hriech? Vôľa, ktorá počúva na rozkaz rozumu. Na čom vôľa nemá účasť, v tom niet ani hriechu. Povedzme, že si ani zlú knihu nečítal, ani na nič zlého si nemyslel a v noci máš predsa mrzký, nečistý sen. Je to hriech? Keď spíš, vtedy ani tvoj rozum, ani tvoja vôľa neúčinkuje, len tvoja obrazotvornosť. Preto v spánku ani veľký, ani malý hriech nemôžeš spáchať! Ani vtedy, keby obrazy tvojho sna v tvojom tele nejake city zapríčinily. Keď sa však zobudíš, sen sa stane pre teba pokušením. Ak sa vtedy tvoja duša s opovrhnutím odvráti od obrazov sna, premohol si pokušenie! Keď však tvoja duša sa začne tešiť z polovice týmto obrazom, už začínaš hrešiť. Pokušenie sa zväčšuje, obrazy sna sa ti tiskajú pred dušu. Ak im povolíš, zhrešíš! Ale ak odoprieš - si nezhrešil, lebo si nechcel zhrešiť. Ak odporuješ vábivým obrazom, to je znakom, že si im neprivilil a vtedy nehrešíš.

Samé pokušenie ešte nie je hriechom. Ani to ešte nie je hriechom, keď tvoj rozum len zbadá nečisté obrazy. Len aby tvoja vôľa nepovolila zlému, aby si sa úmyselne, teda náročky netešil nečistým obrazom! Vtedy je všetko v poriadku!

Preto sa nermúť, ak často padáš do pokušenia! Každé zvrhnuté pokušenie je pre teba krásnym víťazstvom. Každé takéto víťazstvo je perlou tvojej duše.

Milé dieťa! Bojovník Kristov! Len jednu dušu máš a len raz žiješ! Nebo a peklo zápasia o tvoju dušu! Kto zvíťazí? Ten, ku komu sa ty pripojíš. Tvoja vlastná vôľa je твоjim večným osudom. Ak sa postaviš na nohy, ak so dňa na deň smele budeš odporovať pokušeniam, tvoja duša ostane čistá a slobodná. Žiť budeš Bohu a svojej večnej spáse!

12. Soznam hriechov tela.

Raz istý Indián pre vraždu stál pred bielymi sudcami. — Neuväznite mňa, — riekol nešťastný Indián, — ale vašu pálenku, tá vraždila, nie ja! — Podivná to reč na obranu, ale je v nej mnoho pravdy. Čo rozpálilo Indiána? Čo mu pomútilo rozum? Pálenka. Bez požívania pálenky by Indián sotva bol vraždil. Nie bez príčiny menujú Indiáni pálenku „ohnivou vodou“.

Teraz postavím pred súd telo a podám proti nemu ťažkú žalobu. Ja budem žalovateľom, ty však, milý čitateľ, budeš sudcom. Čuj teda moje žaloby, a potom, podľa pravdy a podľa práva, súd a rozhoduj!

Obviňujem telo, že dychtí za panovaním. Telo za panovaním dychtiace je zbabelým a svojou zbabelosťou dušu uvalí do mnohých hriechov. Toto moje obvinenie potvrdzujem slovami Pána Ježiša, ktorý riekol: „Duch je síce ochotný, ale telo nevládne!“ Duša je hotová konať dobré, ale slabé a zbabelé telo ju často zväbi ku hriechu.

Aby sme však zadržali poriadok, preskúmame svedomie tela, podľa 10 prikázaní tak, ako sa ty pripravúvaš na sv. spoveď.

I. Príkaz. Prečo zameškávajú mnohí chlapci raňajšiu a večernajšiu modlitbu? Prečo sa pri modlitbe neslušne správajú?

Preto, lebo telo je ospalé. Ráno je mu spánku vždy málo, večer sa tiež len čím prv chce dostať do postele — preto sa okúňa od modlitby.

Ešte i kľačanie ťažko padne telu. Keď dlážka, alebo kameň kostola trochu omína kolená, už sa lenivé telo začne hniezdiť. Oči zbadajú niečo pri modlitbe, hneď zväbia dušu, aby sa zaoberala novým zjavom. Často i svaly tela sa nevedia zdržať a pokúšajú dušu ešte i v chráme Božom, aby im rozkázala pohyb, ktorým potom suseda znepokojujú.

Nuž teraz súď! Či je nie vinné telo v tých hriechoch, ktoré sa páchajú proti prvému prikázaniu?

II. prikázanie. Jazyk je dosť maličkým údom nášho tela, popravde by sa patrilo, aby mu všetci mladíci a panny vedeli rozkazovať. Ale čo vidíme v živote? To, že ten malý jazýček im rozkazuje. Keď niekto takýchto mládencov alebo panny urazí, alebo uderí, zachváti ich taký srd, že sa stanú neschopnými tomu malému mäsku, jazyku rozkazovať. Začnú kliať a hrešiť. Hlavným páchatelom je tu zas len slabosť a zbabelosť tela.

Nie je to tak? Súď sám, milý čitateľ!

III. prikázanie. Obviňujem telo, že často len ono je príčinou, že dieťa ešte i v nedeľu zamešká svätú omšu. Prší, alebo sneží, prípadne vietor zatriasa oblohou, telo sa hneď ozve: dnes je veľmi zlý čas, dnes nejdeme do kostola. Telo takto hovorí, ako by bolo z cukru. Ako by sa bálo, že od pár kvapiek dažďa alebo snehu sa roztopí. Keď je však reč o sankovaní alebo korčuľovaní, vtedy je každý čas dobrý.

Najšpatnejšie sa však drží telo, keď je reč o nedeľňajšom výlete, alebo o tanečnej zábave v sobotu večer. Duša takto hovorí: bez sv. omše nesmieš ísť v nedeľu na výlet. Najprv musíš Bohu slúžiť a len potom ísť na výlet; ak budeš v sobotu večer dlho tancovať, iste zameškáš v nedeľu sv. omšu, hoci vieš, že dobrý kresťan v nedeľu sv. omšu za nijakú cenu nepremešká. Lež márne to hovorí duša, telo sa chce zabávať a zneuctí nedeľu.

Súď teda! Je hriešne telo v tomto prípade?

IV. prikázanie. Koľko neprijemností a smútku zapríčiní rodičom neposlušnosť detí! A čo vedie deti k neposlušnosti a k lenivosti? Zasa len telo. Je veľkým hriechom rodičom smrť želať? Kedy želajú deti rodičom smrť? Keď ich rodičia pre neposlušnosť paličkou vyobšívajú. Telo je to neprijemné a toto zbabelé telo potom zvádza dušu na tak veľký hriech.

Súd, milý čitateľ, je telo hriešne v prestúpení IV. prikázania?

V. prikázanie. Čo zvádza deti ku bitke? Zas len telo! Čo zvádza ľudí k tomu, aby sa dali na pálenku a korheľstvo? Telo, ktoré chce byť pálenkou omámené. Nemierne užívanie alkoholu je ako pomalá samovražda — to duša veľmi dobre vie a predsa poslúchne telo, pije pálenku, víno a pivo bez miery.

Povedz mi, je hriešne telo v tomto prípade? Ty si už súdil v sebe — a ja viem už ako si súdil.

VI. prikázanie. Svätý Alfonz raz povedal, že zo sto duší, ktoré sa dostanú do pekla, deväťdesiatdeväť ich ta pre hriechy nemravnosti príde. Ale čo sa stará o to hlúpe telo!? Nečisté žiadosti tela vábia dieťa, aby pozeralo na nečisté obrazy, aby ruky svoje k neslušnej hre použilo, začo, keby ho druhí ľudia videli, muselo by sa to dieťa prepadnúť od hanby. Ale čo sa hlúpe telo o to stará!? Čo však ľudia nevidia, to vidí oko Božie, pred ktorým sa nemôžeš nikde skryť.

Obviňujem teda telo, že jeho neslušné, zverské žiadosti vrhajú dušu dieťaťa do hriechu a tak do pekla.

Si sudcom teraz, dieťa moje, povedz, mám pravdu?

VII. prikázanie. Najdrahším pokladom dobrého dieťaťa je dobré oko. Oko, ktoré dobre vidí hranicu medzi „mojím a tvojím“. Ale čože vedie dieťa na krivé chodníky? Prečože oko tak často škúli na susedovu jablôň? Žiadosť tela. Tento pokušiteľ často i k tomu zväbi dieťa, aby siahlo kamarátovi do vrecka. Na krádež vždy len žiadosť tela vábí dieťa.

Súd, či možno opačné tvrdiť!?

VIII. prikázanie. Pravda bola a vždy bude tou najkrajšou cestou! Hej, lenže zbabelé telo sa i karhania bojí, nuž akože by sa nebálo výprasku!? Telo tak často šepce duši: zataj svoju vinu, lebo ináč čaká na teba výprask!

Povedz, nie je to pravda?

Pes nepozná pôst, on i v piatok obhryzie kosť a prehltne mäso. Psovi len žalúdok rozkazuje. Čo vedie dieťa k tomu, aby i v piatok jedlo mäso? Pažravosť žalúdka.

Možno to zatajiť? Súď sám!

Kráľ našej duše hovorí: „Kto hreší, je otrokom hriechu!“ A kto nás vábi na hriech? Kto nás vháňa do otroctva hriechu? Telo, so svojimi hriešnymi žiadosťami.

Teraz mi však odpovedaj na nasledujúce otázky!

Koho máme urobiť vodcom nášho života? Zbabelé telo a či dušu? Či je potrebné, aby sme hriešnym žiadosťami tela odporovali?

Rozmýšľaj nad týmito otázkami, a potom súď podľa práva a podľa pravdy!

Svätý Medard žil ako pustovník na pustatine. Jedinou jeho starosťou bolo, aby opanoval svoje telo, aby takto jeho duša slobodne mohla slúžiť Bohu. Celý jeho majetok pozostával z jednej kravy. Jej mliekom sa živil. Istý zlý človek si zažiadal túto kravu a potajomky mu ju ukradol. Ako ju viedol domov, zišlo mu na rozum, že by ho zvonček na krku kravy mohol prezradiť. Chytro natrhal trávy a zapchal ňou zvonček. Ale zvonček i takto len cengal. Zlodej sa nahneval a vopchal zvonček do kapsy. Zvonček však i tu len za každým krokom zacengal, ako by hovoril: „Zlodej si, zlodej si!“ To tak nastrašilo a dojalo zlodeja, že kravu zaviedol späť k sv. Medardovi, padol pred ním na kolena a prosil ho o odpustenie.

Milé dieťa, Pán Boh každému z nás zavesil do duše malý zvonček. Naše svedomie — to je tento zvonček. V našom svedomí sa ozýva hlas našej duše a hovorí nám, čo žiada Pán Boh od nás. Hociaká žiadosť vznikne v tebe, hocčo chceš robiť, daj dobrý pozor na to, aký hlas ti to káže! Čo ti hovorí? Keď zbadáš, že ten hlas je hlasom neslušných žiadostí tvojho tela, nepočúvaj naň! Chce ňa vrhnúť do otroctva hriechu! Ty počúvaj

vždy a všade len na hlas svojho svedomia! Tento hlas nebýva tak kričľavý, ako hlas nesriadených žiadostí tela — ale dobrá, citlivá duša ho vždy počuje. Žiadosti tela sú síce veľmi prefíkané, budú ťa vábiť všelijakým spôsobom i naďalej, ty však už poznáš prefíkanosť tela a povieš v sebe: — Ticho, telo! Nasledujem hlas svojho svedomia!

Hlas svedomia je hlasom povinnosti a cesta povinnosti je tou rovnou cestou, ktorá vedie k Bohu.

Telo treba vychovať k tomu, aby sa naučilo chodiť po ceste povinnosti. Prostriedky tejto výchovy sú sebazaprenie a boj proti nezriadeným žiadostiam tela.

Gréci sa už dlhý čas chystali zaujať mesto Tróju. Matka Achillova sa bála o svojho synka, a preto ho v dievčenských šatách a medzi dievčatmi dala vychovávať. Ale prefíkaný Odyseus to vedel a bez Achilla nechcel ísť do boja. Jedného dňa zašiel pred palác, kde Achilla s dievčatmi vychovávali a pred bránou tohto paláca silno zatrúbil do trúby na znak vojny. Dievčatá v ústave sa veľmi zľakly a rozutekaly sa ako malé kurence, keď sa jastrab hodí na ne. Achilles však, keď počul hlas trúby, chopil sa zbrane a vybehol pred palác, aby sa vrhol na nepriateľa.

Či si chlapec, či dievča, milý čitateľ, si vojakom Krista a musíš zaujať a od každého nepriateľa zachrániť skvelý hrad — hrad svojej duše. Ak žiadosti tela začnú napádať čistotu tvojej duše — svedomie zatrúbi a vôľa tvoja ako hrdinský Achilles nech vyskočí na ochranu hradu tvojej duše.

Aby si svoje telo na poriadok naučil, daj mu na vedomie to, v čom nikdy nesmieš ustúpiť!

Rozkazuj telu:

1. Či si ustaté, či nie, ráno a večer nikdy nezameškáme modlitbu! Večer môžeme trochu skrátiť modlitbu, ak sme ustatí, ale ani jeden deň nesmieme zameškať spytovanie svedomia s krátkou modlitbou!

2. Takým slabým a zbabelým nikdy nesmieš byť, aby z tvojich úst vyšlo hrešenie a kliatba!

3. Pre tvoju lenivosť, alebo pre tvoju zábavu nikdy nezameškáme v nedeľu alebo vo sviatok sv. omšu. Vernosť k nebeskému Otcovi mi je omnoho milšia, ako tvoja zbabelá pohodlnosť.

4. O tom ani nech sa ti nesníva, že by som ja kvôl ti tebe zanechal cestu pravdy a statočnosti a dal sa na lúhanie alebo na krádež!

V ostatných veciach už vieš svoje povinnosti. Ak by si sa proti týmto rozkazom prehrešilo, vedz, že tvoja bezočivosť vyvolá boj. A ja kráľovská duša ti hovorím, že ťa naučím na poriadok!

13. Výchova tela.

Čo spája zo sto a stotisíc ľudí pozostávajúcu armádu? Vôľa hlavného veliteľa. Táto vôľa dáva celej armáde smer, táto ju spája v jeden mohutný celok. Jeden hlavný veliteľ rozkazuje a státisíce ľudí poslúcha. Toto sa volá disciplína, čiže slovensky — poslušnosť.

Keby každý vojak podľa svojej vôle chcel konať, celá armáda by sa rozišla na stotisíc strán. To by už ani nebola armáda, ale neporiadna háveď.

Disciplína je ako spájajúca obruč celej státisícovej armády. Lenže s chorými, alebo so slabými vojakmi ani Napoleon by nevyhral vojnu. Len zdraví, silní a dobre vycvičení vojaci vedia presne plniť rozkazy hlavného veliteľa.

Duša je pánom celého tela. Telo má tiež mnoho údov, ako armáda. Keby oko, ucho, jazyk, ruky, nohy, žalúdok a iné údy chcely rozkazovať, človek by sa stal takým, ako armáda bez veliteľa, v ktorej každý vojak

podľa svojej hlavy koná. Mnohé údy tela tiež potrebujú veliteľa a to múdreho a mocného veliteľa. Tohto veliteľa každý úd musí verne a svedomite poslúchať. U ktorého človeka veci skutočne takto stoja, o tom človeku povieme, že je disciplinovaný.

O poslušnosti tela sme už tu vo viacerých kapitolách prehovorili.

Musíme však vedieť, že slabé, choré, chromé alebo necvičené telo nevie dobre plniť rozkazy duše. Hej veru, duša potrebuje zdravé, silné a vycvičené telo, aby vedelo rozkazy duše verne plniť. K tomuto treba telo vychovať.

Videl si už chorého človeka? Čo bolo na ňom choré? Ruka? Noha? Hlava? Pľúca? Žalúdok? Hocktorá časť jeho tela bola chorá, chorý človek bol slabý a smutný. Nechcelo sa mu veru smiať, ani shovárať s inými. Jeho rozum a jeho vôľa tiež zoslably. Veru, keď je telo choré, duša spolu smúti s telom a pritom i ona trpí.

Prečo je to? Preto, lebo telo a duša tu na zemi žijú v tuhej spojitosti, spoločne sa radujú životu, ale i spoločne trpia. Duša a telo sú ako súcitiaci, dobrí priatelia. Natoľko sú jednotné, že choroba tela i dušu do smútku privedie.

Už starí Rimania povedali: „Mens sana in corpore sano!“ V zdravom tele prebýva zdravá duša. A to je pravda! Bo k službám duše je potrebné zdravé telo! Zdravý mozog, zdravé a silné nervy, zdravé oči, uši, ruky a nohy sú dobrými sluhami duše.

Mozog a nervová sústava! Vieš, čo je to? Mozog v našej hlave je ako nejaká centrálna telegrafická alebo telefonická stanica, ktorej krajnými stanicami sú smysly a údy tela. Dróty však, ktoré hlavnú stanicu s krajnými stanicami spájajú, sú naše nervy. Keď oko niečo vidí, alebo ucho niečo počuje, hneď to odtelegrafujú mozgu. Mozog to však hneď dá na vedomie duši.

Ale i naopak sa stáva. Duša napríklad vydá rozkaz:

„Do kostola!“ Mozog prevezme tento rozkaz, odtelegrafuje ho nohám, a nohy sa začnú pohybovať smerom do kostola.

Z tohto všetkého vidno, že duša vie len so silnými a zdravými nervami účinkovať. Keď je nervová sústava v človeku chorá, nemožno od nej vyžadovať dobré služby. Prostredníctvom chorých nervov sa nepravdivé obrazy, dojmy dostanú do našej duše. Tieto potom omámia a klamú dušu. Toto sa stáva s človekom v horúčke, alebo v bláznivom stave. Lenže nielen choroba nervov, ale aj ich slabosť je hotovým nešťastím pre človeka. Človek so slabými nervami je ako vojak, ktorý s prútami chce premôcť puškou ozbrojeného nepriateľa. Choré a slabé nervy sú slabou zbraňou pre životný boj. Preto heslom tvojím buď:

„Silné a zdravé telo, silné a zdravé nervy si vy-
pestujem!“

Chlapci najviac na silné telo myslia. Nazdajú sa, že len to je zdravie. To je však veľký omyl. Atléti, ktorí v cirkusoch zápasia a ukazujú svetu svoju nesmiernu silu, nie sú zdraví ľudia. Hej, majú silné ramená, silné svaly po celom tele, lebo si ich denne cvičia. Ale silný sval ešte nie je zdravým! Títo atléti sú chorí ľudia, dožijú sa len krátkeho veku, lebo presilia a oslabia si srdcia.

Silný sval je samo v sebe dobrou vecou, ale nie nevyhnutne potrebnou. Za dávna surová telesná sila panovala a táto sa uplatňovala vo vojnách. Dnes platí heslo: „Viac rozumom, ako silou!“ Dnes už ani vo vojnách nerozhoduje surová telesná sila. Vieme, že malá guľka z pušky zabije obra tak, ako trpaslíka. Tak je to i v boji života. Tam múdrejší a nie svalnatý silák zvíťazí.

Keby do životného boja len silné ramená boly treba, vtedy mnoho chlapcov a mnoho dievčat by sa navyky muselo zrieknúť toho, aby sa stali dobrými bojovníkmi. Na šťastie však vec nestojí tak: i z telesne sla-

bého dieťaťa sa môže stať dobrý vojak, ak dobre a mierne cvičí svoje telo.

Podmienkou víťazstva nie je samé otužilé telo. Je pravda, že len otužilé telo je zdravé, ale otužilé telo môže každý mať, kto dobre cvičí a dobre sa otužuje. Staré porekadlo hovorilo: „V zdravom tele zdravá duša!“

My toto porekadlo takto opravíme: „V otužilom tele býva zdravá duša!“

Otužilosť nie je darom prírody. Otužilosť je ovocím našej múdrosti a usilovnej vytrvalosti. Keď chceš, budeš mať otužilé telo i vtedy, ak si mal posiaľ rozmazané, slabé telo, lebo telo tvoje je pružné a schopné výchovy. Z rozmazaného tela si môžeš vychovať otužilé, silné a zdravé telo. Pritom musíš však múdre a vytrvale pokračovať.

Chceš teda vládnuť otužilým telom? Pravdaže chceš! Veď ťa to nestojí ani halier! Čože je k tomu potrebné? Slniečny lúč, čerstvá voda, čistý vzduch a telesný pohyb. A to všetko môžeš mať každý deň bez haliera! Boh ti to všetko vo veľkej hojnosti poskytuje. K týmto Božím darom musíš však i ty voľačo pridať! Vieš čo? Kus dobrej vôle a vytrvalosti — kus dobrej vôle! Dobrej vôle s múdrou rozvahou. Len takto si môžeš vypestovať otužilé a zdravé telo.

Vedz, že od tejto zdravej otužilosti a sily závisí deväť desiatín tvojho tuzemského blahobytu!

Tak rastline, ako i zvieraťu je potrebné slnko. Polož kvitnúci kvet do pivnice, do ktorej slnečný lúč nikdy nevnikne, odsúdiš ho na smrť. Neboj sa teda, že ti na slnku uhorí tvár a ruky — pohybuj sa čím viac na slnku!

Druhá podmienka zdravia je čisté povetrie. Také, v ktorom niet ani prachu, ani nijakého škodlivého zápachu. V takom povetrí je mnoho kyslíku. Len takéto povetrie dýchaj do seba! Len na takomto sa zdržuj!

Dbaj na to, aby v izbe, v ktorej bývaš, bolo vždy takéto povetrie! Cez leto spi pri otvorenom obloku!

Že izbu každodenne treba prevetrať, to vie každé dieťa. Ale že i telo — ako príbytok duše — denne treba vyvetrať, to ani mnohí dospelí ľudia nevedia!

Ako treba naše telo vyvetrať? Ak si sa za jednu hodinu s loptou hral, alebo si sa vydriapal na nejaký dosť strmý výšok, tvoje pľúca a tvoje srdce sa dostaly do silného pohybu. Tvoja krv v takomto prípade začne živo kolovať. Do tvojich pľúc sa dostane mnoho kyslíka. Kyslík tento prostredníctvom pľúc a srdca prejde do krvi, kde vypustí, vypáli všetky skazené a opotrebované látky.

Slovom: kyslík vyčistí celé telo znútra. Toto je to vyvetranie tela, o ktorom som ti hovoril. Rozpomeň sa len, kedy si sa cítil lepšie, keď si sa za hodinu v nevyvetranej izbe zdržiaval, alebo keď si sa za hodinu na voňavej pažiti s loptou hral? Príčinu už vieš!

Pohyb na dobrom, zdravom vzduchu je to najlepšie otužovanie tvojho tela. Koľké deti však postrádajú tento výborný účinok dobrého vzduchu? A prečo? Mnoho razy len pre svoju hlúposť. Tam majú záhradu, pole a lúku! Ako dobre by si mohli vyvetrať svoje telo, keby tak hodinku-dve v záhrade kopali, pleli, alebo na lúke seno hrabali! Slovom — keby im nesmrdeľ práca. A tým by i rodičom pomohly a osožné veci robily! Niektoré deti sa až hanbia pracovať! Myslia si, že poľná a záhradná práca je len pre „sedliakov“! Nuž ale či Panna Mária nepracovala? Sv. Jozef nepracoval vo svojej dielni? A sám pán Ježiš mu nepomáhal pri tom?

Koľkí vysokoučení ľudia pracujú v záhrade, na poli, na lúke! Koľkí rúbu drevo, alebo pracujú i v dielni! Peter Veľký, ruský cár bol vyučeným kováčom a každý deň kul železo vo svojej dielni. Istý veľký básnik denne hodinu, dve kosieval alebo v záhrade robil niečo. Veru práca nie je hanba!

Pohyb v krásnej prírode Boha je podmienkou zdravia. Teda práca, hra, lezenie na vrchy, loptovanie, člnkovanie, korčuľovanie — to sú všetko samé zdravé pohyby. Ak len jeden jediný deň necháš prejsť bez toho, aby si svoje telo takto prevetral, spáchal si veľké previnenie proti svojmu zdraviu. Bude ťa hlava bolieť, obledneš, nebudeš mať chuti k jedlu, nič sa ti na tom svete nebude páčiť, k ničomu neprejavíš vôľu. Ale sa nežaluj nikomu! Sám si si toho príčinou! Ak je vonku zlé počasie, cvič v izbe, ale vždy len na dobrom vzduchu. Zo školy iste budeš vedieť nejaké dobré cvičenie. Len neprepínaj! Všetko má svoje hranice. Pohyb ti zabezpečí dobrú chuť k jedlu, dobrý spánok a bolenie hlavy len z počutia budeš poznať!

Hra, či už s loptou, či veslom a či na korčuľoch nie je nikdy stratený čas! Kto sa každý deň aspoň hodinu na zdravom vzduchu hrá, od toho lekár ťažko dostane haliera. Ba naopak! Nadobudne si otužilé telo!

Načo sú prestávky pre žiakov medzi hodinami? Aby si aspoň čiastočne vyvetrali telo, lebo takto im pôjde učenie omnoho lepšie. V škole mnoho sedíš, protiváhou tohto sedenia je veselý pohyb na školskom dvore.

Pripusť povetrie i k svojmu telu. Chráň sa tesných, úzkych šiat, ktoré nepripúšťajú k telu vzduchu. Nos voľné šaty! Chráň sa i podväzkov, ktoré tak silno stiahnu tvoju nohu, že skoro zastavia obeh krvi v nohách a nohy ti ostanú studené. Studené nohy sú však príčinou všelijakých nepríjemností.

Kúpanie v potoku, v rieke (na bezpečnom mieste!) je tiež prvotriednym prostriedkom pre otuženie tela. Ale kúpanie nesmie dlho trvať a za kúpania sa musíš stále pohybovať. Vieš plávať? Ak nie, nauč sa, nevieš, či ti to nebude v živote raz veľmi potrebné! S plným žalúdkom sa nikdy nechodť kúpať!

Keď sa kúpeš v teplej vode, aby si svoje telo dôkladne umyl a očistil, dbaj, aby si sa nikdy nekúpal v prihorúcej vode a aby kúpeľ netrval dlho! Po teplom kúpeli

vezmi krátku a studenú sprchu, to ťa občerství a otuží. Daj pozor, aby si sa pri kúpaní nikdy nenachladil!

Pri kúpaní si vždy pomysli: „Boh ma vidí!“ To ti bude slúžiť ako výstraha proti necudnostiam.

Je zaujímavé, že na juhu bývajúci Taliani lepšie vedú vydržať zimu okolo severného alebo južného pólu, ako na severe bývajúci Švédi a Nóri. Prečo sú Taliani otužilejší? Myslím, že preto, lebo Taliani nepožnajú kachieľ. Oni v zime nekúria. Spávajú v nekúrených izbách. Je pravda, že v Taliansku je v zime sotva viac ako 5—6 stupňov zimy. Z tohto sa máme naučiť, aby sme ani my nerobili zo svojich izieb parné kúpele. Horúca izba rozmazná telo, učiní ho náklonným k prechladnutiu. Z horúcej izby výjsť na zimný vzduch je hotovým nebezpečenstvom. Na 16° C stupňov vykúrená izba stačí pre zdravého človeka. V chladnej izbe človek lepšie spí ako v prekúrenej a dobrý spánok práve tak otužuje telo, ako dobrý vzduch.

Ak chceš mať zdravé a silné nervy, chráň sa mäkkej a veľmi teplej postele. Perina pod tebou, perina nad tebou, vankúš pod hlavou: to oslabuje nervy a vedie ku hriechu. Múdre dieťa na slame, alebo na matraci spí, pod hlavu si položí slamený vankúš, v lete sa ľahkým pokrovcom, v zime ľahkou perinkou alebo paplónom prikryva. Len takto sa dá vychovať zdravá a silná nervová sústava!

Smrteľní nepriatelia zdravého tela sú ďalej: mnoho mäsa, mnoho korenín, silná káva, silný ruský čaj (kým kvety z našich slovenských líp ťa len občerství môžu!) a hlavne lieh. Kto chce byť zdravým, ten aspoň do 20. roku ani neobľizne liehového nápoja! Za dávna hovorievali, že lieh robí krv. No chýrny lekár Dr. Nothnagel nad slnko jasnejšie dokázal, že je to vymyslená lož.

Ďalšia skaza hrozí nášmu zdraviu, keď cez noc bdíme, či už v spoločnostiach, na báloch, alebo inde. Ľudia noci skoro vždy v skazenom ovzduší trávajú — a to

volajú zábavou. Múdry človek si takéto zábavy nepraje. Noc je na spanie! A dobre si zapamätaj, že hodina spania pred polnocou viac stojí, ako po polnoci tri hodiny.

Na svoje zdravie si každý človek musí dať veľký pozor, ale najmä mládež. Keď sa staneš 14—18 ročným, vtedy vstupuješ do veku, ktorý niektorí ľudia nazvali: „chalanským vekom“. V tomto veku krv veľmi silno prúdi v твоjich žilách. Celý tvoj vnútrošok sa silne vyvíja, vrie, ako v máji obeh šťavy v kvitnúcom strome. Ide to všetko tempom urýchlenným. Keď sa chlapcovi začne brada periť, keď sa mu hlas začína meniť a keď mnoho razy i bdiaci sníva — keď sa dievčatá začínajú stávať nespokojnými, že by rady iných poškriabaly ako podráždené mačky — vtedy vedzte, deti, že sa priblížil váš „chalanský vek“.

V tomto veku dávajte dvojnásobný pozor na svoje zdravie! Dávajte pozor najmä na to, aby vás dráždivosť tela nezvábila na hriech, lebo nielen večnou spásou, ale i svojim zdravím doplatíte za necudné, nečisté radosti! Hriech mládeže v tomto veku je taký, ako mráz v máji, ktorý zničí celý kvitnuci strom.

Ku zdraviu tela je čisté, zdravé povetrie nevyhnutne potrebné — ale ešte viac sú potrebné k zdraviu tela čisté mravy!

Milí chlapci a dievčatá! Ste už dosť veľkí, máte už dosť rozumu! Sostavte si z toho, čo sme tu povedali, sami pravidlá pre čistý a zdravý život!

14. Vavrín boja.

Rád čítaš o krvavých bojoch? O svetovej vojne, ktorá štyri a pol roka trvala? O terajšej vojne, akej svet ešte nikdy nevidel? Hej, ty rád takéto veci čítaš, ja viem, že ťa to zabáva.

Hej, veď je to všetko pekné na papieri, ale aká hrôza je to vo skutočnosti! Mesiace, roky, len pocho-
dovať, bojovať, deň-noc nemať pokoja, trpieť hlad a
smäd, stále zápasíť s myšlienkou smrti — to je, veru,
nie zábava!

Čo býva často koncom takýchto vecí? To, že jedna
sprostá guľka vybijie vojakovi oko, rozpára mu bru-
cho, spraví mu dierku do ruky, v nohe mu zláme kosti,
alebo zlomok granáta mu odrapí celú hlavu a roztrieska
ju. A vojaci mnoho razy sami nevedia, prečo sa bijú.
Prečo musia zabíjať na obraz Boží stvorených ľudí!?
Vojna sa niekedy tak strhne, ako hašterenie a vada
medzi bratmi. Bratia sa povadia niekedy i pre jediné
jablko a začnú sa navzájom biť, plieskať. Panovníci to
robia zas pre kus zeme a státisíce ľudí posielajú do
istej smrti.

Bojovať za slobodu vlasti však, to je celkom iná
vec! Tam už každý posledný vojak vie, prečo bojuje,
prečo vystavuje svoj život nebezpečenstvu smrti.
Sloboda je zaslúženým vavrínom boja.

Ja vám už od začiatku tejto knihy prízvukujem:
„Chlapci, dievčatá, hor' sa do boja!“ Do boja, v kto-
rom sa nestratí síce ani kvapka krvi, kde bojujeme len
proti vlastnému telu — ale náš boj je mnoho razy
silnejší a krutejší ako boj proti vonkajšiemu nepriate-
ľovi. Pozrite len na veľkých bojovníkov sveta, na
Alexandra Veľkého, alebo Napoleona! Títo zvíťazili
nad mnohými vonkajšími nepriateľmi, celý svet sa tria-
sol pred nimi — a hľa, títo takzvaní veľkí hrdinovia
sami seba nevedeli premôcť!

Ty sa ma pýtaš: — Prečo mám bojovať, prečo mám
premáhať svoje telo, keď sa ono celou silou-mocou, ru-
kami-nohami ohradzuje proti premoženiu? — A ďalej
sa pýtaš, či ti sľubujem nejaký ten vavrín boja!?

Opýtaj sa vojaka, ktorý za slobodu národa ide do
boja, aký vavrín očakáva, aký vyhrá? odpovie ti: —
Bojujem za oslobodenie svojho národa, za svätú slo-

bodú! — Ja ti hovorím: — Vydobyješ si slobodu svojej duše a táto sloboda je prvou medzi všetkými slobodami! — Veru, najprvšia a najdrahšia!

Keď premôžeš lenivosť svojho tela, keď rad-radom do uzdy dostaneš svoje oči, uši, jazyk, ruky a nohy, keď sa staneš pánom svojho žalúdka, keď opanuješ svoje nesriadené žiadosti a náklonnosti: vtedy je duša pánom nad telom, si slobodný!

Tvoj rozum sa takto oslobodil z pazúrov nečistých žiadostí a náklonností, z pazúrov náruživosti, vymanil si sa z moci lži, ktorá ňa obklopovala.

Kto prešiel takouto školou sebazaprenia, toho rozum jasno vidí, ten slobodne rozmýšľa, ten je schopný porozumieť pravdu!

Zasej žita do prahory — nebudeš mať z neho nič! Prahoru musíš najprv vyklčovať, musíš z nej spraviť voľné pole a len toto voľné pole bude môcť prijať zrno, aby ho rozmnožilo.

Ak je v tebe telo pánom, si prahorou, v ktorej rastie burina každého druhu a zadúša v tebe čisté zrno pravdy. Urob však poriadok v svojom domove, vyklčuj prahoru a rozum tvoj sa oslobodí. Oslobodený tvoj rozum bude potom ako z kliatby vyslobodený orol letieť k slnku pravdy, k Bohu!

Keď prejdeš školou sebazaprenia, získaš si to, čo Rimania pokladali za najkrajšiu ozdobu mužského charakteru: Animus fortis! Silnú dušu! To bola najkrajšia ozdoba človeka veku klasického. Silná duša, hrdinská duša — to bolo najvznešenejším ideálom mládeže starých Rimanov. Rimania však nepoznali opravdivé hrdinstvo. Vedeli otužiť svoje telá, vedeli byť smelými — ale nevedeli v sebe skrotiť zvera. O jedinom Scipiovi čítam, že sa mu to podarilo. Bol preto obdivovaný!

Každý, i najmenší čin sebazaprenia je skúškou sily vôle. Koľko ráz sa ti len podarí na uzde držať žiadosť očí, uší, žalúdka alebo nečistej obrazotvornosti, toľko

ráz si napnul svoje sily, cvičil si svoju vôľu. A tak tvoja vôľa zakaždým získala niečo na sile a pružnosti.

Silná vôľa viac stojí ako veda, viac ako sláva, viac ako bohatstvo, *lebo pevná vôľa je silným kladivom tvojho charakteru!* Pevná vôľa je aj slobodnou, lebo nikto, kto je pevný, silný, nestrpí nad sebou cudzieho vladára. Kto vo všetkých okolnostiach svojho života cvičil svoju vôľu, kto so svojou vôľou ako vífaz vyšiel z boja, kto zvera v sebe natoľko sviazal, že ani nečistej myšlienky nestrpí vo svojej duši, ten vystál ťažkú skúšku života — pred tým je otvorená cesta k veľkosti. Kto je voči svojmu najväčšiemu nepriateľovi — svojmu telu — vífazom, ten je schopný spraviť veľké veci!

Slobodnú a pevnú vôľu nezlomí nijaká nečistá žiadosť, nestiahne do bahna ťarcha hriechu. Slobodná vôľa sa rada podrobuje zákonu Božiemu, kým slabej vôli je zákon Boží neprístupným, lebo ju povraz nedovolenej náruživosti tak spúta, že sa ani hnúť nevie!

Či už rozumieš teraz slovám Kráľa svojej duše: „Kto ma chce nasledovať, nech zaprie seba!“ Slobodný rozum dychtí za Kristovou pravdou. Slobodná vôľa sa kŕčovitě pridrižiava Kristovho zákona. Slobodná duša je schopná nasledovať svojho Kráľa, Boha, lebo ju nespútajú divé žiadosti tela. Kto dobre prešiel školou sebazaprenia, to je človek! Naozajstný človek! Človek, u ktorého je duša pánom! Takýto človek je tým mramorom, z ktorého charakter krešú!

Ak si dával pozor na to, čo sme posiaľ tu povedali, vtedy si prešiel prípravnou školou charakteru. Tak teraz už smele môžeš vstúpiť do hlavnej školy charakteru, aby sa stal z teba opravdivý kresťan a opravdivý charakter.

Nemysli si však, že keď si už prebojoval boj svätej slobody, že už spokojne môžeš spočívať na svojich vavrínoch!

Tvoje telo žije a jeho nečisté náklonnosti a náruživosti nezomrely v ňom! Tvoje telo sa s času na čas zas pokúsi, aby opanovalo dušu. Slovom, boj musíš viesť až do smrti. Keby si už jednou nohou bol v nebi a vtedy by si zanechal boj, ešte i vtedy by si mohol upadnúť do otroctva hriechu. Tvoj boj sa len vtedy končí, keď ti prestane byť srdce, keď tvoja duša už zakončí svoju tuzemskú púť. Večný vavrin len ten vyhrá, kto hrdinsky vydrží do posledného dychu!

Sloboda je drahým pokladom, ktorý nikomu nepadne zadarmo do náručia. Cena slobody je stály boj a stála námaha.

Na toto všetko ty môžeš povedať: — Či ja budem mať dosť sily na takýto dlhý boj?

Nuž veru, keby si bol sám na seba ponechaný, veru i ja by som sa obával o teba. Ale počuj len! Rozpoviem ti starú, ale skutočnú udalosť!

Na dvoch vrchoch oproti sebe stály vojská Židov a Filištíncov. Z filištínskeho tábora vystúpil obor Goliát. (Veľmi silných ľudí od tých čias menujú Goliátmi.) Bol asi na pätnásť piad vysokým a jeho pancier vážil vyše metrického centa. Kopiju mal dlhú ako žrd, ktorou seno na vozoch stláčajú. Tento obor vyzval na súboj izraelských bojovníkov, ale nikto sa neopovážil s ním svoje sily merať. Nikto sa nechcel dať ním usmrtiť. Konečne sa hlásil istý pastiersky chlapec a povedal: „Ja budem zápasíť s tým Filištíncom!“ Tento pastiersky chlapec sa volal Dávid. Vzal si svoju pastiersku palicu, z potoka vybral päť hladkých kameňov, položil ich do kapsy, prichystal si prak a tak sa pohol proti Filištíncovi.

Filištíнец mu posmešne riekol: „Čo som ja pes, že s palicou prichádzaš na mňa? Telo tvoje dám nebeským vtákom a divým zverom!“

Dávid však riekol Filištíncovi: „Ty mečom, kopijou a pancierom ideš na mňa, ja však v mene Pána zástu-

pov idem proti tebe. Pán ťa dá do mojich rúk a ja ti vezmem tvoju hlavu!"

Dávid vzal svoj prak. Vložil doň kameň, a otočiac ho v praku, hodil ho do čela Filištíncovho. Filištínek omráčený spadol. Dávid rýchle pribehol k nemu, stal si na jeho obrovské telo, vytiahol mu z pošvy jeho vlastný meč a odťal mu hlavu.

Hľa, takto zvíťazil pastiersky chlapec nad obrom! Ako zvíťazil? *S pomocou Božou!* I ty takto zvíťaziš nad svojím telom! Už i pohanía zbadali, že Boh smelým pomáha. Hor' sa teda do boja! za svätú slobodu!

Múdry kráľ Francúzska Karol V. postavil na skúšku svojho syna. Na jeden stôl postavil kráľovskú korunu, na druhý meč. Potom zavolaľ do izby syna a riekol mu: „Vyvoľ si, čo chceš!“ — Syn kráľov siahol po meči a riekol: „Týmto si získam korunu!“

Len slobodná duša je pánom seba, len slobodná duša vie bojovať za korunu večnej slávy, len mečom sebazaprenia si vybojuješ svoju slobodu.

A ty, ty by si nechytíť do ruky tento meč slobody a slávy?

ČASŤ TRETIA.

VYSOKÁ ŠKOLA CHARAKTERU.

15. Veľká jednotka života.

Demosténes bol najchýrečnejším rečníkom starého Grécka. I dnes je ešte veľkou pochvalou, keď o niekom povedia: „Reční ako Demosténes!“

Tento veľký majster rečenia sa v svojom detstve veľmi zajakal. Keď sa ho opýtali, čo bude z neho, každému smele a rázne povedal: „Budem najväčším rečníkom Grécka!“ Ľudia sa mu smiali a povedali: „Ty chceš byť najväčším rečníkom Grécka? Ty so svojim zajakavým jazykom? Nedaj sa vysmiať!“

Malý Demosténes takto mudroval v sebe: „Čože, o mojom osude má táto malá jazyková chyba rozhodovať? Nie! Nikdy! Ukážem svetu, že túto chybu napravím a že zo mňa ozač bude veľký rečník!“

A malý Demosténes začal napravovať svoju jazykovú chybu. Každodenne vyšiel na breh mora, ďaleko, ďaleko, kde ho nik nevidel, ani počuť nemohol a tam sa cvičil v hladkom vypovedaní slov. Ba ešte i kameň si položil pod jazyk, aby mu pomáhal v pohybe jazyka. A Demosténes vytrvalou prácou i dosiahol, čo chcel. Stal sa najväčším rečníkom Grécka! Svojimi rečami živo vplýval na osud svojej vlasti. Čo bol začiatok? Zajakavý chlapec. A čo bol koniec? Slávny rečník,

na ktorého s obdivom hľadá obyvateľstvo celej krajiny. Ako urobil Demosténes túto cestu medzi začiatkom a koncom?

„Veľkým rečníkom budem!“ riekol si. Teda vytýčil si veľký cieľ. Za týmto cieľom sa potom namáhal, zaň pracoval. Skúšal a cvičil svoje sily. Neprestal, kým nedosiahol, čo chcel! *Veľký cieľ ho oduševňoval, dvíhal — vytrvalá práca za cieľom zväčšovala jeho sily a veľkou učinila jeho dušu.*

Urob tak i ty! Predsavzaj si veľký cieľ pre svoj život, ktorý ťa bude oduševňovať a dvíhať — pracuj zaň neustále a sily ti budú rásť, tvoja duša dosiahne veľkosť.

Kto zbabele pozerá na vysoký vrch a šepce si: — Na tento vrch sa ja nikdy nedostanem! — ten môže byť istý, že sa ťa, veru nedostane. Smelí a odvážni Iudia dosiahnu všetko. Zbabelí nikdy nič! Keby si Demosténes nikdy nebol predsavzal, že sa stane veľkým rečníkom, bol by sa do smrti zajakával.

Chlapci a dievčatá radi rojčia. Keď takto rojčia, vždy myslia: čo bude zo mňa? Pritom slovičko „veľký“ veľmi často upotrebia! — Keby som sa ja veľkým umelcom, veľkým učencom, veľkým politikom mohol stať... — takto si hovoria. Mnohé dievčatá by chcely byť chlapcami, len aby sa i z nich „veľkí“ Iudia mohli stať!

Či ste chlapci, či dievčatá, vravím vám — všetci ste povolaní od Pána Boha, aby ste sa stali „veľkými“.

Čím chceš teda byť? Chceš byť silným, bohatým, učeným človekom? Chceš byť „veľkým“ učencom? „Veľkým“ umelcom? Voľ si, čím chceš byť!... vlastne... počkaj ešte trochu, čakaj s tou voľbou, voľačo ti chcem prv povedať!

Pamätáš sa na kráľa, pred meno ktorého sa kladie prívlastok „múdry?“ Je to Šalamún. Múdry Šalamún. Tohto kráľa sám Boh postavil na skúšku. Zjavil sa mu vo sne a takto mu riekol: „Žiadaj si niečo, čo chceš,

aby som ti dal!" A Šalamún riekol: „Daj, Pane, sluhovi svojmu rozumné srdce, aby mohol posúdiť Tvoj ľud a aby vedel rozoznať dobré od zlého!" Táto žiadosť bola hodná jeho kráľovskej veľkosti. Nežiadal si slávu, nie bohatstvo, ale „rozumné srdce", aby dobre mohol posúdiť svoj ľud a aby vedel rozoznať dobré od zlého. Šalamún chcel byť človekom podľa myšlienky Božej. Jeho žiadosť sa páčila Pánu: dal mu rozumné srdce a k tomu i to, čo si nežiadal, slávu a bohatstvo.

Dobre vedieť voliť je vrcholom múdrosti. Kto dobre volí, ten svojím rozumom hľadá do hĺbky vecí. Kto však len naoko volí a len podľa vonkajšieho zdania volí, ten nevolí múdre!

Keby ti tvoja matka, keď si bol ešte nemluvniatkom, bola predložila kus krásneho diamantu a veľké červené jablko — ty by si bol iste po jablku siahol. Vtedy ešte duša spala v tebe a len okom si volil. Keby si teraz mal voliť, iste by si diamant volil, lebo dnes už vieš, že za taký diamant si môžeš niekoľko sto vozov jablák kúpiť.

Ty už dnes máš rozum! Pozri si týmto svojím rozumom na nejakého pekného, bohatého, alebo chýrneho človeka. Poď so mnou! Pôjdeme do krajiny smrti — do cintorína. Neboj sa! Smrť je síce ukrutná, ale je veľmi dobrá učiteľka, od ktorej sa veľmi mnoho môžeš naučiť.

Otvorme hrob pekného človeka po roku jeho smrti! Kde je jeho krása? Smrť ho tak zošklivila, že tá hrôza prejde, keď ho uvidíš! Na hnijúcom, rozpadajúcom sa tele ani mikroskopom nenájdeš krásy — hrôza sa ti smeje z jeho ťahov.

Čo nájdeš teda z krásy v hrobe? Nič! Veľké nič!

Hneď si teda napíšme: Krása = 0.

Poďme ďalej! Otvorme hrob bohatého človeka! Kde je bohatstvo? Jeho palác, jeho role, jeho peniaze, jeho perly? Kde sú? Zdedili ich iní. On si len jeden jediný oblek vzal do hrobu. I ten mu červač žerie.

Napišme teda zas výsledok: bohatstvo = 0.

Podme ďalej o jeden hrob! Prišli sme k hrobu veľkého učenca. Pozrime do jeho hrobu a hľadáme jeho vedu! Ale darmo si silíme oči! Nenájdeme tu nijakú vedu! Lebka učencova je holá kosť, ako lebka pastierova, alebo lebka zametača ulíc, ktorí v živote svojom azda ani abecedy nepoznali. Veru, ani tu nenájdeme nič.

Výsledok: veda = 0.

Otvorme hrob niektorého básnika, maliara, sochára — a presvedčíme sa; že ani v týchto hroboch nenájdeme nič z toho, čo bolo voľakedy slávou ich obyvateľov.

Smele môžeme teda napísať: sláva = 0.

Čo je teda výsledkom nášho skúmania v cintoríne?

Krása = 0; bohatstvo = 0; veda = 0; sláva = 0.

Keď tieto znaky napíšeme ku sebe, dostaneme štyri nuly. Takto: 0000. No, vypovedz, ak vieš toto číslo! Veru hocako sa naň pozeráš, nevieš iné povedať, ako prázdne slovíčko: nič! A ak si i sto núl napíšeš do radu, nevydá to viac ako: Nič!

Hroziš sa nad týmto výsledkom? Veru, i mňa to dojalo, ale darmo je tu všetko — počty neklamú!

Nula len vtedy dostane ceny, keď aspoň jednu jedinú jednotku postavíme pred ňu. Keď pred šesť núl predstaviš jednotku, stane sa z nich jeden milión!

000000! Hľa, tu je všetkých šesť núl, ale kde je tá veľká jednotka života, ktorá dá týmto nulám ceny?

Musí byť takáto jednotka, lebo Boh nás pre nič nestvoril na tento svet! Čo je však táto jednotka života?

Napni trocha svoj rozum! Možno, že sám prídeš na to, čo je tou veľkou jednotkou života!

Všetko, čo je na zemi i na nebi, je pominuteľné. Ešte i to skvejúce slnce sa dožije konca o niekoľko milión rokov. *Večný je len Boh! Boh je tou veľkou*

jednotkou nášho života! Len On môže dať cenu mnohým nulám pominateľnosti.

Okrem Boha je ešte voľačo, čo nikdy neumrie, čo nikdy nevezme konca. To je na obraz Boží stvorená naša duša. *Preto my vždy Boha a dušu hľadáme!*

Ináč to takto môžeme povedať: my dušou našou Boha hľadáme! A keď takto robíme, vtedy hľadáme naozajstný poklad. Kto hľadá zlato, striebro, alebo diamanty, ten túži za smetami. Kto však hľadá Boha a dušu, ten hľadá opravdivé poklady. Čujme slová toho, ktorý s neba sostúpil, aby nás učil o večnej múdrosti: „Hľadajte najprv kráľovstvo Božie a jeho spravodlivosť a ostatné všetko sa vám pridá!“ (Mt 6, 33.)

Vieš, kde prebýva kráľovstvo Božie? V tej duši, ktorá Boha našla. Tam a len tam je kráľovstvo Božie! Toto musíme hľadať „najprv“ a keď sme tento poklad, túto jednotku nášho života našli, potom sa môžeme starať i o majetok, vedu, umenie a slávu. Tieto sa nám potom ako nuly pripíšu k veľkej jednotke nášho života.

Gratry bol chýrnym muzikantom. Ako chlapec počul, že čo si človek pri prvom sv. prijímaní žiada od Pána Boha, to iste dostane. On sa teda takto modlil v deň prvého svojho sv. prijímania: „Dať mi, Pane, možnosť stať sa veľkým muzikantom!“

Popoludní išiel zo zvedavosti na vežu, kde ho povraz rozkolísaného zvona tak silno uderil, že ako mŕtvy padol na dosky. Keď ho prebrali, padol na kolena a takto sa modlil: „Pane, už viem, že vyslyšíš moju prosbu, veľký muzikant sa stane zo mňa, lebo Tvoja ruka ma teraz od istej smrti zachránila!“ A tak sa i neskôr stalo.

Hľa, Gratry bol múdry: robil ako Šalamún. Najprv hľadal veľkú jednotku života a len potom myslel na nulu — na muzikálne umenie, ktoré len po onej jednotke má cenu.

Čo bude s nulou tvojho života? Hádám teraz ešte sám nevieš, čím budeš, či budeš sluhom, či zametačom

ulíc, či obuvníkom, či učiteľom, či okresným náčelníkom, či županom, alebo dokonca ministrom. Jedno však istotne vieš! Vieš, že sa musíš stať veľkým človekom, človekom, ktorý hľadá večného Boha a svoju nesmrteľnú dušu.

Veľkým človekom sa ten stane, kto nikdy neodbočí s cesty, ktorou hľadá Boha a ktorý premôže všetky prekážky na tejto ceste. *Jeho cesta v rovnej čiare smeruje k Bohu — takýto človek je veľkým človekom, veľkým charakterom!* A veľkým charakterom byť je viac, ako byť miliónárom, viac ako byť učencom, kráľom, alebo cisárom!

Milé dieťa! V zime, keď ťa navštíví núdza, keď nemáš topánok, ani teplých šiat a len zvonku, cez oblok vidíš ako sa iní pri krásnych vianočných stromkoch radujú — hádam sa ti stisne srdiečko, z očí ti potečú slzy a myslíš si: na mňa zabudol nebeský Otec, ktorý sídli vysoko nad oblakmi.

Ticho, ticho, dieťa moje! Nereptaj proti Bohu! Pozri na Pána Ježiša v betlehemskej maštali! Mal on teplú izbu? Mal mäkkú kolísku? Vôl a osol ho zohrievajú dychom. Nuž či naňho zabudol nebeský Otec? Na zemi je jeden bohatým grófom, druhý chudobným nádenníkom. To je vedľajšie. Hlavnou vecou je: Boha hľadať celou dušou a celým srdcom! A cesta k Bohu je každému človekovi otvorená! Zametač ulíc sa môže stať veľkým človekom, veľkým charakterom práve tak, ako župan, alebo minister. Nádenník, ktorý je charakterným človekom, je väčším človekom ako necharakterný minister.

Počuj zaujímavú udalosť! V talianskej dedinke Riese žil istý chudobný človek, ktorý mal deväť detí, ale len jeden jediný dvadsiatnik (asi 50 halierov) denného zárobku. Jeden z jeho chlapcov veľmi vynikal svojou rozumnosťou, a preto ho dali do gymnázia. Otec, chudobný človek, nemal peňazí, aby chlapca v meste dal na byt a na stravu, preto malý Jožko z domu musel

chodiť do školy. Každý deň si vzal so sebou kus chleba a dva-tri pomaranče — na obed. Vždy, keď vyšiel z dediny vyzul sa, topánky dal na paličku, paličku na plece... tak šiel do mesta do školy, aby takto ušetril oteckovi niekoľko grošov. A hľa, z tohto chudobného Jožka sa stal veľký človek. Iste si už počul o ňom, bol to pápež Pius X.

Myslíš si, hádam, že on je preto veľkým, že tú najvyššiu hodnosť na svete dosiahol? Never! Keby Pius X. bol ostal doma a bol by celým životom skaly tlkol pri ceste, ale jeho duša by bola ostala tak čistá ako na pápežskom tróne, Pius X. by i tak veľkým človekom bol býval! *Cesta veľkosti je každému otvorená!*

Teraz si však posbieraj svoj rozum, a povedz mi: čo je väčšie od Boha?

Vieme, že Bohu ani podobného nič nejestvuje na svete, nie že by mohlo byť niečo väčšieho. Všetko, čo je na nebi a na zemi, je pod mocou Boha. Boh je najvyšším cieľom človeka! Hľadaj Boha z celého srdca svojho, z celej duše svojej a zo všetkej sily svojej. Tento veľký cieľ, tento veľký Boh pozdvihne dušu tvoju do výšky.

Už i zpred vášho domu vidíš kus sveta. S veže však vidíš omnoho viac! A keby si vyliezol v Tatrách na Gerlachovský štít? Cítil by si sa tak, ako keby si narástol na tak veľkého ako je vrch sám. O koľko viac by si videl odtiaľto ako s vašej veže?! Takto narastie i tvoja duša, keď sa bude usilovať do výšok, k Bohu! Keď sa postavíš na Božie stanovisko, keď cestou viery si osvojíš Božie myšlienky, keď Božiu vôľu uчиниš smernicou svojej vôle, vtedy kráčaš cestou opravdivej veľkosti! Ak čítanie kníh veľkých spisovateľov zušľachťuje človeka, čím viac zušľachťuje dušu človeka zaobranie sa Bohom!

Prvé pravidlo umenia charakteru znie teda takto: „Hľadaj Boha!“ Najvedeckejšia kniha sveta, katechizmus o tomto pravidle takto hovorí: „Preto sme na ze-

mi, aby sme Boha poznali, jeho milovali, jemu slúžili a takto spasení boli!" Bez Boha niet veľkosti. Človek bez náboženstva, človek neveriaci, ktorý zatvorí svoje oči pred Bohom, ktorý Bohu chrbát ukazuje, nemôže byť veľkým človekom! Prečo?

Nuž akože by mohol byť veľkým človekom ten, kto je vôbec nie človekom? Kto v svojej nevere prestane byť rozmyšľajúcim človekom a do jedného radu vstúpi so zvieratmi? Zvieratá, počnúc od teliatka po malú sliepku ani jedno nepozná Boha. Beznáboženský, neveriaci človek je červom, ktorý sa bojí svetla — a býva pod zemou.

16. Božské umenie nasledovania Krista.

Kto je Boh? Ten, ktorý raz počul tlkot srdca Pána Ježiša nám povedal: „Boh je láska!" Každá kvapka morskej vody je voda. Boh je morom dobroty a lásky a každý čin Boha je kvapkou tohto bohatého mora lásky.

Človek hovorí. Boh činí. Tvorí. Celé stvorenie je velebnou rečou Boha. Ako tvorí Boh? Tak, že načrie z mora dobroty a udeľuje z nej ľuďom. Kameň z tohto mora dobroty obsiahol len číre jestvovanie. Rastlina obsiahla život. Zver obsiahol už viac, so životom dostal zrak, sluch, cit. Človek však dostal z tej nekonečnej dobroty celú kopu pokladov. To, čo ostatné tvory len v zlomkoch dostali od Stvoriteľa, to dostal človek odrazu a dovedna. V človeku je jestvovanie, život a smysly doplnené rozumom a dušou a je posvätené milosťou. Tu je už však hranica dobroty Božej. Posväcujúca milosť je takým veľkým pokladom, od ktorého väčší už ani Boh dať nemôže. Posväcujúca milosť je

život večný. Zastaň tu na chvíľu a rozmýšľaj o veľkom zázraku lásky Božej, o človeku.

Už i tvoje telo je nádherným dielom tvorivého umenia. Za čo by si dal svoje ruky, alebo nohy? Alebo oči? Hoci si aj chudobným dieťaťom, viem, že by si svoje oči nedal ani za desaťposchodový palác. A hľa, Boh ti zadarmo dal dobré oči, zdravé a schopné telo!

Duša je obyvateľom tela. Keďže je už telo tak dokonale stvorené, aká krásna môže byť na obraz Boží stvorená duša?! Celá zem, celé nebo sú tak nádherné! Všetko to je stvorené na to, aby ospevovalo slávu a moc božskú. Ale čo by stála celá oslava, ktorú príroda dáva Bohu, keby nikoho nebolo, čo by tú oslavu počul? V prázdnej dvorane sa nevydržiavajú koncerty. „Postavme poslucháča do veľkej koncertnej dvorany svetovej“, riekol Boh a stvoril človeka na svoj obraz. Celý svet človekovi spieva. Hviezdy jemu trblietajú. More jemu hrá mohutnú melódiu. Vtáčik jemu šteboce. Kvet sa jemu rozvíja. Celá zem človekovi nesie ovocie. Človek sa každý deň v rose božskej lásky kúpe. Svet je veľkou knihou božskej lásky. Z tejto knihy každý človek môže vyčítať: Boh je múdry, Boh je všemohúci, Boh je dobrotivý! „Nebo a zem sa pomínú“, nescapú v ničomnosť, ale sa premenia. Duša, toto vznešené Božie dielo, nescap nikdy! Boh, ktorý ani poslednému kamienku nedovolí skapať, tým menej dovolí skapať duši, ktorá je jeho obrazom. Nech žije duša, riekol Boh, nech žije zatiaľ, kým ja žijem. Nech nielen žije, ale nech žije životom božským. A človek dostal zárodok božského života: posväcujúcu milosť.

Celé stvorenie je velebnou rečou lásky. Stvorenie je však len začiatkom, len úvodom k reči lásky. Ľudská zlosť zničila v človeku najkrajší, najcennejší božský dar: posväcujúcu milosť. A teraz dávaj pozor, ako napravi Boh to, čo Adam pokazil. „Teraz ukážem človekovi, ako viem milovať“, riekol Boh a dal svojho Syna jednorodeného za skazeného človeka. „Tak mi-

loval Boh svet, že svojho jednorodeného Syna dal, aby každý, kto v ňom verí, nebol stratený, ale mal život večný!

„Boh je láska.“ Celý život Ježiša je samá láska. Každý jeho čin, každé jeho slovo, každý tlkot Jeho Srdca je kvapkou božskej lásky. Ba nielen kvapkou, ale morom. Prečo sa sal človekom? Lebo miloval! Prečo bol On, jednorodený Syn Boží poslušným svojej Matke a svojmu vychovávateľovi svätému Jozefovi? Lebo miloval. Prečo liečil nemocných? Lebo miloval. Prečo mu krvácaly sväté nohy na cestách v hľadaní hriešnikov? Lebo miloval. Prečo prešiel celou Kalváriou utrpení? Lebo miloval. Prečo sa modlil umierajúc za tých, ktorí ho usmrtili? Lebo miloval. Prečo dovolil, aby mu srdce kopijou prebodli? Lebo miloval!

A prečo miloval?

Preto, lebo On je Boh — a Boh je láska!

Život Ježiša Krista je hrdinským spevom lásky. Kto tomuto spevu porozumie, ten nahliadne do Božského Srdca.

Stvorenie je revelatia — odhalenie. Odhalenie, preukázanie lásky Boha. Ale i vykúpenie je revelatia: vykúpenie nám ukázalo v jeho úplnej láske Srdce Boha.

Raz Pán Ježiš sám rozpovedal svoj život nakrátko takto: „Ja som dobrý pastier. Dobrý pastier dáva svoj život za svoje ovce. Ale nájomník a ten, kto nie je pastierom, koho ovce nie sú vlastné, keď vidí prichádzať vlka, opúšťa ovce a uteká, pretože je nájomníkom a nezáleží mu na ovciach. Ja som dobrý pastier... a život dám za svoje ovce.“ (Jn 10, 11—15.)

Prečo, začo dá dobrý pastier svoj život? Aby žily jeho ovečky, aby naveky žily. Spev lásky začal Otec, Syn v ňom pokračoval — Duch Svätý ho dokončil. Duch Svätý naplní každú dušu, ktorá mu otvorí dvere. On každej duši dá život — život večný —, duši, ktorá hľadá s ním spojenie.

„Boh je láska.“ V božskom čine vykúpenia vzne-

šene znie spev lásky. Kríž bol „Židom pohoršenie, pohanom hlúposť.“ Maloverní riekli: „Nemožno, že by Boh tak veľmi vedel milovať!“ Zabudli, úbohí Iudia, že Boh je nekonečný nielen v múdrosti a moci, ale i v láske.

Božský hrdina lásky, Ježiš Kristus, riekol: „Prišiel som oheň složiť na zem a čože iného chcem, ako aby sa zapálil?“ (Lk 12, 49.)

Zem zaplaviť ohňom — srdcia ohňom lásky. Toto chcel Boh a nič iného.

Čo znamená na obrazoch ten jasný kruh nad hlavou Pána?

Keď na zemi chodil, vtedy oheň sviatosti, oheň lásky vydával so seba. „Chodil medzi ľuďmi, dobrý činiac.“ Ale nielen Iudia, s ktorými žil a obcoval cítili teplotu jeho lásky. Osoba Pána je slnkom lásky i pre nás. Jeho život je knihou lásky i pre nás.

Slnce je od nás ďaleko, veľmi ďaleko, ale jeho svietiace a teplé lúče predsa prídu k nám. Tak i zo života Ježiša Krista vyráža teplo a svetlo tým, ktorí sa dušou k nemu obrátia — kríž je svietiacou vežou celého ľudstva. On chodí i medzi nami „činiac dobré“. Chodí medzi nami ako dieťa, ako mladík, chodí ako muž a žije životom dokonalým. Žije nám. Žije pre nás vzorným životom opravdivého človeka. Pracuje v dielni svojho vychovávateľa. Modlí sa. Chodí do kostola. Postí sa, učí, trpí a zomrie. Narodí sa ako človek. Žije ako človek. Zomrie ako človek.

Dobry učiteľ nielen slovom učí, ale i ukáže deťom písmená, ktoré ich chce naučiť. Keby ti tvoj učiteľ nikdy nebol ukázal písmená, keby ti ich nikdy nebol na tabuľu napísal, nikdy by si sa nebol naučil čítať a písať. Pán Ježiš je najlepším učiteľom sveta. Neučil len ako máme žiť, ale nám hlavne ukázal svojím krásnym a vznešeným životom, ako máme žiť. A jeho ústa vypovedajú tie veľké slová, ktoré sa ľudské ústa nikdy

neopovážily vypovedať: „Buďte dokonalí, ako váš Otec v nebesiach je dokonalý!“

Buď taký, aký je Boh!

Nezdá sa ti táto reč ťažkou? Nie je to také, ako keby ti niekto povedal: „Posbieraj sa, a id' do slnka!“

Buď taký, aký je Boh!

Raz rozprával Pán Ježiš svojim učeníkom o svojom nebeskom Otcovi. Filip ho vtedy prosil: „Pane, ukáž nám Otca a máme dosť!“ (Jn 14, 8—9.)

Pán Ježiš mu však odpovedal: „Filip, kto mňa vidí, Otca vidí!“ Ježiš Kristus je viditeľný Boh. Najväčší filozof staroveku, Platón, takto tešil svojich učeníkov: „Čakáme na niekoho. Nech to bude sám Boh, alebo od Boha osvietený človek, ktorý nás naučí na naše náboženské povinnosti a otvorí nám oči!“ Hľa, za čím túžil Platón, stalo sa: prišiel sám Boh!

Ale ako prišiel? Nie skvelým, hučným, omračujúcim spôsobom. On je opravdivým človekom, je človekom a Bohom, preto jeho príklad každý môže nasledovať, kto sa človekom volá.

Id' teda k Nemu do školy. Pozeraj naň. Uč sa od Neho. Napodobňuj jeho život a budeš dokonalým, ako je aj Otec nebeský dokonalým.

Pred niekoľkými rokmi som bol v Mníchove, kde som si obzrel chýrečnú mníchovskú obrazáreň. Videl som tam krásne obrazy. Videl som tam mnoho ľudí, ktorí s oduševnenosťou obdivovali tie krásne obrazy. Videl som mužských i ženských maliarov, ktorí tam usilovne pracovali. Čo tam robili? Odmaľovali obrazy veľkých majstrov.

Takíto maliari si najprv stanú pred vyvolený obraz, dlho ho obzerajú, kým si neosvoja každú jeho ideu a každú jeho myšlienku. Potom si sadnú k plátnu, vezmú do ruky štetec a farby a pomaly, s ťahu na ťah verne odmaľujú obraz.

Vlastne každé umenie je takéto napodobňovanie. Umelec zazrie niekde nejakú krásnu vec. Zachytí nie-

kde nejakú pozdvihujúcu myšlienku a túto potom znázorní na plátne, v skale, hlasom, lebo slovami. Takto sa rodí potom maliar, sochár, muzikant a básnik.

My sme generácia umelcov. Každý z nás nemôže byť Michelangelom, Rafaelom, Beethovenom alebo Hviezdoslavom — *ale umelcom života musí byť každý jeden z nás*. Právom môžeš povedať: nemám básnických schopností, nie som povolaný byť maliarom alebo sochárom, ale nikdy nesmieš povedať: nemám povolania na krásny, na šlachetný, na charakterný, na svätý život. Boh ti dal telo a dušu a hovorí ti: — Ži krásnym, šlachetným, charakterným, svätým a blaženým životom! — Božský zákon tvojho života znie takto: „Buďte dokonalí, ako váš Otec v nebesiach je dokonalý!“ (Mt 5, 48.)

Kráľ našej duše, Ježiš Kristus nám dáva k tomu príklad. Predžije nám svoj vzorný život, ako by nám hovoril: — Pozrite na mňa, napodobnite ma, žite tak, ako som ja žil na zemi!

Čo je Cirkev Kristova? Veľká umelecká škola. Všetko, čo Cirkev má, jej učenie, kňazstvo, sviatosti, to všetko nám pamáha Krista čím lepšie napodobniť. Každý úd Cirkvi je napodobňujúci umelec. Každý hľadá na Krista a usiluje sa Jeho vlastnosti na seba preniesť a nemá pokoja, kým sa mu nepodari vytvoriť svoju dušu na obraz Krista.

V každom umeleckom diele je smerodajná základná myšlienka. Táto v krásnej forme hovorí k našej duši. Pozrime teda, ktorá je tá základná, smerodajná myšlienka Kristovho života! On sám raz riekol: „Mojím chlebom je plnenie vôle Otca môjho.“ Toto je jeho základnou myšlienkou. Keď Pán Ježiš pred svet vystúpil, riekol: „Obet a dary si nechcel, telo si mi stvoril. Hľa, idem, aby som činil, Bože, tvoju vôľu!“ (Žid. 10, 57.)

Dal si mi ľudské telo a dušu a keď mi rozkážeš, ľahnem si na drevo kríža a umriem za ľuďmi.

Keď v dvanástom roku zaostane v kostole a Panna Mária so sv. Jozefom Ho tri dni hľadajú, vtedy hovorí: „Načo ste ma hľadali? Nevedeli ste, že musím byť v tom, čo je môjho Otca?“ (Lk 2, 49.)

Hľa, toto je smernica činov Ježiša: činím, čo mi môj nebeský Otec káže!

V Zelený štvrtok večer na Olivetskom vrchu sa začína najtrpkejšia časť života Ježišovho. Vopred vidí všetky svoje muky, svoju smrť na dreve kríža.

Jeho ľudská duša sa zhrozí: „Otče“, — volá, — „ak je možno, nech ma pominie tento kalich . . .“ Ale priam sa rozepamätá na svoje poslanie a doloží: „Ale nie moja, lež Tvoja vôľa nech sa stane.“ (Mt 26, 39.) A bol poslušný až do smrti — do smrti kríža. Základná myšlienka života Ježišovho je: „Tvoja vôľa je mojou vôľou, od Tvojej vôle sa neodkloním ani navlas!“

„Buď Tvoja vôľa, ako na nebi, tak i na zemi!“

Vždy, vo všetkých okolnostiach Božiu vôľu plniť znamená Boha milovať a byť dokonalým.

Čo je priateľstvo? Idem velle, idem nolle est vera amicitia — hovorí Riman Sallustius. V jednej vôli zotrvať — to je najozajstné priateľstvo. Človek sa stane priateľom Boha, ak vždy plní Jeho vôľu.

Či Boh chce hriech? Skôr potečie Dunaj do mesiacca, ako by Boh chcel hriech. A ak ty povieš v sebe: nech sa stane, čo chce, ale ja chcúť nedopustím sa hriechu — vtedy plníš vôľu Boha a si Jeho priateľom.

Čo je vôľa Boha? Desatoro jeho prikázaní, ktoré keď zadržíš, plníš Jeho vôľu, si Jeho priateľom. Vo všetkom sa shodovať s vôľou božou, ako to učinil Pán Ježiš — to je dokonalosť.

Choď ku Pánu Ježišovi, prilož si ústa na ranu Jeho Srdca a nasýť sa láskou. Láska je duševnosť Boha. „Boh je láska.“ Ak táto duševnosť prebýva i v tebe, budeš milovať ľudí, lebo i Boh ich miluje. Milovať budeš svoju vlastnú dušu, lebo i Boh ju miluje. Budeš celou silou svojou, všetkými schopnosťami svojimi

hľadať spásu svojej duše, lebo i Boh len spásu tvojej duše chce.

Vo svojom spolublížnom budeš hľadať a milovať to, čo Boh hľadá a miluje — nesmrteľnú dušu. Dobre budeš robiť s každým, s kým obcuješ, lebo i Boh dobrotou obohacuje každého človeka. Vo svojom nepriateľovi a v hriešnikovi milovať budeš nie hriech — ale jeho dušu, ktorú i Boh miluje, za ktorú dal svojho jednorodného Syna. Takto jedným ramenom budeš objímať Boha a druhým ľudí, lebo i Boh miluje seba a miluje ľudí. „Boh je láska.“ To znamená: láska je charakterom Boha. I charakter človeka sa v ohni lásky zoceluje.

Ak so spokojnou dušou môžeš povedať: Radšej zomriem, ale Boha ťažkým hriechom neobrazím, vtedy sa Tvoja duša začína podobáť Bohu. Ale ak povieš: Nielen ťažkého, ale i všedného hriechu sa budem chrániť, vtedy sa ešte lepšie bude skvieť na tvojej tvári obraz Boží. Teraz už len konať máš dobré, cvičiť sa v dobrom, čím sa tvoja duša jemní a zdokonaľuje. Takto sa stane z Teba človek podľa vôle Božej! Naozajstný človek na obraz Boží. Charakter!

Kto nemiluje, v tom neprebýva Duch Boží. Kto nemiluje, ten sa nie Bohu, ale diablovi podobá. Diabol nenávidí Boha a nenávidí ľudí.

„Kto nemiluje, ostane mŕtvym!“ Kto nemiluje, v tom niet ani za mak duševnosti Božej — to je mŕtvy človek. Mŕtvi sa odstraňujú zpočiatku živých. Duševne mŕtvi však budú odstránení zpočiatku obyvateľov večného života. Čo by aj robil v nebeskom kráľovstve ten, kto nemiluje? Nenašiel by tam priateľa, lebo tam všetci milujú.

Čím je väčšia v tebe láska, tým väčší sa podobáš Bohu, tým si dokonalejší! A čím si dokonalejší, tým väčší budeš vedieť požívať blaženosť večného života. Tvoja dokonalosť sa stane mierou tvojej blaženosti.

Istý otec mal dvoch synov. Jeden z nich bol ešte

maličký, druhý už veľký, urastený, udatný. Otec na znak svojej lásky voči nim obom dal urobiť z drahej, zlatom pretkáwanej látky šaty. Obidvaja sú spokojní, lebo v krásnom dare vidia znak otcovskej lásky. Pravda, šaty staršieho brata sú asi tri razy väčšie od šiat mladšieho brata a tiež tri razy drahšie. Opýtaj sa však toho mladšieho brata, či by zamenil svoje šaty so šatami staršieho brata. Povie ti: nemením! Veď by som ani nemohol tie šaty nosiť. On len svoje šaty môže nosiť, ktoré sú práve také pekné, ako šaty staršieho brata.

Kto lepšie miluje, viac blaženosti si získa, lebo sa viac blaženosti zmestí doň.

Rozumieš už teraz slovám Pána: „V dome Otca môjho je mnoho príbytkov!“

Svätých vyobrazujú so žiariacim kruhom okolo hlavy. Ich tvár už za ich tuzemského pobytu žiarila svetlom lásky. V ich srdciach horel oheň lásky a tento vnútorný oheň sa zjavil i na ich tvárach. Dobrotu i ty vieš vyčítať s tvárou dobrého človeka.

Žiariaci kruh nad hlavou svätého hovorí: „Hľa, toto je hrdina lásky!“

V knihe istého vychovávateľa som čítal nasledujúcu krásnu udalosť:

„Raz som sa stretol s istým bohatým človekom, ktorý mnoho cestoval po svete. Mnoho videl, mnoho skúsil a mnoho zažil. Opýtal som sa ho: — Pane, kedy ste sa cítili vo svojom živote najblaženejšími? — Bohatý milionár odvetil: — Najblaženejším som bol, keď som raz v Mníchove ležal na týfus. — A to by bol býval najkrajší čas vášho života? — Hej, lebo na tú lásku, na tú sebaobetavosť, ktorou ma tam jedna milosrdná sestra-mniška opatrovala, nezabudnem nikdy. Ja som jej bol celkom cudzím a okrem mňa celý rad chorých mala pod opaterou, namáhala sa s nami vo dne, v noci — a za tých osem týždňov, čo som tam ležal, vždy som len výraz lásky videl na jej tvári. Ni-

kdy som ju nevidel netrpezlivou alebo mrzutou. Ozaj, cítil som sa tam ako v nebi!"

Kde si nadobudla táto mníška toľko lásky?

Každý deň chodila v duši do školy k Pánu Ježišovi. Predstavila si, ako láskave zaobchádzal Pán Ježiš s chorými, s trpiacimi, aké ťažké muky znášal za nás — a v tejto škole i jej duša zabĺkla láskou.

Láska celkom pretvorí človeka! Zo surového, neokresaného človeka, vytvorí umelecké dielo!

17. Najväčší umelecký ústav sveta.

To miesto, kde maliar a sochár pracujú, menuje sa ich dielňou. Tam si oni všetko nájdú, čo ku práci potrebujú.

Vieš však, kde sa nachádza tá dielňa, v ktorej konajú najjemnejšiu prácu — v ktorej sa vytvára charakter?

Táto dielňa je riadne z dreva zhotovená. Má kľadlo a malý oblôčik s mriežkami. Pretože sa v tejto dielni božské umenie sprevádza, býva stavaná v kostolè. Jej meno je spovedelnica. Spoveď je najvyššou umeleckou školou na svete. Tu nájdeš všetko, čo je ku vytvoreniu charakteru potrebné.

Vieš, čo napísali starí Gréci na jednu zo svojich najväčších svätýň? „Človeče, poznaj seba!" Podľa Grékov bolo sebaopoznanie bránou k prameňom životnej múdrosti. Do umeleckej školy, ktorá sa volá spovedňou, len bránou sebaopoznania môžeš vstúpiť.

Pozri si mapu Afriky, ktorá bola zhotovená len pred 50 rokmi a porovnaj ju s dnešnou mapou Afriky! Na starej mape budeš vidieť veľké, prázdne flaky, lebo Afrika nám bola pred 50 rokmi tmavou, nevyskúmanou zemou. Od tých čias však chýrni cestovatelia, ako

Livingston, Stanley, kresťanskí misionári s veľkou námahou precestovali Afriku a prázdne fláky na mape postupne mizly. Vždy viac a viac vrchov, riek a obcí nakreslili na ne, až konečne prázdne fláky s mapy Afriky celkom zmizly.

Kto sa chce spovedať, tiež musí podniknúť výskumnú cestu v tmavej Afrike svojej duše a z tejto nepoznanej krajiny urobiť poznaný kraj. Bystrým okom musí prehliadnuť každý tmavý kút svojej duše, musí v sebe preskúmať všetky skryté náklonnosti, musí v sebe poznať vrchy dobrých skutkov tak, ako vrchy zlých skutkov. Musí vyskúmať pramene a rieky zlých žiadostí. Slovom, musí preskúmať vo tme svojej duše všetko-všetko, aby tam viac nič skrytého neostalo tak, aby spovedelník vernosťou fotografie vedel spraviť mapu o tvojej duši.

Hlbiny mora nemôžeš vidieť, ale hlbiny svojej duše musíš vidieť.

Teraz nasleduje ustálenie hlavnej otázky, čiže tvojej diagnózy. Vieš, čo znamená toto lekárske slovo? Je ono základom zdarného liečenia. Lekár ti pozrie jazyk, počúva tvoj dych a tlkot tvojho srdca. Chce vedieť, kde sa skrýva príčina tvojej choroby. A len keď ju vie, len vtedy môže začať liečiť. Kým nevie príčinu, nevie nič. Zistenie tejto príčiny sa volá diagnózou. Kto sa chce spovedať, skúmaním svojej duše ustáli svoju diagnózu.

Duša je oživovateľom tela. Posväcujúca milosť je však oživovateľom duše. Teraz sa vynoruje otázka: je v mojej duši život Boží — posväcujúca milosť? Ak je v nej posväcujúca milosť, duša žije, lebo sa v nej nachádza zárodok večného života. Ak však v duši niet posväcujúcej milosti, vtedy je duša smrteľne chorá. Ba nielen chorá, ale pre Boha je ona mŕtvou a mŕtvou i pre večný život. Čo je cholera pre telo, to je hriech nečistoty pre dušu. Ako škodí pľúcam tuberkulóza (suchotiny), práve tak škodí duši zameškanie sv. omše

v nedeľu alebo zameškanie modlitieb. Tuberkulóza škodí telu, smrteľné hriechy duši. Lenivosť dobré konať je taká nemoc, ako chromosť údov, lebo to človeka hatí v duševnom pohybe. Kliatba, opilstvo, nactiutrhovanie — to sú všetko organické chyby duše.

Prvou vecou, ktorú máme zistiť je teda otázka: Či žije v mojej duši Boh a či trpím smrteľnou nemocou? Ak trpím smrteľnou nemocou, kde sa nachádza jej príčina? Ktoré sú moje smrteľné hriechy?

Potom príde skúmanie všedných hriechov.

Toto je diagnóza duše.

Druhou dôležitou otázkou je tu: Ako sa vyliečim?

Lekárska veda nemá sanatóriá pre všetky choroby, ale Kristove sanatórium vylieči všetky duševné zlá.

K duševnému vyliečeniu je predovšetkým potrebné, aby sa duša odtrhla od hriechu. Ten operujúci nôž, ktorý hriech z duše vyreže, volá sa ľútosťou. Len čo sa hriešnik odvráti od hriechu, čiže, keď vyrve zo svojho srdca lásku ku hriechu, v tom okamihu sa začne liečebný priebeh. Vtedy už nechýba nič iné, len aby duša úprimným vyznaním svojich hriechov vyhodila zo seba všetku ich ošklivosť. Keď sa tak stane, otvorí sa cesta do duše pre božského umelca, pre Sv. Ducha, ktorý svojimi milosťami dušu vzkriesi k novému životu. Úprimná, ľústoplná spoveď je ako vzkriesenie duše zo stavu mŕtveho k novému životu.

Hriešnikova ľútosť, jeho úprimné vyznanie sa z hriechov Kristovmu náместníkovi a rozhrešenie tvorí spolu sviatosť pokánia. Prostredníctvom sviatosti pokánia prichádza do duše milosť života. Ku vzkrieseniu mŕtveho nestačí ľudská sila. V prípade smrteľného hriechu ide o vzkriesenie zmŕtvych, a preto je tu bezodkladne potrebná božská pomoc. Boh vo spovedi účinkuje prostredníctvom svojho náместníka kňaza.

Ak si sa dobre vyspovedal, tvoja duša znovu ožije. Ako by vstala zmŕtvych!

Čo stálo medzi tebou a Bohom pred spoveďou?

Hriech. Hriech urobil z teba nepriateľa Boha. Zákon priateľstva však znie: idem velle idem nolle! Ozajstní priatelia sú tí, ktorých vôľa sa shoduje. Keď človek zhreší, to chce, čo Boh nechce. Človek sa hriechom protiví Bohu. Zničí priateľstvo s Bohom. Stane sa nepriateľom Boha. Pokáním však človek sa odvráti od hriechu a svoju vôľu donesie do súladu s vôľou Božou. Tento súlad vôle Boha a človeka je najväčším umením. Je umením umení!

Máš hodinky? Meriaš nimi čas? To vieš, že bez zadelenia času niet riadneho života. Každý človek musí vedieť, koľko je hodín, aby si svoj čas mohol riadne zadeliť. Aby však tvoje hodinky riadne chodily, treba ich napraviť podľa správneho času. Čo by sa stalo, keby v meste všetky hodinky inak išly? Kardinálny neporiadok! Každý obyvateľ mesta si musí napraviť svoje hodinky podľa jedných, ktoré správne idú. Povedzme podľa hodín na veži. Nuž ale či hodiny na veži netreba naprávať? Veru treba, a to podľa hodín Boha, podľa slnka. Keď slnko najvyššie stojí na nebi, je poľudnie. Vtedy je 12 hodín. Tento čas zistia hvezdári a z hlavného mesta krajiny dajú telegrafický signál celej krajine, vtedy si všetky železničné stanice, pošty a iné úrady napravia hodinky na dvanástu hodinu. Smerodajné hodiny, ku ktorým sa všetky ostatné hodiny musia prispôbiť, je slnko na nebi.

Hodinami duší je sám Boh. Jeho vôľa je zákonom života duší. Hriešnik si predloží pred seba Desatoro Božích prikázaní a vo všetkom srovná svoju vôľu s vôľou Božou. Spoveď-duševné naprávanie hodín. Hriešnik nielen ústami, ale i srdcom povie: „Sľubujem, že viac nezahreším!“ To je, ako keby povedal: „Ty, môj Bože, Ty chceš, aby som sa každý deň modlil, nuž ja sa budem modliť; Ty, môj Bože, chceš, aby som každú nedeľu a každý sviatok šiel na svätú omšu, nuž ja pôjdem; Ty, môj Bože, chceš, aby som svoju dušu čistou udržal, nuž ja vyhodím z nej i tú poslednú nečistú myš-

lienku; Ty, môj Bože, chceš, aby som sa pravdy pridrižiaval, nuž nebudem nikdy viac cigániť, atď., atď. Tvoja vôľa je mojou vôľou, Tvoj zákon je mojím zákonom!"

Keď takto prejdeš všetkými Božími prikázaniami a pri každom prevedieš presné napravenie hodín, vtedy svoju vôľu privádzaš do súladu s vôľou Božou, vtedy sa tvoja duša bude podobáť Bohu. A čím presnejšie prevedieš toto naprávanie hodín, tým krajší, tým skvelejší bude v tebe obraz Boží. Slovom, tým podobnejší budeš Bohu.

Vytvorenie obrazu Božieho v duši, je vytvorenie charakteru v človeku.

Neviem, čím si, čitateľu drahý, tým menej môžem vedieť, čím sa staneš. Možno, že časom zásluhou svojho charakteru, svojich znalostí a svojho vlastenectva sa dostaneš do ministerského kresla a viesť budeš osudy svojej vlasti! Jedno však iste viem! Čo priam i také činy budeš konať, že celý svet pozná tvoje meno, väčšie a dokonalejšie dielo nevykonáš nikdy, ako keď celou dušou, v pravde vstúpiš do Kristovej dielne a keď opravdivým pokáním vzkriesiš svoju dušu k životu, keď pevným rozhodnutím donesieš svoju dušu do súladu s Bohom. Tu prichystávaš dielo nie pre niekoľko rokov, ani nie pre niekoľko storočí, ale pre večnosť. Tu nekonáš nejakú hravú prácu. Tu konáš to najskelejšie umenie, pred ktorým sa sochárovo, alebo maliárovo umenie musí schovať!

Napoleon v časoch svojej najväčšej moci a slávy sa dal odmaľovať v úplnom cisárskom úbore. Maľiar Gros bol tým šťastlivým vyvoleným, ktorému Napoleon sedel.

Obraz sa výborne podaril. Cisár ho s veľkým uspokojením pozeral. Odrazu sa však obráti k maliarovi a povie mu: „Povedzte mi, majstre, koľko rokov bude tento obraz trvať?" Umelec prišiel do rozpakov na túto otázku. Po krátkom rozmýšľaní však odvetil: „Myslím,

vaša jasnosť, že aspoň 600 rokov." Cisára táto odpoveď domrzela: „Len taký krátky čas? To sa nevyplatilo toľko času stráviť sedením!"

Veru tak! Čas najlepšie využijeme, keď pracujeme na svojom charaktere. Charakter nie šesťsto, nie milión rokov, ale naveky bude trvať!

Najlepšie využité hodiny tvojho života sú tie, ktoré si strávil na vykonanie dobrej spovede. Väčšie dieťa nikdy nevykonáš, ako keď svoju dušu v Kristovej škole charakteru — v spovedi zušľachťuješ.

Keď si vo spovedelnici vykonal duševné napravné hodín, nemysli si, že si už môžeš odpočinúť! Zlostní trpaslíci tvojej duše — neriadne a neslušné náklonnosti — sa postarajú o to, aby si nemal dlho pokoja. Panovačnosť tela sa nedá ľahko vykoreniť: smyselné žiadosti prv-neskôr budú ohrožovať slobodu tvojej duše. Preto stále musíš byť prichystaný na svätý boj slobody! Tohto boja sa však smelý nebojí, len zbabelý sa trasie pred ním. Kto chce byť hrdinom, ten vie, že víťazstvo sa len bojom dá dosiahnuť a udržať.

Polovičatou vôľou sa však nedá zvíťaziť! „Rád by som žil čistým životom..." „Rád by som sa pozbavil lenivosti..." „Rád by som bol charakterným..." Toto „rád by som" je rečou chromých. Ani zo stotisíc „rád by som" sa nezrodí jeden jediný čin.

Vieš, na akom strome sa rodí čin? Na strome pevnej vôle! Nehovor teda: rád by som sa oslobodil od nečistoty — ale povedz smele: chcem byť čistý! A chci ozaj! S pomocou Božou budeš čistý ako slnko! Neohrozená vôľa je dlátom a kladivom charakteru. Do školy charakteru si ber vždy len pevnú vôľu a táto vôľa bude zázraky robiť!

Prestaň preto s rečami „rád by som to a to..." Miesto toho ukáž činy pevnej vôle a roztrháš refaze otroctva. Ostaneš slobodným a svoju dušu privedieš s Bohom do súladu.

Jeden gram pevnej vôle má viac hodnoty, ako tisíc

ton žiadostí. Pozri si len toho malého, jednoročného chlapčeka! Váľa sa po vankúši, alebo horko-ťažko sa tiahne sem-tam po zemi. Keby tento chlapček vždy len to vravel: „Rád by som chodil . . .“ nikdy by sa nena- učil chodiť. Do konca života by sa len po zemi vláčil. Ale náš chlapček si povie: „Chcem vstať!“ Chytí sa stolovej nohy a postaví sa na svoje nohy. Je pravda, že pritom často spadne, modré fľaky a plač sprevádzajú jeho hrdinskosť. No boj a rany — to jedno s druhým chodí. Počkaj len! Malý hrdina o pár dní už sám bude vedieť na nohy vstať, lebo „chce“ na svojich nohách chodiť.

A čoho je jednoročný chlapček schopný, toho by si ty nebol schopným? Ty by si nevedel vstať z bahna hriechu? Len chci! I pre teba je pomoc — ako pre chlapčeka stolová noha —, Kristus ti podá ruku a ty sa zdvihneš z močiara hriešnych zlozvykov.

18. Chlieb života.

Vieš, čo zapríčiňuje generálovi najviac starostí? Dať jesť svojmu vojsku. Toto je často jeho najpálčivejšou otázkou. Päťsto, šesťstotisíc vojakov mnoho potrebuje. Ak títo vojaci nedostanú jesť, alebo ak nedostanú dobrého, zdravého pokrmu, stanú sa z nich — ináč z hrdinov — bezmocné deti. V dlhej vojne omnoho viac vojakov sa stane boja neschopných pre nedostatčné stravovanie, ako od gule nepriateľa. Lebo pri nedostatčnom alebo nezdravom stravovaní prichádzajú na vojsko choroby a tie ich ničia.

Pokrm udržuje telo a dušu vo spojení a zabraňuje ohňu života vyhasnúť. Všetko sa dá naučiť. Aj častému hladovaniu sa človek navykne. Ale jedno sa po- siať ešte človek nenaučil, totižto: ako sa dá bez pokr-

mu žiť. Nie bez príčiny hovoríme každý deň: „Chlieb náš každodenný daj nám dnes!“

Od toho dňa počnúc, ako sa naša duša zobudí zo sna, čiže ako sa naučí rozoznávať dobré od zlého — stali sme sa bojovníkmi, od toho dňa musíme bojovať oproti zlému, ktoré nás chce odtrhnúť od Boha.

Tento boj končí sa len smrťou.

Ozaj, či kráľ našej duše, Pán Ježiš Kristus sa nepostaral o stravovanie svojich bojovníkov, aby v krutom boji na život a na smrť nezoslabli a neklesli?

Za veľkú cenu, za cenu svojej vlastnej krvi nám vydobyl božský život našej duše, čiže posväcujúcu milosť. Nuž či ozaj nemal starosť o nás, aby tento božský život nevyhasol v našich dušiach?

Otvorím knihu Boha a s radosťou čítam: „Ja som chlieb živý, ktorý som sostúpil s neba. Kto bude jesť z tohto chleba, bude žiť naveky. Chlieb, ktorý ja dávam je moje telo pre svet na živobytie.“ (Jn 6, 51.—52.)

Nuž poviem vám, chlapci a dievčatá, že posiaľ sa ešte nenašiel kráľ, ani vojvodca, ktorý by sa takto bol postaral o svojich bojovníkov. Ani sa nenájde nikdy! Že niektorý vodca so svojho stola dá svojim vojakom — to ešte rozumiem. Ale žeby svojim telom a svojou krvou nasycoval svojich vojakov — na to ešte nebolo príkladu. To nevie nijaký kráľ a nijaký vodca! To len láska a moc Božia vie urobiť!

A z čoho pripravuje pokrm pre našu dušu?

Poznám dve jedlá, ktoré si v plnej miere zasluhujú meno jedla. To sú: chlieb a mlieko. V chlebe a mlieku sa nachádza všetko, čo je na udržanie tela potrebné. Ostatné jedlá musíme miešane užívať, aby udržovaly naše telo. Keby ľudia žili len na chlebe a mlieku, žili by aspoň sto rokov.

Voľakedy bol chlieb vo veľkej úcte. Homér, najväčší grécky básnik rozpráva, že v jeho časoch králi čerstvým chlebom hostili svojich kráľovských hostov. Pán Ježiš, tohto kráľa pokrmov, chlieb vyvolil, aby

nám z neho prichystal tajomný a božský pokrm. Týmto nám chcel dať na vedomie, že jeho božský život vo všetkých našich slabostiach dá sily našej duši.

Ako kými chlieb telo? Tak, ako drevo oheň. Potravné častky chleba sa premenia v nás na krv a krv je potravou tela. Telo Pána Ježiša však rozmnožuje v dušiach našich posväcujúcu milosť. Táto posväcujúca milosť je božskou krvou našej duše. Čím viac zdravej krvi máš vo svojom tele, tým si zdravší a tým silnejšie je tvoje telo. Čím viac posväcujúcej milosti máš vo svojej duši, tým viac božského živote je v nej. Tým je silnejšia. A silná duša tvrdo vie bojovať.

Bol si už niekedy v nejakej veľkej nemocnici? Keby si tak vošiel v Bratislave do nejakej veľkej nemocnice, celá nemocnica by sa ti zdala byť bojišťom. Lebo, veru, tých trpiacich, ktorých by si tam počul stonať, guľky a granáty rôznych chorôb vrhly do tých postieľ. Keď do takejto nemocnice vojdeš, bez učiteľa, na prvý pohľad porozumieš, aký veľký-veľký poklad je zdravie! Neviem, či by si vládol obísť všetky posteľe v tejto nemocnici od strachu, že azda i ty ochorieš. A vidíš, nájdu sa ženské, ktoré nie na jeden deň, nie na jeden rok, ale na celý svoj život sa zavrú medzi týchto chorých, aby ich dňom-nocou opatrovaly, ako milujúce matky opatrujú svoje deti.

Keď je v dome niekto chorý a niekoľko dní ho treba opatrovať, veru, opatrovateľ chytro ustane, ak ho nemá kto zastúpiť. Jedna jediná mniška často 10—15 chorých opatruje odrazu, toľko trpezlivosti a lásky preukazuje voči nim, ako matka voči svojmu milovanému dieťaťu. A mniška tých chorých ľudí predtým nikdy ani len nevidela. Za ťažkú prácu žiadajú ľudia veľkú mzdu. Mniška však okrem stravy a odevu nič nedostane, ak len nerátame za mzdu tie urážky, ktoré sa v dnešných časoch mniškám tak často dostávajú.

Mniška však mlčí — usmieva sa, urážky složí v duchu k nohám Spasiteľa. Ak sa raz s takouto milosrd-

nou sestrou stretneš na ulici, daj dolu klobúk pred ňou, lebo si sa stretol s hrdinkou! Ak sa opýtaš tejto milosrdnej sestry, odkiaľ berie toľko sily pre všetkú tú obeť, ukáže ti na svätostánok: časté, každodenné prijímanie je, ktoré jej dá toľko hrdinskosti, toľko sily. Milosrdná sestrička sa zriekne všetkého na svete, len jedného nie: Sviatosti Oltárnej — lebo by sa zriekla svojej sily.

Milióny mučeníkov preliali svoju krv za Kráľa svojej duše, za Ježiša Krista. Boli medzi nimi starci, slabé ženy, deti — a vedeli hrdinskou smrťou zomrieť. Pred smrťou museli tvrdo a krute trpieť, vystáť muky, aké len peklo vie vymyslieť. Čo dalo sily týmto hrdinom, aby pod týmito mukami neklesli? Čo im dalo sily k hrdinskej smrti? Prijímanie Tela Pána. Títo mučeníci nevedeli, či sa bude môcť k nim do žalára dostať kňaz, preto v malých kovových nádobkách, skrytých pod odevom donášali so sebou do žalára Telo Pána, aby sa ním posilnili na poslednú cestu. Istý kňaz, žalárovaný s mučeníkmi bol spútaný reťazami a prikovaný k dlážke. Nemohol sa ani pohnúť. Kresťania mu na prsia položili chlieb a víno a on tak, ležiac, vyriekol nad chlebom a vínom slová premenenia. Týmto spôsobom bol mučeníkom tiež zabezpečený na poslednú cestu pokrm hrdinov.

Najvyšší stupeň hrdinskosti je telo a dušu — vzdor tisícim pokušeniam — čisto udržať. Keď Cirkev svätí sviatky panenských svätých, ktorí boli i mučeníkmi, týchto nie ako mučeníkov, ale ako panenských svätých oslavuje. Týmto dáva Cirkev najavo, že panenský, za čistotu vedený boj je hrdinskejší i od mučeníctva. Ale odkiaľ berú sily hrdinovia čnosti k boju? Oltár Kristov je ich stolom, Sviatosť Oltárna je ich zdrojom sily.

Poklad čistoty až do smrti udržať je bez častého prijímania nemožné práve tak, ako bez každodenného zdravého stravovania byť zdravým a silným.

Ty, hádam, povieš: Často som prijímal, a predsa som

zhrešil! Uverím! Ale tomu nie je Sviatosť Oltárna na príčine, chyba je v tebe samom. Tu ide o božský pokrm, ktorý nielen tak hocako, ale slušným spôsobom musíš prijať. Ani najlepší liek ti nič nepomôže, ak ho neužiješ podľa predpisu.

Kto ti dáva tento pokrm? Kráľ tvojej duše — Pán Ježiš Kristus. Predtým však, ako by sa ti dal v Sviatosti Oltárnej svojím telom a dušou, žiada od teba skúšku a to hrdinskú skúšku vo viere. Očami Ho nevidíš vo Sviatosti Oltárnej. Nepočuješ Ho. Rozum ti zlyhá pred takýmto tajomstvom. Nemôžeš pochopiť, ako môže tu byť prítomné telo Pána a duša Pána. V tvojej duši sa však ozve hlas Pána: „Toto je telo moje, ktoré sa za vás dáva!“ Teraz sa zisti, či veríš Kráľovi svojej duše. Ak povieš: „Pane Ježišu! Nie svojim smyslom, nie svojmu rozumu verím — ale Tvojmu slovu: hej, toto je Tvoje Telo!“ Ak takto povieš v sebe, obstál si na skúške. Môžeš smele pristúpiť k stolu Pána.

Sviatosť Oltárna je skúškou katolíckeho srdca. Raz povedalo akési dievčatko: „Nemôžem veriť, že zem sa krúti a slnko stojí. Veď predsa každý deň vidím, že slnko vychádza, ide po nebi a z krútenia zeme som posiaľ ešte nič nevidela.“ Toto dievčatko súdilo podľa svojho zdania a mýlilo sa. Konečne sa opýtalo svojho otca, ako je to so slnkom a zemou, a keď jej otec všetko dopodrobna vysvetlil, uverila.

Človek katolík musí byť človekom pravdy. Katolícka duša nesmie súdiť podľa zdania. Keď je reč o Sviatosti Oltárnej, vtedy k nám sám Boh hovorí. Kto by sa tu opovážil povedať: „Ježišu, ty luháš, alebo keď aj hovoríš, že toto je Tvoje telo, predsa ťažko by si to mohol urobiť, aby si sa skryl do malej oblátky.“

Tu zdravý rozum povie: „Bohu verím — i keď moje zdanie mi iné hovorí.“

Cesta k stolu Pána je teda živá viera a duševný hlad.

Kto bez chuti je, ten si jedením skazí len žalúdok.

Hlad vzbudí v nás chuť a kto s chuťou je, ten sa zdravo stravuje. Vyprázdni svoje srdce od hriechov, vezmi so sebou túžiacu a hladnú dušu k stolu Pána — a budeš sily čerpať z božského pokrmu.

Dobre rozumej! Sily budeš čerpať! K čomu? K víťaznému boju! Pán Ježiš ťa nie preto posilňuje so svojím svätým Telom, aby si ty už celkom nič nemusel robiť, aby si svoj rozum a svoju vôľu poslal už na odpočinok a celkom smele sa priatelil s pokušením. -- Nie, nie!

Pán Ježiš ti dáva sily, aby si duševnými očami dobre videl, aby si svojou vôľou smele a vytrvale bojoval, aby si si dal pozor na pokušenia — slovom, aby si sa stal víťazom.

To si nikdy nemysli, že Pán Ježiš ti chce vytvoriť pohodlie a že ťa teraz už od pokušení zázrakom zachráni! Pán Ježiš nepodporuje pohodlnosť a lenivosť. Keď sa ty náročky tisneš ťa, kde tvoja čistota môže byť pokúšaná a žiadaš od Pána, aby ťa od špiny zachránil, keď si náročky staneš k ohňu a chceš, aby ťa oheň nepopálil — to je už nie viera a dôvera v Boha, to je pokušanie Boha!

No o tom, aký hriech pácha ten, kto na duši svojej s ťažkým hriechom pristupuje ku stolu Pána len preto, lebo sa hanbil z ťažkého hriechu vyspovedať, alebo sa vôbec nechcel spovedať — o tom je lepšie nehovoriť. Kto takto ide prijímať, ten by lepšie urobil, keby nikdy nepristúpil k stolu Pána. Je pravda, že sa vo svojich hriechoch i tak zatratí, ale keď okrem toho pácha i svätokrádež, bude ešte horšie zatratený. Mŕtvemu darmo dávaš do úst kus chleba. Čo mu to osoží, keď je mŕtvý? Kto nehodne prijíma, nemôže mať úžitok z prijímania, veď jeho duša je mŕtva pre Boha i pre nebesia. Zrada je ohavnosťou necharakternosti — Judáš zradca si potupil svoje meno naveky. Kto nehodne prijíma, je Judášovým priateľom. Kto túto knižku so záujmom číta, dáva najavo, že chce chodiť do umeleckej

školy charakteru, a preto sa judášskej zrady nedopustí.

Obávam sa však inej veci.

Keď matka položí jedlo na stôl povie: jedz, dieťa moje! Dieťa odpovie: ďakujem, neprosím si, nemôžem, nič mi netreba! Toto je zlý znak! Toto dieťa je choré. I Pán Ježiš hľa, v každom kostole každý deň má prichystaný pre nás stôl a s láskou nám hovorí: „Poďte ku mne všetci, ktorí ste ustatí a obťažení a ja vás občerstvím!“ Poďte! „Vezmite a jedzte!“ Tu nie je reč o jednoduchom jedle: „Toto je Telo moje!“

Takto hovorí k nám Pán Ježiš. Nuž ale keď slová lásky Božej na toľké hluché uši narazia, keď Pán Ježiš s toľkou láskou klope na ľudské srdcia — a tieto sa mu neotvoria . . . ach, to je smutný pohľad! To sú choré duše, ktoré sa nechcú vyliečiť, nechcú posilnenia . . . ach, aká to škoda!

Ozaj, či aj ty budeš patriť medzi tých, ktorí nepočúvajú na slová Pána Ježiša? Ak nemáš chuti k častému požívaniu tohto pokrmu, nuž vzbud' v sebe žiadosť po tom pokrme! Čo robia tí, čo nemajú chuti k jedlu? Hodinku-dve sa prechádzajú, lezú hore vrchom a potom si s dobrou chuťou sadnú k stolu.

Urob i ty duševnú prechádzku. Choď na vrch viery a pomysli si, aká veľká úcta je to pre človeka, že Syn Boží mu prichystáva tak veľkú hostinu. Pomysli si na to, že táto veľká láska žiada za lásku — lásku a že by na veľkú duševnú úbohosť ukazovalo, keby si na volajúci hlas nebeského Kráľa ako by povedal: nechaj si Tvoju hostinu pre seba — mne jej netreba!

Pomysli si, že na ceste do večnosti ustaneš, ak neješ z božského pokrmu — a tvoja duša bude ten pokrm žiadať pre seba. Kráľ našich duší raz povedal toto podobenstvo: „Istý človek prichystal veľkú večeru a pozval mnohých. I poslal sluhu svojho v hodinu večere povedať pozvaným, aby už prišli, lebo je už prichystané všetko. I počali sa všetci do jedného vyhovárať. Prvý

mu riekol: „Kúpil som dvorec i musím vyjsť a pozrieť si ho. Prosím ťa, ospravedlň ma!“ Druhý riekol: „Päť záprahov volov som si kúpil, idem na ne dohliadnuť. Prosím ťa, ospravedlň ma!“ Iný riekol: „Oženil som sa, a preto nemôžem prísť.“ Keď sa sluha navrátil, oznámil toto všetko svojmu pánovi. Vtedy mu rozhnevaný hospodár povedal: Vyjdi chytro na ulice a uličky mesta, voved sem chudobných, mrzákov, slepých a krivých. Kráľ potom vošiel pozrieť si stolujúcich a videl tam človeka neodiateho do rúcha svadobného i riekol mu: „Priateľu, ako si sem vošiel, keď nemáš svadobného rúcha?“ Oslovený onemel. Vtedy riekol kráľ sluhom: „Sviažte mu ruky a nohy a vyhoďte ho do tmy zovnútornej, tam bude plač a škripanie zubov.“ (Lk 14; Mt 22.)

„I počali sa všetci do jedného vyhovárať.“

Ozaj, či i ty si chceš stať medzi tých, ktorí sa vedien vyhovárať? „Nemám času často na prijímanie chodí!“ Tak? Nuž a na raňajky, na obed, na večeru vždy máš času? Neverím, že by si i len niekedy povedal: „Dnes nebudem obedovať, lebo nemám času!“

„Nie som hodný toho, aby som často prijímal!“ Nuž ale, čo myslíš, kto je celkom hodný, aby Telo Pána k sebe prijal? A potom, či preto jedávaš, že si silný? Ani reči. Preto jedávaš, aby si sa stal silným. Prijímaj často a zakaždým sa hodnejším staneš sv. prijímania.

Len ten nesmie pristúpiť k stolu Pána, kto nemá svadobného rúcha, čiže, kto sa nachádza v ťažkom hriechu. Takýto nech smyje so seba špinu hriechov a tiež bude môcť jesť so stola Pána. Ale potom nech čím častejšie je — ako ťažko chorý, ktorý po vyliečení častého a dobrého pokrmu potrebuje.

Ak môžeš, choď denne na hostinu Pána!

Ak to nemôžeš urobiť, tak okúpaj sa aspoň mesačne raz v božskom kúpeli sv. pokánia a potom tri-štyri dni prijímaj Telo Pána.

19. Kúzelná myšlienka, ktorá i dieťa učiní mudrcom.

Pred 100 a niekoľkými rokmi žil chýrečný cisár Napoleon, najväčší vojvodca novej doby. Hovorí sa o ňom, že každého svojho vojaka vedel menom osloviť. Jeho vojaci boli ním nesmierne oduševnení a myšlienka: „Veľký Napoleon ma vidí, je svedkom mojej hrdinskosti!“ — vlievala do nich zázračnú silu a odvahu.

— Druhí vidia, čo robím! — V tejto myšlienke sa skrýva veľká sila. V stredoveku bolo zvykom, že mladík, ktorý sa učil nejakému remeslu, ak sa chcel stať tovarišom, musel vyhotoviť nejakú vzornú prácu. Ak túto prácu majstri uznali za dobrú, mohol sa stať tovarišom. Takýto novopečený tovariš sa potom vybral do sveta, aby sa v svojom remesle ešte lepšie zdokonalil. Pár rokov bol tovarišom, a ak sa chcel stať majstrom, musel vyhotoviť takzvaný „Meisterstück“. (Majstrovské dielo.) Ak sa mu toto dielo vydarilo, bol cechom svojho remesla vyhlásený za majstra. Tovariš, ktorý sa chcel stať majstrom, pracoval umelecky. Čo ho nútilo k tomu, aby pri vyhotovení tohto majstrovského diela posbieral všetky svoje sily, schopnosti a nadanosti? Myšlienka: „Od tohto majstrovského kusa závisí moja budúcnosť! Majstri prísno budú kritizovať moju prácu — ak sa mi táto práca nevydarí, ostanem v hanbe!“

Poznáme porekadlo, ktoré je na prvý pohľad nesmyslom. Znie: „Oko gazdovo zveľaduje hospodárstvo!“ Nuž akože? Či od pozerania gazdovho tučnie dobytok? Alebo lepšie rastie žito? Veru hej! Od pozerania gazdovho. Totižto, keď sluhovia vedia, že gazda na každú maličkosť sám dozerá a že prísne dozerá, celkom inak pracujú, ako keď sa gazda o nič neobzrie. Dobrá práca zveľadí celé hospodárstvo.

Veru, veru! Oko je veľmoc!

Ani najhorší, najneposlušnejší chlapec sa neopová-

ži niečo neslušného spáchať, keď vie, že rodičia alebo učitelia hľadia naň.

Zlodej vyčká tmavú noc a vtedy sa venuje svojmu hnusnému remeslu, lebo ho ani strážnik, ani žandár, ani nijaké iné oko nevidí. Ten, kto chce páchať nedovolené, podlé, hriešne veci, hľadá sa skryť a k zlému činu dáva mu sily len myšlienka: „Teraz ma nikto nevidí!“ Zlý človek vie, že hriech je mrzká a podlá vec, že hriech ho pozbaví statočnosti, preto v úkryte robí zlé, aby aspoň naoko zachoval svoju statočnosť pred ľuďmi.

Ale či si ozaj zachráni statočnosť?

Medzi statočnosťou a statočnosťou je veľký rozdiel. Statočnosť môže byť opravdivou a pretváranou. I zlato býva opravdivé alebo falšované. Taktiež drahokamy. Prsteň z opravdivého zlata stojí i 200—300 Ks, kým prsteň z falošného zlata dostať za 2—3 Ks. A tak je to i s drahokamami.

Aká je pretváraná statočnosť? Keď niekto potajomky kradne, klame, neslušné veci vyvádza, ale pred ľuďmi sa nevinným ukazuje. To je pretváraná statočnosť. Často ešte i v žalároch nájdeme statočnejších ľudí, ako sú ľudia s pretváranou statočnosťou, ktorých na ulici každý zdraví.

Vieš, čo je opravdivá statočnosť?

Statočný človek je ten, ktorý si je vždy a všade povedomý toho, že ho Boh vidí a podľa vôle Božej spravuje svoj život.

Malý, šesťročný Janičko ide popri roli, na ktorej rastie Ian. Pozrie na jedno pekné Ianové steblo a myslí si: „Hm, z tohto stebľa by som si mohol urobiť dobrý bič...“ a už-už vystiera ruku, aby si ho osvojil. V hlave mu však svitne: „Ten Ian nie je môj — a Boh všetko vidí...“ Vystretá ruka Janičkova klesne. Tento malý Janičko sa chystá za hrdinu.

Ide malý Janičko ďalej, stretne sa so svojim katechetom. — Čo tu robíš Janičko? — A Janičko celkom

úprimne: — Chcel som si odtrhnúť Janové steblo, ale mi zišlo na rozum, že nie je moje a že Boh všetko vidí — nuž nechal som ho! — Si poriadnym chlapcom, Janičko, bude z teba dobrý človek!

Na akú cestu stúpil týmto činom Janičko? Na cestu statočnosti!

Janičko rastie. Časom bude Jankom, neskôr Jánom, ale ak nikdy nezabudne na to: „Boh ma vidí!“ tak nikdy neodbočí s cesty statočnosti. Možno, že niekedy sa mu zachce cigániť, lebo sa bojí otcovej bitky, ale keď si pomyslí na vševediaceho nebeského Otca, nebude cigániť — radšej strpí bitku. Možno, že chrobáky nečistých myšlienok vlezú Jankovi do hlavy, ale mu príde na um: „Boh i do mojej duše vidí...“ A Janko zachráni svoju dušu čistou tým, že vyženie zo svojej duše chrobákov nečistých myšlienok.

Ak Janko na tejto dobrej ceste ostane, vyrastie z neho statočný Ján. Lebo nezabudne nikdy na to, že Boh ho vidí. Stále bude kráčať cestou statočnosti.

„Boh ma vidí!“ Kto si túto pravdu dobre zapamätá, ten je múdrejším, ako keby tisíc kníh bol vyčítal, lebo z tejto pravdy a len z tejto pravdy sa rodí opravdivá statočnosť.

K práci je treba svetla. V tme nemôžeš ani čítať, ani písať. Najmä však k jemnej umeleckej práci treba dobrého svetla. Veď akože by vedel sochár v tmavej pivnici vytvoriť peknú sochu?

Vieš, čo dáva svetla k vytvoreniu krásneho charakteru? Vytvorenie charakteru je božské umenie, a preto potrebuje božského svetla. A toto božské svetlo žiari z pravdy: „Boh ma vidí!“

Na poli pracovali dvaja sluhovia. Jeden z nich bol pohanom, druhý kresťanom. Predpoludním pracoval s nimi i hospodár. Popoludní však, majúť doma robotu, ostal doma. Pohanský sluha povie: „Lahnime si pospať do tône, veď nás gazda i tak neuvidí! — Kresťanský sluha však odvetí: — Môj gazda neodišiel! — A pra-

coval ďalej. Hľa, účinok božského svetla: „Boh ma vidí!“

Pohanskí Gréci krásnymi sochami ozdobovali svoje kostoly. I nad vchod kostola postavili sochy, týmto sochám však nikdy nik nemohol vidieť chrbát. Grécki sochári však chrbty týchto sôch tak svedomite vypracovali, ako predné časti. Prečo to robili? Preto, lebo sochy kostolov sú robené pre bohov, a bohovia všetko vidia.

Gréci sa veľmi mýlili v tom, že je bohov mnoho, ale ani na chvíľu nepochybovali o tom, že keď Boh, tak Boh všetko vidí.

Nuž a ty pred kým a komu krešeš sochu svojho charakteru?

Úfam, že si sa katechizmus dobre naučil. V tejto knihe nájdeš viac múdrostí, ako vo všetkých iných knihách sveta. Ak si sa nielen okom a ústami učil z tejto svätej knihy, ktorá obsahuje božskú pravdu, nuž si sa z nej naučil, že Boh nie ako nejaký starý kráľ niekde nad oblakmi na zlatom tróne sedí, ale že Boh je Duch, nekonečný Duch, ktorý je všade prítomný, takže podľa slov svätého Pavla: „My sme v ňom, v ňom žijeme a v ňom sa pohybujeme a práve preto vidí Boh všetko, lebo je všade!“

Nebuď teda takým, ako býva hlúpy pštros, ktorý, keď ho poľovníci prenasledujú, chytro si vopchá hlavu do piesku a myslí si, že keď on nevidí poľovníkov, že ani oni ho nevidia. Nuž vidiš, takýmto hlúpym pštrošom je každé dieťa, ktoré si myslí: — Ja nikoho nevidím, teda ani mňa nemôže nikto vidieť — teda smele môžem kradnúť a všelijaké zlé veci vyvádzať. — Úbohý človek, ktorý takto smýšľa. Je pravda, že sú miesta na svete, kde nás ľudské oko neuzrie — ty však vieš, že na celom svete niet nikde ani máčik miestočka, kde by ťa Boh nevidel.

Dal si sa už niekedy fotografovať? Nuž pravdaže! Fotografista postavil svoj stroj pred teba a povedal ti:

— Nech sa páči trochu usmievať! — Potom na chvíľočku otvoril čočku a potom povedal: — Ďakujem! — Netrvalo to ani 2—3 sekundy a tvoj obraz je už tam v jeho aparáte na platni. Na fotografovanie netreba vždy ani len jednej sekundy, pri dobrom osvetlení stačí i stotina sekundy.

Teraz si však pomysli, akým postrachom ľudí by bol fotografista, ktorý by vedel vnútrajšok človeka, človekovu dušu, so všetkými myšlienkami a žiadosťami odfotografovať! Keby bol takýto fotografista, a odfotografoval by i tie najtajnejšie myšlienky chlapcov a na druhý deň by v kine začal ukazovať z odfotografovaných obrazov myšlienky a žiadosti povedzme Jánka Kamenárovie, alebo Julky Bednárovie!? A na bielom plátne by ukázal ich tajné myšlienky a žiadosti!!! Jaj, koľko zmätku by narobil takýto fotografista medzi deťmi! Myslíš si: predsa je len dobre, že takýchto fotografistov niet! Nuž mylíš sa, milé dieťa, ja vskutku poznám takéhoto fotografistu — volá sa: vševediaci Boh!

Každá tvoja modlitba, každý tvoj vzdych: Bože môj... ale i každá tvoja lož, každá krádež, každá tvoja nečistá myšlienka, alebo čin je odfotografovaný Bohom. Boh takto odfotografuje celý tvoj život. On je tvojím životopiscom od kolísky po hrob. A keď tvoje srdce posledný raz uderí, Boh položí bod za tvojím skončeným životom. Túto sbiérku fotografií, tento tvoj životopis si odloží Boh na súdny deň. Toto je kniha, ktorá „všetko obsahuje“. Boh túto knihu na súdny deň otvorí pred celým svetom! Boh ti vopred odkáže, ako i každému človekovi: „Nič je nie skryté, čo by sa nevyjadrilo!“ Taký strach prenikne vtedy v hriechoch umretých ľudí, že od hanby by sa radi pod zem schovávali a prosili budú vrchy: zakryte nás a našu hanbu. Oni však tam budú stáť pred svetom so svojou hanbou!

Čo si ty napísal posiaľ do knihy svojho života? A čo chceš napísať v budúcnosti? Či sú v nej napí-

sané pekné a šľachetné činy? A či ich opak? Nečítaj ďalej, kým si s týmto nie na čistom!

Myšlienky, žiadosti, rozhodnutia, činy — tieto dávajú podobu tvojej duši. Čo ukazuje podoba tvojej duše? Anjela, či diabla?

Denný rozkaz pre tvoju dušu

Tvoja duša nemá ani najmenšiu skrytú myšlienku, alebo žiadosť, ktorú by Boh nevidel. Podobne i ty máš o všetkom stále vedieť, čo sa v tvojej duši robí. Tvoju dušu máš neprestajne pozorovať! To dieťa, ktoré luhá, ale ktoré v nasledujúcom okamihu už zabudne, že luhalo, je také, ako keby ani nemalo rozumnej duše. Keď sa večer prežehnáš, pomysli si, že stojíš pred Božím obličajom a spytuj svoje svedomie! Ako generál drží prehliadku nad svojim vojskom, ktoré v uzavretých radoch pred ním pochoduje, a zbadá i to, keď niektorému vojakovi s kabáta i čo len gombík chýba — tak čiň i ty prehliadku nad dňom, ktorý si prežil. Nechaj pochodovať celý tvoj deň pred svojimi duševnými očami, všetky tvoje myšlienky, žiadosti, slová, skutky. Všetky! Dobré i zlé! A ak pri tejto prehliadke nájdeš hriešnu vec, chytro ju vytri z knihy svojho života! Čím ju vytrieš? Opravdivou ľútosťou. Ak vidíš, že si luhal, takto povedz v sebe: „Pane Ježišu môj, zbabelý som bol, luhal som, hanbím sa za to, ľutujem, že som hovoril nepravdu, ktorá je pred tebou tak ohavná. Zajtra si dám lepší pozor na seba a už nebudem luháť, čo by som i trest dostal!“

Či človek môže chodiť bez nôh? Či vták môže lietať bez krídel? Veru, bez nôh sa nedá chodiť, ani bez krídel lietať! Ale práve tak sa nemôžeš bez každodenného spytovania svojho svedomia stať charakterom!

20. Kúzelné slovo, ktoré všetko premení na zlato.

Podľa starej gréckej povesti kráľ Midas bol bohom obdarený schopnosťou, že všetko, čoho sa len dotkne, premení sa na zlato.

„To už hej!“ — myslíš si.

I kráľ Midas takto rozmýšľal. Myslel si, že sa stal najšťastlivejším človekom sveta. Keď však i kúsok chleba, ktorý chcel položiť do úst sa premenil na zlato, zľakol sa a prosil svojho štedrého boha, aby mu odňal túto nebezpečnú schopnosť, lebo že hladom umrie.

V stredoveku sa našli tajne pracujúci chemici, tak-zvaní alchymisti, ktorí si na tom lámali hlavu, ako by sa dalo robiť zlato umelou cestou. Ale márne! Umelé zlato ani podnes nikto nevynašiel. Vlastne predsa... ja viem kúzelné slovo, ktoré i bezcenný kameň obráti na zlato. Mám ti pošeptnúť to kúzelné slovo? Teda počúvaj! To kúzelné slovo sa volá: „DOBRY ÚMYSEL!“

V rozprávkach len tak má účinok kúzelné slovo, ak ho správne vysloví ten, kto ho pozná. A kúzelné slovo „dobry úmysel“ je tiež také, len tomu pomáha, kto pozná jeho tajnú silu a vie ním narábať. Dávaj teda dobrý pozor na tajné sily tohto slova!

Bol si už v divadle? Divadlo je asi taká vec, ako keď sa chlapci hrajú na vojakov, alebo na niečo iné. Jeden chlapec sa postaví, že on je generálom, iní sa vydajú za dôstojníkov a vojakov. Každý si zaobstará z dreva šabľu, z papiera šišák, nájde sa i bubon a trúbka — a vojsko je vystrojené. Začne sa execírka, koncom býva potom vojna. A táto vojna je niekedy i tak krutá, že sa s ozajstným plačom končí.

I divadlo je takéto. Lenže v divadle sa mužovia a ženy, teda veľké deti hrajú. Hrá sa za peniaze. Jeden hrá tam kráľa v zlatých šatách a s korunou na hlave, druhý hrá lekára, tretí vojaka, štvrtý roľníka, atď. Pri tom sa každý tak drží, ako keby bol ozajstným kráľom, lekárom, vojakom, alebo roľníkom. A vieš, komu tlač-

kajú najviac? Myslíš, že kráľovi? Never! Tomu, kto svoj zástoj najlepšie hrá, hoci je aj len roľníkom.

Dobre hrať zástoj je *umenie* a toto umenie chce ukázať čo najlepšie každý herec. Ani jednému nezáleží na tom, aby hral kráľa, alebo veľkého pána, ale na tom, aby svoju úlohu zahral s najväčším umením.

I celý svet je ako veľké, veličizné divadlo. Ľudia v tomto divadle sú do jedného hercami. Jeden hrá zástoj kráľa, druhý zástoj dôstojníka, iný zástoj obuvníka, alebo roľníka. I deti hrávajú na tomto javisku, a to žiakov, alebo učňov. Rozdiel medzi divadlom a veľkým svetom je len ten, že v divadle hrajú len večer za dve-tri hodiny, ľudia vo svete však hrajú svoje zástoj deň po deň od rána do večera. A to po celý svoj život.

Nuž ale komuže hrajú ľudia na veľkom javisku sveta? Najvyššiemu hospodárovi, samému Bohu. A ozaj, na čo hľadá Boh pri hre ľudí?

Bohu je to všetko jedno, čo kto hrá, či hrá úlohu kráľa, či úlohu roľníka, alebo žiaka. Boh jedine na to pozerá, kto *ako* hrá svoj zástoj! Každého, kto dobre hrá svoj zástoj kráľovským spôsobom odmení. Kto zle hrá na javisku života, na toho sa Pán sťažuje.

Milé dieťa moje! Nie to je hlavné, aký zástoj hráme na zemi, ale to, *ako* ho hráme! V tomto slovíčku AKO, spočíva celé umenie nášho života! Nie to je hlavné, či sa kňazom, učiteľom, remeselníkom, alebo sluhom staneš v živote, ale to, že koľkým umením vieš hrať! Ako hráš zástoj, ktorý ti Boh prideliť. Od tohto „ako“ závisí tvoja cena a tvoja odmena.

Istý jezuitský fráter ležal na smrteľnej posteli. To vieš, že pri rehoľníkoch kňazov menujú pátrami a nekňazov frátami. Takíto frátri sú v reholi kuchármi, záhradníkmi, krajčírmi, alebo vrátnikmi. Fráter, o ktorom hovoríme bol krajčírom. Cez celý život šil reverendy pre svojich rehoľných bratov, pátrov a frátrov. Keď cítil, že je už koniec jeho tuzemského zástoja,

takto riekol okolo stojacim bratom: „Doneste mi ešte raz sem moju ihlu!“ Doniesli mu ju. Umierajúci fráter ju s veľkou úctou vzal do ruky, pobožkal ju a riekol: „Hľa, toto je kľúč, ktorý mi otvorí brány nebies!“

Hľa, tento fráter bol umelcom, popredným umelcom života. Cez celý svoj život usilovne šil šaty svojim bratom, lebo vždy si myslel: „Boh mi v živote prideliť zástoj krajčira, nuž šijem s radosťou — šijem z vôle Božej!“

K plneniu vôle Božej žiť, k láve Božej žiť — to je tajomstvo životného umenia! Kto sa toto tajomstvo dobre naučil, získal si poklad pre život, ktorý viac stojí, ako všetky vedy a vynálezy.

K vôli Božej niečo činiť — to je dobrý úmysel, *to je to kúzelné slovo, ktoré kameň premení na zlato.*

Keď si bol ešte maličkým, iste i ty si sa niekedy zabával fúkaním bublín: do kúska črepa trochu mydlovej vody, malú slamku a krásne guľe ti lietaly ponad hlavou do povetria. Začas tam lietal nad tvojou hlavou. Tešil si sa im. Ale o chvíľu sa rozplaskly a neostalo po nich iné, ako niekoľko kvapiek mydlovej vody. Asi takto vyzerajú ľudské námahy v očiach Boha. Čím sa to môže zdať Bohu, keď ľudia stavajú železnice, lode púšťajú na more, alebo cesty robia? To všetko je len bezcenným kameňom. My však oceníme i kameň, keď vidíme v ňom zlaté žilky. Baníci vniknú do útrob zeme, aby odtiaľ vydolovali v rudách sa nachádzajúce zlato. Človek do jednoduchého kameňa nemôže stvoriť zlato — ale do kameňov, ktorými sú jeho životné činy, môže vložiť zlato lásky. Toto zlato lásky vtedy vkladá človek do svojich činov, keď niečo robí s *dobрым úmyslom*. Tento dobrý úmysel je zlatom v rudách, ktoré našimi činmi menujeme. A pritom je podivné, že toto zlato dobrého úmyslu platí i na druhom svete. Ba možno povedať, že len tam platí ozajstne.

Boh všetko ku svojej vôli, k svojej sláve stvoril.

Pre druhého ani nemohol stvoriť. Veď okrem neho nikoho nebolo na svete. Ale nebolo by to ani mysliteľné, aby Boh kvôli od seba menším tvorom bol svet stvoril.

I človeka Boh k svojej sláve stvoril. Človek má plniť Božiu vôľu a Boha milovať.

Boh je strediskom sveta. Každý jeden náš čin je jeden výstrel. Ktorý výstrel dôjde do strediska, ten zasiahol. Ktorý výstrel však len prejde popri stredisku, je prázdny výstrelom. Prázdny, lebo nezasiahol cieľ. Náš čin však len vtedy sa dostane do cieľa, keď ho vysielá láska. — Ak je konaný k plneniu vôle Božej. Každý iný čin, v ktorom niet dobrého úmyslu je ako prázdny výstrel. Prejde popri cieľi.

Dobrý úmysel je teda tá sila, ktorá naše činy zanesie do strediska, čiže k Bohu. Dobrý úmysel dáva našim činom večnú cenu.

Nuž či nie je pravda, že dobrý úmysel je kúzelným slovom?

Ako vieš cieľiť? Ako si už pokročil v umení života?

Aby si s chuťou hral svoj zástož tu na zemi, Boh na teba samého sveril, aký zástož si vyberieš. Ty sám rozhoduješ, či chceš byť kňazom, učiteľom, roľníkom, sluhom atď. Prv však ako by si si vybral nejaký ten zástož v divadle života, musíš skúmať svoje schopnosti. K čomu máš ty sám chuť a vôľu? Porad sa tiež so svojím duchovným otcom, svojím učiteľom, so svojimi rodičmi a potom rozhodni, čím budeš. Každá životná dráha ti je otvorená a každá vedie k Bohu, ak na nej pracuješ, aby si Božiu vôľu plnil.

Či si ešte nepočul, že svätí sa našli nielen medzi pápežmi, biskupmi a kráľmi, ale i medzi pastiermi, remeselníkmi a sluhami? Veru, i medzi žiakmi! Svätý Paskál bol pastierom, svätá Germana bola slúžkou. A vzory mládeže: sv. Alojz, sv. Stanislav a iní boli vlastne ešte len žiakmi.

Hocakú dráhu si vyvolíš, hlavné je, aby si s umením pracoval na nej a k úcte a sláve Božej.

Ako sa naučíš toto umenie života?

Keď sa ráno modlíš, premysli si nakrátko, čo na teba v ten deň čaká a potom povedz z hĺbky duše svojej: „Bože môj, nebeský Otče môj! Tebe odporúčam svoje telo a svoju dušu, tebe svoje oči, uši, jazyk, ruky a nohy. Tebe dávam všetky svoje myšlienky, slová, skutky, všetko svoje učenie, svoju prácu všetky svoje radosti a utrpenia — slovom, telom a dušou celého seba! Všetko chcem konať k plneniu Tvojej vôle a k sláve Tvojej, všetky nepríjemnosti budem kvôli Tebe znášať!“

Všetko môžeš obetovať Bohu, len jedno nie: hriech. Hriech nijaký dobrý úmysel nepremení na zlato. Keď takto budeš robiť, bude posvätená tvoja celodenná práca.

Tvoja práca sa' stane chválospevom Boha!

21. Veľké požehnanie života.

Istý chlapček videl svojho brata mŕtveho ležať v truhle. — Mamička, pozri, ako dlho drží Jožko oči zavreté, ja by som to nevydržal tak!

A pravdu mal ten chlapček. Život je pohyb. Spokojne sedieť a nič nerobiť, to je najstrašnejšia vec pre deti. Malý chlapec od rána do večera pracuje hlavou. Veď cez celý deň stále v rôznych smeroch utekajú jeho myšlienky. Pracuje i rukami, nohami a všetkými smyslami. A ešte i večer, keď je už ustatý, ešte i vtedy zápasí so spánkom. Je činným, až kým niekde v kútiku nezaspí. Keby len od neho samého záviselo, bol by hore i do polnoci. Malému chlapcovi rozkaz rodiča: „spať!“ sa' zdá byť ortielom smrti. Spánok znamená preň koniec pohybu. Spánok je obrazom smrti.

Ak niekto, tak dieťa pochopuje slová Písma: „Vták je stvorený k lietaniu, človek však k práci.“

Je pravda, že prácou dieťaťa je len hra. Ale i v hre je mnoho práce. Väčší žiak sa za šesť rokov učí po latinsky — a na konci predsa nevie latinsky. Malé dieťa sa za dva-tri roky úplne naučí rozprávať svojou materskou rečou a často ešte i inou, cudzou rečou. Nie je to práca?

Dieťa je obrazom života. Je činné od rána do večera. Každý jeho úd sa pohybuje, pracuje — a práve takto sa dieťa vyvíňa. Často sa však stavia do cesty jeho vývinu prekážka v podobe predsudku: „Telesná práca sa nehodí panským deťom!“

Odkiaľ len berú Iudia takéto sprosté predsudky, ktorými potom hatia celý vývin ináč zdravých a schopných detí? Takéto predsudky berú z pohanských múdrosťí. Starí Rimania sa veľmi mylne domnievali, že telesná práca patrí len otrokom a že otroci sú vlastne ani nie Iudia. Ak niektorý rímsky občan sa opovážil zaťažovať svoj každodenný chlieb prácou svojich rúk, pozbavili ho všetkých občianskych práv. Hľa, toto je sila povery!

Pozri len, ako nemotorne narábajú so svojimi krídlami domáci vtáci, hus, sliepka a kačica! Často ani len ponad plot nevedia preletieť. Niekedy to aj skúšajú, ale po prvom pokuse padnú na zem. Pozri si však divú hus, alebo divú kačicu, ako zahanbia svoje domáce sestry! Nielen že s ľahkosťou a rýchlo letia, ale odletia i do ďalekých-ďalekých krajov. Prečo tento rozdiel medzi nimi? Domácu hus a kačku človek kŕmi, nemusia sa starať o to, čo budú jesť. Ale práve táto pohodlnosť ich ničí a oslabuje, stanú sa až chorobne pohodlnými. Veru, divej kačke a divej husi nikto neprichystá raňajky, obed a večeru, ony si to všetko samy musia zadovážiť. Musia za svojím pokrmom mnoho lietať, behať, ale sa aj vyznajú v leteckom majstrovstve dokonale. Ony sú opravdiví letci.

To je už raz zákonom prírody, že ktorý úd nepotrebuje a necvičíme, ten nám soslabe a zakrpatie.

Tak je to i u detí. Sú deti, ktoré veria povere, že telesná práca je hanbou, a preto nikdy nič nepracujú. Z takýchto detí nebudú nikdy zdraví a schopní ľudia, len poľutovaniahodní zakrpatenci, akými sú domáca kačka, hus a sliepka. Nech sa takéto deti potom nedivia, že často ochorejú, že rodičia musia stále platiť lekára a lieky na ich liečenie. Nech sa veru nežalujú ani vtedy, keď vyrastú z nich zakrpatení ľudia. Prečo verili v poveru?

Telesná práca je základom zdravia. Gladstone každý deň za dve hodiny rúbalo drevo, a táto práca, ktorú mu lekár predpísal, mu toľko sily a zdravia doniesla, že za dlhé roky ako ministerský predseda vládol viesť záležitosti svojej vlasti.

U istého amerického farmára sa hlásil asi 14-ročný chlapec ako žnec k nastávajúcej žatve. Farmár ho nechcel prijať. Myslel, že taký mladý chlapec nevydrží takú namáhavú prácu. Po dlhom prosení ho prijal do roboty, ale len na skúšku. Chlapec v prvý deň veľmi ustal od žatvy, na druhý deň mu to išlo už ľahšie a o týždeň pracoval ako iní zapracovaní robotníci. Ako sa len divil farmár, keď videl, že chlapec v čase odpočinku číta knihy. — Prečo nespíš ako druhí, čo to čítaš? — Prekvapený chlapec odpovedal: — Moji rodičia sú chudobní, nemôžu ma dať do školy, ani na knižky im nevystáva pre mňa. Súkromnou cestou sa učím, musím sa sám vyživiť.

Z tohto chlapca sa stal neskôr prezident Spojených štátov severoamerických. (J. A. Garfield). Toto nie je ojedinelý prípad.

Práca a to každá práca zušľachťuje človeka. Voľakedy dobrým bojovníkom dali zemiansku listinu za ich „prácu“ vo vojne. Táto listina bola napísaná na psiu kožu. Dnes si každý pracujúci človek sám sebe píše zemiansku listinu svojou prácou na svoju možno ľahšiu dlaň.

Čo myslíš, ktorá listina stojí viac?

Pohodlnosť je otroctvo. Pohodlný človek je vždy len na iných utisnutý. Sám si nevie pomôcť. Týmto nijako nechcem povedať, aby si si sám piekol chlieb, sám si šil šaty a topánky. Nie! Ale jedno je isté. Čím menej budeš na iných utisnutý, tým budeš neodvislejší. To dievča, ktoré čaká smädné, kým jej slúžka donesie vody — je otrokom. Dievča, ktoré sa chce menovať slobodným, samo si donesie vody, samo si očistí topánky a šaty a bude pyšné, keď bude môcť povedať: „Dnes som ja navarila obed!“

Na svojich vlastných nohách chodiť, zo svojich vlastných síl žiť — toto je túžbou každého chlapca i dievčaťa, ak sa chcú menovať slobodnými. Či nie je tak? Či ti, hádam, tvoje sebavedomie hovorí, že do konca svojho života budeš na strave u svojich rodičov? Chceš si, hádam, zaslúžiť nepekne meno „darmožráča“? Pre takúto mládež niet miesta na svete. Z Božej vôle už dávno stojí napísané: „Kto nepracuje, nech ani nej!“ Statočný človek vždy pracuje, či už svojím mozgom, či rukami a či oboma spôsobami. I ten, kto veľký majetok zdedil je povinný pracovať za iných, bo ináč darmo žije! Boh nás súdi podľa našej vykonanej práce.

Si žiakom? Tvojou prácou je učenie! Krásne meno žiaka si však treba zaslúžiť! Národ potrebuje rôznych pracovníkov. Každý pracovník koná potrebnú prácu, ktorou slúži svojej vlasti a svojim spolublížným. Kto len ústami pracuje za vlast, nie je hodný mena pracovníka.

Na akú prácu si povoláný, to sa opýtaj sám seba! Ak treba, poradia ti starší ľudia, tvoji rodičia, duchovní a učitelia, lež pri voľbe svojho povolania ty sám máš rozhodnúť! Nikto nemôže tak nazrieť do tvojej duše, nik nemôže tak poznať tvoje náklonnosti a schopnosti, ako ty sám. Tvoji rodičia a vychovávatelia ňa poznajú, musíš dbať ich rady. Ale hlavne sám so sebou sa musíš poradiť! Vyber si pre svoj život také zamest-

nanie, ku ktorému cítiš náklonnosť, o ktorom myslíš, že ho budeš vedieť s láskou vykonávať. Len takto budeš vedieť s chuťou pracovať a len takto ti donesie tvoja práca radosti. Komu zamestnanie nanútiť, ten sotva bude v živote šťastlivým.

S chuťou a dobrou vôľou konaná práca zamestnáva telo a spúta myseľ — od pracujúceho človeka sa vzdiali diabol, lebo pracujúci človek nemá času načúvať jeho vábeniu. Diabol miluje najviac lenivých. Títo nemajú roboty. Diabol sa postará o nich, aby boli zamestnaní! Lenivosť je tou škárou, cez ktorú sa všmykne pokušenie k duši. Zlatou pravdou je, že lenivosť je čertovým vankúšom. Praelenivené hodiny sú milé diablovej. Buď teda múdрым, nájdi si primeranú prácu, aby si sa nestal korisťou pokušiteľa. Ale na jedno nezabúdaj!

Či svojím rozumom budeš pracovať, ako pracuje kňaz, lekár, učiteľ; či rukami, ako remeselník, alebo roľník, či budeš gazdinkou, alebo slúžkou, pamätaj, že si dieťaťom Božím a Boha poznať je prvou povinnosťou každého človeka. Preto sa dokonale nauč svoje náboženstvo. Filozofia, fyzika, chémia, gramatika nie sú odbornou vedou pre každého človeka. Ani stolárstvo, obuvníctvo, varenie a pečenie nie je odborom pre každého z nás. Ale náboženstvo musí byť odborným predmetom každého z nás! Z náboženstva „prepadnúť“ znamená večné zatratenie. Slepý, hluchý, alebo ťažko nemocný človek je veľký lazár, ale ak s trpezlivosťou znáša svoj osud, práve tento môže byť preň zlatým rebríkom do neba. Človek bez náboženstva je však najbiednejší lazár, lebo nepozná to najvyššie — nepozná Boha, necení si svoju dušu. Jeho duša ostane prázdnou, bez poznania najhlavnejších pravd. Je nešťastím nevidieť božie svetlo. Ale omnoho väčším nešťastím je nevidieť pravdu, nepoznať žriedlo pravdy: Boha!

Si žiakom. Z niektorých predmetov sa, hádam, uspokojiš i so známkou „dostatočný“ (čo je síce nie veľká sebavedomosť!). Z náboženstva však sa musíš usilovať

na známku „veľmi dobrý“. Nie však na takú známku „veľmi dobrý“, ktorú ti učiteľ napíše do vysvedčenia, ale ktorú ti sám Boh naznačí do knihy tvojho života.

Dávaj pozor na všetko, ale najlepší pozor dávaj na vyučovanie náboženstva v škole a v kostole. Nech ti je nie dosť len katechizmus, ale čítavaj aj iné náboženské knihy!

Goethe, veľký nemecký básnik, dobre poznal svet a Iudí. Tento básnik verejne vyhlásil: „Oceľové charaktery som našiel len medzi hlboko nábožnými ľuďmi!“ Tak je! Len srdcom a dušou nábožní Iudia môžu byť opravdive vzdelaní.

Aby si však i ty mal trochu roboty, vyvoď z tohto článku sám svojim rozumom potrebné životné pravidlá pre svoj život!

22. Výlet do ríše lásky.

Dnes už v každej škole, všetci žiaci robia vedecké a nevedecké výlety. Poďme teda i my na výlet, na študijnú cestu do zázračnej ríše lásky.

V parku na lavičke sedí starec. Jeho tvár plná vrások od starostí a utrpenia, oči jeho smutne hľadia na svet, tak sedí tam, ako stelesnená bolesť.

Odrazu sa zjaví pred týmto smutným človekom malý, milý chlapček. Tento chlapček ešte nikdy nevidel tohto smutného človeka. Ale jeho smútok našiel cestu do chlapčkovho srdca. A ten malý, milý chlapček tak rád by bol potešil toho starého človeka...

Chlapček mal v ruke kyticu fialôk. Milo sa usmial na smutného starca — a podal mu kyticu.

A hľa! Odrazu začaly slzy hrať v očiach smutného starca. Plakal. Nie od bolesti, ale od radosti. Smutný

tento starček sa tak cítil, ako by bol niekto nežne pohladkal jeho trpiacu dušu.

Čo myslíš? Azda príjemná vôňa týchto fialôk potešila smutného starca? Nie! Okrem vône ešte voľačo iného vialo z tej kytickej. Bolo to tajné kúzlo lásky, ktorú ten chlapec vložil do kytickej. A táto láska to bola, ktorá okúzliła srdce smutného starca.

Veru! Len od teba samého závisí, aby si i ty bol bárs kde kúzelníkom lásky a aby si pokoja a radosti vlial do duší svojich spolublížnych.

Ale ak chceš byť kúzelníkom lásky, musíš mať predovšetkým dobré oči, ktoré vedia čítať v živote ľudí. Duša napíše na tvár všetky svoje radosti a bolesti a dobré oko hneď zbadá, čo je na tvári napísané.

Spomenutý chlapec s kyticou ešte ani do školy nechodil. Ešte nikdy nezápasil s abecedou. A hľa, už vedel čítať v knihe života!

Raz som prehovoril malému, trojročnému dievčatku niekoľko láskavých slov a hľa, srdce dievčatka sa hneď otvorilo, prišlo ku mne, objalo ma, ako by bolo povedalo: „Baľko, ja ťa ľúbim!“ Lenže táto malá Anička ešte nebola obratná v čítaní z knihy života. Preto som si pomyslel: „Počkaj, otvorím ti oči, aby si lepšie videla!“ Jej starý otec ležal ťažko chorý na posteli. Pokrikovanie a skákanie malej Aničky nebolo príjemné chorému. — Anička — riekol som k dievčatku — či nevieš, že to bolí starého otecka, keď ty takýto krik robíš? — Nie, nevedela som, — rieklo dievčatko, — ale už nebudem kričať!

Hľa, toto je to, čo dobré oko má zbadať! Kto chce byť kúzelníkom lásky, ten musí zbadať, čo bolí spolublížného a podľa toho mu má pomôcť.

Mačka je len sedem dní slepá. Mnohí ľudia sú však do svojej smrti slepými. Nevedia uhádnuť, kde a čo bolí spolublížného. Tým menej mu vedia potom pomôcť.

Isté dievčatko bolo ťažko choré. To najhoršie už

prežilo. Ťažká choroba jej však veľmi vyčerpala sily, a preto sa veľmi pomaly uzdravovala. — Chytrejšie by šiel priebeh uzdravovania, — riekol lekár, — keby mohla piť liečivú vodu, ktorá v našom chotári pod horou vyviera. — Počuly to spolužiačky chorého dievčatka a rozhodly sa, že jej pomôžu. Spomenutá liečivá voda bola asi na hodinku od mesta a dievčatá si zaumienili, že každý deň jej iná donesie z prameňa vody. I tak urobily. Voda mala veľmi dobrý účinok na zdravie dievčatka, a to tým viac, lebo okrem liečivých nerastov obsahovala voda i kúzlo lásky, ktoré spolužiačky daly vode. Koľko razy len pilo dievčatko z liečivej vody, vždy mu zahraly v očiach slzy radosti. — Ste dobré ku mne, — riekla svojim spolužiačkam, — vaša pozornosť lepšie účinkuje na moje srdce, ako táto liečivá voda!

Hľa, čím viac práce, obetavosti a sebazaprenia sa nachádza v čine lásky, tým silnejšie je jej kúzlo. Chorému vody podať je veľmi milá vec, ale dvojhodinovou chôdzou ju zaobstarať je ešte milšia vec.

Hocako dobre vie kúzelník lásky s láskou zaobchádzať, celý svet nemôže privinúť k svojmu srdcu. To len Boh sám vie! Čo však ty nemôžeš s celým svetom spraviť, to môžeš spraviť vo svojom malom svete, vo svojom domove, vo svojej obci a s každým človekom, s ktorým ťa osud spojí.

Chceš byť kúzelníkom lásky? Nemusíš ísť na Severnú točnu, ani do Ameriky, len dobre otvor oči a pozoruj dobre svojich spolubližných. Každý deň nájdeš príležitosť k tomu, aby si ukázal svoju lásku v dobrých činoch. O твоjich rodičoch ani nehovorím. Lebo dieťa, ktoré každý deň toľko dobrého dostáva od svojich rodičov a necíti voči nim lásky, je bezcitné, slepé a zatvrdnuté ako kameň na ceste, s takým dieťaťom sa nedá o láske ani hovárať.

Také dieťa je horšie, od neumelého zvieraťa. Pes nemá rozumu, ale pozri len, ako ťa bude obskakovať,

ako bude chvostom hádzaf, keď sa navrátiš s dlhej cesty. Vidiš, i ten pes má oko pre lásku! Čo máme povedaf, keď vidíme deti, ktoré sú voči rodičom za ich veľkú lásku studené ako kus ľadu?!

Ba nájdú sa deti, bratia a sestry, ktoré tak žijú medzi sebou, ako pes a mačka. Niektoré dievča svojím ostrým jazykom prekúzli svojho brata na besného psa. A nájdú sa zas chlapci, ktorí svojimi špatnými rečami prekúzlia svoju sestru na nečistú svinku. Myslím, že ty sa nepodoberieš na takýto diabolský zástoj! Ak sa niekedy aj povadiš so svojim bratom, alebo so svojou sestrou, pomysli si hneď na kúzlo lásky.

Maj odvahu! Choď k tomu, koho si urazil a riekní mu: „Prepáč mi, bol som veľmi malý!“ Možno, že ak si niekedy niekoho urazil, že sa ti aj natískajú takéto slová do úst — ty sa však hanbiš, alebo bojíš sa ich vypovedaf!

Neboj sa! Nehanbi sa! Choď a pomer sa!

Silný má vždy istý zvyšok síl pre iných. Ty si z láskavosti svojich rodičov vychodil školu, nadobudol si si pekné známosti, naučil si sa dobre poznať svoje náboženstvo. Ale hľa, tamto vidiš pastierika, ktorý školu len od vonku videl. Nemohol by si mu dať niečo zo svojej vedy? Nepovedz mu: „Ty si sprostý, ty nič nevieš!“ Nie, to by ani trochu nebolo láskyplné. Id k nemu! Rozprávaj sa s ním! Nauč ho modliť sa „Otče-náš“! Nauč ho na hlavné pravdy nášho náboženstva! Niekedy ho poteš! Niekedy rozveseľ!

Ak takto budeš robiť, bude v tebe pracovať láska.

Alebo. Máš spolužiaka, ktorý je chudobný, ako kostolná myš. Rád by čítal nejakú dobrú knihu, ale nemá. Ty ju máš! Nepožičal by si mu ju?

Kde sú silní a slabí, zdraví a chorí, učení a neumelí, chudobní a bohatí, tam vždy nájdeš príležitosť k tomu, aby si učinil niečo z lásky.

Ty si, povedzme, 14—16-ročný. Teda si dosť silný a schopný na to, aby si si sám očistil topánky. Aby si

si sám vyklepal šaty. Urob to každý deň sám. Tým uľahčíš prácu vašej slúžky. Dievčatá zas tak pomôžu slúžke, že samy prestrú na stôl a samy posbierajú so stola po obede. Slúžky mávajú beztak toľko práce! Niekedy i ochorejú od práce. Dobré dievčatá si sadnú k posteli chorej slúžky, opatrujú ju, prečítajú jej niečo pekného. Ako to dobre padne tej slúžtičke, ktorá má matku ďaleko...! Nie je to láska?

Nulla dies sine linea! — hovorieval Apelles, slávny grécky maliar. Nech sa neminie deň bez maľovania! I ty, ak chceš byť umelcom charakteru, nenechaj minúť deň, aby si neurobil niečo z lásky.

Lincoln, prezident Spojených štátov severoamerických, po dlhom boji oslobodil amerických Černochoz z otroctva. Lincoln raz cestujúc istou farmou, videl ležať v blate sviňu. Zastal. Sišiel s koňa a vyslobodil sviňu z blata. Pri tom sa poriadne zablatil. Páni z jeho sprievodu hovorili, že to sa už predsa nepatrí, aby prezident pomáhal svini z blata. „Nie pre sviňu som to urobil, ale pre seba“, — riekol Lincoln.

„Pre seba som to učinil!“ Čo myslíš, čo znamenajú tieto slová?

Lincoln týmito slovami chcel povedať: „Ak bezcitne prejdem popri tejto svini, udusím v sebe hlas súcitu a tak poraním svoju dušu.“ A Lincoln mal pravdu. Keby bol bezcitne prešiel popri svini, možno neskôr ani utrpenia černošských otrokov by ho nebolo dojalo a nebol by ich oslobodil z otroctva.

Kto v malom necvičí lásku, ten sa ťažko stane hrdinom lásky. Z malých vecí vyrastajú veľké.

Celý život sa z maličkostí skladá. Na veľké činy je v živote málo príležitostí. Preto chop sa maličkostí, možno neskôr i veľké veci prekonáš! Až sa mi smiešnym vidí, keď dievča povie matke svojej: „Mamička moja, ak by bolo treba, i život by som dala za teba!“ Ale na požiadanie matkino prebehnúť do obchodu po múku sa jej nechce. Keď jej matka nechce kúpiť žia-

daný nový klobúk, alebo šaty, lebo na to matke nevy-
stáva, rozplače sa a začne vzdorovať. Či takéto diev-
ča ozaj by vedelo život obetovať za matku?

Krásna, veľká maľba je práca mnohých ťahov štet-
com. I ty čiň každodenne malé činy lásky. Poteš svojou
láskou srdcia svojich rodičov a z týchto činov lásky
sa pomaly poskladá v tebe krásny obraz charakteru.

Boh každému človeku dal k láske schopnú dušu. Ale
veľký kapitál lásky ty sám musíš posbierať z drobných
peňazí láskyplných činov. Ak si hodný kapitál lásky
nasbieral, tvoja duša sa stane verným obrazom Boha,
lebo Boh je samá láska.

Ak často navštíviš najväčšieho hrdinu lásky, ktorý
stále prebýva medzi nami vo Sviatosti Oltárnej, ak
budeš rozjímať nad tou láskou, ktorá ho viaže k oltá-
ru, lebo jeho najväčšou radosťou je byť medzi ľuďmi,
vtedy aj tvoje srdce sa naplní láskou a milovať budeš
i vtedy, ak sa ti od ľudí len nevďačnosť dostane za
tvoju lásku.

Čo máš teda robiť?

Ak si prečítal tento výlet do ríše lásky a na toto
všetko mi povieš: „Veď pekne, pekne, ale čo ma do
toho...“, vtedy škoda bola sa s tebou do reči púšťať.
Nuž ale na samého seba len myslíš? Sám seba len
rád máš? Nuž kvôli samému sebe sa vyber skúmať
kraje do ríše lásky. Táto ríša je veľká, veľmi-veľmi
veľká a ešte je v nej mnoho území, ktoré nie sú pre-
skúmané. Tieto môžeš preskúmať ty! Ak nájdeš v tejto
ríši také územie, na ktorom môžeš z lásky a s láskou
pracovať, väčší vynález si spravil ako cestovateľ, kto-
rý našiel nový záliv, alebo ktorý vynašiel nový stroj.
Pekná je veda, pekná, ale sto razy je krajšia láska,
lebo krásli duše.

23. Nauč sa chodiť na svojich nohách.

Akú školu si skončil? Ľudovú? Meštiansku? A či niekoľko tried gymnázia? Aké školy budeš ešte navštevovať? Univerzita je najvyššia škola, a predsa i v tej poslednej dedinke, v tom najmenšom kostolíku sa vznešenejšie a významnejšie pravdy hlásajú, ako s katedier najchýrečnejších univerzít.

Kde, v ktorej škole si sa učil posiaľ najvyššiu vedu? Viem, že neuhádneš! Preto ti to poviem! Najvyššiu vedu si sa posiaľ doma naučil, pri svojej dobrej matke, a táto veda je tvoja materinská reč. Čo by si ešte sto rokov chodil do školy, takúto vedu sa viac nenaučíš. Lebo rozmýšľať, svoje myšlienky ľuďom a Bohu oznamovať — to je veda všetkých vied. To posledné modlitbou menujeme. Kto sa len s ľuďmi vie shovárať a s Bohom nie, ten sa len z polovice naučil ľudskú reč. Ten je len poločlovek.

Ešte jednej významnej veci si sa naučil doma: chodiť na svojich vlastných nohách. Táto veda nasleduje priam po reči.

Kurča, alebo teľa hneď v prvý deň si vedia na nohy vstať. Ale ty si zpočiatku ani sedieť nevedel. Keby ti Boh nebol dal dobrú, milujúcu matku, bol by si zahynul.

Najprv si sa učil sedieť. To išlo pomerne ľahko. Ale potom, koncom druhého roku skrsla v tebe túžba: chcem stáť na svojich nohách, chcem chodiť ako iní ľudia! Hej, lenže tvoje nohy ťa neposlúchaly hneď. Zprvu ťa musela matka vodiť. Prvý tvoj krok bol veľmi neistý. Keby ťa matka nebola držala, iste by si bol spadol. Ale ešte i takto si často klesol, udrhel si sa a zaplakal si si. Ale ty si vždy hrdinsky znovu vstal, nedbal si na utrpené údery — a koniec tvojich námah bol, že si sa naučil chodiť na svojich vlastných nohách. A keby ťa ešte i teraz chcela matka podoprieť, aby si nespadol, hanbil by si sa a povedal by si matke

svojej: „Ale, mamička, veď ja už sám viem na svojich nohách chodiť!“

Nuž ale počuj! Ty si už 14—16 alebo i viacročný, opytujem sa ťa, či už aj tvoja duša vie na svojich vlastných nohách chodiť? Lebo toto je omnoho významnejšia vec, ako chodenie na telesných nohách! Veru! Mnohí ľudia zostarnú, ošedivejú, ale nenaučia svoju dušu chodiť na svojich vlastných nohách.

Videl si už komedianta po povraze chodiť? Vysokovysoko napnú povraz a komediant prejde po povraze, ako ty po zemi. Ako to môže urobiť? Tak, že sa naučil držať rovnováhu. Neváľa sa ani napravo, ani naľavo, ani napred, ani nazad. Váha jeho tela ostane vždy nad povrazom, a preto vie ľahko chodiť po povraze. Keby túto rovnováhu stratil, nemilosrdne by padol s povraza.

Ten človek však, ktorý vždy a všade ostane na ceste pravdy a od pravdy sa neodchýli ani napravo, ani naľavo, ten vie i duševne na svojich nohách chodiť.

Aby sa človek na kameni neprevrhol, na to treba dobré oko. K poznaniu pravdy tiež treba dobré oko. A keď človek pozná pravdu a neodchýli sa od nej, vtedy jeho duša rovno chodí. Teda dobré oko, a pevná vôľa ti je treba, aby sa tvoja duša naučila chodiť na vlastných nohách. Pravdu poznať a od pravdy sa neodchýliť ani na piaľ — to je charakter. Toto je to najvyššie, čo človek môže dosiahnuť.

Poviem ti príklad, aby si to lepšie pochopil.

Pred niekoľkými rokmi stavali v Tirolsku v istom mestečku kaplnku. Postavili ju na úbočí vrchu. Na kaplnke stál nápis: „Mučeníkovi pravdy!“

Tento mučeník pravdy sa volal: Peter Mayr. Bojoval za slobodu svojej vlasti — krásneho Tirolska — proti Francúzom a dostal sa do ich zajatia. Bojoval hrdinsky. Vojenský súd ho ako buriča odsúdil na smrť. Manželka vojenského sudcu však ľutovala tohto sta-

točného človeka, tým viac, lebo bol otcom piatich detí. Prosila muža, aby mu nejako odpustil ortiel smrti. Sudca to sľúbil, ale len pod tou podmienkou, ak sa pred súdom osvedčí, že nečítal Napoleonovu proklamáciu, v ktorej každému smrťou hrozí, kto sa opováži zbrane lapiť. Na druhý deň mu predložili otázku: — Čítali ste Napoleonovu proklamáciu? — Hej, čítal som ten zdrap papiera, ale som si toho nevšimol! — Každého, kto to počul prešla hrôza. Takto ešte nik z prítomných nevidel so životom hrať. Mayr zbadal zdeseenie ľudí a povedome riekol: „Som katolík a tirolský muž a ako takýto nevykúpim svoj život cigánstvom!“

Na druhý deň ho zastrelili.

Toto sa menuje charakter!

Mayr poznal pravdu: cigániť neslobodno! A od tejto pravdy sa neodchýlil, hoci to i životom musel zaplatiť. Akí úbohí sú proti tomuto hrdinovi tí, čo pre niekoľko halierov, alebo aby sa zbavili nepríjemnosti: cigánia! A čo mám povedať o tých, čo ešte i v sponvedí luhajú a takto ťažký hriech valia na seba?

Charakterný chlapec, charakterné dievča sa môžu v niečom pomýliť, ale neluhajú nikdy. Ich rečiam sa s takou istotou dá veriť, ako v tom, že zajtra vyjde slnko.

Keď narastieš a dostaneš sa do veľkej školy života, tam potom budeš mať veľmi mnoho príležitosti, aby si ukázal, či vieš držať rovnováhu svojej duše.

Dostaneš sa medzi druhov, ktorí rozprávajú nečisté reči, nečisté žarty. Všetci prítomní sa na tom smejú, aby ukázali, že sa vedľa dobre cítiť pri nečistých rečiach, ako sviňa v blate. Ty čo urobíš? Dobré poznáš pravdu, že nečisté reči a nečisté žarty sú ťažkými hriechami. Ak sa nezasmeješ, ak vážne ostaneš tam stáť medzi ostatnými, ak povieš tomu, kto tie oplzlé reči vypúšťa, aby prestal, ak však oslovený ďalej v tom pokračuje a ty odídeš z ich spoločnosti — obstál si na svojich nohách. Ale ak s ostatnými držíš, ak ich posmejuješ, ak

sa smeješ s nimi — stratiš svoju duševnú rovnováhu a spadneš do toho bahna, v ktorom sa oni váľajú.

Na svoju duševnú čistotu pozorný mladík vystaví okolo svojej duše silnú ohradu, aby nečisté zvieratká nevnikly do nej.

O dievčatách sa hovorí, že sú slabé, ale to slabé dievča, ktorému je čistota tým najväčším pokladom, stane sa silnou hrdinkou, ak sa niekto opováži týkať jej čistoty. V takom páde sa bráni, či už palicou alebo zauchom, aby takému podliakovi odobralo vôľu k podobným kúskom. Zaucho dať niekomu, alebo niekoho palicou udrieť je ináč grobianstvo — v tomto prípade však hrdinstvo! Múdre dievča neverí ani rečiam, ani darkom takýchto podliakov.

Chlapci sa často dostanú do takzvanej veselej spoločnosti, kde sa zatiaľ pije víno, alebo iné opojné nápoje, kým alkohol celú veselú spoločnosť nehodí o zem. Sú, pravda, chlapci, ktorí i v tomto vidia hrdinstvo. Hrdina na zemi! Len si to predstav! Ak si múdry, povieš si: „Mňa, veru, nikto neurobí bláznom, ani sviňou!“ Keď niekedy aj vypiješ trochu vína, alebo piva povieš si: „Toľkoto mi je dosť, viac mi netreba!“ Budú ťa však posmeľovať: „Vypi si, čo, vari si nie zbabelec?“ Čo ty na to? Ak si skutočne zbabelec, vypiješ si. Ale ak vieš na svojich nohách stáť, povieš: „Mňa nedostanete! Opiť sa vie každý lump. Ak mi nedáte pokoja, odídem!“ A odídeš! Si chlapom! Taký chlapík, ktorý sa ani prázdny frázam, ani posmeškovaniu nedá zviest', je charakter. Pred takým mladíkom snímom klobúk!

Silný obstojí na svojich nohách, slabý sa kolíše ako tráva vo vetre.

Niekde majú deti vo zvyku z tekvice robiť ľudskú lebku. Zapália do nej sviečku a večer ju nosia po dedine. Malé deti sa toho veľmi boja a utekajú za matkou, väčšie deti sa však smejú na tom, lebo dobre vedia, že to nie je smrť.

Medzi deťmi, ba i medzi dospelými sa často nájdú takí, čo navonok ukazujú veľkého človeka, ale ich duša je pritom malá, slabá a nadovšetko bojazlivá. Takéto deti by sme mohli pomenovať: Janko Bojko, alebo Zuzka Bojko. Vo svete je mnoho takýchto bojazlivých figúriek. A, ozaj, čoho sa boja títo bojkovia? Boja sa myšlienky: „Čo povie na to svet? Či ma ozaj nevysmejú?“ Ach, vy hlúpi bojkovia! Či sa, hádam, nazdáte, že všetky veľmoci sveta, počnúc od Talianska po Japonsko ďalekohľadmi hľadia na vás a pozorujú, čo robíte? Kohože sa bojíte? Hádam tých piatich-šiestich svojich priateľov? Nuž ak vám je to „svet“, od mienky ktorého sa tak trasiete, nie ste nič lepší od detí, ktoré sa boja tekvicovej smrti.

Mamička je chorá a Terka by mala ísť nakúpiť miesto nej zeleniny na trh. „Jaj, ale čo povedia ľudia, keď ma s košíkomvidia?“ Toto Zuzka Bojko. Jožko si nechce obliecť ešte dobré nohavice od staršieho brata. „Budú ma vysmievať“, plače Jožko Bojko. Jožko Bojko počuje, že jeho kamaráti mrzké reči hovoria, vie, že je to hriech i svedomie mu hovorí, aby ich zahriakol, on sa však bojí ich výsmechu a radšej sa s nimi smeje.

Vnútrajší sudca — svedomie — hovorí Jožkovi: „Jožko, uč sa, aby si sa rodičom dobrým vysvedčením zavďačil za ich lásku a aby z teba voľačo bolo!“ Jožko počuje tohto sudcu, ale hanbí sa učiť, aby ho kamaráti nenazvali bifľujúcim mamelukom. Jožko Bojko vie, že alkohol je veľkým nepriateľom chlapcov, ale keď ho vo veselej spoločnosti nukajú pohárikom, vypije si, „aby ho nevysmiali!“ Jožko Bojko a Zuzka Bojko vedia, že svätá spoveď a sväté prijímanie je pre dušu ako teplý, májový dáždik pre rastlinstvo, ale nepristúpia k sviatostiam, lebo by ich, vraj, prezývali „svätuškarmi“.

Pozri na rákosie! Keď od severa duje vietor, zohýňa

sa na juh, keď od juhu duje vietor, na sever. Rákosie i najmenší vetrík rozkýva. Čo myslíš, komu sa podobá toto rákosie? Tak je, Jožkovi Bojkovi a Zuzke Bojkovej. Ach, koľko takýchto mladíkov a panien je ešte na Slovensku a na celom svete! Či ich nikdy nebude menej?

Týmto Bojkovcom je dosť jedno slovíčko, aby sa odchýlili s pravej cesty. „Jaj, čo povedia na to Iudia, čo povie svet?“ Toto je ich stálym strašidlom. A púšťajú sa do nečistých rečí — lebo tak robia i ich kamaráti; pijú, lebo aj ich kamaráti pijú; cigánia, lebo aj ich kamaráti cigánia... a tak ďalej...!

Takýmto mladíkom a pannám by bolo treba zavesiť na krk tabuľu s nápisom: „Ja som Jožko Bojko!“ „Ja som Zuzka Bojko!“ „Ja neviem na svojich nohách chodiť, ja neviem svojou hlavou rozmýšľať, ja som poslušným otrokom všetkých, ja vždy tak tancujem, ako mi iní hvízdajú!“

Malé dieťa je voči týmto figúrkam opravdivým hrdinom. Koľko razy spadne, kým sa naučí chodiť, koľko belasých flakov si za ten čas získa! Ale za každým padnutím sa znova postaví na nohy a učí sa behať, kým sa nenaučí. Aká škoda, že táto hrdinskosť u mnohých mladíkov a dievčat neskôr úplne zmizne!

Nebuď nikdy zbabelcom! Nikdy sa nezriekni hrdinskosti! Postav sa na svoje nohy! Len tak sa staneš charakterom!

24. Ešte raz: nauč sa chodiť na svojich nohách!

Istý furman sa dostal do miešanej spoločnosti. Niektorí z tejto spoločnosti sa začali dohadovať o náboženstve. Jeden z nich pyšne riekol: „Ja som lute-

rán!“ Druhý ešte povedomejšie: „Ja som kalvín!“ To to akosi mrzelo nášho furmana, udrel na svoje prsia a riekol: „A ja som katolík, a aj Pán Boh je katolík!“

Ozaj, či je Pán Boh katolík? Dejiny svedčia, že Syn Boží len jednu Cirkev, jednu vieru založil a táto božská viera je viera katolícka. Boh je skutočne katolíkom, lebo v Cirkvi katolíckej uložil svoju pravdu a svoje milosti pre ľudstvo. Každú inú vieru len ľudia vymysleli a v každej inej viere sa nachádzajú len zlomky božskej pravdy, miešané s ľudskými omylami.

V dobe Pána Ježiša celý svet patril k Ríši rímskej. Palestína bola tiež len provinciou Ríma a Pilát, námestník cisárov, vypovedal najnespravodlivejší ortiel sveta, keď Pána Ježiša odsúdil na smrť, hoci ho pokladal za nevinného.

Pretože Rím opanoval celý svet, rímski občania boli veľmi pyšnými. „Civis romanus sum — som rímsky občan“, to toľko znamenalo, ako keby rímsky občan bol povedal: „Som kráľ, lebo k tomu národu patrím, ktorý podmanil celý svet!“

Ja však od rímskeho občianstva poznám omnoho väčšiu hodnotu. Ozaj, ktorá je to hodnota?

Milé dieťa! Ak ty nielen ústami, ale celou svojou dušou, v úplnom povedomí svojej ceny vypovieš: „Som katolík!“, vtedy si vypovedal najväčšiu hodnotu sveta. Rozmýšľaj, mudruj ako chceš, ale vyššej hodnoty nenájdeš!

Katolíkom byť znamená byť dieťaťom Božím. Katolíkom byť je toľko, ako v majetku mať najvyššie poklady Božie: božskú pravdu a božskú milosť!

Keby syn najvyššieho hodnotára v krajine bol tvojím kamarátom, však by si bol hrdým? Nuž vedz, že ak si ozaj katolík, nebeský Otec je tvojím otcom, Kristus je tvojím bratom a kráľovstvo Božie je tvojou vlasťou. Ak sú aj obšúchané, chudobné tvoje šaty, chodíš v nich len preoblečený, lebo v pravde si krá-

Iovským synom. Ozaj, veľká vec je byť katolíkom! Ak sa ťa niekto spýta, čo si, nepovedz len takto: „Som katolík!“ Ale povedz: „Chvála Bohu, som katolík!“

Nuž ale veľká hodnosť má i svoje povinnosti. Keďže si dieťaťom Božím, správaj sa tak, ako sa to na Božie dieťa patrí! Nedones hanbu na tvojho Otca, ktorý je v nebesiach.

Ak si dieťaťom Božím, nechodievaj po cestách hriechu, po cestách diabolských! Chodievaj vždy po rovnej ceste, ktorá vedie k nebeskému Otcovi. Vieš, ktorá je to cesta? To je kráľovská cesta povinnosti a len táto jediná cesta sa končí v kráľovstve tvojho nebeského Otca. Do pekla vedie mnoho bočných chodníčkov. Každé jedno prikázanie je cestu značiaci stĺp na tejto ceste do neba. O tejto ceste povedal Pán Ježiš: „Ja som cesta, pravda a život!“ Po tejto ceste rovno kráčať znamená: byť veľkým človekom, veľkým charakterom!

Ale čo vidia moje oči? Zvláštnu, veľmi zvláštnu vec vidím...

Videl si už bohatého človeka, ktorý by sa bol hanbil za to, že je bohatý? Videl si už učeného človeka, ktorý by sa bol hanbil za to, že mnoho vie? A hľa, vo svete vidím katolíkov, ktorí sa hanbia, že sú bohatí v milostiach Kristových a hanbia sa, že sú učencami pravdy Kristovej. Nuž nie je to zvlášťne? Môžeš pochodiť celý svet, ale takejto zvláštnosti nenájdeš. Katolík sa hanbí za to, že je katolíkom! Vlastne, počkaj len!

Vidím ešte jednu zvlášťnejšiu vec. Stalo sa, že Ezau predal Jakubovi svoje prvorodené právo. A to za misu šošovice. To toľko znamenalo, že veľký majetok svojho otca, ktorý by bol zdedil, predal za misu šošovice. A hľa, vidím vo svete príbuzných Ezaua, ktorí za dobré postavenie, za hmotný zisk, za peniaze predajú svoju svätú vieru, zapnú svoje katolícke pre-

svedčenie. Ozaj, na celej zemi sa nenájde človek, ktorý by od tohto horší obchod urobil.

Milióny mučeníkov povedali svojim nepriateľom: „Môžete nám vziať všetok náš majetok, môžete nám vziať našu slobodu, môžete nás pozbaviť života — ale vieru našu nám nevezmete nikdy!“ Mučeníci dali svojim nepriateľom všetko, čo mali, ale zachránili si svoje duše. Zbabelí zapierači viery však predajú svoje duše, svoju vieru — za misu šošovice, za hmotný zisk, za peniaze.

A ešte jednu zvláštnu vec vidím vo svete. Vidím Iudí, ktorí sa menujú katolíkmí, ale svoje deti vysotia z Cirkvi Kristovej, orabujú ich od Kristovej pravdy, od Kristových sviatostí. Kto sú títo Iudia? Sú to rodičia, ktorí križne manželstvá viažu a v svojej zaslepenosti v inej viere vychovávajú svoje deti. To sú ozaj macošskí rodičia.

Ak si ty skutočne telom-dušou verný Kristovi, vtedy takto povieš v sebe: „Pane Ježišu môj, nech sa hocičo stane, ale ja Ťa nikdy nezapredám, ani za tridsať strieborných, ani za nijaké poklady sveta.“

Ale či budeš mať smelosti vytrvať na ceste tohto presvedčenia?

Milé dieťa! Kráľ tvojej duše ti odkazuje: „Nie pokoj som prišiel doniesť, ale zbraň“, a kto sa tejto zbrane, ktorú Kristus ponúka nechopí, nemôže byť opravdivým bojovníkom Krista.

Či si nezbadal vo svete, že Žida nikto nenapadne preto, lebo je verným svojej viere? Ani luteránovi, ani kalvínovi sa nič nestane, ak sa pridržiavajú svojej viery. Synovia sveta nedbajú, či je niekto mohamedánom, alebo pohanom — ale katolíkov nenávidia. Keď sa im katolík dostane pred oči, zdivujú, ako keď bujakovi ukáže niekto červený plášť. Katolíci bývajú prenasledovaní a posmievaní. Prečo je to? Čo nám vysvetlí túto tajnosť?

Čo myslíš, môže sa niekedy spriatelíť oheň s vo-

dou? Deň s nocou? Medzi svetlom a tmou niet priateľstva. A práve tak niet priateľstva medzi synmi sveta a Kristovými deťkami. V opravdivom katolíkovi žije duch Krista. Duch Kristov sa však protiví duchu sveta. Preto nenávidí svet detky Krista. Hľa, veď Kristus bol Synom Božím, nikdy nikomu neublížil a synovia sveta nemali pokoja, kým ho na križ nepribili. Synovia tmy ešte i teraz nenávidia verných nasledovateľov Krista. Všetko sa tak deje, ako to Kristus predpovedal: „Keby ste boli zo sveta, svet by miloval to, čo je jeho; ale pretože nie ste zo sveta, lež ja som vás zo sveta vyvolil, preto vás svet nenávidí. Nie je sluha väčší od svojho pána. Keď mňa prenasledovali, i vás budú prenasledovať.“ (Jn 15, 19—20.)

A ktože je tento svet? „Kto je nie so mnou, je proti mne“, riekol Pán. Zlí katolíci, neveriaci — to sú všetko synovia sveta. Ozaj, mnoho ich je. Celý svet tvoria. Oproti tomuto свету musí katolík víťazne bojovať. Musí byť verným katolíkom! Rozumieš už teraz, prečo ti ponúka Kristus zbraň?

A akú to zbraň? Touto zbraňou je tvoja viera! Ak voči všetkému prenasledovaniu, osočovaniu a vysmievaniu pevne stojíš na svojich nohách, ak kvôli synom sveta nezanedbáš ani modlitby, ani svätú spoveď, ani svätú omšu v nedeľu a vo sviatok, ak dobré mravy a striezlivosť nikdy nezanecháš: vtedy si dobre bojoval a zvíťazil si nad svetom.

V októbri narukovali nováčkoviä do kasární. Janko večer robil, čo robil každý deň od malička: modlil sa svoju večernú modlitbu. Ale čo nastalo z toho? Asi dvadsiati sa osopili naň, ako osy. Jeden ho vysmieval, druhý hodil doň svoju kefu, tretí bakanče atď. Janko však, ako čo by sa nič nebolo stalo, dokončil svoju modlitbu a pokojne si ľahol spať. Na druhý deň číhali všetci, či Janko bude ešte mať chuť k modlitbe. A Janko mal. Modlil sa, ako keby sa nič nebolo stalo. Ale čo? Už bolo menej posmievačov, ba niektorí chlap-

ci lepšieho citu sa už tiež modlili — pod dekami. O týždeň sa už viacerí verejne modlili — a nik sa viac neposmieval. Janko však bol uctený v celej rote. Hľa, Janko bol chlap! Nič ho nesklátilo. Vedel zostať na svojich nohách. Janko bol charakter! Vieš, na akom strome sa rodí charakter? Na jednom jedinom strome, na strome pravdy. Keď tvoj rozum pozná pravdu a tvoja vôľa povie: „Od tejto pravdy sa neodchýlim ani napravo, ani naľavo“, vtedy sa stane pravda smernicou tvojho života, stane sa tvojou zásadou.

Zo zásady robiť niečo — znamená byť charakterným. Zásadu zaprieť, znamená byť priateľom Judášovým.

Vidím, akú ošklivosť cítiš, keď počuješ meno: Judáš. A počujem tvoje slovo ako hovoríš: „Vo svojom živote nebudem nikdy Judášom!“

A ja sa predsa obávam o teba. Takto, ako ty teraz myslíš a cítiš, už mnohí cítili, kým boli deťmi, neskôr však zapreli svoju vieru a svoje deti vysotili z Cirkvi. A vieš, čo znamená to slovo: zaprieť vieru? Pravú katolícku vieru zaprieť znamená toľko, ako odtrhnúť sa od pravdy a ostať bezcharakterným. (Protestant, ktorý nahliadne, že jeho viera je nepravá, pozná pravdy katolíckej viery a ostane katolíkom, ten nastúpi cestu charakteru.) Katolícku vieru zaprieť znamená toľko, ako odhodiť od seba kľúče kráľovstva nebeského. Inoverec (luterán, kalvín), ktorý nevie o katolíckej pravde, ktorý sa nazdá, že jeho viera je pravá a popritom čnostne žije, môže byť spasený. Nie mylná viera, ale dobré svedomie ho spasí. Ale katolíik, ktorý pozná pravdu svojej viery a predsa ju zaprie, nemôže byť spasený nikdy!

25. O dôstojnosti a hodnosti tela.

Iste si už bol raz vo svojom živote na pohrebe. Na pohrebe sa vážne myšlienky tisnú ľuďom do duše. Smrť je chytrá. Každú chvíľu uchytí voľakoho z radu žijúcich. Ako by hovorila: „Dnes beriem tohto, zajtra vezmem iného, pozajtra prídem po teba!“ Ale ľudia, najmä mladí ľudia, si smrti veľmi nevšímajú, nechcú rozumieť jej pokynom...

Ako sa odbavuje pohreb? Mŕtveho pekne umyjú, učešú, oblečú ho do pekných šiat. Ako na sviatok! Okolo neho zapália voskové sviece, aké aj na oltári horia. Potom ho položia do truhly a pokropia ho svätenou vodou. Na tretí deň príde kňaz, kantor, sídu sa susedia a rodina. Ozýva sa plač, modlia sa nad ním, spievajú, konečne ho okadia tymiánom, ako by bola reč o svätej veci. Potom ho v dlhom, smútočnom rade odprevadia na cintorín a s úctou ho uložia do posvätenej zeme.

Načo toľko parády — povedal by niekto?! Veď je to telo už mŕtve. Božská iskra — duša — už i tak unikla z neho. Telo samé za krátky čas zhnije. Len dve-tri hrste zeme ostanú z neho.

Hej, je to krehké telo, ktoré sa vskutku na prach obráti. Ale je to predsa len ľudské telo! I divý pohan si s úctou pochová svojich mŕtvych.

V tejto knihe už mnoho bolo hovorené o tele. Poukázal som tu na panovačnosť tela, na jeho zlé náklonnosti. Teraz však musím povedať niečo o dôstojnosti a hodnosti tela.

V božom svete nachádzame nasledovné hodnotné stupňovanie: nerast, rastlina, zver, človek, čistý duch — toto je postupný rad tvorov.

Človek stojí na hranici hmotného a duševného života. Duša jeho je rodina duchov. Telo jeho je rodina zvierat. V človeku sa nachádza nerast, rastlina, zver a duch. Preto je človek sám malým svetom.

Rastlina do seba vsaje nerast a takto sa nerast povýši. Zver do seba vezme rastlinu a takto dosiahne nerast a rastlina zas vyššiu bytosť. Človek stroví rastlinu a zvera a takto sa pod človekom stojaci svet povýši v človeku, v ktorom prebýva obraz Boží: duša. Tento obraz Boží v človeku veľmi povýši hmotu. Telo je nielen príbytkom duše, ako slimákovi jeho dom, ale telo a duša sú tak úzko spojené, že z tohto spojenia povstane nový tvor, ktorý je nie ani zver, ani duch — ale človek. Človek sotva môže niečo vykonať, v čom by telo nemalo účasti. Telo nie je jednoduchým prírastkom človeka, bez tela by človek ani nebol človekom.

Pôvodne bolo telo dobré. Neskôr však sa stalo pannačným, a ubytovaly sa v ňom neriadne náklonnosti. Ale aby sme pravdu povedali, táto skaza nepochádza z tela, ale z neposlušnosti duše. Táto skazenosť je trestom za hriech duše. Telo so zverskou prírodou bolo pozdvihnuté do stavu šľachetného, lebo sa stalo telom na obraz Boží. Ale telo najväčšiu česť obsiahlo vtedy, keď sa Boží Syn stal človekom, keď vzal na seba ľudské telo. Väčšiu povýšenosť si ani len predstaviť nemôžeme pre telo: Syn Boží chodil po zemi v ľudskom tele.

Toto sníženie sa Boha podľa zákona života pozdvihlo človeka do nekonečnej výšky.

Nerast sa povýši, keď sa stane súčiastkou rastliny, rastlina zas tak, keď ju zver stroví, atď. Aké povýšenie ľudského tela bolo však to, keď sám Boh vzal na seba ľudské telo.

Následkom tohto sníženia sa Boha do ľudského tela, zo Syna Božieho začal sálať božský život do človeka, čiže posväcujúca milosť. Táto posväcujúca milosť je zárodkom večného života.

Či aj telo má účasť v tomto božskom zušľachtení? Riadne len o spasení duše hovoríme, lebo duša je hlavná. Pravdou je však, že Syn Boží nielen dušu vy-

kúpil, ale celého človeka učinil šľachticom zeme a neba a popri duši i telo dostáva božskej cti a hodnosti.

Prvým žriedlom kristovského života je sviatosť krstu. Čo sa posväcuje v krste? Hádam len duša? Hej, predovšetkým duša, ale popri duši i telo. V pokrstenom človekovi prebýva sám Duch Sv. so svojimi milosťami. Pravda, len zatiaľ, kým človek ťažký hriech nespácha. A keďže duša prebýva v celom tele, preto pokrstený človek je chrámom Ducha Svätého. Preto napomínal apoštol národov, svätý Pavol, veriacich v Korinte: „Či neviete, že ste chrámom Božím a že Duch Boží prebýva vo vás? Ak však niekto chrám Boží pokazí, toho skazí Boh, lebo chrám Boží je svätý, ktorým ste vy!“ (1 Kor 3, 16—17.)

Sväté je tvoje telo, a preto s ním tak musíš zachádzať, ako sa zachádzať sluší so svätými vecami. Kto sa prehreší oproti chrámu Božiemu, stavanému zo skál, pácha svätokrádež. Kto sa prehreší proto svojmu telu, ten zneuctí chrám Ducha Svätého, takého „zatrátí Boh“, ak len zavčasu nesotrie so seba to zneuctenie, tú špinu.

Veľmi sa mýli to dieťa, ktoré si myslí, že so svojim telom môže robiť, čo sa mu len páči.

Vo svätom birmovaní sa človek stane Kristovým bojovníkom. Celý človek, nielen sama duša. Kristovmu bojovníkovi však, ako sme to už videli, mnoho treba bojovať. Z tohto boja sa mnoho ujde i telu.

Telo Pána je pokrmom duše. Telo Pána však jazykom a ústami prijímame k sebe. Nuž či sa to patrí, aby kresťan-katolík, tým jazykom, ktorým prijal k sebe Telo Pána nečisté reči vrazil? Či sa to patrí, aby telo, ktorému sa dostalo takejto veľkej hodnosti, aby sa váľalo v bahne hriechu? Keď Pán Boh stvoril Adama a Evu, požehnal ich a riekol im: „Rozmnožujte sa a naplňte celú zem!“

Čo je to? To zakladajúca listina stavu manželské-

ho, ktorý stav Kristus povýšil na sviatosť. Podľa vôle Božej manželstvo je stromom ľudského života. Ovocie tohto stromu sú bohabojné deti, ktoré majú obývať zem a nebo.

Kým na tejto zemi žiješ, tvoje miesto je v dome tvojho otca. Večné miesto tvojho pobytu je však v dome tvojho nebeského Otca. A to nielen dušou, ale i telom. Človeka stvoril Boh Otec, vykúpil Boh Syn a posvätil ho Duch Svätý — teda človekovi, celému človekovi treba žiť naveky. „Kto je moje telo a pije moju krv, má život večný a ja ho vzkriesim v posledný deň!“ (Jn 6, 55.)

Božie slovo, Boží sľub ťa uisťuje, že tvoje telo nebude korisťou červíkov. Sama božská Všemohúcnosť vzkriesi tvoje telo, tak ako ho stvorila. Tvoja duša bude zase spojená s telom, aby celý človek sa zúčastnil na tej odmene, ktorú nebeský Otec prichystal svojim deťom.

Nebeské kráľovstvo má však svoj zákon, ktorý nijaký človek nemôže zmeniť. Tento zákon takto znie: „Nič nečistého do kráľovstva nebeského vstúpiť nemôže!“ Nič nečistého! Teda ani nečistá duša, ani nečisté telo!

Keby brány nebies stále boli otvorené a ty by si nečistý od hriechov stál pred nimi a sami anjeli by ťa volali: „Poď dnu, však sú brány nebeské otvorené...“, ty by si predsa nevošiel do neba. Vedomie tvojej nečistoty by ťa pred Bohom tak páliło, ako oheň pekla. Pre nečistého hriešnika by sa i nebo na peklo obrátilo.

Vzkriesenie je najvyššou hodnosťou tela. V živote tuzemskom sme mali zverské telo, ale zmŕtvych vstaneme v oslávenom tele, lebo Pán „obnoví naše ponížené telo, učiniac ho podobným svojmu oslávenému telu.“

Splní sa žiadosť duše, ktorá túžila po svojom druhovi, po tele. Ale akože dostane duša nazpät telo?

Obnovené, duchom preniknuté, zušľachtené. Vzkriesené telo nemôže trpieť, nemôže umrieť. A ako sa duša naplní nebeskými slasťami — tak aj telo.

Máš, hádam, peknú tvár? Alebo štíhle telo?

Nie od teba záviselo, s akým telom si prišiel na svet. Keby to od teba bolo záviselo, bol by si si to najkrajšie telo vzal na seba, o tom som presvedčený. Krása tela, ktorú na tejto zemi nosí telo, je len ako kvet, ktorý dnes kvitne a zajtra už uvädne. Ba mnoho razy v krásnom tele prebýva mrzká duša a krása takéhoto tela je len cifrovanou škatuľkou, plnou smetí. Telesná krása na tejto zemi mnohým ľuďom slúži len ku skaze. Najmä dievčatá, ktoré sa pokladajú za krásne, musia si dať veľký pozor, aby nepadly do skazy!

Mnohí ľudia sa neuspokoja s telesnou krásou, ktorú im Boh dal, ale užívajú rôzne prostriedky na okrášlenie tela. Mastičky, púdre, farby a čo ja viem čo všetko iné! Lenže iróniou osudu je, že práve títo ľudia pred časom zostarnú. Múdri mladíci a múdre panny sa uspokojujú s jedným jediným okrašľujúcim prostriedkom: s čistotou. Čisté telo, čisté šaty sú najkrajšou ozdobou mládeže.

Ale ak už silou-mocou bažíš za nejakým okrašľujúcim prostriedkom, odporúčam ti veľmi dobrú a múdru vec. Poznám okrašľujúci prostriedok, ktorého účinok je istým-istotným a človeka raz a navždy urobí pekným. Tento okrašľujúci prostriedok nedostať v obchode ani za drahé peniaze, ale ak ho chceš mať, predsa si ho môžeš nadobudnúť. Ozaj, čo to môže byť?

To je krása a čistota duše. Musíš vedieť, že krása duše má vplyv na telo. Kto má krásnu dušu, má i krásne telo. To je tisícročná skúsenosť! Sú vráskavi a bezzubí starci, ktorých každý rád má, lebo dobrota im spieva z ich tvári.

Krása duše však len pri vzkriesení bude robiť zázraky! Vtedy Boh podľa krásy duše bude rozdeľovať i telesnú krásu. Ak je v tomto živote niekto krivý,

alebo hrbatý a druhí sa z neho vysmieávajú, nech nezúfa, nech si starostlivo zachráni čistotu a krásu duše a v posledný deň bude vzkriesený s nechybným a krásnym telom.

Sú však tiež ľudia, ktorí v tomto živote majú krásne telo, ale dušu ohavnú. Títo pri vzkriesení vstanú s tak ohavným telom, že sami čerti sa ich zľaknú. Toto je taká pravda, ako že je Boh na nebi. „Všetci vstaneme zmŕtvych, ale nie všetci sa premeníme“, nie všetci sa premeníme v nebeskú krásu.

Učiň svoju dušu krásnou a tvoje telo bude večne krásnym. Ale nebuď ani priskromným, nehovor, že sa uspokojíš s posledným miestom v nebesiach. Boh ti iste vyššie miesto určil. Preto sa musíš aj usilovať na vyššie miesto. Pán Boh každému z nás dal schopnosti a podľa daných schopností požaduje od nás, aby sme vytvorili svoju dušu krásnou.

Komu Boh mnoho dal, od toho bude mnoho požadovať!

26. Krídla duše.

Ktorá je tvoja materinská reč?

Tá, ktorú si sa od svojej drahej matky naučil, preto ju voláme materinskou a nie otcovskou rečou.

Tvoja matka bola učiteľkou, ktorú ti sám Boh poslal, aby teplota jej lásky zobudila v tebe spiacu dušu tak, ako jarné slnko zobudí do zeme zasiate zrno. Koľko sa s tebou natrápila tvoja dobrá matka! Urobila to s radosťou, lebo ňa milovala. S akou netrpezlivosťou čakala na tvoje prvé slovo! A ako sa radovala, keď si konečne po 12—14 mesiacoch vyslovil to prvé, to najsladšie slovo: „mama!“ O niekoľko minút vedela o tom už celá rodina. I susedia. Bolo to radosti!

Čo je reč? Vozíkom duše. Na tomto vozíku vychádzajú z duše myšlienky. Zviera nemá rozumnú dušu, nemá teda ani rozumných myšlienok. Nepotrebuje teda ani vozíka pre myšlienky. Tento vozík nie je hocijakým fúrikom, alebo nemotorným vozom. Vozík duše je okrídlený, ľahko behá sem i tam — ako vtáča. Keď niekto k tisíc ľuďom hovorí odrazu, jeho myšlienky na krídlach slov do tisíc duší zaletia. Pomysli si len na rádio. Ešte aj na papier napísané alebo vytlačené slovo vie lietat! Hľa, ja tieto riadky pod Tatrami píšem, ale ony zaletia k tebe do Považia, k Nitre, k Hronu, všade po našom milom a peknom Slovensku. Tieto riadky zanesú myšlienky z mojej duše do tvojej. My dvaja, ty a ja sme sa nikdy nevideli, a, pozri, predsa ako pekne sa shovárame! Nuž či je reč nie voľáčim veľkolepým?

Ak je dieťa v 16.—18. mesiaci a ešte vždy nič nehovorí, matka sa začne obávať. Hádám ešte počká so dva mesiace, ale ak dieťa i naďalej ostáva nemé, obráti sa na lekára. Lekár zistí, či dieťa počuje. Ak dieťa na cengot, na spev, na krik nijakého znaku, porozumenia nedá, lekár vypovie výsledok: dieťa je hluchonemé. Nemá vozíka pre svoje myšlienky. Úbožiatko! Len tváričkou, očičkami alebo rukami neskôr hádam písmom môže dať najavo svoje myšlienky.

Ale sa môže stať ešte aj iné. Minie sa päť, šesť rokov. Dieťa počuje, ale nič nehovorí. Vtedy lekár vypovie pre matku ten najstrašnejší ortiel: dieťa je sprosté. Čo to znamená? To znamená, že duša v dieťati spí, ani čo by bola mŕtva. Matka plače. Hádám ju to väčšmi bolí, ako keby videla dieťa mŕtve pred sebou.

Ozaj, či môže človeka stihnúť od tohto väčšie nebezpečenstvo?

Veru hej! Ešte i od sprostosti väčšie zlo môže prísť na človeka. Ozaj, čo to môže byť?

V sprostom človeku duša spí a práve preto nepracuje, nerozmýšľa. Sprostý nemôže urobiť nič dobré-

ho, ale ani nič zlého. Nemôže ani zhrešiť, ako napr. spiaci človek. Keď takýto človek zomrie, jeho duša sa len na druhom svete zobudí, ako duša nemluvniatka. Na druhom svete mu nebude zle, lebo však nič nezrehšil. Sprostosť (rozumej chorobnú sprostosť a nie lenivosťou žiaka nadobudnutú!) je teda len dočasným zlom, ktoré sa časom v dobré obráti. Nuž ale čo, ak sprostosť potrvá naveky?

Lebo je aj večná sprostosť, a táto večná sprostosť je najväčším zlom sveta. Vo veci je potešiteľné len to, že túto večnú sprostosť nikto nemôže na nás navaliť, nijaký človek, ba ani sám diabol. Večnú sprostosť jedine sám človek si privádza. Ale či jestvuje na svete človek, čo by sa toho dopustil? Žiaľbohu, áno! A to nie jeden, nie dvaja, ale celé húfy! Ozaj, kto sú to, títo nešťastníci?

Sprostý je každý človek, ktorého duša pre Boha spí, ktorý sa nikdy nechce shovárať so svojim nebeským Otcom, slovom, kto sa nemodlí! Takýto človek sám seba vyradí zpomedzi ľudí a stane si do radu zvierat, ktoré sú všetky sprosté voči modlitbe, majú však potechu, že nie sami seba učinily sprostými. Neveriaci sprostý človek sa nechce s Bohom shovárať! Ako sa bude Boh s ním na druhom svete?

Nechajme však týchto nešťastníkov.

Zdravé dieťa sa už od malička naučí reč s ľuďmi a reč s Pánom Bohom — a ako sa denne poshovára so svojimi rodičmi, tak sa poshovára i s Pánom Bohom.

Aké veľké vyznačenie je to pre človeka — shovárať sa s Pánom Bohom!

Svätý František Salezský raz v škole hovoril deťom o stratení raja. Rozpovedal im, ako sa shováral Pán Boh s Adamom a s Evou, pokiaľ títo boli dobrí. Shováral sa s nimi, ako sa dobrý otec shovára so svojimi deťmi. Ale ako sa to všetko zmenilo po spáchaní prvého hriechu! — Ach, aká to škoda!... — povedalo malé dievčatko. — Nermúť sa nad tým, die-

fa moje, — odvetil František — raj sme síce stratili, ale Pána Boha sme nestratili, s Pánom Bohom sa i teraz môžeme shovárať v modlitbe.

Keby si sa v Bratislave stretol s naším pánom prezidentom, Dr. Jozefom Tisom a tento by ťa oslovil a poshováral by sa s tebou! Číže by si bol na to hrdý? S radosťou by si oznamoval svojim známym: „Shováral som sa s prezidentom!“ No vidíš, Kráľ neba a zeme nielen, že ti dovoľí, aby si sa s ním shováral, ale to rázne žiada od teba! Ozaj by si bol neumelým, keby si tomuto veľkému vyznačeniu neporozumel.

Čo to znamená: modliť sa? Toľko, ako s Pánom Bohom sa shovárať.

Keď sa slušné dieťa s otcom alebo s matkou shovára, obráti sa k nim. Keď sa ty dušou svojou k Bohu obrátiš, svoje duševné oči uprieš na Boha a svoje myšlienky zasielaš k Bohu, vtedy sa modlíš. Kto sa len ústami modlí, bez toho, aby sa dušou svojou k Bohu obrátil, ten sa modlí len ako papagáj. Aj tohto vtáka naučíme na jednu-dve vety „Otčenáša“. Papagáj však len slová hovorí, v ktorých niet duše, niet myšlienky. Od papagája ani nežiadame viac, veď on nemá rozumnej duše. Od teba však viac očakáva tvoj nebeský Otec! Od teba žiada, aby v твоjich slovách bola myšlienka, aby do nich bola vložená celá tvoja duša! Veď už keď sa s ľuďmi shováraš, nuž im podávaš myšlienky vo svojich slovách — a Bohu by si chcel zasíelať len prázdne slová?

Čo znamená modliť sa? Modliť sa znamená toľko, ako zaletieť k Bohu. Lietadlo vynašli len pred niekoľkými rokmi. Duša však mala svoje krídla i v časoch Adama a Evy. Na lietadle zaletíš ťa, kam zaletí orol. Na krídlach modlitby zaletí však duša tvoja až k Bohu.

Čo znamená modliť sa? Toľko, ako bez drótu telegrafovať. Už je viac ako 100 rokov tomu, čo ľudia telegraficky vedia zasíelať svoje myšlienky do

ďalekých častí sveta. Pred niekoľkými rokmi však, — ako vám je to všetkým známo, — Marconi, taliansky fyzik, vynášiel telegrafovanie bez drótu. Elektrická vlna v povetří zanesie naše myšlienky ta, kam ich len chceme poslať. Modlitba je ako elektrická vlna. Naše myšlienky zanesie k Bohu. A to za okamih!

Počul si už rádio? Ako by nie! Nieкто v Bratislave hovorí do rádia a ty ho počuješ v Prešove. V rádiu počuť s každej strany sveta a počuť to i v najzapadlejšej dedinke. Len vysielacia a prijímacia stanica je treba k tomu. Takou vysielacou stanicou je i tvoje srdce a tvoja duša v modlitbe. Vysielaš skrúsené, zbožné myšlienky, city a prosby a tvoj nebeský Otec ich s radosťou prijíma. Jemu je tvoja modlitba najmilším rádiom sveta. A aké staré je toto rádio! Koľko milosti, potešenia a pomoci sprostredkovalo už ľudstvu od začiatku sveta!

Modlitba je rozhovor. V modlitbe ty hovoríš Bohu. Ale či Boh hovorí k tebe? A ako?

Neboj sa! Boh hovorí k tebe často a rôznym spôsobom! Nie slovami, ale činmi! Veľkými činmi!

Večer, keď je nebo čisté, staň si trochu pred váš dom. Sám choď von, aby ťa nikto nemýlil. Pozri na hviezdnaté nebo! Odrazu sa budeš cítiť, ako by si bol v chráme samého všemohúceho Boha. Tento chrám je jeho rukami postavený!

Hviezdy sú skvejúce svetlá v tomto veľkolepom chráme. A keď sa zamyslíš nad vecou a predstaviš si, že každé toto svetielko je pre seba celým veľkým svetom! A mnohé z nich omnoho väčšie ako naša zem!

Tvoje oko ti hovorí, že tie hviezdy sú blízko, na deň, dva dni chôdze, rozum tvoj ťa však presvedčí, že sú veľmi ďaleko. Guľa, na slnci z kanóna vystrelená s 800 metrovou rýchlosťou za sekundu len za 24 roky by prišla na našu zem. Svetlo prekoná túto ohromnú cestu za niekoľko minút. A sú vo vesmíre slnká, z ktorých svetlo cestu na našu zem len za niekoľko rokov

urobí, ba sú i také, s ktorých svetlo k nám za niekoľko tisíc rokov putuje.

Tvoje oko ti hovorí, že hviezdy spokojne stoja na nebi. Rozum tvoj fa však presvedčí, že naša zem za sekundu i 30 km cesty prekoná vo vesmíre a sú hviezdy, ktoré za sekundu i 300 km cesty prekonajú.

Keď si toto všetko pod hviezdnatým nebom rozmyslíš, srdce tvoje stisne akási bázeň a pomyslíš si: „Ach, aký veľký je svet, a aký malý je v ňom človek!“ Hľa, tieto nebesia nad tebou sú ako otvorená kniha Boha a každá hviezdička je písmenom v tejto knihe. Táto kniha je slovom Božím k tvojej duši. Celý vesmír jednohlasne ti hovorí, aký múdry, aký veľký a aký všemohúci je Boh! A keď sa tvoja duša naplní touto krásou a veľkosťou Boha a ty povieš v sebe: „Hej, Boh je krásny, veľký a všemohúci...“ vtedy sa už modlíš! Chváliš Boha!

Ale nielen hviezdy, každý malý chrobáček, každá trávička je písmenom v knihe Boha. Koľko krásy, koľko vedy sa skrýva i v týchto najmenších veciach sveta! Celá krásna príroda je rebríkom, po stupňoch ktorého sa naša duša vždy lepšie približuje k Bohu.

Niet vznešenejšieho športu, ako sú výlety na vysoké vrchy. Na končiarí vysokého vrchu nájdeme široký, ďaleký výhľad po okolí, vánok výšin naplní naše pľúca a pozdvihne nás. Ale ešte vznešenejší je výlet na vrch veľkých činov Božích. Stvorenie, vykúpenie a posvätenie je veľkým, zázračným svetom! S tohto trojitého vrchu nám svieti nadzemské svetlo: svetlo Božej lásky! Ak podľa pokynov svätého evanjelia urobíš výlet na vrch spasenia, ak si všimneš veľkých činov života Ježiša, budeš počuť vo svojom vnútrajšku hlas Božej lásky. A ak cítiace srdce prebýva v tebe, z tvojej duše vyrazí hlas podivu, poklony a modlitby.

Tí, čo robia výlety do vrchov, nechodia vo vrchoch len tak náhodile sem-tam, ale vyberú si istú časť krásnej prírody a tej sa tešia za dlhý čas. A ako v prírode,

tak je to i v ríši duše. I tu sú vynikajúce, samostatné krásy. Výborným vodičom vo vrchoch duševnej ríše je ruženec, so svojimi pätnástimi tajomstvami. Každé tajomstvo sv. ruženca je jedným krásnym výletom pre dušu.

Nedávno som čítal, že isté dievčatko keď po prvý raz videlo vrch Montblanc, padlo na kolená a plačúc začalo sa modliť. Mnohými ľuďmi zas to pohne, keď s niektorého končiara Tatier vidia východ slnka. Vznešenosť prírody ako keby tu hovorila: „Na kolená, človeče, pred veľkosťou Boha!“

Nuž a ak sa vyberieš na výlet do vrchov lásky! Keď tak napríklad v duši sa postavíš na Kalváriu pod kríž Pána Ježiša a pred tvojimi duševnými očami sa odohrá veľká dráma lásky Veľkého piatku: vtedy sa môže s tebou stať, čo sa stalo so sv. Pavlom, že nebudeš chcieť vedieť o ničom inom, len o Pánu Ježišovi.

Pred niekoľkými rokmi istý anglikánsky kňaz vošiel so svojím dievčatom do katolíckeho kostola. Dievčatko zvedavo pozeralo po všetkom v kostole, ale jeho pozornosť upútala najmä večná lampa. — Otecko, čo je to, deň je a tá lampa horí? — Otec jej povedal: — To je večná lampa, ktorá oznamuje, že na oltári býva Pán Ježiš v Oltárnej Sviatosti. — Vec táto sa dievčatku veľmi zapáčila. Onedlho šlo dievčatko so svojím otcom do anglikánskeho kostola. Tu hneď začalo hľadať večnú lampu, ale ju nikde nevidelo. — Otecko, prečo tu niet večnej lampy? — Otec jej povedal: — Lebo tu nebýva Pán Ježiš! — A dievčatko na to: — Ach, otecko, poďme odtiaľto, poďme do katolíckeho kostola, kde Pán Ježiš býva! — Otec sa nad týmito slovami zamyslel a opakoval v sebe: „Prečo nejdem ta, kde Pán Ježiš býva!“

A šiel i s celou rodinou. Stal sa katolíkom.

Chceš sa dobre modliť? Choď i ty ta! Choď často ta, kde Pán Ježiš býva. Pri svetle večnej lampy dá sa veľmi dobre modliť. Zo svätostánku sa valí k tebe

oheň lásky! Nič zato, že oči tvoje nevidia Kráľa tvojej duše, však on ťa svojím božským slovom ubezpečuje: „Neboj sa, tu som, toto je moje telo, moje živé telo!“ Klakni si pred ním na kolená a shováraj sa s ním. Pros ho! Zvelebuj ho! Potešený a posilnený sa vrátiš do svojho domova!

Čo je modlitba? Svetlo, ktoré sily a života naleje do duše. Modlitba je nadzemským povetím, ktoré občerství krv duše. Modlitba je ako ranná rosa. Ňou ožije tvoja duša! Keď sa modlíš, dušu svoju vystavíš Božiemu slnku a ak sa dobre modlíš, tvoja duša sa naplní milosťou Božou. Odpoveďou na tvoju modlitbu je božské svetlo a sila.

Ani nie katolíckym vychovávateľom bol, ktorý medzi iným napísal: „Opravdivé zdržanie sa od hriechov telesnosti, premoženie veľkých pokušení — okrem veľmi zriedkavých prípadov — je nemožné bez náboženskej výchovy.“

Chceš zvíťaziť vo veľkom duševnom boji? Modli sa! Chceš byť veľkým človekom? Veľkým charakterom? Modli sa! Modlitba posilňuje, pozdvihuje do výšok! Modlitba dá duši veľké myšlienky a veľkú silu! Každý veľký človek sa modlí!

27. Vodiace hviezdy v tmavej, búrlivej noci.

Za dávna námorníkom bolo ťažko plaviť sa po mori. Na mori niet ciest. Námorníci sa cez deň podľa slnka, cez noc však podľa hviezd riadili. Ale čo vtedy, keď sa im nebo zamračilo čiernymi oblakmi a zúriva búrka sa strhla na mori? Veru, vtedy ostali bez všetkej orientácie a mnoho razy museli zakotviť na mieste, kde boli. Keby boli loď sverili na zúrivé vlny, to by bolo znamenalo pre nich istú záhubu.

Dnes je už polozenie námorníkov omnoho lepšie. I za najtmavšej noci sa vedia na mori orientovať. A to pomocou kompasu. Kompas je malá magnetická ihla, ktorá podľa magnetičnosti zeme stojí stále v severo-južnom smere. Námorníci podľa magnetickej ihly ľahko si vedia určiť všetky svetové strany a vždy vedia, kadiaľ pláva ich loď.

Ty si posiaľ žil v istom prístave svojho rodičovského domu. Sotva si pocítil ešte niečo z búrlivého života. Ale raz predsa budeš musieť von z tohto prístavu. Von na slobodné more života. Čo budeš vtedy robiť, keď sa nad tebou zamračí nebo, okolo teba búrka bude zúriť, alebo ak v tvojej samej duši nastane zmätok, keď strážca tvojej duše, — tvoj rozum — nič nebude vidieť? Či máš istý kompas, ktorý ti ukáže smer vo tme, aby loďka tvojho života na úskalí nestroskotala? Či máš na svojom duševnom obzore hviezdu, ktorá ňa svojím svetlom povedie životom?

Vodiacími hviezdami tvojho života sú dobré životné zásady. Tieto sú také ako kompas, ktorý jedným ramenom ukazuje stále na sever: životné zásady vždy k Bohu smerujú. Kto ich nasleduje, nikdy sa nezmýli v živote.

Istý stolár pracuje v dome bohatého pána. Stôl je otvorený. Stolár nazrie do stola a vidí tam hrubú kopu bankoviek. Stolár je chudobný. Svojím šiestim deťom sotva má dať čo jesť. Pred niekoľkými dňami mu chceli jeho malý domček exekvovať. Nevedel vyplatiť svoju 1000 Ks dlžobu. Stolár vidí tu veľkú kopu bankoviek a v jeho duši sa strhne víchrica. „Ak si tak 10—15 kúskov z týchto bankoviek položím do vrečka, veľmi si pomôžem a pán ani nič nezbadá...“, takto stolár v sebe. A pokušíť mu: „Mysli na svoju manželku, na svoje hladné, otrhané a plačúce deti...“

V tejto duševnej víchrici však zableskne v stolárovi: „Nekradni! Statočný človek sa nikdy nedotkne cudzích peňazí!“ A toto slovo: „Nekradni!“ ukázalo

stolárovi smer. „Nie, nedotknem sa cudzieho majetku, čo by sa to najhoršie stalo so mnou a mojou rodinou“, riekol stolár v sebe a ponáhlal sa za pánom, upozorníť ho, aby si stôl zatvoril.

Čo ukázalo stolárovi pravú cestu? Táto zásada: *„Statočný človek sa nikdy nedotkne cudzieho majetku!“* Toto bolo jeho vodiacom hviezdou vo víchrici, ktorá zúrila v jeho duši.

Iná životná zásada: *„Statočný človek sa nikdy neodchýli od pravdy!“* Na slovo statočného človeka s takou istotou môžeme stavať, ako na skalú. Čo statočný človek povie, to je také isté, ako že slnko každý deň vychodí a zapadá. Pomysli si z dejín na príklady tých hrdinov, ktorí za pravdu život obetovali!

V prírode často také búrky zúria, že sa nám vidí, ako by víchor chcel vytrhať všetky stromy a odniesť všetky strechy a domy. I v duši ľudskej zúria časom podobné búrky. A vieš, čo zapríčiňuje v duši ľudskej najväčšiu búrku? Takzvaná ľúbosť. Niet človeka, ktorý by nebol pretrpel nejakú detskú chorobu a niet človeka, ktorý by nebol prešiel chorobou ľúbosti. Preto o tejto chorobe sa musíme dôkladnejšie poshovárať.

Poznáš nemoc, ktorú „ružou“ menujú? Kto túto nemoc dostane, tvár sa mu začervenie ako najčervenejšia ruža. Celé telo človeka páli horúčka. Zápal pľúc a ľúbosť je „ružou“ srdca. Ľúbosť mnoho razy veľkú horúčku zapríčiňuje v zamilovanom, takže takýto zamilovaný človek — ako nejaký opilec — stratí rozum a začne vyvádzať veci, ktoré sa so zdravým rozumom neznášajú. Jeden utečie z rodičovského domu a svoju česť nohou šliape, iný do vody skočí, alebo jed vypije. Sú i takí, ktorí vraždia, keď si nemôžu získať tú, do ktorej sú zaľúbení. Takíto poblúdení zaľúbenci niekedy natoľko blúznia, že sú hotoví do pekla skočiť, ak nemôžu byť svoji.

Ako sa máš chrániť oproti tejto chorobe? Čo má

človek robiť, aby sa neopil? Nemá piť! To sa samo sebou rozumie. Tak je to i s Iúbosťou.

Pálenka a liehové nápoje sú pre deti jedom. Jedom je pre nich i Iúbosť. Ozaj, niet smiešnejšej veci na svete, ako v Iúbosti blúzniaci gymnazista, alebo dievča z meštianskej školy. Či sú ich srdcia tak lacné, že ich pred časom majú ponúkať hockomu? Oni to pokladajú za hračku, čo často i dospelým ľuďom mnoho zla zapríčiní. Čo býva potom koniec tohto všetkého? Nedostatočné vysvedčenie a čo je ešte i od toho horšie: stroskotanie čnosti a mravný úpadok.

Iúbosť nie je detská hra! To nech ti je vodiacom hviezdou života! Ak sa chceš hrať, nájdi si inú hru! Máš ich dosť! Na výber!

Keď sa chlapec stane mužom a dievča pannou, tak, že vážne môžu myslieť na manželstvo, vtedy — a len vtedy — môžu začať známosti. Známosť je na to, aby sa vzájomne dobre poznali a aby videli, či sa budú vedieť navzájom ctíť, vážiť a milovať. Lebo pekná tvár, príjemný vonkajšok ešte nestačia manželstvo šťastným urobiť. Takáto láska je i medzi zvieratmi. Ľudia majú milovať v druhom pohlaví dušu! Nech je teda zásadou tvojho života: *„Ak mi Boh určil v manželstve žiť, len toho, alebo tú si vyberiem za druhu, a či za družku života, ktorého dušu viem ctíť a milovať!“*

Keď sa katolík chystá k sv. prijímaniu, veľký pozor dáva na seba, aby si dušu hriechom nepošpinil, aby nehodný nepristúpil k stolu Pána. I snúbenci sú na ceste k oltáru. Chcú tiež sviatosť prijať. Sviatosť svätého stavu manželského. Nech ju teda prijmú s čistým srdcom a čistou dušou! Čistota tela a duše je väčšie veno, ako desať vagónov nábytku a milióny korún hotových peňazí. Preto zásada mládeže má znieť: *„Nech sa stane, čo chce, ale ja čistým srdcom chcem vstúpiť do stavu manželského!“*

Dobrým mužom a dobrou manželkou byť je azda ešte ťažšie ako dobrým rehoľníkom, alebo dobrou

mníškou. Veľkou a svätou vecou je, keď manželia majú prehovoríť v sebe: „*Tento človek je osudom tvojho života, len smrť ťa môže od neho odlúčiť!*“

Božou vôľou je, aby manželia si boli navzájom najlepšimi priateľmi, lebo toto priateľstvo im dá veľkej potechy v ťažkostiach manželského stavu a života vôbec.

Čo je priateľstvo?

Už dobre poznáš tento duševný poklad! Priateľstvo je shodovanie vôle dvoch osôb. Či však môžu byť jednej vôle tí, ktorí sú rôzneho náboženstva? Protestant sa nikdy nespriatelí s katolíkom, lebo čo katolík verí, to protestant neverí. Čo je katolíkovi drahé a sväté, to protestant neberie vážne. Katolíkovia sviatosti sú protestantom nie sviatosťami. Protestant nerozumie duševnosti katolíka, ako napr. Číňan nerozumie našej ľubozvučnej slovenčine.

Preto Cirkev svätá neschvaľuje miešané manželstvá. Tí, čo miešané manželstvá uzavreli, prv-neskôr prišli na to presvedčenie: „Kiež by sme sa v živote nikdy neboli stretli!“ Koľkí a koľkí manželia sa stali nešťastnými pre miešané manželstvo!

Múdry katolícky mladík, múdra katolícka panna už pri začiatku známosti berú do ohľadu náboženstvo. Keď sa katolícky mladík i zamiluje do dievčaťa iného náboženstva, nezačne s ňou nijakú známosť, čo by ho ako bolelo preto srdce. Lebo lepšie je preň, keď ho i za pár týždňov srdce bolí (nič za to, keď si i trochu poplače), ako by mal byť po celý život nešťastným. Tak urobí i katolícka panna. Nech je tvojou ďalšou životnou zásadou: „*S inovercami nezačnem nijakú známosť!*“

Keď tieto riadky čítaš, hádam si myslíš: „Však ja som ešte mladý, čo ma po takýchto vážnych veciach? Ja ešte nechcem, ani nemôžem vstúpiť do stavu manželského!“ Dobre, dobre! Veď ani ja nemyslím na to, aby si ako 15—17 ročný mladík vstúpil do stavu man-

želského. Ale povedzže mi, či je dosť času dať svoj dom poistiť, keď už dom susedov horí?

Ako sa to skutočne s tým gazdom stalo, ktorý chcel dať poistiť svoj dom proti požiaru, keď už dom jeho suseda horel. Veru! Pevné životné zásady sú bezpečnosťou nášho života, nášho šťastia, ale musíme si ich v sebe dosť zavčas vytvoriť a posilniť, aby v prípade nebezpečenstva nám boli pevnou oporou.

Vieš, čo znamená slovo narkotikum? Je to grécke slovo a znamená otrávenie, omámenie, alebo opilosť. Niektorej matke sa nechce kosiť plačúce dieťa, namočí handričku do pálenky a vloží ju plačúcemu dieťaťu do úst. Dieťa sa pálenkou opojí a zaspí. Toto je narkotikum. Kto mnoho liehových nápojov pije, opije sa, omámi a otrávi sa. Na východe sa ľudia omamujú ópium, ktoré si z maku vyrábajú.

Lúbosť je narkotikum, čiže omámenie duše. Pri požívaní liehových nápojov alebo ópia človek zpočiatku vidí celý svet ružovým. V tomto stave sa chudobný cíti bohatým, slabý si myslí, že je hrdinom, atď. Tak je to i v lúbosti. Zaľúbený si myslí, že i zo samej lúbosti sa dá vyžiť. Zaľúbený mladík si myslí, že dievča, ktoré on miluje je opravdivým archanjelom a zaľúbené dievča si myslí o mladíkovi, že je prvým hrdinom sveta. Zaľúbený mladík len neskôršie zbadá, že ten jeho archanjel má i pazúriky. Zaľúbené dievča tiež len neskôršie zbadá, že jej hrdina je jednoduchým a podlým oplanom. Býva to však ešte i horšie. Lúbosť niekedy zapričiňuje v duši celé búrky a víchrice. Zaľúbený je často hluchý a slepý, neschopný nijakej triezvej myšlienky. Je ako opilec, je omámený a v takomto stave vyvádza rôzne šialenstvá. Koho naruživá lúbosť dostala do svojich pazúrov, je skutočne slepým. Jeho vôľa je v otroctve. Nevie rozumne konať. V tomto stave sa už nedajú viac vytvoriť pevné zásady života.

Preto ty ešte teraz, kým pokoj prebýva v tvojej duši, kým triezve vieš uvažovať, vytvor si pevné zá-

sady, aby v čase búrky, ktorá i tvojou dušou môže zatriasť, vedel si si vziať istý smer. Aby si sa v tomto vlnobití pomocou silných životných zásad vedel zachrániť!

Ak chceš ostať verným zásadám svojho života, nezabúdaj na jedno! Nezabudni, že v tvojom živote žiadosti a túžby tvojho srdca často sa budú protiviť zásadám rozumovým! Zavolajú si na pomoc obrazotvornosť, ktorá stále stojí v pohotovosti s všelijakými výhovorkami. Obrazotvornosť zaľúbeného mladíka s neuveriteľnou ľahkosťou vie zväčšovať a zmenšovať. Podľa potreby. Biele vidí čiernym a naopak. A to všetko preto, aby pomiatla rozum a vôľu a učinila ich svojimi poslušnými otrokmi. Tak napr. kto nad tým rozmýšľa, či má uzavrieť miešané manželstvo, si namýšľa: veď ja zato ostanem verným a dobrým katolíkom. Veď tá, ktorú som si vyvolil je taká dobrá, taká čnostná... To je všetko klamom podkúrenej obrazotvornosti. Neuzavri križné manželstvo! Čakaj! Ak ťa Boh určil k tomu, aby si žil v stave manželskom, iste stvoril i tebe súcú družku života! Môžeš byť však istý, že križné manželstvo nie je podľa vôle Božej!

Kto sa bez pevných životných zásad pohne na veľkú cestu života, je podobný námorníckemu kapitánovi, ktorý si doma zabudol kompas. Na širom mori nevie nájsť smer!

28. Zásady sveta.

Malého Peterka prezývali bláznom. A vskutku, niekedy sa to tak zdalo, že malý Peterko má o jedno koliesko menej. Raz si Peterko zaumienil, že ide ryby chytať. Zaopatril si udicu a šiel k jazeru. Už po tretí deň čo chodí ryby chytať, ale nechytí ani jednu.

Priateľ sa mu prizeral, ako vyfahuje s času na čas udicu z vody a opýtal sa ho: — Čože to robíš Peterko? — Nuž ryby chytám! — Och, ty blázonko, takto ty môžeš chytať ryby do súdneho dňa a nič nechytiš! Daj si na udicu mušku, alebo červíka, bez toho sa nedajú ryby chytať!

Červíka! Na to Peterko veru zabudol. Ba ani si toho nevšimol, keď videl otecka ryby chytať. Nuž dal na udicu červíka a pustil udicu do vody. Onedlho vytiahol prvú rybu. Veľmi sa zaradoval. Nielen preto, lebo rybu chytil, ale hlavne preto, lebo už vedel, ako treba ryby chytať.

Táto udalosť je veľmi poučná. Tí ľudia, čo duše chcú loviť, darmo by vyhodili svoje prázdne udice, obišli by ako Peterko zvaný blázonkom. Keby ti svet len takto hovoril: páchaj hriechy! Na tieto slová by si sotva počúval. Čo robí teda svet? Na slovo, ktorým chce niekoho k hriechu zvädzať natiahne „červíka“, čiže pravdou zakrýva lož a hneď sa nájdu krátkozrakí, ktorí prehltnú udicu lži. Miesto toho, aby svet povedal: páchaj hriechy! — povie: „Mušť musí vyvrieť!“, alebo: „Nech sa mládež voľno zabaví!“ Často počuť tiež: „Charakter sa musí voľno vyvinúť!“ Takéto a podobné heslá mládež vďačne počúva. A čo je tomu všetkému koniec? Mládež „voľno“ pácha hriechy.

Keby ryba vedela, že s červíkom udicu zhltnie! Čo myslíš, zhltna by toho červíka? Veru nie! Myslím, že i ty budeš mať dosť rozumu a nesadneš na lep falošným heslám, ktoré zakrýva zdanlivá pravda.

„Mušť musí vyvrieť!“ Z hrozna vytlačený mušť musí vyvrieť, aby z neho bolo dobré víno. Je pravda, že dorastajúci chlapci a dievčatá sa podobajú muštu, lebo krv vrie v nich ako mušť. Vrú v nich nové city, nové myšlienky. Svet však heslo: „Mušť musí vyvrieť!“, tak rozumie, že mládež môže všetko slobodne požívať v živote, že o mravné a náboženské zákony sa nemusí

staraf. Svet vec stavia do takeho osvetlenia, ze kto mravne zakony zadrzi, je zbabelcom, kto vsak voľno hreši, je slobodný a smelý. Kto by nerád bol slobodným a smelým? Mnoho chlapcov a dievčat sa chytí na tejto „udici sveta“, mravne zákony nohou šliape. Chcu byť „slobodnými!“

Istý mladík tiež horel túžbou po slobode. „Voľačo takeho urobím“ — zaumienil si hrdinsky, „z čoho celý svet bude vidieť, že som slobodným!“ Mal kus krásneho diamantu. Išiel s ním na breh mora a drahocenný diamant hodil do morskej hĺbky. Týmto chcel dať svetu na známosť, že je slobodným. Že robí, čo sa mu páči.

Čo povieš na hrdinosť tohto chlapca? Nuž, že bol bláznom, keď taký drahý poklad hodil do mora. Hej, bláznom bol. A vedz, že tento chlapec má mnoho priateľov medzi chlapcami a dievčatmi krásneho Slovenska.

Čím ukazujú chlapci, ktorí skončili ľudovú školu, že sú nie chlapci, ale „dospelí“? Najviac razy tým, že si idú kúpiť do obchodu (ktovie, za aké peniaze!) cigarety. Tieto potom za plotom fajčia. Dymia, ako komíny, pričom sa nazdajú, že sú už dospelí. Že je deťom zakázané fajčiť? Čo ony dbajú na to!

Pozrime sa trochu bližšie na túto vec!

Povedz mi, čo je ťažšie: fajčiť, či nefajčiť? Nuž veru nefajčiť je omnoho ťažšie, ako fajčiť. Kto fajčí, ten podľahne žiadostiam úst a nosa, ktoré chcú byť dráždené. Tu je víťazom smyselná žiadosť. Kto nefajčí, ten premohol žiadosti svojho tela, v tom rozum a vôľa zvíťazily. Kto je teda silnejším? Ten, čo fajčí, či ten, čo nefajčí?

Fajčenie má i svoje zlé následky. Nemyslím tu na otcovu palicu. Dym tabaku obsahuje prudký jed: nikotín. Tento nikotín tak rozdráždi vnútrajšok fajčiaceho hrdinu, že sa mu začne hlava krútiť a musí sa oprieť o blízky plot. Často mu raňajky a obed nepek-

ným spôsobom vymaširujú zo žalúdka. Toto všetko je neomylným hlasom prírody, ktorá hovorí: blázon si, také niečo si robil, čo ti je na škodu, zneužil si svoju slobodu.

Ktoré dieťa je slobodné? Myslím, že to, ktoré svoju hlavu na rozmýšľanie upotrebuje a vec si nasledovne rozváži: fajčenie škodí nevyvinutému chlapcovi, preto ja nebudem fajčiť!

Slobodný chlapec sám sebe zakáže fajčenie. Každý zákaz, každý zákon zdanlive zamedzuje niečo, ale v skutočnosti slúži k zabezpečeniu slobody. Zákon nám ukazuje cestu, ako máme so svojou slobodou nažívať.

V Tatrách sú vysoké vrchy, strmé miesta, nebezpečné priepasti. V týchto už nejeden neopatrný turista prišiel o život. Keby sa však našiel niekto, kto by povedal: na nebezpečných miestach v Tatrách všade dám postaviť železné hrádze, nad priepastami dám pripevniť reťaze, aby sa turisti mali čoho chytiť pre udržanie rovnováhy, keď týmito nebezpečnými miestami prechodia. Či by tento človek múdre robil? Či by týmto neprekážal turistom v slobode? Hľa, podobné hrádze postavil Pán Boh pre pútnikov zemského života. Desatoro prikázaní sú tiež pomocnou hrádzou na ceste nášho života. Ukazujú nám, ako máme s našou slobodou múdre nažívať, aby sme sa od nebezpečných priepastí, čiže od večného zatratenia oslobodili.

Chlapci, ktorí cigaretami začínajú, pokračujú riadne pitím liehových nápojov. Ka mich povedie táto voľná cesta?

Keď žiak složí skúšku dospelosti, alebo iné skúšky, myslí si, že on je teraz tým levom, ktorý sa zo železnej pasce vyslobodil. Jemu je škola s jej zákonmi a príkazmi železnou pascou, žalárom a učitelia s profesorami sú strážnikmi tohto žalára. Aká je to radosť, keď sa mladík z tohto žalára vyslobodí, že mu ani sám riaditeľ nemôže viac nič rozkazať!

Pozrite si len slobodnú cestu tohto hrdinu! Prvá

jeho cesta vedie do krčmy. Nech svet vidí, že je slobodným! Čím ukáže ďalej tú slobodu? Tým, že pije a poriadne sa opije! Potom, pravda, často nasleduje ešte vyšší stupeň „slobody“, válanie sa v hnusnom bahne iných hriechov.

Úbohý hrdina slobody! Profesori vypovedali o ňom, že je dospelý! A on úbožiak prvým svojím krokom do života ukazuje svoju nedospelosť. Nevie pochopiť, že bez zákona niet poriadku a bez poriadku niet slobody! Osem rokov chodil do školy, a za tento dlhý čas nevedel pochopiť, že 400—500 žiakov sa nedá vychovávať a vyučovať, ak si títo žiaci sami začnú rozkazovať! Slobodou omámený hrdina skúša svoju slobodu na sile liehu. Táto sloboda ho povalí pod stôl, alebo do bahna v jarku pri ceste. Osvedčila sa táto sloboda?

„Mušť musí vyvrieť!“ „Mládež nech sa voľno zabaví!“ On chudák počul tieto heslá od voľakoho — a poslúchol. Lahol si do bahna. Kam sa podela jeho sloboda? Hľadá ju! Nenájdeš ju ani mikroskopom, ani ďalekohľadom. Veď len pozri na úbožiaka! Nevie rozkazať ani nohám, ani jazyku. Nesmyselné slová blaboce. Keby ho tak zazrela matka! Či by ozaj mala radosť zo svojho „slobodného, dospelého synka“?

Sem vedú takzvané „zásady sveta!“ Za slobodu sa pokladá to, že mravné zákony sa nohami šliapu! Slobodný mladík robí opačne. Pomyslí si: „Opilstvo je hlúpe a ohavné otroctvo. Neopijem sa nikdy, lebo chcem ostať vždy slobodným!“

Načo má človek oko? Aby videl! Načo má rozum? Aby poznal pravdu! Ak rozum dobre nevidí, nastane omyl! Ale, či môže byť omyl silou rozumu? Kto by to mohol pri zdravom rozume tvrdiť? Omyl svedčí práve o slabosti rozumu. Každý hriech je omylom rozumu a vôle, každý hriech je teda znakom slabosti. Fajčiace chlapčisko a opitý mladík sa rovnako mýlia v tom, keď si myslia, že v prestúpení zákona sa nachádza sloboda.

Sloboda bez zákona nie je slobodou, ale samopašnosťou. Hlúposti a nesmysly konajú len šialení ľudia. Striezlivého človeka práve po tom poznať, že slobodne kráča po ceste mravného zákona.

Zákon: „Nech sa mládež voľno zabaví!“ patrí do blázinca. Len blázni robia nesmyselné veci.

Ak chceš skúšať svoju slobodu, máš k tomu celý rad dobrých, lepších a najlepších príležitostí. Vyberaj si z nich podľa tvojej ľúbosti. Voľno voliť medzi dobrými vecami — to je sloboda!

Čo je pravdou zo svetských hesiel: „mušt musí vrieť“, „nech sa mládež voľno zabáva“? Mušt vrie a krv mladíka tiež vrie. To je pravda. Táto pravda je červíkom na udici sveta. Ale sama udica? To je hulákanie, lumpáctvo, šliapanie všetkých mravných zákonov. Ozaj, či ty, milý priateľ, zhltnieš túto udicu?

Že, vraj, prestúpenie zákonov je sloboda. Sloboda, sloboda, ale na smrť chorá sloboda. Ak sa ti práve páči, môžeš si lahnúť do blata, aby si ukázal, že si slobodný. Môžeš robiť, čo sa ti len páči. Ale ak sa v blate vyvaľuješ, nesmysel páchaš, ako ten mladík, čo diamanť do mora hodil. Najväčším bláznom sveta je ten, kto si drahocenný poklad svojej nevinnosti hodí do bahna len preto, lebo počúva na svet a verí v jeho heslo: „Nech sa mládež voľno zabaví!“

„Charakter sa musí voľno vyvíjať!“

No, toto je ozaj tučný červík! Veru, len ostré oko vidí v ňom udicu. Charakter je pokladom, najväčším pokladom sveta. Pekný charakter v sebe vytvoríš je božskou prácou.

Charakter musí rásť, aby zosilnel. Len silný a skalopevný charakter je pravým charakterom!

Ku charakteru len jedna cesta vedie: cesta slobody! Človek sa práve preto stane charakterom, lebo si sám, voľne volil pravdu a od tejto pravdy sa nikdy ani navlas neodchýlil.

„Charakter sa musí voľno vyvíjať!“ Ozaj, čo je v tomto hesle udicou? To slovo, že „slobodne“.

Ako rozumejú synovia sveta slovu: slobodne! Tak, aby sa, vraj, človek celkom voľne vyvíjal, ako napr. divá hruška v hore. Že, vraj, do práce prírody neslobodno násilne zasahovať, lebo sebazaprenie je, vraj, zrieknutie sa života, ba zaprenie života vôbec. Teda žime ako divá hruška v hore!

Hľa, toto je sloboda podľa svetského pochopenia. Záhradník smie odrezať so stromu suché konáre. S pňa ružového stromčeka smie slobodno odstrániť divé výhonky. Hriadky v záhrade slobodno vyplieť. Ak trpíš na nevyliciteľnú ranu na ruke, lekár ti smie ruku odpáliť, aby ti život zachránil — nuž či len k duševným chorobám a chorobným výhonkom sa nesmieme priblížiť, aby sme dušu zachránili?

Nuž či nie je podivná múdrosť synov sveta? Synovia sveta sú chorí a ako každý chorý, tak i oni sú precitlivení a zdráhajú sa všetkého, čo bolí a čo vyžaduje námahy. Nechcú sa priznať svojej chorobe, svojej zbabelosti, a preto ohovárajú svoj jediný liek: sebazaprenie. Ako by hovorili: my nepotrebujeme sebazaprenia, lebo to je veľmi nebezpečná a horká vec.

Kdežto sebazaprenie je prvotriednym liekom pre každého človeka. Sebazaprenie nezničí v nás nijakú šľachetnú schopnosť, len vyplieni z nás divé výhonky — nespútané náruživosti.

Ak si Kristovým nástrojom, sebazaprením očistil dušu od všetkého zla, vtedy si slobodným a slobodne sa môžeš vyvíjať podľa šľachetných vlôh svojej duše. Len takto sa vyvinie z teba šľachetný charakter.

29. Iné „zásady“ sveta.

Vieš dobre rátať? Povedz mi, koľko je dvakrát dva! Vidím ti na tvári, že sa smeješ tejto otázke. Dvakrát dva sú štyri. To, vraj, každý prvák vie, myslíš si. Dobré, ale teraz počúvaj sem!

Či je to ozaj pravda, že dvakrát dva sú štyri? A nie päť, alebo tri? Či ozaj i v časoch sv. Cyrila a Metoda bolo dvakrát dva štyri? A či o tisíc rokov tiež bude dvakrát dva štyri? A či to tak bude vo všetkých krajinách sveta? Či by Pán Boh nemohol z tých dvakrát dva spraviť tri, alebo päť? No čo myslíš, čo je pravda?

Nuž, veru, pravda je, že dvakrát dva sú štyri i na nebi, i na zemi, i pre Iudí, i pre anjelov, ba i pre samého Boha. Ak sa však predsa nájdú Iudia, čo tvrdia, že dvakrát dva sú tri, alebo päť, veru sa večná pravda kvôli nim nezmení! Pravde sa nestane nijaká krivda! Ale v hlave takýchto mudrcov sa stane voľajaká chyba.

Dvakrát dva sú štyri. Toto je pravda počtovedy. A ako táto pravda, tak ani nijaká druhá pravda nepopustí zo svojho práva. Darma vykrúcajú pravdu mnohí-mnohí Iudia. Darma chcú pravdu zatajiť, alebo zaprieť. Pravda ostane vždy len pravdou. Pravda je pánom! Veľmi veľkým pánom! Pravda je takým pánom ako sám Boh, pretože On je žriedlom všetkej pravdy.

Boh je len jeden! Toto je pravda, ako je pravdou, že dvakrát dva sú štyri a nie päť, ani tri. Práve tak isté je, že Boh je len jeden. Nepravdou je však to tvrdenie, že Boha niet, alebo že je viac bohov.

Boh Syn sa stal človekom. Umrel na kríži a na tretí deň vstal zmŕtvych. Toto je tiež pravda, ako oná pravda počtovedy. Nepravdou je tvrdiť, že Pán Ježiš nechodil po zemi, že nezomrel na kríži, že nevstal zmŕtvych, že nebol Synom Božím.

Pán Ježiš založil Cirkev, ktorej oddal svoje pravdy

a svoje sviatosti, aby ich zachovala do skončenia sveta pre ľudstvo. Toto je tiež pravda. A práve takou pravdou je, že Pán Ježiš založil len jednu Cirkev a nie viac cirkví.

Pán Ježiš povedal o Sviatosti Oltárnej: „Toto je moje telo, ktoré sa za vás dáva!“ Toto je tiež pravda, z ktorej vyplýva, že Sviatosť Oltárna nie je holým znakom, ale samým Ježišom Kristom, a to živým a všemohúcim.

Čo je pravda, to je pravda i na zemi, i na nebi. A pravda je veľkým pánom, tá s nepravdou, alebo s omylom ani do reči sa nedá! Kto chce pravdu násilne zatajiť, ten podkopáva základy zdravého rozumu.

Chýrečný Leibnitz povedal: „Ako je len jedna geometria, tak je len jedna filozofická pravda!“ K tomuto môžeme priložiť: „Ako je len jedna pravdivá násobilka, tak i náboženská pravda je len jedna. I vtedy, keď ľudia pomiešajú pravdy viery s omylom, pravda ostane len pravdou navěky!

Čuj teda teraz zásady sveta!

1. „Každá viera je dobrá. Veď konečne všetci sa k jednému Bohu modlíme!“ 2. „Nech sa každý spasi podľa svojho spôsobu!“ 3. „Hlavnou vecou je, aby človek bol statočným. Viera mnoho nerozhoduje!“ 4. „Nech ostane každý v tej viere, v ktorej sa narodil!“ 5. „Statočný človek si nepremieňa vieru!“

Tieto výpovede mnohí ľudia berú za hotový groš. Prečo? Lebo každá z nich sa zdá takou pravdepodobnou.

Keď lekár chorému predpíše horký liek, uschová ho do obľátky, alebo do cukru, aby sa chorému nezhusil. Tak robí i svet. Lož zabalí do pravdepodobnosti, aby ju každý zhltol.

Rozoberme si preto dopodrobna tieto zásady sveta a očistíme pravdu od lži.

1. „Každá viera je dobrá. Veď konečne všetci sa k jednému Bohu modlíme.“

Istý sociálnedemokratický obuvnícky pomocník vždy vravieval: „Viera je viera — každá viera je rovnaká!“ Tieto jeho výpovede veľmi mrzely majstra, ktorý bol dobrým katolíkom. Majster si zaumienil, že dá svojmu tovarišovi malé poučenie a v sobotu večer mu dal plat v starých, bezcenných peniazoch. Tovaríš len oči otváral. — Čo je to? — Peniaze, — riekol majster, — ty si mi povedal, že viera ako viera, že každá viera je rovnaká, nuž i ja ti hovorím, peniaz, ako peniaz, každý peniaz je rovnaký.

— Ach, to už nie, — zvolal nahnevany tovariš. — Ja za tieto peniaze nedostanem nič kúpiť!

— Tak je, priateľ môj, — riekol majster, — ale ver mi, ako len za dobré peniaze sa dá niečo kúpiť, tak len s pravou vierou sa dá vojsť do kráľovstva nebeského.

„Každá viera je dobrá!“ Práve tak by sme mohli povedať, že každý peniaz je dobrý. Kdežto dobre vieme, že napr. za falšované peniaze nám nedá nik nič. Ak je každá viera dobrá, tak pravda a nepravda je tiež rovnaká. Tak i čierne a biele je rovnaké. Tým heslom že každá viera je dobrá len tých sa dá ohlušovať, ktorí si rozum vo vrecku nosia.

Pravdou je, že v každej viere je niečo dobrého. V mohamedánskej viere je dobré: viera v Bohu, modlitby, pôsty a zákaz liehových nápojov. Zlé je v tejto viere, že Pána Ježiša pokladajú za obyčajného človeka, menšieho od Mohameda. Dovoľia, aby každý človek mal viac žien, kresťanov ďaurami — psami prezývajú atď. Ešte i v tej viere je voľačo dobrého, príslušníci ktorej sa modlám klaňajú. Či však môžeme modlárstvo pokladať preto za dobrú vieru?

Veď práve to bolo zlé, že v tých mnohých náboženstvách, ktoré ľudia vymysleli, nachádzaly sa zrnká pravdy, ale tieto boli pomiešané s mnohými omylmi. Práve preto nám sniesol Ježiš Kristus s neba čistú

pravdu, aby nás obdaril čistým, neomylným náboženstvom.

Keď slnko vyjde na nebeskú oblohu, pred jeho svetlom zmiznú všetky hviezdy. Keď Ježiš Kristus prišiel na našu zem, musel sa utiahnuť pred ním každý zakladateľ hocktorého náboženstva. Kde sám Pán Boh učí náboženstvo, tam musia iní zamlknuť a počúvať božské učenie s poníženosťou.

Pán Ježiš je božským majstrom náboženstva. Proti nemu sa nemôže nik postaviť. Tri roky On sám hovoril Iudstvu a ďalej hovorí prostredníctvom Cirkvi svätej. Sám hovorí: „Hľa, ja som s vami (s predstavenými Cirkvi) každý deň, až do skončenia sveta.“ (Mt 28, 20.) A čo sa ešte zatiaľ nik neopovážil povedať, to povedal On: „Daná mi je všetka moc na nebi i na zemi. Idte po celom svete, kážte evanjelium všetkému stvoreniu. Kto uverí a dá sa pokrstiť, bude spasený, ale kto neverí, bude zatratený.“ (Mt 28, 18; Mk 16, 15-16.)

Hľa, Pán Ježiš nehovorí, že pošle Luthera alebo Kalvína, alebo Alžbetu, anglickú kráľovnú a že tí nás naučia na pravdu. Pán Ježiš nám posielal predstavených katolíckej Cirkvi, aby nám oznamovali Jeho evanjelium a nie vymysleniny. Kto všetko prijme, čo Pán Ježiš učil, kto všetko verí, ten bude spasený. Kto hocičím opovrhne z učenia Pána Ježiša, kto neverí, bude zatratený.

Podľa Pána Ježiša je teda len jedna viera dobrá a to je Jeho náboženstvo, ktoré On prostredníctvom Cirkvi svojej dáva Iudstvu. Čo majú Iudia lepšieho vymýšľať, keď sám Spasiteľ takto zreteľne hovorí?

Je pravda, že Iudia sú v iných veciach veľmi múdri a vynaliezaví. Učení remeselníci nám spravia všetko, čo nám je v každodennom živote potrebné. Vo všetkom vytvoria to najlepšie, najcieľuprimeranejšie. Pomysli si na rôzne výrobky obuvníka, krajčíra, hodi nára. Pomysli si na veľkolepé stavby, mosty, tunely,

železnice, rôzne stroje a iné potrebné veci! Tí, čo toto všetko vytvorili, sú opravdivými majstrami svojho remesla.

Ak sa však Iudia podujmú vytvoriť takú vec, ktorej nerozumejú a ani rozumieť nemôžu, tam sa nie majstrami, ale fušermi stanú. Príslovie hovorí: „Kto je čomu nie majstrom, je katom toho!“ A toto príslovie sa vzťahuje hlavne na tých, ktorí novú vieru, nové náboženstvo chcú vytvoriť.

Sú Iudia, ktorí v náboženských pravdách preberajú ako v hnilých hruškách a zostavia podľa svojho vlastného vkusu také náboženstvo, aké sa im páči a aké ich chuťkam najlepšie vyhovuje. Čo by si povedal takému obchodníkovi, ktorý by tak za dobré ako i za zlé peniaze dával svoj tovar? Všetci Iudia z celej krajiny by prišli k nemu kupovať. Lenže takéhoto obchodníka na svete niet! Mnohí Iudia však práve Pána Boha pokladajú za takéhoto obchodníka a myslia si, že im Boh za ich omyly nekom bude platiť.

2. „Nech sa každý spasí podľa svojho spôsobu!“ Nuž toto je tiež nie iné, ako sprostá reč, lebo podľa svojho spôsobu sa nikto nemôže spasiť. Cestu spásenia nám ukázal Pán Ježiš a riekol: „Kto neverí, bude zatratený!“ Kto mal príležitosť poznať katolícke pravdy a predsa sa nestal katolíkom, ten nemôže očakávať nijaké spasenie.

3. „Hlavnou vecou je, aby človek bol statočným. Náboženstvo nerozhoduje!“ Kto je pred svetom statočným? Každý, kto nesedí v žalári. Kto sa však váľa v bahne nemravnosti, kto svoj zárobok prepije a ženu a deti nechá biediť, kto potajomky kradne a klame, kto potajomky vraždí, ten je pred svetom statočným človekom. „Statočnosť“ je takým oblekom, ktorý krátkozrakí Iudia zavesia na človeka. Je to vlastne ani nie statočnosť, len dobré meno. Statočnosť je len jedna jediná a to tá, ktorá v očiach Božích platí! V očiach

Božích však len nábožensky žijúci človek je statočným človekom. Bez náboženstva človek nič nestojí.

4. „Nech každý ostane v tom náboženstve, v ktorom sa narodil.“ 5. „Statočný človek si nemení náboženstvo.“

Nuž akéhože náboženstva si bol ty, keď si na tento svet prišiel? Nuž veru nijakého. Bol si vlastne pohanom. Podľa svetskej múdrosti si mal ostať pohanom i naďalej. Naši praotcovia Slováci boli pohanmi. Či kvôli svetskej mienke mali navždy pohanmi ostať? To by bol býval nesmysel. A práve takým nesmyslom by bolo i to, keby niekto síce nahliadol, že posiaľ v bludnom náboženstve žil a hoci pozná katolícku pravdu, predsa by sa nestal katolíkom, lebo, vraj: „Statočný človek si nemení náboženstvo!“

Koho v pravom náboženstve, v katolíckej Cirkvi vychovali, ten nikdy nesmie svoje náboženstvo zanechať, ak chce byť spasený. Ale nie preto, že sa v tom náboženstve vychoval, ale preto, lebo v katolíckom náboženstve poznal pravdu. A od pravdy sa nikdy, za nijakú cenu odvrátiť nesmieme!

Keď niekto zbadá, že jeho náboženstvo nie je pravým náboženstvom, jeho svätou povinnosťou je, aby hľadal pravú katolícku vieru a keď našiel pravdu, aby sa stal katolíkom.

Hľa, takto vyzerá svetská múdrosť! Len sa jej treba dobre do očí pozrieť! Ako sa len môžu ľudia klamať takými falošnými heslami? Poviem ti ako.

Kristova pravda je veľkým pánom. Voči ľuďom má veľké požiadavky. Kto všetko chce splniť, čo katolícka pravda od neho žiada, (o čom bola reč v tejto knihe!), ten musí byť pevným, vytrvalým človekom. Lebo Kristova pravda mu dá dosť tvrdej práce do konca života. K tejto tvrdej práci veľmi mnohí ľudia nemajú chuti. Aby zakryli svoju zbabelosť a aby utíšili hlas svojho svedomia, omamujú sa falošnými heslami.

Tieto falošné heslá nie sú ničím iným, ako povra-

zom, ktorým lož chce pevne stĺpy pravdy zvaliť do prachu. Ak chceš mať pravdivé zásady, ak chceš číro-
čistú pravdu počuť, obráť sa ku Kristovi. On sám ho-
vorí: „Každý, kto počúva moje slová a koná podľa
nich, podobá sa múdremu mužovi, ktorý si vystavil
dom na skale. I spustil sa dážď a prišly potoky, zúrily
vichrice a oborily sa na ten dom, ale dom nespadol,
lebo bol postavený na skale.“ (Mt 7, 24—25.)

Charakter sa v pôde Kristovej pravdy rodí!

A len v nej!

Kto na prázdne heslá sveta počúva, ten na piesok
stavia!

„A každý, kto počuje tieto moje slová a nekoná
podľa nich, stane sa podobným pochabému mužovi,
ktorý si vystavil dom na piesku. I spustil sa dážď a
prišly potoky, zúrily vichrice, oborily sa na ten dom,
a ten dom spadol a zborenisko jeho bolo veľké.“ (Mt
7, 26—27.)

30. Doslov.

Na tento svet si nie práve hrdinsky prišiel. Plačom
si dal každému na vedomie, že si tu. Tento plač bol
výkrikom za tvojou matkou. Vtedy si ani počuť ne-
chcel o hračkách. Len za jedným si túžil: za matkou.

Bo k matke tak patíš, ako ovocie k stromu. Od
matky si dostal svoje telo. Boh ti však dal dušu a vy-
kúpil ňu za cenu svojej krvi, a preto ty Bohu viac
patíš, ako svojej vlastnej matke!

Si synom (dcérou) svojej matky. Ale ešte viac si
synom (dcérou) nebeského Otca — a čo by si i 100
rokov žil, voči Bohu vždy dieťaťom ostaneš!

O niekoľko dní po tvojom narodení ňu vzali do
chrámu Božieho. Tu ti bol zmazaný svätým krstom

prvopočiatočný hriech a tu bol daný do tvojej duše zárodok večného života.

Tvoja duša veru dlho spala v tebe! Tvoj prvý úsmev, tvoje prvé slová boli znakmi, že sa duša začína už zobúdzaf v tebe. Naučil si sa rečou ľudskou hovoriť a zároveň si sa naučil reč Boha. Tvoja útla duša dychtively počúvala zvesti o tvojom nebeskom Otcovi tak, ako kvitnúci kvet saje do seba slnečný lúč. Kvitnúci kvet sa k slnku obracia, lebo slnko ho vyvolalo zo zeme. Tvoja duša sa však k Bohu obracia, lebo Boh ju stvoril z ničoho. Preto tvoja duša rada sala do seba učenie o tvojom nebeskom Otcovi. I keď si Jeho samého nevidel, len Jeho diela.

K tvojej matke ťa viaže krv. K tvojmu nebeskému Otcovi ťa viaže však od krvi ešte mocnejšie spojivo.

Čo viaže hviezdy k slnku? Veľká sila príťažlivosti. Hviezdy pochádzajú zo slnka, preto sa priťahujú k slnku. Slnko ich tiež priťahuje k sebe.

Boh stvoril do tvojej duše veľkú, silnú, nevyhasiteľnú žiadosť: žiadosť za blaženosťou. Táto žiadosť, tento hlad za blaženosťou ťa tiahne k Bohu.

Môžeš prejsť celým svetom. Môžeš sa spýtať každého človeka na svete: „Chceš byť blaženým?“ A každý človek tohto sveta ti povie: „Hej, chcem byť blaženým!“ Človeka, ktorý by chcel byť nešťastným, na celom svete nenájdeš!

Nazri do svojej vlastnej duše a nájdeš v nej volajúcu túžbu po blaženosti. A touto túžbou ťa chce Boh k sebe pripútať. Boh dobre vie, že človek je krátkozraký a raz tomu, raz onomu prilnie svojou dušou. Preto Boh nevyhasiteľnou túžbou po blaženosti pripútal človeka k sebe.

Tvoja túžba po blaženosti je taká veľká, že ju neuspokojia ani všetky poklady sveta. Keby všetka moc, všetka sláva, všetky peniaze sveta boli tvoje, tvoju dušu by neuspokojily. Tvoja duša by i vtedy plakala a túžila po Bohu. „Duša sa môže zaoberať všetkým na

tomto svete a predsa sa ničím nenasyti!" (Sv. Bernard) Tvoja duša je od Boha a pre Boha a práve preto sa neuspokojí, kým nenájde Boha.

Bol istý mladík, popredný, krásny, bohatý a múdry. Kde sa len ukázal, tam bol hrdinom dňa. Hoci sa nespustil natoľko ako biblický mánotratný syn, predsa s veľkou chuťou čerpal z radostí sveta — ale nikdy sa ich nenasytil.

Jedného dňa pozval svojich priateľov na veľkú zábavu. Voľakto sa ho opýtal, ktorú si vyvolí za manželku zpomedzi mnohých krásnych dievčat mesta. Kým jeho priatelia hádali, on na veľké podivenie všetkých povedal: „Moja vyvolená sa volá chudoba!" A vskutku. Tento mladík sa zriekol veľkého, otcovského dedičstva, zriekol sa všetkých radostí života, ktorými sa nikdy nevedel nasýtiť — a sosobášil sa s chudobou, aby takto od každej farchy oslobodený mohol hľadať Boha.

Jeho Boha hľadajúci život bol takým krásnym, že ešte i neveriaci svet sňal klobúk pred jeho veľkým životom. Spomenutý mladík bol sv. František z Assisi, zakladateľ veľkej rehole františkánskej.

Drahé dieťa moje! Nemysli si, že týmto ťa chcem nahovoriť, aby si sa zriekol sveta a šiel do kláštora. Mníchom byť je veľmi veľkou a peknou vecou, ale tým sa človek len z vnuknutia Božieho stane. Kto počuje toto volajúce slovo Božie vo svojej duši, nech ho nasleduje — nech ho nasleduje i vtedy, keby ho tisíc ramien držalo a ťahalo späť. Boh len málo ľudí volá do rehoľníckeho stavu. Veľká väčšina musí vo svete hľadať Boha.

Nech sa stane osudom tvojho života čo len chce, jedno je isté: i ty patriš k veľkému množstvu Boha hľadajúcich ľudí. Ozaj, či obстоjíš na rovnej ceste, ktorá vedie k Bohu?

Posiaľ ťa ochraňoval rodičovský dom, ochraňovala ťa škola, vo všetkom ťa podporovali tvoji vychováva-

telia, — teraz však vstúpiš do života, ktorý ťa bude tisícimi spôsobami vábiť, aby si požíval z jeho radostí. V tvojej duši tiež skrsnú žiadosti a budú ti tiež núkať z radostí života.

Vstúpil si do veku 15—17 ročného mladíka. Či vieš, že tento vek má práve tak svoje choroby ako vek detský? Detskými chorobami si šťastlivo prešiel, ale ako prejdeš chorobami mladíka a panny?

Prichádza mi na um istá veľmi krásna a poučná grécka bájka. Jej hrdinom je Herkules, vzor mužskosti. Podľa tejto bájky je Herkules synom hlavného Boha Zea. Keď sa Herkules stal mladíkom, mal voliť medzi zlým a dobrým, medzi čnosťou a hriešnym životom. Mal sa rozhodnúť, či chce kráčať strmou a trnistou cestou do neba, a či pohodlnou, kvetnatou cestou do pekla.

Herkules sa odtiahol od sveta a v tichej samote uvažoval, čo má urobiť, na čo sa má rozhodnúť. V jeden deň, zahrúžený do myšlienok, dostal sa na rázcestie a nevedel, kam sa má obrátiť: vpravo a či vľavo? Odrazu sa mu zjavily dve ženské postavy: jedna krásna, rozkošná a vábivá, druhá skromná, tichá. Tá vábivá sa mu usmieva, ohnivými slovami ho vábi na kvetnatú a pohodlnú cestu a spomína mu všetky radosti, ktoré ho na tejto ceste čakajú. Zamlčí však, že medzi pestrými kvetnatými brehami zemských radostí bývajú jedovaté hady.

Tá druhá, tichá, skromná ženská postava sa s panenským studom približuje Herkulesovi a radí mu, aby si vyvolil tú strmú, ťažkú cestu, ktorá je okrem toho i trnistá, ale ktorá ho zavedie do krajiny, kde nájde pravú blaženosť.

Náš hrdina dlho nerozmýšľal. Vie, že je synom bohov a vyvolil si tú strmú, ťažkú cestu, cestu čnosti. Začal boj za čnosť. Bojoval, boril sa a zvíťazil. Za odmenu stal sa šťastlivým obyvateľom elézia.

Milé dieťa! I ty stojíš na rázcestí. I pred tebou sú

dve cesty: jedna je cestou čnosti a charakteru, ktorá vedie k zemskému i večnému blahu, druhá je široká a pohodlná cesta hriechu, ktorá vedie do večnej záhuby.

Ktorú si vyberieš?

Nepoznám ťa, ale som presvedčený, že ako Herkules, i ty si vyberieš tú strmú cestu čnosti.

Odkiaľ to viem?

Poznám dobre svet, do ktorého ty práve vkročuješ. Viem, že svet — ako tá vábivá ženská postava — ťa bude vábiť k radostiam, aby ťa do hriechu strhol. Ja som však zato napísal túto knižku pre teba, aby si sa z nej naučil poznať obe cesty. Keď si mal vytrvalosti až posiaľ sledovať myšlienky tejto knižky, je isté, že súhlasíš s nimi. Preto viem, že si vyvolíš cestu čnosti.

Ale či vytrváš na tejto ceste?

Keď si pomyslím, že vábivý svet má silných spoločníkov v nedovolených žiadostiach tvojho tela — veru i obavy sa začnú zjavovať vo mne. Ale teší ma to, že Boh ti pôjde poruke celou svojou všemohúcnosťou. Nech len vidí u teba dobrú vôľu. S pomocou Božou premôžeš všetkých svojich nepriateľov. Zvíťazíš v každom pokušení!

Vo vojne môže byť každý vojak ranený. I s tebou sa môže tu i tam stať, že v boji tvojej duše padneš na chvíľku, ostaneš raneným. Ale ty už poznáš to miesto, kde v takýchto prípadoch nájdeš istý liek na svoju ranu. Toto miesto je spovedelnica. Ak si padol, neostaň sa váľať v blate, nemeškaj, vstaň, smy špinu so svojej duše — a pokračuj v boji.

Usilovne sa cvič v sebazaprení!

O stredovekých rezbárskych majstroch som čítal, že niektorý z nich i 10—15 rokov, ba i cez celý svoj život pracoval na vyhotovení jedného oltára. Takýto oltár bol potom životným dielom majstra a hlásal jeho slávu.

V histórii mnoho čítame o vojnách. Ale ver mi,

od histórii vojen je pre nás cennejšia história tých Iudí, ktorí svojimi vynálezmi, svojou vedou, alebo svojím umením slúžili Iudstvu.

Ale ešte i od histórie týchto Iudí poznám krajšiu a skvelejšiu históriu — a to sú životopisy svätých. Tieto nám ukážu, ako vychovali svätí zo seba vznešené a skalopevné charaktery.

Svätí sú hrdinovia charakteru, ktorí najďalej zašli na ceste nasledovania Krista. Svätí sú kvetom, korunou Iudstva. Oni sú tí najprvší, tí najväčší Iudia! O ich veľkosti nám sám Boh rozpráva tými zázrakmi, ktoré na ich orodovanie činí.

Každý svätý je hrdinom sily a pevnej vôle. Je najskvelejším charakterom. Každý svätý podľa svojho spôsobu napodobňuje Krista. Ale v tom sa všetci srovnávajú, že sú všetci hrdinskými majstrami sebazaprenia a lásky.

Pri krste a pri birmovaní si dostal mená svätých. Tieto mená ťa upomínajú, aby si si od svojich svätých patrónov bral príklad. Príklad, ako máš vytvoriť svoj život charakterným a blaženým.

Chlapci a dievčatá, ktorí sa za krásne, pravdivé a šľachetné vedia oduševniť, zakladajú si spolky umenia života, ktoré menujú „Mariánskymi kongregáciami“. Kongreganisti si vyvolia za vzor Matku Božiu. Panna Mária od všetkých svätých lepšie vedela pochopiť a do duše svojej prijať ducha svojho svätého Syna.

Kongreganisti sa hlavne dve veci chcú naučiť od Panny Márie: čistotu a lásku. Telesná a duševná čistota je večné zdravie — láska je večný život. Šťastné je to dieťa, ktoré nielen menom, ale aj srdcom je kongreganistom. Kongreganisti chodia do vysokej umeleckej školy charakteru. Od tejto školy vyššej niet.

Ak len môžeš, staň sa kongreganistom. Je pravda, že i v samote môžeš pestovať svoj charakter, predsa

práca a príklad druhov kongreganistov oduševňuje. Pôsobí mohutne, zapáľuje svätý oheň horlivosti.

Zemská vlasť naša je ako by predstánkom večnej vlasti. Zem je predškolou nebies. Zemský život je cenou večného života. Preto sa uč ceníť čas, nepremrhaj ho na daromnosti. Nakoľko budeš napredovať vo vytvorení charakteru, natoľko budeš napredovať v blaženosti. Akú mieru blaženosti si chceš prichystať?

V tejto knižke som ti hovoril o najhlavnejších smeroch výchovy charakteru. O všetkých podrobnostiach som ti nemohol pohovoriť, lebo by sa bola táto knižka stala veľmi rozsiahlou — a možno by si sa jej bol i zľakol. Budeš čítať v živote ešte i iné dobré knihy, ktoré ňa posilnia.

A teraz sa cítim ako matka, ktorá do sveta púšťa svoje deti a ktorá chce, aby sa jej deti staly šťastnými. Preto im dáva rady na tú veľkú cestu života.

Každým slovíčkom, ktoré som do tejto knihy vpísal som len tvojmu blahu chcel slúžiť. A teraz, keď sa lúčim s tebou, dávam ti ešte tieto posledné rady:

1. Svietiacim slnkom tvojho života nech je tvoja katolícka viera, ktorú ti Kristus doniesol s neba a ktorú ti predkladá prostredníctvom svojej svätej Cirkvi. V živote sa môžeš zrieknuť mnohého, ale viery svojej sa nezriekni nikdy, lebo bez jej svetla nepoznáš cestu, ktorá vedie ku tvojmu nebeskému Otcovi.

2. Čímkoľvek sa staneš v živote, tvojou hlavnou úlohou nech sa stane sebakýčov. Nech sa sebakýchova u teba len posledným tlkotom tvojho srdca skončí.

Ak ňa smrť v smrteľnom hriechu nájde, navždy si mŕtvy pred Bohom. Smrteľným hriechom sám seba vrhneš do zatratenia.

3. Len jedna cesta vedie k Bohu a to je rovná cesta povinností. Dobré životné zásady sú ukazovateľmi na tejto ceste. Neodchýľ sa s tejto cesty nikdy. Nepočúvaj na vábivé pokušenie, ktoré by ňa stými ramenami chcelo zvábiť k hriechu.

Esto vir! Buď mužom! Zmužile, smelou dušou kráčaj v ústrety svojmu nebeskému Otcovi. U neho je posledná stanica tvojho putovania. Odmena a pokoj ňa len tam čaká.

Musíš prejsť mnohými nebezpečenstvami, ktorými je svet preplnený!

V dnešnej dobe ňa najmä jedno veľké nebezpečenstvo obkľučuje. Je to neverecká a nemravná kniha, so svojimi skazonosnými duševnými bacilami. Preto daj pozor! Nech je aká chce zaujímavá niektorá kniha, ak zbadáš, že ňa vábi k nevere, alebo k nemravnosti, odhoď ju do ohňa, aby neskalila tvoju čistú dušu.

Vytvor si okolo seba čisté ovzdušie, jedine ono je pokrmom večného zdravia!

Ty musíš žiť! Večne žiť!

Koniec.

OBSAH.

	Strana
Rozhovor o tom, čo ti táto kniha chce povedať — — —	5
1. Tvoja šľachtická listina — — — — —	13

ČASŤ PRVÁ.

Niekoľko odsekov z dejín ľudstva — — — — —	13
2. Veľká, čierna kliatba ľudstva — — — — —	19
3. Druhé opravené vydanie šľachtickej listiny, uhodnoveren- ené božskou pečatou. Vystavil ju pisár Sv. Ducha, kto- rému meno je Ján — — — — —	24
4. Duch duše — — — — —	29

ČASŤ DRUHÁ.

Svätý boj za slobodu. Prípravná škola charakteru

5. Kto má byť pánom v tvojom dome? — — — — —	36
--	----

Sebazaprenie.

6. Zbraň svätého boja za slobodu — — — — —	42
7. Panuj nad svojím žalúdkom — — — — —	46
8. Okúzľujúci nápoj otroctva — — — — —	53
9. Povraz otroctva — — — — —	60
10. Roztrhanie povrazu otroctva — — — — —	66
11. Boj v hrade duše na život a na smrť — — — — —	72
12. Soznam hriechov tela — — — — —	78
13. Výchova tela — — — — —	83
14. Vavrín boja — — — — —	90

ČASŤ TRETIA.

Vysoká škola charakteru

15. Veľká jednotka života — — — — —	96
16. Božské umenie nasledovania Krista — — — — —	103

17.	Najväčší umelecký ústav sveta	—	—	—	—	—	—	—	112
18.	Chlieb života	—	—	—	—	—	—	—	118
19.	Kúzelná myšlienka, ktorá i dieťa učiní mudrcom	—	—	—	—	—	—	—	126
20.	Kúzelné slovo, ktoré všetko premení na zlato	—	—	—	—	—	—	—	132
21.	Veľké požehnanie života	—	—	—	—	—	—	—	136
22.	Výlet do ríše lásky	—	—	—	—	—	—	—	141
23.	Nauč sa chodiť na svojich nohách!	—	—	—	—	—	—	—	147
24.	Ešte raz: nauč sa chodiť na svojich nohách!	—	—	—	—	—	—	—	152
25.	O dôstojnosti a hodnosti tela	—	—	—	—	—	—	—	158
26.	Krídla duše	—	—	—	—	—	—	—	163
27.	Vodiace hviezdy v tmavej, búrlivej noci	—	—	—	—	—	—	—	170
28.	Zásady sveta	—	—	—	—	—	—	—	176
29.	Iné „zásady“ sveta	—	—	—	—	—	—	—	183
30.	Doslov	—	—	—	—	—	—	—	189